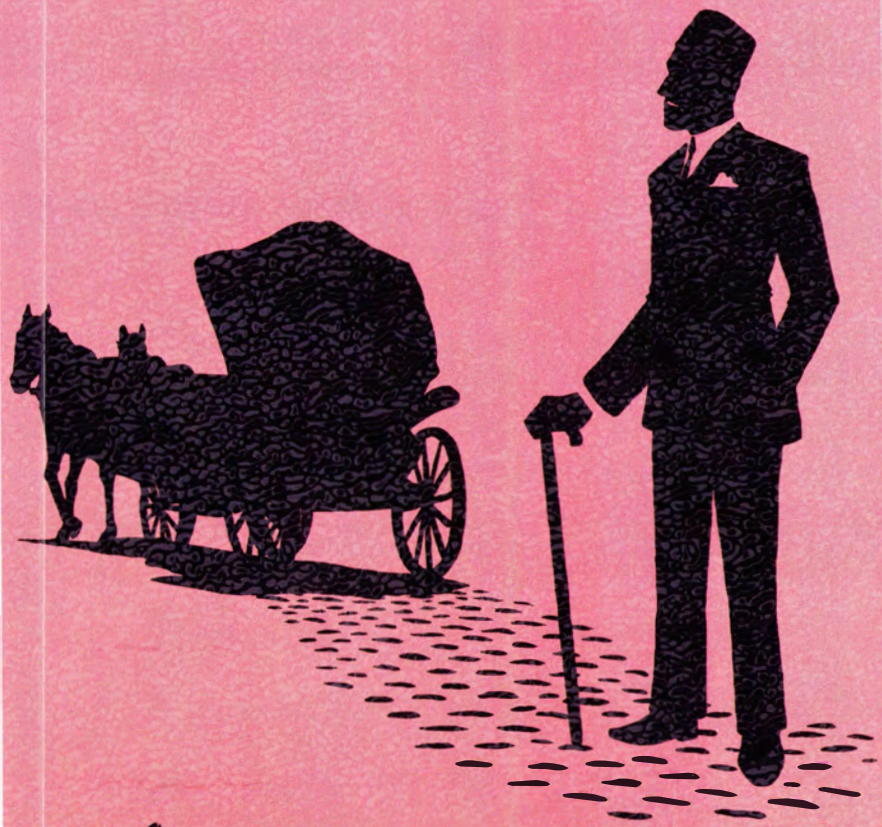
NAMIK KEMAL

intibah

AYRINTI

TÜRKÇE KLASİK

intibah
namık kemal

sunuş: e. şule ayva
dil içi çeviri: e. şule ayva

ayrıntı: 1206 / türkçe klasik dizisi: 11

intibah / namık kemal

editör / mehmet kanar

dil içi çeviri / e. şule ayva

sunuş / e. şule ayva

son okuma / derya şahin

bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / esin tapan yetiş

baskı: ali laçin - barış matbaa-mücellit
davutpaşa cad. güven san. sit. c blok no. 286
topkapı/zeytinburnu - istanbul - tel. 0212 567 11 00
sertifika no: 33160

birinci basım: temmuz 2018 / baskı adedi 2000

isbn 978-605-314-302-4/ sertifika no: 10704

ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 cağaloğlu – istanbul
tel: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

namık kemal

Asıl adı Mehmet Kemal. 21 Aralık 1840 tarihinde Tekirdağ'da doğdu. Babası, II. Abdülhamid'in müneccimbaşısı Mustafa Âsım Bey, annesi Tekirdağ mutasarrıfı Abdüllatif Paşa'nın kızı Fatma Zehra Hanım'dır. Çocukluk hayatı babasından ziyade dedesi Abdüllatif Paşa'nın yanında geçer. Onun memuriyeti sebebiyle Afyon, Kars, Trabzon ve Sofya'da bulunan Namık Kemal 8 yaşında iken annesini kaybeder. İstanbul'da bulunduğu bir sırada bir müddet Beyazıt Rüşdiyesi'ne, sekiz ay kadar da Valide Mektebi'ne devam eder. 16 yaşına kadar aralıklı olarak dedesiyle yaşar. Bu yıllarda tasavvuf ve edebiyat dersleri alır, Arapça ve Farsça öğrenir. Sofya'da, henüz 16 yaşındayken bir Divan tertip eder. Şiirlerini gören Binbaşı Ekrem Bey ona "Namık" mahlasını verir. Namık Kemal henüz 16 yaşında iken Nesime Hanım ile evlenir ve İstanbul'a döner.

17 yaşından itibaren Tercüme kaleminde çalışır. Bu dönemde Leskofçalı Galip ve Sadullah Paşa gibi eski edebiyat yanlılarıyla birlikte olan Kemal, 1862'de Şinasi'nin şiiriyle tanışır ve *Tasvir-i Efkâr*'da yazmaya başlar. Kendisinin de belirttiği gibi Şinasi onun düşüncesini siyasi ve sosyal meselelere yöneltmiş, şiirinin muhteva ve mevzuunu değiştirmiştir.

Şinasi'nin1865'te Paris'e kaçışından sonra *Tasvir*'i tek başına idare eder. Terakki-i Hamiyyet (Yeni Osmanlılar) cemiyetine katılır. Mustafa Fazıl Paşa'nın Paris'ten gönderdiği cemiyetin bir nevi programını açıklayan bildiriden sonra gelişen olaylar üzerine Âli Paşa basın sansürü koyar ve Erzurum'a sürgüne gönderilir. Gidişini geciktiren Namık Kemal Erzurum yerine Ziya Paşa ve Ali Suavi ile Paris'e kaçar. Ardından Londra'ya geçerek 1868 yılında *Hürriyet* gazetesini çıkarır.

1870'te Âli Paşa'nın yazmama şartına boyun eğerek İstanbul'a gelir. Onun ölümünden sonra 1872'de *İbret* gazetesini çıkarır. Siyasi eleştirileri sebebiyle Gelibolu'ya sürgün edilir. Burada da yazmaya devam eden Namık Kemal 3 ay sonra İstanbul'a döner ve *İbret*'i tekrar çıkarır. Bu dönemde halka tiyatroyu sevdirmek amacıyla kurulan bir tiyatro topluluğunda yer alır. 1873'te *Vatan yahut Silistre* piyesini yazar. Oyunun sahnelenmesi toplumda büyük infial uyandırır ve Namık Kemal Magosa'ya sürgüne gönderilir. Otuz sekiz ay süren Magosa sürgünü ile Namık Kemal'in hayatında faal gazetecilik devri kapanırken edebi hayatının en verimli devresi başlar. İlk piyesiyle Midilli'de biten sonuncu piyesi dışında diğer bütün tiyatro eserlerini, *İntibah* adlı ilk romanını, meşhur edebi tenkitlerini burada meydana getirir.

1876'da 5. Murad'ın tahta çıkmasıyla beraber affedilir ve İstanbul'a döner. Abdülhamit'in tahta çıkmasının 17. günü Şura-yı Devlet üyeliğine getirilir. Kanun-i Esasi'yi hazırlayan heyette bulunur. Kanun-i Esasi'nin çıkmasının ardından Midilli'ye sürgüne gönderilir (1877). Bundan sonraki 10 yıllık hayatını sürgünde geçiren Namık Kemal 1879'da Midilli, 1884'te Rodos ve 1887'de Sakız mutasarrıflığına tayin edilir. Midilli'de iken bitirdiği *Celaleddin Harzemşah* adlı tiyatro eseri üzerine Osmanlı nişanı ile taltif edilir. Sakız'da sağlığı bozulan ve yazdığı *Osmanlı Tarihi*'nin toplatılmasından dolayı son derece üzülen Namık Kemal, 2 Aralık 1888 tarihinde zatürreden vefat etti. Vasiyeti üzerine naaşı Sakız'dan Gelibolu'ya nakledildi.

e. şule ayva

1974 yılında doğmuştur. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı mezunudur. Türk Dili ve Edebiyatı'nda yüksek lisans yapmakta, eski eserleri yayımlamakla meşguldür.

içindekiler

sunuş: namık kemal ve intibah üzerine /
e. şule ayva.....9
intibah / namık kemal.....17-184

E. Şule Ayva
Sunuş: Namık Kemal ve İntibah Üzerine

Roman, Türk edebiyatına çeviri eserlerle girmiş bir türdür. Tanzimat'la beraber yönünü Batı'ya çeviren bir kısım edebiyatçımız Batı'dan roman çevirileri yapmış, bir kısmı bu türü denemek istemiş, biraz taklit biraz özgün denemelerle roman türünde eserler vermişlerdir. Bu kıpırdanmalar esnasında Namık Kemal tiyatro, roman ve tenkit alanında yaptığı atılımlarla kıvılcımı ateşlemiştir. Eski edebiyatı eleştirmiş, yeni bir edebiyat anlayışı meydana getirmeye çalışmış ve bu sebeple pek çok türü denemiştir. *İntibah*'ı da roman türüne örnek olsun diye kaleme aldığını belirtmiştir.

1873 yılında *Vatan yahut Silistre* sahneye konduğunda halkın coşkusu devrin siyasetçilerini ürkütmüş ve Namık Kemal Magosa'ya sürgüne gönderilmiştir. Bazı eserlerini ve makalelerini burada kaleme alan Namık Kemal, arkadaşı Faik Reşad'a yazdığı mektupta şöyle demiştir: "*Son Pişmanlık* unvanlı bir hikâye yazıyorum. Mukaddimesine bu bahis zemin oluyor. Yakında basılacaktır, görürsün." Eski şiirin tenkidi bahsinin geçtiği bu mektup, Ömer Faruk Akün'ün tespitiyle 1873 sonlarıdır. Arkadaşları ve babasıyla yaptığı yazışmalara göre 1874-1875 yıllarında Maarif Nezareti'nden kitabın basımı için ruhsat alma süreci devam etmiş ve 1875 sonlarında bu ruhsat alınmıştır. Eser, ismi değiştirilerek Namık Kemal'in sürgünden dönüşünden 11 gün sonra, 30 Haziran 1876'da yayımlanmıştır.

3 cüz hâlinde yapılan bu ilk baskıda Namık Kemal'in adı yoktur. İhtimal ki eserin basımına o sürgündeyken başlanmış, bu sebeple müellifin adı yazılmamıştır. Bunu takip eden ve çoğu taklit olan eserlerde de müellif adı bulunmamaktadır.[1]

Namık Kemal daha sonra (1879) bu eser için bir önsöz yazmış ve orada roman hakkındaki görüşlerine yer vermiştir.

Elinizdeki eser, Arap harfli basılmış 3 nüshası karşılaştırılmak suretiyle Latin harflerine aktarılmıştır. Basılış tarihi ve müellif adı olmayan bu eserler sadece *İntibah* adıyla yayımlanmıştır ve bazı kısımlar eksiktir. Bu eksiklikler bir diğerinden tamamlanmak suretiyle giderilmiştir. Dilimizde pek kullanılmayan veya yavaş yavaş kaybolan Arapça ve Farsça kelimelerin anlamları bütünlük bozulmasın diye kelimeden hemen sonra verilmiş ve bunda cümlenin akışı göz önünde bulundurulmuştur.

* * *

Namık Kemal, roman hakkındaki görüşlerini çeşitli makalelerinde ifade etmiştir. Bunlardan *Celaleddin Harzemşah* adındaki tiyatro eserine yazdığı önsözde (*Celal Mukaddimesi*) eski hikâyelerimizi romanla karşılaştırarak eleştirmiş ve romanın tanımını şöyle yapmıştır: "Romandan maksat güzeran etmemişse bile güzeranı imkân dahilinde olan vakayı ahlak ve âdât ve hissiyât ve ihtimâlâta müte'allik her türlü tafsilâtıyla berâber tasvîr etmektir." Bu tanıma göre Namık Kemal romanda üç şey aramaktadır: Olayın gerçekleşebilme imkânı, konunun ahlak, âdet, duygu ve ihtimallere dayandırılması ve tasvir. *Son Pişmanlık Mukaddimesi*'nde ise roman tanımına yeni bir ifade ekler: "Bundan başka hikâye yazmakta bir vazife daha vardır. O da muhatabını ıslah etmek veya eğlendirmek için münasebetli münasebetsiz, akla ağza ne gelirse söylemek tarz-ı kudemapesendanesini terk ile tabiat-ı

1. Ayrıntılı bilgi için şu makaleye başvurulabilir: Ömer Faruk Akün, "Namık Kemal'in Kitap Hâlindeki Eserlerinin İlk Neşirleri", dergipark.ulakbim.gov.tr/iuturkiyat/article/viewFile/1023000759/pdf.

beşeriyenin tahliline çalışmaktır."[2] Bu tanımda hikâye etmenin okuru eğitmek ve eğlendirmek olduğunu vurgulamakla birlikte romanın asıl gayesinin insan ruhunu tahlil etmek olduğunu belirtmiştir.

Peki, Namık Kemal *İntibah*'ta bu görüşlerini ne kadar gerçekleştirmiştir? Kuşkusuz Namık Kemal buna gayret etmiştir, dilini ve konusunu oldukça sade tuttuğunu ifade etmiş; ancak buna yeteneği olmadığını da itiraf etmiştir.

İntibah 23 bölüm hâlinde düzenlenmiştir. Her bölüm konusuna uygun olarak Divan edebiyatından seçilen bir beyitle başlar. İlk bölümdeki bahar tasviri, kasidelerin nesib kısmını andırır. Akabinde Çamlıca'yı tasvir eder Namık Kemal. Bu bölüm hem tasviri hem de seyir mekânlarını edebiyatımıza dahil etmesi açısından önemlidir. Ali Bey'in hikâyesi de burada başlar.

Ali Bey iyi eğitim almış, bir evin bir oğlu olması hasebiyle gayet nazlı yetiştirilmiş bir gençtir. Yirmili yaşlarında babasını kaybeder ve buhrana düşer. Annesinin de ricasıyla Çamlıca'ya gidip gelmeye başlar ve oranın müdavimi hâline gelir. Çamlıca'da tanıştığı Mehpeyker'e âşık olur, onun ahlaksız bir kadın olduğunu öğrenmesine rağmen görüşmeye devam eder. Bir gece davetsiz gittiği Mehpeyker'in evde olmadığını görünce çılgına döner ve onu terk eder. Öte yandan annesi onun Mehpeyker'le beraber olduğunu öğrenir ve oğlunun meylini çekmek için eve Dilaşup adında güzel bir cariye alır. Ali Bey Mehpeyker'den ayrılıp Dilaşup ile evlenir. Roman bundan sonra Mehpeyker'in kıskançlık duygusuyla yaptığı fenalıklar silsilesi olarak devam eder. Dilaşup'a iftira atar, Ali Bey ondan ayrılınca onu satın alır. Eski dostu Abdullah Efendi'nin yardımıyla Ali Bey'i öldürme planları yapar. Fakat işler beklediği gibi olmaz. Dilaşup büyük bir sadakatle bu oyunu bozar ve sevgilisi uğruna canını feda eder. Ali Bey yaptıklarına pişman olur; ancak son pişmanlık fayda etmez.

2. *Mukaddimeler* ve *İntibah* hakkındaki görüşleri için bkz. A.H. Tanpınar, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, 2010, s. 362-367.

Namık Kemal bütün bu hikâye boyunca iki şeyi ispat etmeye çalışır gibidir: Mizaç ve çocuk eğitimi. Ali Bey otoriter fakat müşfik bir babanın ve silik karakterli bir annenin terbiyesi altında gayet nazik yetişmesine rağmen yaradılışında bulunan hiddet ve buna bağlı olan düşkünlüğün esiridir. Eserin başında çizilen bu mizaç hikâye boyunca Ali Bey'in yakasını bırakmaz. Sinirlendiği zaman gözü hiçbir şey görmez olur. Mehpeyker'i, annesini ve Dilaşup'u hırpalar, onlara söz hakkı vermez. Önce babasının yasına, sonra Mehpeyker'e, sonra Dilaşup'a ve sonra sefahate aşırı düşkünlük gösterir. Evet, Ali Bey iyi eğitim almıştır fakat gözü kapalı yetiştirilmiştir. Tanpınar'a göre Ali Bey, baba sultası altında büyümüştür ve babasının gölgesi roman boyunca Ali Bey'i ve annesini takip eder.

Mehpeyker bu romanın en canlı karakteridir. O seven, ihtiras duyan, kıskanan ve hatta sadakat gösteren bir kadındır. Ancak sefih bir ortamda büyümüştür. Roman boyunca Mehpeyker bu yaftadan kurtulmak ister. Namık Kemal onu kötü göstermek istedikçe Mehpeyker itiraz eder. Ali Bey'i sever, ona sadık kalmak için geçimini temin eden Abdullah Efendi'ye kafa tutar. Eve erzak getiren Ali Bey'e yapmacık da olsa kızar. Ali Bey'in terk edişine kadar iyi bir karakter olmaya çalışan Mehpeyker, buna dayanamaz ve tabiatında bulunan şehvete düşkünlük sebebiyle Ali Bey'i elde etmek için her şeyi yapar. Yazarının deyişiyle İblis dahi bu hususta onun kadar maharet gösteremez. Namık Kemal, hem Ali Bey'in hem Mehpeyker'in macerasını döner dolaşır onların mizacına ve yetiştiği aile ortamına bağlar.

Dilaşup silik bir karakterdir. İyi bir ailenin yanında yetişmiş, okuma yazma bilen, güzel piyano çalan bir cariyedir. Bir eğlence mekânında Mehpeyker'le aşık atacak kadar da nükteli konuşabilir. O kadar nazlıdır ki her şaşkınlık ve üzüntüsünde düşüp bayılır. Namık Kemal Dilaşup'u hem fiziki hem ahlaki olarak mükemmel bir karakter olarak resmetmiştir. Ancak Dilaşup hikâyeye bir türlü dahil edilememiş gibidir. Romanın sonunda Ali Bey'in yerine ölmeye karar verdiği zamana kadar

onun duygularına şahit olunmaz. Orada dahi gereksiz bir sadakatle ölümü tercih eder, karakterli bir duruş gösteremez.

Namık Kemal, roman türünde bir eser vermek istemiş; ancak eski edebiyatın etkisinden kurtulamamıştır. Karakterleri tasviri, olaylara hâkim bir tarzda araya girip okura bilgi vermesi ve düşüncesini belirtmesi hikâye etme geleneğinden gelmektedir. Buna karşılık Çamlıca'nın, Mehpeyker'in yalısının ve yatak odasının tasviri ise edebiyatımıza getirdiği yeniliklerdir. Ev ve yatak odası ilk defa onunla edebiyatımıza girmiştir. Tanpınar'ın *İntibah* hakkındaki şu *sözü* onun arada kalmışlığının en güzel ifadesidir: "Bu yeni romana tasvir, tahlil hepsi, yüzleri arkaya, eski hikâyeye çevrili olarak, ona baka baka, yürüyerek girerler."

intibah

"Gel ey fasl-ı bahârân mâye-i ârâm u hâbımsın
Enis-i hâtırım, kâm-ı dil-i pür ıstırabımsın"[1]

Bahâr eyyâmı [*günleri*] bu köhne cihanın subh-ı safâ-yı nevcivanîsidir [*gençlik safasının sabahıdır*]. Bahâr erişince toprağın her tarafı serâpâ [*baştan ayağa*] taravet [*tazelik*] kesilerek "yuhyi'l-arza ba'de mevtihâ"* sırrı aşikâr olur. O kuru kuru ağaçlar –mahşere tesadüf etmiş izâm [*kemikler*] gibi– yeniden can bulmaya başlar. Bir hâlde ki taravetlerine dikkat olunsa nazar-ı ibretle vücutlarına sereyân eden [*yayılan*] hayatı görmek kabildir. Bir hâlde ki: En ednasındaki [*bayağısındaki*] neşvünemaya [*büyümeye*] bakılsa âlemin her zerresinde bir ruh tecelli ediyor zannolunur. Bir hâlde ki:

"Sahranın [*kırların*] her tarafına tecessüm etmiş [*belirmiş*] zevk-i ruhani [*ruha ait zevk*]

Belki ruh bulmuş safâ-yı cismani [*maddi zevk*]" denilse mübalağa edilmemiş olur.

Nevbahârın [*ilkbaharın*] en büyük bir bedîası [*yepyeni yeniliği*] mebzuliyet [*bolluk*] ve me'lûfiyet [*alışılmışlık*] cihetleriyle gayet hakir gördüğümüz çemenlerdir. Dünyada elvânın

1. Gel ey bahar mevsimi, uykumun ve eğlencemin vazgeçilmezisin. Baki dostum, ıstırap yüklü gönlümün emelisin. (Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)
* "Ölü toprağı (nasıl) diriltir" Kuran-ı Kerim 30/50. (y.h.n.)

[*renklerin*] hadd-i itidali [*makul derecesi*] olan yeşilden tatlı renk mi olur? Bahâr mevsiminde ise güya ki rûyiarzın [*yeryüzünün*] her zerresi yeşillenir. (Hatta kendini insan zanneden ve hakikat aranılırsa nebattan [*bitkiden*] farkları bilihtiyar [*isteğiyle*] tahvil-i makama [*yer değiştirmeye*] iktidardan ibaret olan birtakım beylerimiz de ötede beride rast geldikleri hanımlarla yeşillenmeye çalışır.)

Hele bir kere çemenler açıklı koyulu renkleriyle toprağı ihâta etmeye [*kuşatmaya*]; bir kere ebr-i bahârın [*bahar bulutunun*] in'itâfı [*yönelmesi*] çemenzâr üzerinde mevceler [*dalgalar*], hareler teşkil eylemeye; bir kere sahranın ötesinde berisinde yığın yığın beyaz çiçekler açılmaya başlar mı! Bir kere deryâ hafif hafif dalgalanmaya; bir kere nesîm aheste revan [*ağır ağır*] güzarıyla [*esmesiyle*] sath-ı mâda [*suyun yüzeyinde*] bir cebin-i sâfa [*temiz alına*] nazîreler yaparcasına çînler [*kıvrımlar*] göstermeye; bir kere ufak ufak mevceler, ahbaplara rüzgârın önüne düşerek bir yere toplanmış semen [*yasemin*], etrafa dökülmüş yasemen döküntülerinden nişan vermeye yüz tutar mı!

Sahraları, safasından harekete mecali kalmamış deryâ; deryâları, şevkinden ihtizaza gelmiş [*titreyen*] sahra kıyas edersin. Güller göründükçe zannolunur ki birçok nevreste nihal-i cemal [*yeni yetişen güzel fidan*] ağyar [*düşman*] nazarından kaçarak ağaç gölgelerine, yaprak aralarına saklanmış. Ara sıra rüzgârı muvafık [*uygun*] buldukça hicab-ı ihtifalarından [*gizlendikleri örtülerinden*] çıkarlar, birbiriyle dudak dudağa gelirler. Rüzgâr muhalefete başlayınca yine inzivaya çekilirler. Birbirlerine mütehassirane [*hasretle*] arz-ı iştiyak edip [*özlediğini bildirip*] hafif hafif gülüşürler.

(Sebebi hayâlât-ı şarkiye [*Doğu'ya özgü hayaller*] ile kesret-i i'tilâf [*çok alışma*] mıdır nedir? Ben gülden bahsettikçe bülbülü bir türlü unutamam. Vakıa güle âşık olmadığını bilirim. Fakat biçare kuşun tavr-ı sevdavîsine [*tutkulu tavrına*] bakılırsa o ufacık gönlünde ne büyük bir muhabbet eseri hissolunur. O muhabbet de varsa kendi hürriyetinedir ki tutulup da kafese hapsedilince nağmekârlık etmesi [*şarkı söylemesi*] şöyle dursun ekseri yaşaması bile kabil olamıyor.)

Lalelere bakıldıkça kıyas edilir ki geceden çemenzârda [*çimenlikte*] bir meclis-i işret [*içki meclisi*] tertip olunmuş da sermestane [*sarhoşça*] uykuya varan ashab-ı meclisin her biri şarap ile dolu kadehini bir köşeye bırakmış. Kadehlerin kimi havaya veya zemîne mail bir vaz'da [*eğilmiş şekilde*] duruyor. Kimi henüz yerleşememiş kâh eğriliyor kâh doğruluyor.

Bahârın her mahsulünü, her safasını, her hâlini bir teşbihle tasvir etmek benim değil, gökyüzünü ham eriğe, küre-izemîni [*yerküreyi*] kızıl yumurtaya benzeten ashab-ı hayalin dahi kolaylıkla muktedir olabileceği şeylerden değildir.

Mamafih bedâyi-i bahârın [*baharın güzelliğinin*] yalnız çemeniyle, gülüyle, lalesiyle iktifâ edemeyeceğim!

Acaba az rüzgârlı, hafif bulutlu bir havada bir bahârın çemenistanına ziya [*ışık*] aksedince [*vurunca*] hâsıl ettiği hâle hiç dikkat edilmiş midir? Bir taraftan rüzgârın tahriki [*hareket ettirmesi*], bir taraftan bulutların sayesi [*gölgesi*] çemenzârı, her mevci [*dalgası*] bir başka şekle girmiş bir yeşil hareye benzetmez mi? Ekseri sahralarda görüldüğü gibi, çemenler öbek öbek her renkte, her şekilde çiçeklerle müzeyyen [*süslü*] olurlar da güneşin pertevi [*ışığı*] üzerlerinde temevvüce [*dalgalanmaya*] başlarsa rûyiarza [*yeryüzüne*] tavus tüyünden halılar (kaliçe) döşenmiş zannolmaz mı? Hurşîd-i nevbahâr [*bahar güneşi*] feyzini [*bereketini*] yalnız zemîne hasr etmez, sabah akşam eflâkı da [*gökleri de*] nura gark eder, renge boğar. Bahârın küre-i nesîme [*hava küreye*] verdiği letâfetten midir nedir, o fasılda [*mevsimde*] gökyüzünün letâif-i elvânı [*renk oyunları*] olsa olsa güneş çehreli ziya saçlı bir dilberin mavi gözlerinde görülebilir.

Bahârda havanın feyziyle bulutlara gelen hiffetten [*hafiflikten*] midir nedir, o zamanın fecrindeki, şafağındaki safa da sair [*diğer*] vakitlerin tulû'una [*güneşin doğuşuna*] gurûbuna [*batışına*] benzemez.

Ziyanın hâsıl ettiği renkler bir derece parlak, bir derece revnaklı [*süslü*] görünür ki âfâka [*ufuklara*] binlerce alâim-i sema [*gök alametleri*] yığılmış kıyas olunur. Güya ki felek bahârın zemîne [*yeryüzüne*] verdiği hüsne gıpta eder de ufuk-

ta bahçelerimize nazîre yapmaya kalkışır: Güneş ya tulû' veya gurûb edip de saba [*sabah rüzgârı*] temevvüce [*dalgalanmaya*] başladığı gibi bulutlar parelenir. Kimi kızarır, yeni açılmış gül gibi katmer katmer olur. Kimi yeşillenir, yaprak şeklini bağlar. Kimi ağarır, zambak gibi açık saçık salınmaya başlar. Kimi morarır, sümbül gibi, kandil gibi öteye beriye dağılır. Nazar-ı eb'âd-ı nâmütenâhî [*sonsuz uzaklıklara bakış*] içinde kendini kaybetmeye başlayıp da kuvâya [*hisse*] hayal galebe edince adam; sema deryânın ve deryâ semanın aynası olmuş, bağlardaki çiçekler semaya veya ufuktaki bulutlar deryâya aksetmiş, hâsılı yerle gök birleşmiş kıyas etmemek kabil değildir [*mümkün değildir*].

Bahârımızın mehtâbını da unutmayalım. Eğer hilâl ise ekseriyet üzere [*çoğunlukla*] etrafına bedir [*dolunay*] büyüklüğünde, bedir şeklinde, bedir letâfetinde [*latifliğinde*] bir hâle [*ayça*] bağlar ki hani "Kamer [*ay*] bir mahlûktur [*yaratıktır*], bazı sehhâreler [*büyücü kadınlar*] yere indirirler de sütünü sağarlar" itikadında [*inancında*] bulunanlar yok mu, onlardan biri bu hilâl ve hâleyi görünce o sütü sağılan mahlûkun hamile (hamil) olduğuna zâhib olsa [*kapılsa*] revadır.

Eğer bedirse etrafına bir sarı hâle dağıtır ki bizim gibi mehtâbın da bir âlem olduğunu bilenler dahi felekte ak benizli bir kız pencereden aşağı sarkmış, sırma saçlarını çehresinin etrafına dağıtmış zemînin ârâyiş-i rengârengini [*renk renk süsünü*] temâşâ ediyor [*seyrediyor*] zanneylese ta'yîb olunmaz [*ayıplanmaz*].

Mehtâbın bahârda deryâya aksini seyretmelidir ki servisîmînin* letâfetinde olan kemâli [*mükemmelliği*] anlamak mümkün olabilsin. Havalar berrak, sular saf, servisîmîn ise güya ki nurdan dökülmüş bir peri kızı gibi anadan doğma çıplak suya girer; şinaverliğe [*yüzmeye*] başlar. Vücuduna dokunan her katre, su iken nur kesilir. Deryâ arasında güzeran-ı hayal [*hayal geçidi*] için minhac-ı hakikat [*hakikat yolu*] gibi nurani bir cadde peyda olur.

* Gümüş renkli selvi. (y.h.n.)

Biz galiba sadedden [*asıl konudan*] çıktık. Muradımız Çamlıca'nın tarifine evsaf-ı bahârdan [*baharın özelliklerinden*] bir girizgâh [*giriş*] bulmaktı. Fakat yazın, mev'id-i telâkisini [*buluşma yerini*] ararken yolda çiçek toplamaktan kendini alamayan hevadârân-ı muhabbet [*muhabbet heveslileri*] gibi pîşgâh-ı tasavvura [*düşüncenin önüne*] rast gelen birkaç taze hayali çiğneyip geçmeye gönlümüz kail olmadı [*elvermedi*]. Taciz [*rahatsız*] ettikse af niyaz eyleriz. İşte maksada şürû' ediyoruz [*başlıyoruz*].

"Ey âlem-i misalin seyyah-ı huşyârı
Hiç kasr suretinde gördün mü nevbahârı"[1]

İstanbul'u görenlere malumdur ki Çamlıca köşkü safa-bahşalıkta [*safa vermekte*], ruhperverlikte [*ruhu beslemekte*] nevbahârdan aşağı kalır bedâyi-i rûzgârdan [*zamanın harika güzelliğinden*] değildir. Binası bir tarafa dursun, yalnız bulunduğu mevki İstanbul'un en müstesna bir noktasıdır. İstanbul, âlemin en müstesna bir noktası olduğu gibi!

İstanbul bir malike-i deryâ-yı letâfettir [*güzellik denizinin sahibesidir*] ki yalnız hazin hazin [*kederli kederli*] sahillerine yüz sürerek pişgâhından [*önünden*] akıp giden deryânın safası, mevkinin [*derecesinin*] bütün cihan içinde akransızlığını [*benzersizliğini*] ispata kifayet eder [*yeter*].

İstanbul denilen mecmua-i bedâyiin [*güzellikler topluluğunun*] havi olduğu [*içerdiği*] her türlü nevadiri [*nadir şeyleri*] bir bakışta gösterecek bir nokta ise Çamlıca'dır. Boğaz içinde bir büyük orman veya bir küçük körfez yoktur ki Çamlıca'nın pâmâl-i nezareti [*seyrinin ayakları altında*] olmasın! Payitahtımızın [*başkentimizin*] Beyoğlu gibi, Galata gibi, Babıali civarları gibi, Sultan Bayezid gibi hangi mamur ciheti

1. Ey masal âleminin akıllı gezgini, sen baharı hiç köşk suretinde gördün mü? (Mef'ûlü Fâilâtün Mef'ûlü Fâilâtün)

[*semti*] görülür ki Çamlıca'nın nazar-ı temâşâsından [*seyir bakışından*] kendini saklayabilsin. İstanbul'da tesisat-ı atika [*eski kuruluşlar*] ve ebniye-i meşhureden [*meşhur binalardan*] hiçbiri var mıdır ki Çamlıca tasvirini almak [*resmetmek*] mümkün olmasın.

Çamlıca o nazargâh-ı ibrettir [*ibret yeridir*] ki bahâr içinde insan, çeşmesinin yanına çıkar da başını kaldırır etrafına bakınırsa gözünün önünde tabii [*doğal*], sınai [*sanatsal*], fenni [*modern*] nice yüzbin türlü bedâyi'den [*güzellikten*] mürekkep bir başka âlem görür. Bayağı hadekaibasar [*gözbebeği*] o âlem-i bedâyiin [*güzellik âleminin*] bir maharet-i fevkalade [*fevkalade beceri*] ile nokta-i vahideye [*tek noktaya*] sığdırılmış haritasına döner. Bir de gözünü aşağı meylettirmek isteyince nur-ı nazarı [*bakışının nuru*] cihanın her türlü ezharını [*çiçeklerini*] cami' [*toplayan*] ve şükûfezâra [*çiçek bahçesine*] düşmüş zenbur [*arı*] gibi dakikada bir çiçeğe işleyerek, saniyede bir meyve ile oyalanarak aheste aheste sahil-i deryâya gidinceye kadar tabütüvandan [*güçten*] kesilir.

Çamlıca'ya Firdevs-i âlânın* yere inmiş bir kıtası denilse şayestedir [*yaraşır*]. Feyyaz-ı kudret [*Allah*] âlemde abıhayat [*ölümsüzlük suyu*] icadını irade etmiş [*istemiş*] olsaydı o hâssiyyeti [*özelliği*] Çamlıca suyuna verirdi.

Bundan takriben sekiz sene evvel orada bir tulu' [*güneşin doğuşunu*] seyretmiştim. Semadan zemîne nur yerine ruh yağıyor kıyas ettim [*zannettim*].

Seyir yerleri zevkim değildir. Tatil günleri her türlü beşaretten [*müjdeden*] berî [*uzak*] bir kuru inşirah [*ferahlama*] için –boyanmış cellat kemendi denilmeye layık– bir sıkı boyunbağı takarak –ve süslü tomruk vasfına şayan– bir çift dar potin giyerek sabahtan akşama kadar araba arkasında devirle fısk ve hırmanı [*ahlaksızlık ve ümitsizliği*] cem etmek ve akşamdan sabaha kadar hunnak [*boğaz iltihabı*] eziyeti ve nasır cefasıyla yatakta inlemek gibi şeylerde bir safa göremem. Hele cuma ve pazar günleri Unkapanı'ndan bir piyade [*kayık*] tutup da yolda seksen kayığa çatarak, doksan girdab-ı meha-

* Cennette en yüksek mertebedir. (y.h.n.)

likten [*tehlikeli yerlerden*] geçerek o nazenin [*nazlı*] Kâğıthane deresine duhul ile [*vararak*] tozdan dumandan yapma bir insan resmi veya teşbihin daha doğrusu istenilirse "Hazer hazer ki ecel nâresîde medfûnem"[2] mısraına mâsadak olmayı [*benzemeyi*] iltizam etmişçesine [*gerekli görürcesine*] mezarını omuzuna almış bir cadı şekline girmek sonra da bu hâlin adını eğlence koymak hiç aklımın erdiği şeylerden değildir. Fakat ne yalan söyleyeyim, cumanın pazarın gayrı bir açık veya sünbülî [*yağmursuz kapalı*] havalı günde Boğaziçi seyirlerinin hemen kâffesini [*hepsini*] ve hususiyle bahârda Çamlıca'yı severim.

İnsan cihan-ı medeniyetin [*medeniyet âleminin*] lezâiziyle [*lezzetleriyle*] ne kadar ülfet etse yine arada sırada hâl-i evveli [*önceki hâli*] olan sahranişînlik [*göçebelik*] meylini bütün bütün hatırdan çıkaramıyor. Şimdi bir gurup zamanı bir su başında, bir çemenzâr içinde, bir ağaç altında oturup da tabiatın o ulvi mahzunluğunu temâşâ etmek [*seyretmek*] şehirlerin, hanelerin hangi eğlencesine tercih olunmaz? Ara sıra beldelerin o ufûnetli [*pis kokulu*] havasından, o yeknesak [*tekdüze*] manzarasından kaçarak, nesîmin [*rüzgârın*] mesâmât-ı ezhardan [*çiçeklerin gözeneklerinden*] henüz kurtulmuş parçalarıyla teneffüs etmeyi nasıl gönül olur da istemez? Sahranın birbirine benzemez nice yüz bin elvân [*renkler*] ve eşkâline [*şekillerine*] dalmayı hangi nazar [*bakış*] vardır ki arzu etmez?

İşte insanın umumuna [*geneline*] şamil olan seyir meyli [*arzusu*] bittabi –zirde [*aşağıda*] hâlinden bahsedeceğimiz– Ali Bey'de dahi mevcuttu.

2. Sakın, sakın aman! Ecel gelmeden gömüldüm ben. (Mefâilün Feilâtün Mefâilün Fa'lün)

"Geldi sabâh-ı rûz-ı civâniye infilak
Eyyâm-ı fitne erdi belalar mübarekî"[1]

Ali Bey ağniya [*zenginler*] evladından yirmi bir yirmi iki yaşında bir delikanlı idi. Anasının babasının bir tanesi olduğundan ve hususiyle pederi evlat kadrini gerçekten bilenlerden bulunduğundan İstanbul'da bulunduğu hâlde tahsiline maarifçe [*bilgi bakımından*] terakkinin [*ilerlemenin*] aksa-yı meratibine [*en üst rütbesine*] varmış olan yerler zadegânı [*evladı*] kadar itina olundu. "Çocuk on yaşında iken bir kaç lisan bilir, üdeba [*yazarlar*] arasında nevrestegan-ı maarifin [*yeni yetişen kültür adamlarının*] en müstaitlerinden [*kabiliyetlilerinden*] addolunur [*sayılır*]. Hele pederinin bizim taraflarda emsali pek az görülen rıfkuşefkati [*yumuşak ve esirgeyen sevgisi*] fıtratında olan saffet [*saflık*] ve nezakete [*inceliğe*] o kadar kuvvet vermişti ki terbiyesine, muamelesine bakanlar kendini adeta bir melek zannederlerdi.

Fakat biçare pederi sağ oldukça ciğerparesi için daima bir büyük endişe içindeydi. Çünkü çocuk sarı benizli, ziyade asabi, bununla beraber kanı da oynak bir şey olarak gördüğü hakîmâne [*bilgece*] terbiyelerin, müşfikane [*şefkatli*] muamelelerin tesiriyle tabiatın [*yaradılışın*] netayicinden [*neticelerinden*]

1. Gençlik gününün sabahı ağardı. Fitne günleri geldi, belalar kutlu olsun.

olan hiddete galebe edebilir [*yenebilir*] gibi görünürse de o mizacın bir neticesi olan inhimâk [*düşkünlük*] ve iptilaya [*bağımlılığa*] esir olduğu hemen herhâlde anlaşılırdı: Her neye merak ederse bütün dünyayı unutur derecesine ona hasr-ı iştigal ederdi [*kendini verirdi*]. Bir şey arzu eder de husulünde [*oluşunda*] bir mâniaya tesadüf eylerse maksadı ne kadar cüzi [*az*] olursa olsun ele geçirmek için yolunda en büyük fedakârlıktan çekinmezdi. Hatta ufak bir emelinde meyus [*ümitsiz*] olunca günlerce hastalanır, geceleri gizli gizli ağlardı.

Pederi ise dünyada hem en büyük kemâlât [*olgunluk*] hem de en büyük nekâyısın [*noksanlığın*] saiki [*sebebi*] olan bu meşreb-i musırrâneyi [*inat huyunu*] çocuğun tabiatından çıkarmaya imkân göremediği için o meyelânı [*eğilimi*] daima tahsil ve terbiye cihetlerine sevk ederek oğluna bir silah-ı istifade etmek [*kazandırmak*] isterdi.

Vakıa Ali Bey, pederinin hayatında ve hele on dört, on beş yaşına girdikten sonra âlemde maariften [*bilgiden*] başka söyleyecek, arzu olunacak bir şey bulamaz olmuştu. Dünyayı unuturcasına meşgul olduğu şey varsa dersleriydi. Bir küçük maksat için büyük fedakârlık ihtiyar ederse [*seçerse*] nüshası [*sayısı*] nadir bazı kitapları bahasının [*değerinin*] kırk elli misline almaktaydı. Hastalanırsa bir bahiste mağlup olduğu için hastalanırdı. Ağlarsa okuduğu şeylerde bir müşkil [*zor*] meseleye tesadüf edip de halledemediğinden dolayı ağlardı.

Fakat bu âlem-i inkılap [*değişen âlem*] kendi gibi sebatı [*durmayı*] sevenlerden olmadığından çocuk yirmi yaşına girer girmez –sebeb-i vücudu [*varlık sebebi*]– mürebbi-i efkârı [*fikirlerinin öğretmeni*] olan pederi ahirete intikal etmekle [*göçmekle*] Ali Bey'in hâlinde birbirini müteakip [*takip eden*] enva-ı tagayyür [*türlü değişim*], enva-ı belaya [*türlü felaketler*] zuhur etmeye [*görünmeye*] başladı.

Der-vakt-i cevanî zi muhabbet çi hicâbest
Bes tavr-ı aceb lâzim-i eyyâm-i şebâbest[1]

Çocuğun fıtraten [*yaratılıştan*] teessüratı [*kederleri*] galip olmakla beraber aldığı terbiye vicdanındaki hissiyata [*hislere*] daha kuvvet verdiğinden ve pederiyse bâis-i hayatı [*varlık sebebi*] olduğu için indinde [*yanında*] hayattan mukaddes olduktan başka her halükârda mürebbisi [*öğretmeni*], müsteşarı [*danışmanı*] ve arkadaşı, yâr-ı sadıkı [*vefalı dostu*] olduğundan gönlünde ne kadar kabiliyât-ı muhabbet [*sevme becerisi*] varsa hemen cümlesini ona hasr etmişti [*ayırmıştı*]. Öyle hiç hatırında yokken mâmelek-i vicdan ve irfanı [*irfan ve vicdanına dair herşeyi*] olan bir vücud-ı azizi [*kutsal varlığı*] telafisi kabil olamayacak surette bağteten [*ansızın*] kaybedince hayatın lezzetini de beraber kaybeyledi. Nedim-i ruhu [*ruhunun arkadaşı*] olan kitaplarına bakar, nâcins [*kendi cinsinden olmayan*] ülfetine düşmüş kadar sıkılırdı. Mesire-i efkârı [*düşünme yeri*] olan kalemine [*memuriyetine*] gider, zindana atılmış kadar müteezzî [*incinmiş*] olurdu. İşi gücü odanın bir köşesine çekilerek yetimâne [*kimsesiz gibi*] ah etmeye, mahzunâne [*üzgün*] gözyaşı dökmeye münhasır olmuş-

1. Utanılır mı gençlik çağında muhabbetten? Ne şaşılası tavırlar gerektirir gençlik günleri! (Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün)

tu [*kendini sınırlamıştı*]. Onun bu hâli ise validesine, zevcinin vefatından ziyade endişe vermekteydi.

Beyin validesi behredâr-ı maarif [*bilgiden nasibini almış*] olan milletler kadınları gibi dânişli [*bilgili*] bir şey değilse de zaten zekâsı galip olduktan başka yirmi beş sene kadar beyinin terbiyesi altında kalarak gördüğü, işittiği hadiselerden onun irşad-ı hakîmânesiyle [*hikmetli rehberliğiyle*] pek çok hakikatler istihrâc etmiş [*anlamış*] bir kadındı. Ona binaen kendini de ye's ve keder önüne salıvermek lazım gelse, sevgili zevcinden dûr [*uzak*] olduğu gibi bir de ciğerparesini kaybedeceğini ve gözlerini ölülere ağlaya ağlaya ve dirileri görmeyecek bir hâle getirmek dünyada olanlara muzır [*zararlı*], ahirette olanlara faydasız olduğunu bildiğinden merdane [*yiğitçe*] bir ikdamla [*gayretle*] ne kadar hüznü, ne kadar kederi varsa gönlünde hıfz eder ve böyle zevcinin fıkdanına [*yokluğuna*] ağlamak gibi en memduh [*övülecek*] olan bir hâlini kabahat yollu ketm etmeye [*saklamaya*] mecbur olduğundan dolayı çehresine ârız olan [*gelen*] acı acı tebessümleri hande-i neşat [*şen gülüş*] suretinde göstermek isterdi.

Çocuğu düştüğü hüzn-i sevdavîden [*sevdalı hüzünden*] almak için bin türlü vesâil [*araçlar*] düşündüğü sırada hanelerine yakın olan Çamlıca'yı da hatırından çıkarmadı. Nihayet bir çarşamba günü mayıs evâiline [*ilk günlerine*] tesadüf etti, felek zümrütten dökülmüş bir ayineye [*aynaya*] benzedi.

Üzerini muslin tülden örtü çekilmiş gibi gayet bir beyaz bulut setr eylemişti [*örtmüştü*]. Bir hâlde ki güneşin ziyası nazik mizaçlı bir nazeninin bârika-i cemali [*yüzünün nuru*] gibi dokunduğu yerleri tenvir eder [*nurlandırır*] fakat yakmazdı. Ağaçların –sâyesinden [*gölgesinden*] sahralar [*kırlar*] istiğna hâsıl ettiği [*faydalanamadığı*] için– yukarıdan aşağıdan nazar-ı hakaretle [*küçümseyen bakışlarla*] bakar gibi gerdankeşani [*kibirlice*] duruşları abes görünürdü. Rüzgâr, memedeki çocuğunun uykusuna nigehbanlık [*gözcülük*] eden validenin nefesinden hafif eserdi. Hanım, hava ve sahranın bu letâfetini görünce Ali Bey'i ricalar, niyazlar [*yalvarmalar*], ibramlarla [*ısrarlarla*] Çamlıca'ya doğru çıkmaya ikna eyledi.

Seyre ilk gittiği gün oraları çocuğa pek bigâne [*yabancı*] görünmüştü. Hatta ikinci üçüncü defa dahi çocuğu sahraya temenniyle, icbarla [*zorlamayla*] çıkardılar. Ancak gide gide bey Çamlıca ile gereği gibi istinasa [*alışmaya*] başladı. Birkaç gün birbiri üzerine kıra çıkmasa adeta sıkılırdı. İnsan ne garip bâzîçe-i tabiattır [*tabiatın oyuncağıdır*] ki Ali Bey, indinde [*yanında*] en aziz olan bir vücudun fenasından [*yokluğundan*] müteessif [*kederli*] iken âsâr-ı hayatın [*hayatın eserlerinin*] timsal-i mücessemi [*canlı örneği*] olan cihan-ı medeniyetten [*medeniyet dünyasından*] kaçar da her arşın toprağında nice vücutlar nihan [*gizli*] olmak cihetiyle mevtin [*ölümün*] misal-i müşahhası [*görünür örneği*] olan sahralarda gezip eğlenmek isterdi.

Her ne hâlse bey iki günde bir kere Çamlıca'ya gitmeyi tabiatında olan inhimâk [*takıntılı olma*] cihetiyle hayatının levazım-ı zaruriyesinden [*gerekli işlerinden*] addeder [*sayar*] olmuştu. Fakat gezişten muradı kalabalıktan kaçmak olduğu için tatil günleri eğlencesinden geri kalır ve binaenaleyh cuma ile pazarı kendince hilaf-ı âde [*âdetinin aksine*] sa'yümeşakkat [*çalışma*] eyyâmından [*günlerinden*] bilirdi.

Bir gün kalem [*memur*] arkadaşlarıyla Çamlıca'ya olan meylinden bahsederken kendinden orada bir ziyafet isterler. O da maalmemnuniye kabul ile "Yarından tezi yok, buyurun" deyince –meğer mübâhase [*konuşma*] bir salı gününe tesadüf eylediğinden– arkadaşları gülüşmeye başlarlar. Ali Bey'se bu handelere [*gülüşlere*] hiçbir mana veremeyerek sebebini istizah eder [*açıklama ister*]. Anlar ki rüfekası [*arkadaşları*] indinde Çamlıca'da cuma ve pazarın gayrı –tenhalık cihetiyle– eğlenmek gayr-ı kabil [*mümkün değil*] sayılır. Her ne kadar eğlenceden murat kalabalık seyretmekse İstanbul ve Beyoğlu sokakları dururken Çamlıca'ya gitmeye hiç lüzum olmadığını anlatmak isterse de alışıklığa karşı gösterilen delail [*deliller*] –velev bedihi [*besbelli*] olsun– ne kadar tesir ederse beyin behhâslığı [*çok anlatması*] dahi ancak o kadar netice verebilir.

Ekser kalem ihvanı [*büro arkadaşları*] arasında mutat [*alışkanlık*] olduğu üzere kendiyle zahirde pek laubali, hakikatte pek külfetli görüşen nazik beylerden bazıları, Ali Bey'in öyle

bir tenha günü teklif ve teklifinde ısrar edişini ziyafetten kaçtığına haml eder yollu birtakım kinayeli sözler söyledikleri için çocuk arzusundan değil hicabından daveti cumaya talik eyledi [*erteledi*].

Validesiyse oğlunun –öyle bir günlük eğlenceden âtîsince [*ileride*] terettüb edecek [*başına gelecek*] felaketleri nereden keşfeylesin– insan içine karışarak vakit geçirmeye meylini görünce ciğerparesi yeni dünyaya gelmiş kadar memnun olmuştu.

Cuma gelince karar veçhile beyin arkadaşları saat üç raddelerinde Üsküdar'a geçerler.[2] Sabah yemeğinden sonra zaten Ali Bey'in evinde mevcut olan iki arabaya binerler. Doğru mev'id-i safaları [*sözleştikleri eğlence yeri*] olan Çamlıca'ya giderler.

Bir müddet çeşmenin başında ikametle Ali Bey tabiatın nice yüz bin bedâyi-i rengârengini [*çeşit çeşit güzelliğini*], –beriki beyler mülevven [*renk renk*] ferace ve boyalı çehreleriyle mesireyi– ağaçları, baştan aşağı çiçeklere gark olmuş da rüzgâr estikçe öteye beriye salınmaya başlamış bir bahçeye hemhal eden [*benzeyen*] hanımların şivesini temâşâ ile saat yedi buçuk sekize kadar eğlenir.

O vakit Çamlıca'nın en "civcivli [*renkli*]" zamanı olmak cihetiyle yollar, birbiri ardınca akıp gelmekte olan yaşmak kalabalığından, köpükler içinde kalmış birer seyl-i hurûşânı [*coşkun seli*] andırmaya başladı. Beyler de yerlerinden kalktılar, hanımlara karıştılar. Her biri belki bin tanesine iptilasından [*tutkunluğundan*], ondan başka kimseyi sevmek ihtimali olmadığından, yolunda ölmeyi canına minnet bileceğinden, hâsılı dünyada kaç türlü soğuk yalan varsa cümlesinden bahisler açmaya başladılar.

Bu hâller ise Ali Bey'in fıtratına, terbiyesine bütün bütün mugâyir [*aykırı*] olmak cihetiyle bu eğlenceden bayağı bir felaket kadar müteezzîydi [*üzülmüştü*].

Fakat memleketimizin hâli malum: Ahbap arasında kalbin teessürâtını [*kederini*] hâlisâne [*açıkyüreklilikle*] izhar etmemek

2. Ezani saate göre sabah saat 10 gibi.

[*açığa vurmamak*] ülfet adabından sayılır. Eğlence gibi hiç hükümsüz şeylerde bile beğenmediği hâli riya ile beğenir gibi görünmek insaniyet vezâifinden [*görevlerinden*] addolunur. Binaenaleyh biçare çocuk ekseriyete tâbi olmak ve gönlündeki ıstırabı safa şeklinde göstermeye çalışmaktan başka çare bulamadı. O da arkadaşlarıyla beraber öteye beriye gezinip dururken, hiç içindekilere dikkat etmeden, bir arabaya rüfekasından [*arkadaşlarından*] yeni öğrendiği tarzla işaret etti. Lâkin arabadan mukabele [*karşılık*] görmedi. Bu hâlse evvel emirde [*ilk olarak*] bir ehl-i ırz [*namuslu kişiler*] arabasına tasallut etmiş [*sataşmış*] olmak vâhimesiyle [*kuruntusuyla*] bir derece hicabını mucip oldu [*utandı*]. Kanında hâsıl olan hararet vücudunu eritecek zanneyledi.

Öyle bir mevkide ve öyle bir hâl üzerine lisanen isti'fâ-yı kusur [*özür dileme*] için imkân göremediğinden mazerethâhâne [*özür dilercesine*] bir nigah-ı hüznâlûdla [*kederli bakışlarla*] beyan-ı teessür etmek [*üzüntüsünü göstermek*] istedi. Kirpikleri birbirinden ayrılıp da o tarafa doğru bakar bakmaz arabanın perdesi bir kere açıldı. Bilmediği yolda bir işaret göründü, yine derhal kapandı.

Malumdur ki ciddiyatın birçoğu uysallıktan tevellüd eder [*doğar*]. O kabilden [*sınıftan*] olarak bu biçare delikanlının da öyle arkadaş hatırı kırmamak için ihtiyar ettiği [*seçtiği*] bir hareket sergüzeşt-i ömrünü [*hayat serüvenini*] bir facia-i cangüdâza [*can yakıcı bir faciaya*] tahvil eylemiştir [*çevirmiştir*].

Arabadan edilen muamele, nazarında ismet [*günahsızlık*] perdesinden bîihtiyârâne [*elinde olmayarak*] aks etmek istemiş bir eser-i muhabbet [*sevgi işareti*] gibi görünerek zihnine, kalbine bütün bütün istila etmiş [*yayılmış*] ve birkaç dakika içinde dünyada emeli yalnız aldığı işaretin manasını bilmeye ve sahibini görmeye inhisar eylemişti [*adanmıştı*]. Bununla beraber yine hazm-ı nefsinde [*kendini tutmada*] kâmilâne [*tam olarak*] mücahedelerle [*gayretlerle*] rüfekasına hâlini sezdirmedi! Çamlıca'da bulundukça zahirde [*görünüşte*] herkese eğlenmekte ittiba eder [*uyar*] fakat zihninde mahut [*sözü geçen*] işareti anlamak için Mısır'ın hutut-ı kadimesini [*eski*

yazısını] elde elifbası [*kılavuz kitabı*] yokken okumaya çalışan hükema [*bilginler*] gibi her şekilden nice mana, her vaz'dan [*durumdan*] birçok kazâyâ [*ihtimaller*] istihracıyla [*çıkarmakla*] uğraşırdı. Fakat itâb-ı fikir ettikçe [*düşündükçe*] hallini [*çözümünü*] istediği muamma işkâle düşer [*zorlaşır*], muammâsı işkâle düştükçe zihnindeki yorgunluk artar, hayali ise bu devr-i fâsid [*kısır döngü*] içinde hayran hayran dolaşır dururdu.

Akıbet [*sonunda*], bereket versin ki avdet sırasında başka bir arabadan yine aynı aynına öyle bir işaret zuhur eyledi [*göründü*] de –güya yeni girdiği meslekte malumatını ilerletmeye çalışır yollu– işaretin ne mana ifade eylediğini arkadaşlarından birine sual edebildi ve işaret "etraf ağyardan hâlî olmadıkça muhabere caiz değildir"[3] demek olduğunu öğrendi.

Bu malumat üzerineyse işaret sahibesinin ismetince [*namuslu olduğuna*] olan itikadı bir kat daha kuvvet bulmaya başladı. (O kadar tecrübesiz bir çocuk ismetli bir kadının öyle işaretlerden bittabi haberdar olamayacağını nereden idrak eylesin?) Çocuk bu fikirle evine gelerek sabahlara kadar arabadaki hanımı zihninde bin şekle koymuş ve hiçbirinde gönlündeki arzunun timsalini [*örneğini*] görememişti.

Sabah olunca –zatında olan fatanet [*kavrama becerisi*] cihetiyle– kendini toplamaya ve böyle bir gün içinde o kadar senelik mahsul-i ömrünü [*hayatının meyvesini*] terk ettirecek surette kalbine hücum eden endişeyi bir tarafa atmaya azm eyledi. Evin kapısından çıkışı dahi bu niyetle idi. Hatta yolda Çamlıca'ya bakmak bile istemedi.

Fakat biçare ne yapsın ki daha arkadaşlarıyla Çamlıca'ya gittiği gün harekât-ı ihtiyariyesinin [*kontrollü hareketlerinin*] eceli gelmiş ve belki mezarı orada kazılmıştı.

İnsan her adımını mezardan tebâüd [*uzak kalmak*] için atar. Yine her adımda mezara bir adım daha takarrüb eder [*yaklaşır*]. (Nitekim her nefesini temdîd-i hayat [*ömrü uzat-*

3. Etrafta düşmanlar varken haberleşmek uygun değildir.

mak] için alır. Yine her nefeste hayatında bir nefeslik zaman azalır!) İşte Ali Bey de o kabilden olarak Çamlıca'dan uzaklaşmak arzusuyla yol değiştirmeye başladı. Fakat her yol değiştirdikçe daha kestirme vasıl olur [*ulaşır*] bir sokağa girerdi.

Nihayet böyle endişelerde tabii olan "Herçi bâd âbâd"[4] akıbet-i vahimesine [*tehlikeli sonucuna*] ittisalden [*ulaşmaktan*] kurtulamadı. Arabadaki hanımın fikirde hayalini tasvirle uğraşmaktansa Çamlıca'da cemalini [*yüzünü*] taharri [*araştırmak*] daha münasip olacağına hükmeyledi. Kaleme [*işyerine*] Beylerbeyi tariki [*yolu*] ve şirketin[5] mahut [*bilinen*] "dilenci" vapuruyla inmeyi düşünerek yola girdi. Hemen kendini Çamlıca'da buldu. Güya ki aradaki mesafe tayyolunmuş [*uçarak geçilmiş*] veyahut yürüdüğü yolları uykuda geçmişti.

4. Ne pahasına olursa olsun (Battı balık yan gider).

5. Osmanlı'da resmi yolcu taşıma şirketi: Şirket-i Hayriye.

"Hicriyle çifte nehr-i revân oldu gözlerim
O nevnihâli hayli zaman oldu gözlerim"[1]

Heyhat!.. İnsan için her gün zuhur eden [*meydana gelen*] bin türlü âmâlin [*arzuların*] kaçına zafer müyesser [*nasip*] olur!

Bey Çamlıca'ya vasıl oldu. Ancak oralarda gözüne tesadüf eden şey arabadan aldığı işaretin yâd-ı hazininden [*hüzünlü hatırasından*] ibaretti.

Öyle bir vakitte kalem [*büro*] kimin hatırına gelir? Çeşmenin yanındaki ağacın altında bir sandalyeye oturdu. Biraz vaktini sevdiğini ağyar arasında görmüş üftade [*âşık*] gibi büht-i sırf [*tam bir şaşkınlık*] içinde geçirdi. Bir hâlde ki simasındaki renksizliğe, azasındaki hareketsizliğe bakılsa taş kesilmiş zannolunurdu. Ondan sonra birdenbire yüzü kızarmaya, vücudundaki azanın her biri bir başka emele malikmiş gibi ayrı ayrı titremeye başladı. Yerinden fırladı. Yâriyle mev'id-i telâkîsini [*buluşma yerini*] geçirmiş âşık gibi şiddetle, süratle etrafı dolaştı. Bir hâlde ki çehresindeki hararete,

1. Ayrılığının hasretinden sürekli akan bir çift nehir gibi olan gözlerim, uzun zamandır o fidan boylu sevgilinin yolunu gözlemekte. (Mef'ûlü Fâilâtü Mefâîlü Fâilün)

hareketindeki şitâba [*aceleye*] bakılsa oralara insan kıyafetinde bir yıldırım düşmüş kıyas edilirdi.

Kendi hâlâ aradığını bulmak ve ondan sonra İstanbul'a inmek hülyasındayken ufuktan doğru Çamlıca üzerlerine bir karanlık çökmeye başlamıştı. Bir karanlık ki her insan için ömründen zaman geçtikçe zuhuru tabii olan perde-i şek [*şüphe perdesi*] gibi ağır ağır gelir fakat dakika be-dakika yaklaşırdı.

Beyse o karanlığı gördükçe yorgunluktan gözleri kararıyor sanırdı. Akıbet [*sonunda*], kumru göğsü gibi her renkten nice reng-i diğer [*başka renk*] tevellüt etmek [*doğmak*] şanından olan gurup alamâtı görünmeye başladı.

Ali Bey'se o yaşa gelinceye kadar hiçbir akşam bir yerde kalmaya validesini alıştırmamış, sebepsiz bir gûne [*şekilde*] kaleme gitmemek nefsinden sadır olmamış [*ortaya çıkmamış*], hâsılı kendi âdetini tabiat-ı âlem [*dünyanın kanunları*], kendi fikrini sırf hakikat bilmiş bir çocuk olmak cihetiyle böyle yirmi yıllık bir ömür içinde hiç başına gelmedik bir badireye uğrayınca o kadar telaş eyledi ki hâline bakılsa ölüm derecesine gelmiş bir hastadan fark olunmazdı. İnsan bir garip hayvandır [*canlıdır*] ki her şeye alışır, her alışmadığı şeyden korkar. Hatta bazı kere o kadar korkar ki mevti [*ölümü*], (mesela) dünyada en ziyade bekâsızlıkla [*geçicilikle*] maruf olan [*bilinen*] ikbalden [*saadetten*] ayrılmaya bile tercih eder. (Ağleb-i ihtimaldir [*kuvvetli ihtimaldir*] ki ölüm korkusunun umum [*bütün*] nevibeşere [*insanlara*] şamil olması da mevtin bir şahsa bir kere geldiği cihetle alışıklığa kabil olmadığındandır.)

Bey o telaşla evine gurupla beraber vasıl oldu ki çehresi gurup üzerinde bulunan güneş gibi hem ateşler içinde kalmış hem de sararmıştı. Kapıdan girer girmez herkesten evvel validesine tesadüf eyledi. Biçare kadın! Yavrusunu taharri eder [*arar*] ceylan gibi bir adım atar, bir de döner etrafına bakardı. Beyi görünce hiddet yerine o derece izhar-ı beşâşet eyledi [*sevinç gösterdi*] ki oğlunun aguş-ı vefasında [*vefa kucağında*] birinci tebessüm-i masumânesini [*temiz gülüşünü*] gördüğü zaman bile belki o kadar mesrur olmamıştı [*sevinmemişti*]. Bu kadar meserretle [*sevinçle*] beraber sitemden kendini alamadı:

"Aliciğim! Beni bu hâllere düşürmek insaf mıdır, nerede kaldın?"

Hüzünden, telaştan mürekkep birtakım sözlerle boynuna sarılmaya, yüzünü gözünü öpmeye, koklamaya başladı. Ali Bey'in cevabıysa:

"Telaş etme, nineciğim! Şimdi yukarı çıkalım da hikmetini [*sebebini*] söylerim" demekten ibaretti.

Fakat ne söyleyeceğini de bilmediğinden merdiven gözüne darağacı gibi görünür, gönlüne müstevlî olan [*kuşatan*] sıkıntıdan ise o zamana kadar çektiği âlâmın [*elemlerin*] cümlesinden ziyade müteezzî olurdu [*sıkılırdı*]. Çünkü o vakte gelinceye dek asla irtikâb etmediği [*işlemediği*] yalancılığa müracaat etmekten başka zihninden validesini iknaya bir çare tasavvur edemezdi. İndinde [*yanında*] ise hem yalan söylemek, hem de en evvelki yalanıyla dünyada herkesten aziz bildiği validesini aldatmak ölümden beter bir azab-ı elimdi [*şiddetli acıydı*]. Lâkin biçare ne yapsın! Doğduğu günden beri me'lûf olduğu [*alıştığı*] hicabı birdenbire terk ederek muhadderâttan [*Müslüman kadınlardan*] bir kadına nasıl hakikat-i hâli [*gerçeği*] beyan etsin! Validesinin bittabi uğrayacağı endişeleri düşünmesin de ne hâl ile düştüğü felakete onu mahrem etmeye kalkışsın! Zaruri [*istemeyerek*],

"Dürûğ-i maslahatâmîz bih ez rast-i fitne-engiz"[2]

kavl-i mahûdu [*bilinen sözünü*] terk-i hicâb [*utanmayı terk*] etmek ve elbette üzmek seyyielerine [*fenalığına*] tercihiyle titreyerek ve söylediği sözler dudaklarını yakarcasına ağızdan dökülerek:

"Kalemde işimiz çok. Vapura yetişemedim. Belki yarın da yetişemem merak etmeyin!" dedi. Hemen söylediğine pişman oldu. Çünkü pederi kendine daima "Halka söylemekten utanacağın bir işi yapmaktan nasıl utanmazsın? Sen herkesten alçak mısın ki yaptığın bir işi ötekinin berikinin bilmesinden hicâb [*utanç*] lazım gelsin de yalnız senin bilmekliğinden hicâb gelmesin" derdi. Bir kere de "Sevdiğini üzmemek için

2. Netice iyi olsun diye söylenen yalan, fitneye sebep olan doğrudan daha iyidir.

doğruyu ketm eyleme [*gizleme*]! Zira bir vakit gelir ki sevdiğin o ketmden haber alır da korktuğundan ziyade üzülür" demişti.

Ne faydası var ki memleketimizde herkes ve hususuyla kadınlar için büyüklük, hükümet hizmetinde büyümeye münhasır zannolunduğundan validesi beyin ağzından "kalemce meşguliyet" sözünü işittiği ciğerparesince bir mukaddeme-i ikbal [*ikbal başlangıcı*] kıyas ederek sürurundan yerinde oturamaz oldu. Çırpınarak "Allah ikbalini artırsın! Kal iki gözüm! Lazım olursa gece de kal! Ben merak etmem. İnşallah seni pek büyük görürüm. Tek o büyüklüğe yolun açılsın da ben gecelerce hasretine de tahammül ederim" demeye başladı.

Bu sözler de Ali Bey'ce sırf yeni bir fikirdi. Çünkü bey kalemine, hizmetine, tahsiline pek müdavimse de bu sa'yi [*işi*] kendince bir vazife bilir, o vazifeyi bir zevk suretinde yerine getirirdi.

Yoksa hiçbir vakit büyümek, nâilülbâl olmak [*muradına ermek*] hatırına gelmemişti.

Öyle muvakkat [*geçici*] değil ifa-yı vazife [*vazife yapar*] gibi maâlîyi [*yüksek fikirleri*] itiyat [*alışkanlık*] ederek insan arasında gerçekten insan gibi büyümüş bir delikanlı, bir iki gün içinde karı arkasında gezmek, yalan söylemek, validesinde hırs-ı ikbal [*saadet arzusu*] görmek gibi üç garibeye birden tesadüf edince fikri, bittabi birkaç şiddetli rüzgâr önüne düşmüş bir sefineye [*gemiye*] dönerek her tarafa meyil göstermeye ve fakat bir tarafa da gidememeye başladı. En büyük azmi validesine işin doğrusunu söylemekti. Ancak akıbet heva-yı muhabbet [*aşk hevesi*] malum olan galebe-i mutlakasını [*mutlak üstünlüğünü*] icra ederek geç gelmeye ve gece kalmaya aldığı ruhsatından dolayı o defa pek kendini tekzip edemedi [*yalanlayamadı*].

"Ve beyne ihtilafi 'l-leyli ve's-subhi mu'reb
Yekurru 'aleynâ ceyşuhû bi'l-acâyib"[1]

Vakta ki uyku zamanı gelip de bey kendi odasında tenha kalınca vücudundaki kan seyyale-i berkıyye [*elektrik akımı*] süratiyle harekete başladı. Güya her damarı bir telgraf teliydi ki beynine dokunan cihetinden yıldırımlar saçılırdı. Uyumak ister, muktedir olamazdı. Düşünmek ister, bir şey bulamazdı. Yirmi yıllık ömrünün ticareti nazarında hayal gibi kalmıştı.

İki günün meşhûdatı [*gözlemleri*] ise tabiatıyla o kadar kuvvetli bir zihne hatt-ı hareket [*hareket yönü*] tayin edemediğinden beyin hâli hayret-i sırfa [*tam manasıyla şaşkınlığa*] müncer olmuştu [*sürüklenmişti*]. Güya ki gözleri açık iken uyurdu, güya ki uyanıklık âleminde rüya görürdü.

Bilmem gecenin hâline hiç dikkat buyurulmuş mudur? Bir kere yeryüzüne o karanlık çöker; bir kere odanın kapısı, penceresi kapanır da tenhalığın vahşeti fikre, kalbe istila eder mi [*yayılır mı*], dünya ile ademin [*yokluğun*] hiç farkı kalmaz. Ne tarafa bakılsa her şeye nazar taalluk etmez [*ilgisiz kalır*], ses işitilmez, yâr ve ağyar [*düşman*] görünmez. İnsan o zaman tabii uykuya muktedir olabilirse [*uyuyabilirse*] Beliğ'in,

1. Gece ile gündüz arasında açık bir ihtilaf var. Acayip ordularıyla üstümüze saldırır dururlar.

"Nakd-i can ile bu âlemden ucuz kurtuldum"[2]

kavlini tekrar ederek mezara girenler kadar bahtiyardır. Olsa olsa rüya görür. Rüya ise ne kadar eziyetli olursa olsun nihayet bir iki saat imtidât eder [*uzar*]. İnsan uyumaya muktedir olamazsa tabii –belki zaruridir ki nefsini– ünsiyetini [*alışkanlığını*] gönlünün içinde saklanmış bilir. Cisim ruha bir mezar olur. Azab-ı kabrin [*kabir azabının*] envaı [*her çeşidi*] zuhur etmeye başlar.

Acaba öyle bir hâlde hatırdan ne hülyalar geçmez! Acaba öyle bir uykusuzluk âleminde her düşündüğünü fiile çıkarmaya, –fiile çıkarmak nerede kalır?– mezara girdiği zaman münkirîne [*sorgu meleklerine*] bilihtiyar [*kendi isteğiyle*] söylemek ister kimse var mıdır? Acaba insanın içini dışına çevirseler –vicdanı ile tenha kaldığı zamanlar– ettiği hülyalardan ziyade nazarında müstekreh [*çirkin*] görünür mü?

Bu cihan-ı mihnette [*sıkıntı dünyasında*] kim vardır ki bir gece tenha kalsın, bir endişeden dolayı uykusunu kaybetsin, o hâlde cihanı, nefsini, efâlini [*yaptıklarını*], sevâbıkını [*geçmişini*] düşünsün de milletimizin en büyük edibi, en büyük hakîmi [*bilgini*] olan bir zatı muhatap ederek "Heyhat! Sözün aynı sevapmış [*tamamen doğruymuş*]. Âleme geldiğime ben de pişman oldum" demesin!

Cihanın ne türlü bir dâr-ı mihnet [*sıkıntı yeri*] olduğu malum. İnsanın ne kadar zayıf bir mahlûk [*yaratık*] olduğu da tarif ihtiyacından müstağni [*uzak*]. Ali Bey'in ahlakını, terbiyesini, uğradığı endişeyi ise yukarıda tarif etmiştik. Şimdi bir kere kendinizi onun yerine koyunuz! Bir de birinci defa olmak üzere endişeden uykusuz kalınız. (O zikri, mûcib-i hicap olacak [*utandıracak*] tasavvurâtı [*düşünceleri*] bir tarafa bırakalım.) Simya bilmek, kimya yapmak, dünyayı kendi reyinize tatbik için bir kuvvet-i fevkaladeye [*üstün kuvvete*] malik olmak, define bulmak, bir kıtada tasaltun etmek [*hükümdar olmak*] gibi ne kadar muhâlât [*olmayacak şeyler*] ve hayalât [*hayaller*] varsa hepsine bir cihet-i imkân [*gerçekleşme*

2. Peşin olarak can nakdimi vererek bu âlemden ucuz kurtuldum. (Fâilâtün Feilâtün Feilâtün Fa'lün)

yönü] ararsınız. Akibet yine acziniz görünür. Gönül mevtten [*ölümden*] başka bir şey arzu etmemeye başlar. İnsan yatağının yorganına, çarşafına bakar da kefenden, topraktan bir farkını göremez. Akıbet kendini telef etmek ister. Ona da kıyamaz, çaresiz akıbet-i hâle [*kendi sonuna*] intizar etmeye [*beklemeye*] karar verir. Değil mi? Ali Bey'in hâli de bu mütalaanın [*incelemenin*] aynıydı.

Zihni ne kadar tasavvurât [*düşünce*] ve hayalâta [*hayallere*] muktedirse cümlesini birer birer pîş-i nazarından [*gözünün önünden*] geçirdi. Cümlesi gözüne uyku gibi tatlı fakat gece gibi karanlık, rahat gibi muhal [*uzak*] görünürdü. Bu şeb-i yelda-yı ıstırabın [*acı dolu uzun gecenin*] sabahı ise pazar olduğundan Ali Bey'ce iktiza-yı makâsid [*niyetinin gereği*] olan arabanın oralarda bulunabilmesi ağleb-i ihtimal [*kuvvetli ihtimal*] olmak cihetiyle –diri diri mezara gömülmüş adam gibi– gözünü kırpmaksızın içinde yuvarlandığı yataktan kalkar kalkmaz ilk işi yine o temâşagâh-ı intizara [*bekleme yerine*] azimet oldu [*gitti*]. Ve Çamlıca'ya gidince iki gün evvel arkadaşlarıyla ihtiyar eylediği [*seçtiği*] köşeye oturdu. İki saat intizar etmeksizin [*beklemeden*] karşıdan beklediği araba da görünmeye başladı. Güya ki ne kadar âmâli [*arzuları*] varsa tecessüm etmiş [*cisimleşmiş*] de araba şekline girmiş, karşısına gelmişti. Pederini, validesini karşılayarak serbestçe bir lakırdı söylemeye hicap eden çocuk, arabayı görünce bîihtiyar [*istemeden*] yerinden sıçradı. İstikbâline [*karşılamaya*] şitâb eyledi [*davrandı*].

Kendi arabaya doğru gider, araba ise önünde firar ederdi. Güya ki kendi talip, araba emeldi. Gide gide kalabalıktan ayrıldılar. Araba Çamlıca'dan takriben on dakika uzak bir ağacın altında durdu. Ali Bey bir çeyrek kadar ne yapacağını bilmeyerek etrafında dolaşmaya başladı. İnsanın hâli budur. Maksadın arkasında dolaşır fakat husulüne [*olmasına*] en ziyade ümitvar olduğu zaman takarrübünden [*olacağından*] ihtiraz etmeye [*çekinmeye*] başlar.

Bey bu hâlde sergerdân-ı hayret [*şaşkınlıktan başı dönmüş*] iken arabanın şafak rengine takliden yapılmış canfes [*ipekli*]

perdeleri açıldı, içinden yine bilmediği yolda bir işaret zuhur eyledi. Buysa bey için halli muhal [*çözümü zor*] diğer bir muammaydı. Birçok tasavvurlardan, tefekkürlerden, şüphelerden, tereddütlerden sonra insanın her bilmediği şeyi kendi arzusuyla mutabık [*uygun*] bir yolda tevil etmek [*yorumlamak*] hasse-i malumesinin [*bilinen özelliğinin*] vücuduna binaen aldığı işareti davet manasına haml eyledi [*yordu*]. Meğer zannı ayn-ı isabetmiş [*tam yerindeymiş*].

Bu zanla yukarıdan beri tafsil olunan [*anlatılan*] evzâ-ı mahcubânesiyle [*utangaç tavırlarıyla*] arabaya takarrüp etmek [*yaklaşmak*] istedi. Bir hâlde ki gözünün, kaşının hâsılı kâffe-i azasının [*bütün organlarının*] her hareketi istizân-ı matlab [*istenen izin*] için bir lisan-ı edep olmuştu. Bir on, on beş adım kadar takarrüp edince [*yaklaşınca*] arabanın iki kapısı birden açıldı. Beye karşı olan tarafından kumru göğsü feraceli bir hanım, diğer tarafından iki cariye zuhur ettiler. Cariyeler seyis ile beraber bir tarafa çekildiler. Hanım Ali Bey'in yanına doğru gelmeye başladı.

Malumdur ki böyle seyir zineti [*eşyası*] olan hanımefendilerin yüzlerindeki yaşmak adeta kabarmış, düzgün demektir: Setr-i sima [*yüzü örtmek*] için değil tezyin-i cemal [*yüzü süslemek*] için kullanılır. Belki hâssası [*özelliği*] havayi gönül, hafif akıl, yalancı nezaket gibi saklamak istediği şeyi tamamıyla meydana koymadan ibarettir. İşte Ali Bey'in birkaç geceden beri zihnine istila eden [*hücum eden*] mahbube-i vicdanı [*gönlünün sevgilisi*] hakkında olan hayalatını [*hayallerini*] gözü önünde tecessüm ettiren [*gösteren*] o akkâse-i hüsnüân [*güzelliğin yansıtıcısı*] tavsifine [*nitelemesine*] seza olan [*yakışan*] sütre-i hafifenin [*hafif örtünün*], taalluk-ı nazara [*gözün ilgisine*] heva-yı nesîmiden [*rüzgârın esintisinden*] ziyade hail [*engel*] olamamasıdır.

Ali Bey, ahlakında olan hicapla [*utanmayla*] gönlündeki şevk ve incizâbın [*tutkunun*] şiddet-i tesirâtı [*etkisinin şiddeti*] içinde –iki mıknatıs arasına düşmüş bir cüz'-i madeni [*metal parça*]– sükûtu ıstırabı câlib [*çeker*] ve ıstırabı sükûtuna galip bir hâl-i müteredditdâneyle [*tereddütlü hâlle*] nihayet

derecelerde icbar-ı nefs ederek [*kendini zorlayarak*] gözlerinin üst kapağını biraz yukarı kaldırmaya muktedir olunca karşısında ne görsün? Üstat elinden çıkma sanemlerden [*heykellerden*] mütenasip yapılı, siyaha mâil samurî saçlı, incerek düz kaşlı, noktalı yeşil gözlü, siyah ve uzun kirpikli, hafif sarı üzerine mevcli [*dalgalı*] koyu al yanaklı, irice çekme burunlu, ufak ağızlı, (şiddet-i şehveti gösterir surette) ateşî kırmızı kalınca dudaklı, her karşısına geleni kucaklayacak gibi önüne mâil [*eğilerek*] yürür, insanın kalbine girecek gibi manzuruna [*gördüğüne*] dikkatle bakar bir afet duruyor.

Her türlü hevesât-ı nefsaniyenin [*nefsi heveslerin*] şiddet-i galeyanı [*coştuğu*] zamanında o terbiyede bulunan bir delikanlı mahbûb-ı kalbi [*kalbinin sevgilisi*], ruh-ı hayali [*hayalinin nefesi*] olan öyle bir nadire-i rüzgârın [*zamanın biriciğinin*] birinci meclis-i mülakatına [*görüşme meclisine*] tesadüf ederse hayretten, giryeden [*gözyaşından*] başka neye muktedir olabilir?

İşte Ali Bey bu derece müşkül, böyle tesiratın [*tesirlerin*] izhar [*gösterilmesi*] ve ızmârı [*gizlenmesi*] nâkâbil [*mümkün olmayan*] bir büht [*şaşkınlık*] içinde kalarak bir sözde arz-ı murad etmek [*arzusunu belirtmek*] istedikçe havf [*korku*] ve tereddütle dudağını ısırmaktan başka bir şeye muktedir olamamak ve bir nigah-ı tahassürle [*özlemli bakışla*] keşf-i râz eylemek [*sırrı öğrenmek*] arzusuna düştükçe gözlerini girye-i tahayyürden [*hayret gözyaşlarından*] kurtaramamak azabâbâd-ı ıstırabında [*acının sıkıntılı hâlinde*] iken hanımefendi tarafından feth-i kelama [*söz açmaya*] müsaraat olunur [*teşebbüs edilir*].

"Yaktın ey âteşzen-i ârâm yanmış gönlümü
Nev-heves kıldın şu kendinden usanmış gönlümü"[1]

Hanımefendi ki ismi Mehpeyker'dir. Ahlak ve terbiyece bütün bütün Ali Bey'in hilafına [*aksine*] olarak gayet namussuz, alçak bir ailede perveriş bulmuş [*yetişmiş*] ve zaman-ı rüşte [*aklı erdiği zamana*] baliğ olur olmaz [*erişir erişmez*] rezâilin [*rezilliklerin*] envaında [*her çeşidinde*] mürebbiyelerine üstat olmuştu. Biraz okuyup yazmakla uğraştığı ve ekser [*çokluk*] evkâtını [*vakitlerini*] meşhur aşüftelerin meclis-i ülfetinde [*dostluk meclisinde*] geçirdiği cihetlerle tabii bir kat daha kuvvet bulan zekâvet-i dessâsânesi [*hileci zekâsı*] ise bir derecedeydi ki ziynette peri güzelliğinde, Haccâc* dirayetinde [*zekâsında*] bir İblis yaratılmış olsaydı, istediği adama tahakkümde [*buyurmakta*] bu nazenin kadar maharet ya gösterir ya gösteremezdi.

Bununla beraber nihayet derecede şehvetine mağlup olduğu gibi ahlakça dahi sevdiği adamları taht-ı tahakkümünde [*emrinin altında*] tutmaya talipti ki ve hatta bu yoldaki

1. Ey rahatımı ateş gibi yakan(sevgili), yanmış gönlümü yeniden tutuşturdun ve şu kendinden bile usanmış gönlüme yeniden heyecan verdin. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

* Hz. Muhammed'in soyuna ve taraftarlarına eziyet eden Irak valisi Yusuf bin Sakafi'nin unvanı. (y.h.n.)

teşebbüsâtının [*girişimlerinin*] kâffesinde [*hepsinde*] her istediğini yapmıştı.

Bir güzeli severdi. Fakat yılan bir çiçeği nasıl severse bu da öyle severdi, bir adamı nasıl sararsa bu da öyle sarmak isterdi! Mezar vücudu nasıl kucaklarsa bu da öyle kucaklamaya çalışırdı, nasıl kucakladığına dünya yüzü göstermezse bu da öyle ihtisas etmek [*çalışmak*] arzusunda bulunurdu.

Ali Bey'se hüsn-i tabiatla [*iyi huyla*] muttasıf [*donanmış*] olan, kadınlarca en şiddetli sevdalar tahrik edecek derecelerde yakışıklı bir delikanlı olduğundan Mehpeyker, daha ilk işaretini aldığı gün kendini zapt edemeyecek mertebelerde [*derecelerde*] meftunu [*tutkunu*] olmuştu. Bir derece ki sairleriyle [*diğerleriyle*] ülfet [*dostluk*] etmek istedikçe bir kanun-ı zaruri [*zorunlu kural*] hükmünde bildiği taharri-i mal [*mal varlığını araştırma*] ve tahkik-i meşreb [*huyunu araştırma*] mukaddemâtını [*önceliklerini*] icraya bile kalkışmaksızın ve hatta velev Ali Bey fakir ve bedhuy [*kötü huylu*] olsa dahi yine dirîğ-i visal etmemek [*buluşmayı engellememek*] kararından ictinâb etmeksizin [*çekinmeden*] mülakata gelmişti.

Bu azim ve şevkle Ali Bey'e yaklaşınca birkaç kere çocuğu yukarıdan aşağı süzerek telaş-ı ıstırabından [*sıkıntısının telaşından*] söze başlamaya iktidarsızlığını [*gücü olmadığını*] anladıktan sonra hevesât-ı şehevâniyesinde [*şehvet arzusunda*] zuhur eden galeyanı [*coşkuyu*] –bin türlü tecrübelerinden hâsıl ettiği melekât-ı riyakârâneyle [*yapmacık hareketle*]– gönlünde hapsederek masumâne [*temiz*] ve sadedilâne [*safça*] bir tarzla şu yolda muhavereye [*konuşmaya*] başladı:

"Beyefendi, bir terbiye görmüş zata benziyorsunuz. Cuma günü buraya teşrif buyurmuştunuz. Arabama layıksız işaret ettiniz. Ben de size "kalabalıktan sakınınız" yollu bir işaret verdim. O güne kadar hiç seyir yerlerinde göründüğünüz yokken bugün yine geldiniz. Yine eski yerinizde oturdunuz. Karşıdan arabam görünür görünmez eskiden bir bildiğiniz, bir dostunuz geliyormuş gibi bin türlü telaş göstermeye başladınız. Bütün seyir halkı gözlerini bize diktiler. Bendeniz de şayet bir münasebetsizlik çıkar korkusuyla arkadan gelmeniz

için işaret verdim. Sizse hemen arabanın yanına yapıştınız. Kendinizi kaybettiniz. Buraya kadar bir hâlde geldiniz ki tarif olunmaz. Niçin bana bu kadar musallat olursunuz? Görenler ne söyler? Beyhude yere beni lekelemekten ne hâsıl olur?

Mehpeyker bu sözleri söylerken Ali Bey'in simasında hâsıl olan şiddet-i hicap ve infiâle [*şiddetli utanç ve kırgınlığa*] göz ucuyla dikkat ederek ve çehresindeki âsârdan [*izlerden*] kalbinin sırf heyecan hâlinde ve her türlü teessürâtı [*üzüntüyü*] kabul istidâdında [*meylinde*] bulunduğunu layıkıyla derk eyleyerek [*anlayarak*] cevaba intizar [*bekleme*] yollu bir dakikacık sükût ettikten sonra yine kelama bed' ile [*başlayarak*] mahzun mahzun:

"Benim bir parça yüzüme bakılırsa –Allah'a emanet– siz de ay parçası gibi bir delikanlısınız, sizin bana şayet meyliniz varsa ben de size müptela [*tutkun*] olabilirim. Sonra hâlimiz neye varır?" deyince Ali Bey'in bütün bütün ihtiyârı [*kuvveti*] elinden gider. Biçare çocuk bulunduğu yere yığılmamak için yanındaki ağaca dayanır. Kalbinin heyecanından çehresine gelen ısfırârla [*sararmayla*] balmumundan dökülmüş tasvir [*heykel*] gibi donakalır.

"Yâre güstâhâne dil arz etti dâğ-ı sineyi
Âteşîn pîrâhen oldu germî-i haclet bana"[1]

Mehpeyker hafâhâne-i vicdanı [*insanın gizli taraflarını*] görmekte malik olduğu şiddet-i nazar [*bakış kuvveti*] ve muamelat-ı naz u niyazda [*naz ve niyaz işlerinde*] hâsıl ettiği rusûh [*beceri*] kuvvetiyle Bey'in gönlündeki hissiyatı tamamıyla gözünün önünden geçirdikten sonra kâh söylediği lakırdılara pişmanlık izhar eder [*gösterir*], kâh muhabbetini hissettirdiğinden dolayı gönlünde husûle gelen memnuniyet-i hafiyeyi [*gizli sevinci*] setre [*gizlemeye*] çalışır, kâh muamele-i âşıkânesine [*âşık gibi davranışlarına*] karşıdan hüsn-i mukabele [*iyi karşılık*] bekler yollu birtakım şivelere dökülerek her bakışından bir başka ima, her ufak hareketinde bir işve-i diğer [*farklı bir eda*] göstere göstere beyi bulunduğu büht-i hazin [*acıklı şaşkınlık*] içinden kurtarmaya çalıştı. Bu suretle yavaş yavaş çocuğun çehresine toz pembe yaşmaklar kadar hafif bir reng-i al [*kırmızı renk*] yayılmaya başladı. Vücudu biraz yerinden hareket eyledi. Sözleri kalbinden parça parça kopar da ağzından öyle dökülürmüş gibi kesik kesik:

"Bilmem nasıl teşekkür etsem!... Bendeniz neyim ki meylinize nail olabileceğim!... Muradınız bir biçareyi taltif etmek

1. Gönül, göğsünün yarasını sevgiliye cesaretlenerek gösterdi. (Öyle ki) Utancın harareti bana ateşten gömlek gibi oldu. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

yahut eğlenmek değil mi? Kulunuz... Kulunuz, ona da razıyım" deyince tercüman-ı hissiyat [*duyguların tercümanı*] olan her türlü evzâı [*durumu*] taklitte en mahir oyunculara hocalık etmeye muktedir olan Mehpeyker hüzn-i derununu [*gönlündeki üzüntüyü*] şetâret-i ca'liye ile [*sahte bir neşeyle*] örtmeye çalışır yolda hafif hafif ve fakat acı acı bir tebessüm ederek:

"Beyim, kadınlar sahibini, hâkimini bilir. Biz bir vakit efendilerimizle eğlenmeye cesaret edemeyiz. İşimiz yalnız onlara eğlence olmaktır. Demin 'Sizin bana şayet meyliniz varsa...' dediğime baktınız da gerçekten sizi kendime meftun zannedecek kadar sadedilliğime mi [*saflığıma mı*] hükmettiniz? Bilirim efendim, beyler buraya vakit geçirmeye gelirler. Her şeyle eğlendikleri gibi biraz da önlerine tesadüf eden kadınlarla eğlenirler. Neden canım sıkılsın? Siz görülmedik bir şey çıkarmadınız ya... Âdeti yerine getiriyorsunuz" yollu mukabele eyledi.

Kız bu sözleri söyledikçe Ali Bey'in vücudundaki kan hiddet ve hicapla ateş kesilerek simasındaki reng-i al [*kırmızı renk*] yeni tutuşmuş bir alev şekli bağladı. İnfiâlât-ı nefsaniyesinin [*içindeki kırgınlığın*] şiddet-i galeyanı [*coşkun şiddeti*] cihetiyle lisanına da bir küşâyiş [*çözülme*] gelerek dedi ki:

"Nasıl meyil!... Eğlence ne demek?... Cemaliniz nerede kalır?... İşaretinizi aldığım zamandan beri hayalinize esir oldum. Dün sabahtan akşama kadar divane gibi buraları dolaştım. İki gecedir bir dakika uyku uyumadım. Eğlence mi? Daha bir kere gördüm. Ama gözü perdeli doğmuş insan yirmi yaşına girdikten sonra o illetten kurtulur da dünyanın tezyinât-ı rengârengini [*renk renk süslerini*] görürse güneşi nasıl sever, ben de sizi öyle severim."

(Mehpeyker'in yüzüne hâifâne [*korkakça*] bakarak ve fakat bir şey hissedemeyerek)

"Ah! Affedin! Affedin!... Canınızı mı sıktım? Haysiyetinize mi dokundum? Allah bilir ne söylediğimi ne de söyleyeceğimi bilirim. Şimdiye kadar böyle bir belaya düşmedim ki tecrübem olsun da makama münasip davranayım. Niçin kaşlarınızı öyle çatıyorsunuz? Benziniz uçtu. Ben sizinle ne vakit

eğlendim ki öyle acı acı lakırdılar söylüyorsunuz? Ah! Yorgunluk bir taraftan, uykusuzluk bir taraftan, kalbin halecânı [*çarpıntısı*] bir taraftan... Üzerimde bir ağırlık var. Vücudumun azası birbirinden ayrılıverecek sanıyorum. Buraya geldim. Sanki hafif bir iltifatınızla teselli bulacaktım. İptida [*önce*] arkama düşüyorsun diye, sonra da eğleniyorsun diye azarladınız" yollu söylendi. Lakırdısının son kelimeleri lisanından çıktığı sırada gözlerinin her birinde yıldız gibi bir damla yaş parlamaya ve allı sarılı yanaklarının üzerinde şafak bulutuna tesadüf etmiş şehâb [*akanyıldız*] gibi seyrine doyulmaz bir letâfetle süzülmeye başladı.

"Nasıl çıldırmadım, hayretteyim hâlâ sevincimden
Lisanından seni sevdim sözün gûş ettiğim demler"[1]

Teessürât-ı şedideye [*şiddetli kedere*] yine teessürât-ı şedideyle galebe olunur [*üstün gelinir*]. Mehpeyker'se bu dakîkayı [*inceliği*] layıkıyla bilirdi. Kinâyât [*dokunaklı sözler*] en ciddi sözlerin bile şiddetini artırır. Hanımsa bu hakikatten dahi gafil değildi. Binaenaleyh Ali Bey'in vicdanını infiâlâtının [*kırgınlığının*] hararetiyle erimiş bir maden gibi her kalıba dökülmeye kabiliyet hâlinde görünce, o parlak gözlerine bir mahzuniyet getirerek ve zihni arzu ve nedametin [*pişmanlığın*] keşmekeş-i tereddüdünde [*kararsız karmaşasında*] mustaripmiş [*acı çekiyormuş*] gibi nazarını daima yere doğru dikerek şiddet-i infiâl [*şiddetli kırgınlık*] ve fıkdan-ı sabırdan [*sabırsızlıktan*] mürekkep bir tarz-ı hazinle [*acı bir şekilde*]:

"Öyle ya, biz buraya beyefendinin musallat olmasından kendimizi kurtarmak için geldik! Kendiyle görüşmek istemesek arabamızın penceresini kapayamazdık! Kendinden kaçmak istesek gidecek başka seyir yeri bulamazdık! Yanına gittim, karşımda dargın gibi durdu; bir kelime söylemedi! İptida [*ilk önce*] lakırdı açmaya ben mecbur oldum. Onda da 'Arkamda

1. Senden "seni seviyorum" sözünü işittiğim zamanlar, nasıl olup da sevinçten çıldırmadığıma hâlâ hayret ediyorum. (Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

niçin geziyorsunuz' gibi mukaddemeler yapmaya ne ihtiyaç vardı? Niçin 'Şayet ben de size müptela olurum' demeliydi? Beyim, senin bana meylin varsa ben seni çıldırasıya seviyorum. Zevkin neyse emret, diyerek birden bire kalbimi önüne açıvermek üzerimize vacip değil miydi? Kendi 'Benimle eğleniyorsun' dedi. Hayır, siz bizimle eğlenirsiniz diyecek oldum. Hiç beyefendilerle öyle latife mi olur? Kendini azarlamışım! Baksana kıyametler kopuyor" gibi uzun uzadıya birtakım sitemlere başladı.

Ali Bey, lakırdısının her cümlesi bittikçe kâh itizara [*özür dilemeye*], kâh cevaba, kâh niyaza hazırlanırdı. Fakat Mehpeyker gözlerini yerden ayırmadığından ne evzâıyla [*tavrıyla*] arz ettiği istizanları [*söz istemeyi*] göstermeye muktedir olabilirdi ne de lakırdısını kesmeye cesaret ederdi.

Söz buralara varınca Mehpeyker bir iki dakika yine gönlüyle dövüşür gibi mustaribâne [*sıkıntılı*] bir sükût hâlinde kalktıktan sonra birdenbire Ali Bey'in yüzüne gayet âşıkâne bir nigah ederek [*bakarak*] ve hemen kucaklamaya kastetmişçesine üzerine doğru bir temayül [*yönelme*] göstererek:

"İşte söyledim, gönlünüz oldu mu? İşte yüreğimi açtım. İçinde ne varsa önünüze döküyorum. Bana kadınlığı, terbiyeyi unutturdunuz, elvermedi mi? Bir daha mı söyleyeyim? İşte seviyorum. Ne yapayım gönlüme hükmüm geçmez ya! Kaderimden, haysiyetimden, vücudumdan, canımdan, dünyamdan, ahiretimden ziyade seviyorum" diye dilnüvazâne [*gönül okşarcasına*] bir muamele-i takatsûza [*insanı eriten bir davranış*] âğâz eyledi [*gösterdi*].

"Seviyorum" kelimesi ağzından her çıktıkça dudakları ismet kadar güzel, şehvet kadar lezzetli bir renk bağlardı.

"Yetmez mi temâşâ-yı cemal el de sunarsın
Ey âşık-ı mihnetzede, buldukça bunarsın"[1]

Bu muamele-i dil-firîbe [*cazibeli davranışa*] karşı Ali Bey adeta gaşy olmuştu [*kendinden geçmişti*]. Bir iki dakika lakırdı söylemeye değil, vücudunun bir kılını bile kımıldatmaya muktedir olamadı. İnsan için beyin kalbine girmek kâbil olmalıdır ki o sırada birinci defa olarak hâsıl ettiği hissiyat-ı latifenin [*hoş duyguların*] ne lezzetli şeyler olduğunu anlayabilsin.

Bey biraz kendini toplayınca şükrandan, meserretten [*sevinçten*], bahtiyarlıktan, saadetten açtığı bahisler o kadar âşıkâne, o kadar şairaneydi ve hususuyla simasının şekli ve azasının evzâıyla [*duruşuyla*] o kadar kuvvet bulmuştu ki kâffe-i tesirâtıyla beraber kâğıt üzerine nakletmek ne ashab-ı kalem [*yazarlar*] için mümkündür ne de ressamlara müyesser olur.

Mehpeyker'se beyi tarz-ı şehevânisinde [*şehvetli bir şekilde*] ve fakat gayet şiddetli bir derecede sevdiğinden muhabbetinin bu derece hüsnükabul olunduğunu görünce tabii gönlüne istila eden inbisâtın [*sevincin*] tesirâtıyla ve lisanında hâsıl

1. Yüzünün güzelliğini seyretmek yetmezmiş gibi bir de elini uzatıyorsun. Ey sıkıntı çeken âşık, vallahi sen buldukça bunuyorsun. (Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün)

olan tarâvet [*canlılık*] ve pürgûluğa [*gevezeliğe*], rusûh-ı işvekârânesiyle [*cilveli edasıyla*] bir revnak-ı diğer [*başka bir parlaklık*] vererek ve kendi açıldıkça beyi dahi açarak aralarında iki saat kadar bir sohbet-i can güzerân ettikçe [*candan sohbet edildikçe*] mecalis-i ruhaniyâta [*melekler meclisine*] layık olacak kadar latifti.

Birbirine sarılmışça irtibatla [*bağla*] neşvemend [*neşeli*] olan iki kalb-i sevdapezîr [*sevdalı kalp*] mevkiin letâfetine, bahârın füyûzâtına [*bolluğuna*], seyrin eğlencesine, tenhalığın lezzetine, muhabbetin tesirât [*etkileri*] ve hâlâtına [*durumlarına*] dair her ne hissettiyse birbirine teşrîhâtıyla [*açıklamalarıyla*] beraber tebliğ eylediler [*sundular*].

Ali Bey'in infiâlâtı [*kırgınlığı*] yeni başlamış bir sevda-yı ismetkârânenin [*namuslu bir sevdanın*] hayâlât-ı hâilesinden [*felaket hayallerinden*] ibaret olarak tasavvurâtının [*düşüncelerinin*] dehşetini şairane nükteperverlik [*nükte yapmak*], safdilâne [*safça*] serbestlik perdeleri altında saklamaya çalışırdı.

Mehpeyker'in hissiyâtı [*duyguları*] ise hüsnükabul görmüş bir meyl-i şehevânînin [*şehvet arzusunun*] ezvâk-ı sürûrundan [*sevinç zevklerinden*] mürekkep olmakla gönlünün şetâretini [*neşesini*] ca'lî [*sahte*] bir hiffet-i masumâne [*masumca hafiflik*] ve gelip gidici bir hacalet-i kâzibeyle [*yalancı utangaçlıkla*] setr ederdi [*örterdi*].

Mehpeyker iki lakırdıda bir kere ömrün lezzetinden bundan sonra hissedâr olacağına [*nasipleneceğine*] dair müferrih [*ferahlatan*] birtakım sözler söylerdi.

Ali Bey o güne kadar Mehpeyker'siz geçen ömrü için hazin hazin birçok teessüfler eylerdi.

İkisi de gönlünce bir zaman geçirmek için aşk ve hevesten mürekkep bir nice tasavvurât [*düşünceler*] ve müzâkerâtla [*konuşmalarla*] meşgul oldukları sırada Ali Bey mülhemâne [*içine doğmuş gibi*] bir tarzla gayet ciddi bir yolda söze başladı ki:

"Tev'em [*ikiz*] yaratılmış iki gönül niçin birbirinden ayrı yaşamaya mecbur olsun? Sizde adi bir adamı değil, padişahları bahtiyar edecek kadar hüsnücemal [*yüz güzelliği*] var. Bendeniz [*köleniz*] de sizi bahtiyar edemezsem muhabbet ve

mutâvaat [*itaat etme*] kuvvetiyle mahzun bırakmamaya olsun çalışırım. En ufak eğlenceleriniz dünyada en büyük zevkim olur. Bir valideciğim var, pek halûktur [*iyi huyludur*]. Elbette benim iptilamı görünce size benden ziyade hürmet eder. Emrederseniz hemen bugünden..."

Mükâleme bu dereceye varınca Mehpeyker bütün bütün tarzını tebdil ederek [*değiştirerek*] çehresindeki tarâvet-i ferah [*neşeli canlılık*] yerine karaltıya mâil [*dönen*] bir hafif reng-i meyusiyet [*kederli renk*] peyda oldu. Ağzındaki nazlı nazlı tebessümler, etrafındaki fıkırdak fıkırdak şiveler arasına bir mekânet [*ağırlık*], bir durgunluk karıştı. Gözlerini mahzun mahzun Ali Bey'e dikerek:

"Biz daha bugünden işin ta nihayetini düşünmeye başladık. Sakın o ümitle kendinizi yormayınız. Benim önümde bir felaket uçurumu vardır ki onu geçip de hiçbir erkekle birleşmekliğim mümkün değildir. Bir daha ağzınızdan öyle bir söz işitirsem, beni kıyamete kadar göremezsiniz" diyerek kat'-ı kelam eyledi [*sözü kesti*]."

Mehpeyker'in bu sözleri, şayet izdivaç teşebbüsüne kalkışırsa tahkikat-ı mu'tâde [*âdet olan soruşturma*] sırasında sevâbık-ı ahvali [*mazisi*] tabiatıyla meydana çıkacağından ve o hâlde beye malik olmak değil, ondan bütün bütün inkıtâ' etmek [*ayrılmak*] lazım geleceğinden dolayı şeytanatkârâne [*şeytanca*] bir ihtiyat olduğunu Ali Bey anlayabilmek şöyle dursun, birdenbire uğradığı âlâm-ı ye'sle [*ümitsizliğin kederiyle*] zihnine gelen perişanlık cihetiyle hilâf-ı me'mûl [*arzusunun aksine*] gördüğü rûy-ı redde [*reddedilmeye*] bir sebep dahi tasavvur edemediği için maşukânesini [*sevdiğini*] iğzâb edebilmek [*kızdırmak*] korkusuna bile mağlup olmaksızın bîihtiyarâne [*düşünmeden*] ve fakat müteredditdâne suale kalkışarak:

"Demin gördüğüm lütuflar neydi? Şimdi en haklı teklifime gösterdiğiniz mümânaat [*engel*] nedir? Sizi dünyada benden ayıracak nasıl felaket uçurumuymuş?" diyecek oldu.

Mehpeyker, derhal mekânetini [*ağırbaşlılığını*], müstehziyâne [*alaycı*] bir bezlegûluğa [*şakacılığa*] tahville [*çevirerek*]:

"Zaptiye'de istintak [*sorgu*] memuru olduğunuzu bileydim elbette sizden korkardım. Ülfetinize [*dostluğunuza*] bir türlü cesaret edemezdim" yollu hafif gülerek eğlenmeye başladı.

Ali Bey'se zihni bin türlü tasavvurât-ı mütezâddenin [*zıt düşüncelerin*] keşâkeş-i ıstırabında [*acı veren çekişmesinde*] bulunmak cihetiyle o kadar zekâsıyla beraber nükteyi layıkıyla fehmedemediğinden [*anlayamadığından*] hayran hayran:

"Bendeniz zaptiyede müstantik [*sorgu memuru*] değilim, Babıali'de kâtibim" demek istedi. Mehpeyker o hezlâmiz [*şaka yollu*] tebessümlerini bir kat daha tezyîd ederek [*artırarak*]:

"Babıali'de herkesin esrarını aramak âdet midir? Leyla'nın şakirtlerinden [*öğrencilerinden*] kibar nazlısı bir hanımla görüştüm. (Biçare kadıncağız ne mürüvvetliydi. Benim gibi kalın kafalı bir deli kıza uğraşa uğraşa dersler de okuturdu.) Ondan işittim, Babıali hulefâsı [*memurları*] arasında duyduğu sırrı saklamak, bir de kimsenin sırrını sormamak adaptan sayılırmış. Acaba malumatım yanlış mıdır?" sözleriyle meramını izah eyledi.

Bey, Mehpeyker'in lakırdılarındaki imaları anlayınca bir taraftan kendi yaşında bir kadından ders-i edep [*edep dersi*] öğrenmek hakaretine düştüğü için tarif olunmaz derecede bir mahcubiyet altında kaldığı gibi, bir taraftan dahi mahbubesinde [*sevdiğinde*] o kadar zekâ, o kadar irfan gördüğünden dolayı şevk-i sevdavîsinin [*sevgi coşkusunun*] dakika be-dakika tezâyüdüne [*artmasına*] mağlup olarak bütün bütün veleh [*şaşkınlık*] getirdiğinden mübâhase [*konuşmak*] değil i'tizâra [*özür dilemeye*] dahi muktedir olamamaksızın:

"İrade sizin! Nasıl emrederseniz öyle olsun!" demekten ve o dört beş kelimeyi ağzından döke döke tekrar etmekten başka bir şey söyleyemedi.

Mehpeyker'se çocuğu öyle bir meyusiyet hâlinde [*üzgün şekilde*] bırakmak dahi istemediği cihetle yine hiffet-i masumânesini [*masum hoppalığını*] ele alarak ve lisanını bütün bütün değiştirerek:

"Niçin öyle mahzun durdunuz? Ben neyim ki irade benim olacak? Bir kadın, hususiyle aşka mağlup olan bir kadın, bir

erkeği nasıl kendine râm [*tutsak*] edebilir? Yalnız deminki teklifinizi tekrar etmeyiniz. Başka ne isterseniz emrinize tabiyim" dedi ve gayet şehevânî [*arzulu*] ve sevdavî [*sevdalı*] bir nazarla beyin yüzüne bakarak sözlerine bir de "Her ne isterseniz..." ilave eyledi ki –son sözünü her kelimesi kâffe-i havâssının [*bütün duygularının*] tazyiki altından çıkar gibi– gayet ağır bir tarzda söylemekle müsamahakârlığı [*hoşgörüyü*] ne raddelere kadar götüreceğini beye ifhâm etmek [*anlatmak*] istedi.

Fakat beyin o yollarda hiç tecrübesi olmadığı gibi kendilerini iğfal-i kulûbe [*kalpleri aldatmaya*] müvekkel [*avukat*] bilmiş nice yüz bin insan kıyafetinde şeytanın hülasa-i tasnîâtı [*yapmacık hareketlerinin özeti*] olan nikât-ı sefahat [*zevk düşkünü şakalar*] fatânetle [*zekâ ile*] idrak olunur şeylerden olmadığından çocuk Mehpeyker'in son lakırdılarını yalnız hatırşinaslıktan [*gönül almaktan*] tevellüt etme [*doğma*] bir taltif-i nazikâneye [*kibar iltifata*] haml eyledi [*yordu*]. Ve binaenaleyh cevabında:

"Sizden niyazım seyir günleri olsun buraya teşrifinizdir. Bendenizi mülâkatınızdan [*sohbetinizden*] mahrum buyurmayınız da o kadar ihsana da kâilim [*razıyım*]" diyerek saffet-i kalp [*temiz kalp*] ve masumiyet-i ahlakını [*temiz ahlakını*] Mehpeyker'in nazarından bütün bütün bedâhete [*açığa*] çıkardı.

Kız bu muamele-i sadedilâne [*saf davranış*] üzerine yine letâif-i müstehziyânesini [*alaycı şakalarını*] ele alarak:

"Çok şey istediniz fakat ne çare tâbi olmaktan başka elimden ne gelir? Teşekkür olunur, seyre gelmek herkese âdet olmuş, ülfetimize kimse bir şey de söyleyemez. İnşallah uzun uzadıya kardeş gibi görüşür eğleniriz" diyerek ve saate baktıktan sonra vakit geçtiğinden bahseyleyerek gayet âşıkâne bir vedayla arabasına avdet eyledi.

Mehpeyker arabasına girince beş on dakika beyin sadedilliğinden dolayı arzusunu anlatabilmekte düşeceği müşkülatı zihninden geçirdiyse de maşukunun kendi hüsnüne [*güzelliğine*] gösterdiği meftuniyetinden [*tutkunluğundan*] ve desâis

[*entrikalar*] ve tecâribine [*tecrübelerine*] karşı uğradığı mağlubiyetten emin olduğu için iptida eden ülfetin zaruri intaç edeceği [*meydana getireceği*] alışıklık kuvvetiyle en evvel zuhur edecek fırsatta meramına nail olacağına katiyen hükmetmekle yalısına kemâl-i beşâşet [*tam bir sevinç*] ve itminanla [*güvenle*] gitmişti.

Ali Bey bilakis ömr-i güzeştesine [*geçmişine*] teessüfle nigerân olmuş [*bakakalmış*] bir hakîm [*bilge*] gibi hüzün ve hayretle Mehpeyker'in gittiği tarafa gözlerini dikti, araba nazarından kaybolunca kızın teklif-i izdivaçtan [*evlilik teklifinden*] o derece istinkâfı [*çekimserliği*] hakkında fikri kaç türlü tasavvura [*düşünceye*] müstaitse [*sahipse*] hepsi birden beynine hücum eyledi.

Mehpeyker'in kendisine meyilsizliğini farz ederdi. Onun tesiriyle uğradığı perişanî-i efkâr [*karışık fikirler*] arasında biraz evvel gördüğü muamelatı düşünerek farzının [*zannının*] sahih olmasına bir türlü ihtimal vermezdi.

Vakıa muhabbetten mahrum olan bir kız bir kere kendine işaret etmiş ve bir kere de arabasının arkasına düşmüş bir delikanlıyla niçin defaten muamelatı-ı naz u niyaz [*nazlı davranışlar*] göstersin? Kızın başka birine meftun olabilmesini tasavvur eylerdi. O infialle [*güceniklikle*] kalbine musallat olan rakibâne tehevvürler [*öfkeler*], âşıkâne kıskançlıklar içinde yine Mehpeyker'den gördüğü rûy-ı iltifatı [*hoş davranışı*] derhatır ederek [*hatırlayarak*] onda da asla imkân göremezdi.

Hakikat-i hâlde dahi bir gönül iki sevdaya nasıl tahammül edebilir ki birinin aşkına mağlup olan bir biçare seyir yerlerinde kendine bir maşuk daha taharri eylesin [*araştırsın*]?

Hâsılı bey, zihnini ne tarafa ihale eylediyse [*yönelttiyse*] hayretten, istihaleden [*hâlden hâle girişten*], tereddütten başka bir şey görmedi. Akıbet istidlâlatının [*çıkarımlarının*] hulâsası olarak Mehpeyker'in hareketini mükâlemât-ı muhabbette [*muhabbet sözlerinde*] gösterdiği hiffet-i laubaliyâneyi [*senli benli hoppalığı*] setr [*örtmek*] için sâika-i hicapla [*utancın sevkiyle*] ihtiyar olunmuş [*yapılmış*] bir ihtiyatkârlığa [*düşünceliliğe*] haml ederek [*yorarak*] o da maksadının bir zaman-ı

fırsatta [*uygun vakitte*] husulünden [*gerçekleşmesinden*] ümit-var olduğu hâlde hanesine avdet eyledi.

Pederinin vefatından beri çehresinden bütün bütün zail olan [*kaybolan*] küşâyiş-i sürûrla [*sevinç izleriyle*] valide-i müşfikasının [*şefkatli annesinin*] aguş-ı muhabbetine [*sevgi kucağına*] atıldı.

"Şâne ger kâkülünün bir teline verse zarar
Çûb-ı şimşâd biten yerleri sûzan ederim"[1]

Garip hâldir ki insan ne kadar genç, ne kadar tecrübesiz, ne kadar mahbûb olursa olsun kendisine mahsus bir sır, bir teşebbüs peyda ettiği gibi, derhal çocukluktan recûliyete [*erkekliğe*] intikal eder [*geçer*]. Nefsinde hemen her şey için bir kifayet [*yeterlilik*], bir iktidar görür; her işe karışmak ister; hiçbir tavra dökülmekten ictinâb etmez [*çekinmez*]. Bu kaide-i külliye [*genel kural*] netâyicinden [*sonucundan*] olarak Ali Bey de Mehpeyker'le ülfete [*görüşmeye*] başladıktan sonra meşâgil-i masumânesinden [*masum uğraşlarından*] hemen bütün bütün tecerrütle [*sıyrılarak*] gerek hanesinin ve gerek kaleminin işlerine büyümüş de küçülmüş bir pir-i cihandîde [*tecrübeli ihtiyar*] gibi tabassur [*ileri görüşlülük*] ve kâr-âşinâlıkla [*iş bilirlikle*] çalışır ve seyir günleri gönlünün her türlü halecân [*çarpıntı*] ve tesirini maşukasının [*sevdiğinin*] hırâm-ı hatırfirîbi [*gönül aldatan salınışı*] önünde pâmâl-i in'idâm ettikten [*çiğneyip yok ettikten*] sonra geceleri onun bârika-i hayaliyle [*hayalinin ışığıyla*] efkârını [*düşüncelerini*] tenvir ederek [*aydınlatarak*] ve gündüzleri feyz u muhabbet [*sevgi*

1. Eğer tarak saçının bir telini bile incitse, şimşir ağacı yetişen yerleri ateşe veririm. (Fâilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

ve bereket] ve ümîd-i visâlle [*kavuşma ümidiyle*] kalbine bir kuvvet-i diğer [*başka kuvvet*] vererek tahsilinin ve gerek vezâifinin [*görevlerinin*] ikmâline sahihan merdane [*yiğitçe*] bir gayret-i fevkalade ile sa'y eylerdi [*çalışırdı*].

Kendi hizmetinde ikbal ve istikbal [*gelecek*] gailelerinden [*sıkıntısından*] vâreste [*uzak*] rütbeler, maaşlar, itibarlar, haysiyetler ayağına gelmeye başladı. Hayatını ciğer köşesinin beşâşetle [*sevinçle*] bir tebessümüne müftekir [*muhtaç*] ve dünyada büyüklüğü devletçe büyüklüğe münhasır addeden [*eşit sayan*] validesi, beyi o kadar ferîh [*sevinçli*] ve mukaddem [*değerli*] bir hâlde ve hususuyla mebâdî-i ikbâlde [*saadet başlangıcında*] gördükçe ömr-i hakiki [*gerçek hayat*] ve ruh-ı izafisi [*değişen ruhu*] hükmünde olan zevci taze hayat bulmuş kadar meserretlere [*sevinçlere*] müstağrak olurdu [*boğulurdu*].

Ali Bey'in Mehpeyker'le muamelat-ı muhabbeti [*sevgi işleri*] ise her mülakatta [*görüşmede*] bir kat daha kızışmakta ve lezâiz-i naz u niyaz [*cilve lezzetleri*] bazı kere ikisine de kendini kaybettirmek cihetiyle meclis-i ülfet [*sohbet meclisleri*] sabahtan akşamlara kadar imtidât eylemekteydi [*sürmekteydi*].

Kız daima safdilâne [*safça*] hiffetler [*hoppalıklar*], şehevâni [*şehvetli*] şivelerle beyi arzusuna meylettirmeye çalışır, bey ise her zaman bu etvârı [*tavırları*] germî-i mahremiyet [*samimiyet sıcaklığı*] ve gurur-ı ismet [*namus gururu*] âsârından [*eserlerinden*] kıyas ederek ileride maşukasına temellük [*sahip olma*] ümidini mümteniü't-tehallüf [*değişmesi imkânsız*] hükmünde tutardı.

Bir de Ali Bey evvelleri kalemindeki hulefâyla [*memurlarla*] insanca görüşmek ve her muamelesinde hüsn-i terbiyesinin [*güzel ahlakının*] ilcaâtına [*gerekliliğine*] tevfik-i hareket [*uygun hareket*] etmekle beraber hiç kimsenin daire-i mahremiyetine [*özel alanına*] girmediği hâlde mebâdî-i muhabbetten [*sevdaya düştüğünden*] beri ahlakında görülen inkılabât [*değişimler*] cümlesinden olarak arada sırada ahval-i vicdaniyesinden [*duygusal hâllerinden*] bahisler açıp da gönlünün zehrini dökmek için bir hemrah [*yoldaş*] aramak hevesine düşmüştü.

Uzun uzadı vakitlerden, tecrübelerden sonra bu ülfet-i yekvücûdaneye [*tek vücutluluk ülfetine*] kalem arkadaşları arasında hemsinni [*yaşıtı*] ve bir dereceye kadar hemmeşrebi [*ahlakı benzer*] olan Atıf Bey'i ihtiyâr eyledi [*seçti*].

İki delikanlı hemen daimi suretle beraber gezerler ve iki günde bir kere yekdiğerinin hanesinde buluşurlardı. Mamafih Ali Bey arkadaşlarından hiçbir sırrını saklamadığı ve macera-yı muhabbetine [*aşk macerasına*] müteallik [*bağlı*] olan hikâyâtla [*hikâyelerle*] gecelerce Atıf Bey'i uykusuz bıraktığı hâlde ona dahi Mehpeyker'i göstermek değil, namını [*adını*] dahi bildirmedi. Bu kadar mahremiyet arasında öyle bir bigâne [*yabancı*] muameleye Ali Bey'in gösterdiği sebep, maşukasının zu'munca [*zannınca*] muhakkak olan ismeti olarak; Atıf Bey'se refikinin [*arkadaşının*] arzu-yı izdivacını [*evlenme isteğini*] bildiğinden bu hareketi pek tabii, pek meşru addeylerdi [*görürdü*].

Bir pazar sabahı iki dost yine bermutat [*her zamanki gibi*] birleştiler. Esna-yı sohbette [*sohbet sırasında*] Atıf Bey o gün Çamlıca'ya gitmek niyetinde bulunduğunu beyanla diğerinden mürâfakat [*arkadaşlık*] talep ettiyse de Ali Bey maşukasıyla muvâadesi [*randevusu*] olduğundan bahisle beraber gidememekte mazeret eyledi. Nihayet kendi hemen seyir yerine gitmek ve Atıf Bey saat sekiz sularında[2] azimetle [*gitmekle*] ikisi orada birleşmek üzere karar verdiler.

Ali Bey mev'ide-i mülakâta [*görüşme yerine*] vasıl olmadan evvel Mehpeyker gelmiş ve ibtida-yı muhabbetten [*aşkın başlangıcından*] beri bezm-i şevkâşevk-i ülfetlerine [*görüşmek istedikleri yere*] sayesâz-ı letâfet [*hoş gölgelik*] olan çınarın altındaki çemenler üzerinde bir sath-ı zümrüdîn [*zümrüt gibi yemyeşil yer*] üzerine oturtulmuş tasvir-i hayalî [*hayalî heykel*] gibi hâtırfirîb-i âlem olacak [*âlemin gönlünü kandıracak kadar*] bir işve-i nazeninle [*nazlı cilveyle*] kurulmuştur.

İki üftâde [*âşık*] iltikâ-yı cism ü ruh [*beden ve ruhun kavuşması*] gibi birbirine sokularak yekvücudâne [*tek vücut gibi*] musâhabete [*sohbete*] başladılar ve en evvel bir gün ve iki gecelik firkatlerinin [*ayrılıklarının*] tesirât [*etkileri*] ve tasav-

2. Ezani saatle öğle vakti saat 2 gibi.

vuratını [*hayallerini*] saatlerce yekdiğerine naklettikten sonra teşrîhât-ı muhabbete [*aşk açıklamalarına*] müteallik [*dair*] en âlînazar hakîmleri [*yüksek görüşlü bilgeleri*] hayran edecek birtakım bahislere giriştiler. Bu ülfette de bermutâd [*alışkanlık üzere*] yine Mehpeyker'in meyelânı cisim gibi lezâiz-i süfliyeye [*bayağı lezzetlere*], Ali Bey'in incizâbı [*ilgisi*] ruh gibi ezvâk-ı ulviyeye [*yüce zevklere*] idi.

Bu âşıkâne güftügûlar [*söyleşmeler*] saat yedi buçuğa kadar devam ettikten sonra Ali Bey arkadaşına olan vaadini tahattur ederek [*hatırlayarak*] kemâl-i yeisle [*tam bir kederle*] macerayı Mehpeyker'e hikâye eyledi ve arkadaşının yanına gitmek için istizân etti [*izin istedi*]. Kız, beyin adab-ı ülfet [*dostluk adabı*] netâyicinden [*neticesinden*] olan bu hareketini kendine olan meylinin tenakusuna [*azalmasına*] hamleder yollu nazikâne biraz sitemler ederek ve itikadının hakikat-i hâle [*gerçeğe*] muhalif olduğuna dair bin türlü teminat alarak beyin gitmesine muvâfakat gösterdi. Fakat çocuk arkadaşına olan vaadinde halef etmemek zaruretinde bulunduğu gibi iyd-i rûhanîsi [*ruhunun bayramı*] olan rûz-i mülakatın [*görüş gününün*] nısfını [*yarısını*] yâr-i canından [*sevgilisinden*] bütün bütün dûr [*uzak*] olarak geçirmeye dahi bir türlü gönlünü ikna edemediğinden arabada olsun ara sırada cemâlini [*yüzünü*] görmek için Mehpeyker'den çeşme önüne çıkmasını yürekler dayanamayacak bir suret-i hazinle [*acı biçimde*] istirham eyledi.

Mehpeyker'se masumiyet-i vicdan [*vicdanın saflığı*] netâyicinden [*sonucundan*] olarak sırf cüz'iyâta [*değersiz şeylere*] masrûf olan [*harcanan*] bu sûzişli [*yürek yakan*] niyazları müteaccibâne [*şaşırırcasına*] tebessümlerle geçiştirerek beraber gidip de ağyara [*yabancılara*] bir bahane-i güftügû [*dedikodu sebebi*] vermemek için beyden yirmi, yirmi beş dakika sonra arzu ettiği yere gelmeyi vaat eyledi.

Doğruca Büyük Çamlıca'ya gelerek âdeti üzere çeşme başındaki çınarın altında bir iskemleye oturdu.

Arkadaşıysa daha oralarda görünmemişti. Bulunduğu mevkide [*yerde*] yanına bilmediği birkaç zat tesadüf ederek

kendinden üç dört iskemle ötede de takriben kırk yaşında görünür ve simasında zekâvet ve sebat anlaşılır esmerce bir adam vardı ki hikâyeler, latifeler, mazmunlar [*manalı sözler*], nüktelerle meclis-i ülfeti [*dostluk meclisini*] bütün bütün idare eden oydu. Bey ise zaten fatânet [*zekilik*] meftunlarından [*tutkunlarından*] olduğundan berikinin kuvve-i nâtıkasını [*konuşma yeteneğini*] pek ziyade severek öyle efradından [*üyelerinden*] hiçbiriyle aşina olmadığı bir encümenin [*topluluğun*] daire-i ünsiyetine [*yakın çevresine*] duhul [*girmek*] için bahane taharrisine [*araştırmaya*] başladı. Hatta aralarında geçen muhaverelerden [*konuşmalardan*] münasebet düşürerek bir iki defa lakırdıya karıştı. Bu hareket-i rindânesiyle hemen bütün bütün içlerine karışmak üzereyken hizalarında birkaç araba tevakkuf eyledi [*durdu*]. Berikiler kadınlara harfendâzlık etmeye [*laf atmaya*] başladılar. Bey ise vakıa muhabbetin kemâl-i şiddetle taraftarlarındandı. Fakat bilmediği kadınları birtakım münasebetsiz sözlerle tasdî'e [*rahatsız etmeye*] kalkışmak meslek-i bîedebânesinin [*edepsizlik mesleğinin*] bütün bütün aleyhinde bulunduğundan hemcivarlarından [*yakınındakilerden*] bu muameleyi görünce haklarında olan teveccühü [*ilgisi*] bayağı bir takarrüb-i hasmâneye [*düşmanca yakınlığa*] tebeddül eyledi [*çevrildi*]. Sözlerine karışmak değil, eğer arkadaşı ve maşukasıyla mev'id-i telâki [*buluşma yeri*] orası olmasaydı herifleri gözüyle göremeyecek bir tarafa çekilip gitmesi mukarrerdi [*yakındı*].

Kendi bir taraftan mukârenet-i nâcins [*başka çeşit insanlarla yakınlık*] ve bir taraftan intizar [*bekleyiş*] belalarıyla bir ıstırab-ı cangüdâz [*can yakıcı ıstırap*] içindeyken Mehpeyker'in arabası karşıdan görünmeye başladı. Bey ise nazarı o tarafa isabet ettiği gibi yine dünyayı unuttu, gözlerini arabaya dikti. Seherin hava-yı ruhperveriyle [*canlandıran havasıyla*] buhranından [*sıkıntısından*] kurtulmak için âfitâbın [*güneşin*] doğmasına intizar eden [*bekleyen*] hastalar gibi Mehpeyker'in vürudunu [*gelişini*] beklerdi.

Araba çeşme civarına gelir gelmez kendisi daha maşukasına bir nigâh-ı muhabbetle [*sevda bakışıyla*] bakmaya vakit

bulmaksızın yanındaki encümenin [*topluluğun*] rabıtabend-i ülfeti [*sohbetin bağlayıcısı*] olan mahut [*bahsedilen*] esmer zat hemen yerinden fırladı. Laubaliyâne [*saygısızca*] bir tarz-ı aşinaî ile [*tanıdık üslubuyla*] arabaya yanaştı. Temennâ-yı visal [*kavuşma arzusu*] yolunda gayet tabii ve gayet ümitvarâne [*umutlu*] birtakım söz söyledi. Mehpeyker ise hemen perdelerini kapayarak arabasını süratle bir başka tarafa sevk eyledi [*yöneltti*].

Ali Bey'in bu temâşâ, damarlarında ne kadar kan varsa bir berk-i seyyâl [*akan şimşek*] kesilerek her lemha-i basarada [*göz açıp kapayışta*] bir kere vücudunun her tarafını yaka yaka dolaşırdı. Vakıa Mehpeyker'in iffetine çocukça bir itimat-ı tam [*tam güven*] hâlinde bulunduğundan kalbine istirkâb [*rekabet*] azabı müstevli olmadı [*yayılmadı*]. Fakat bir dolgunca vaktinde doya doya yüzüne bakmaya kıyamadığı mahbubesinin o kadar küstahâne [*küstahça*] bir hakarete uğraması bütün bütün ihtiyârını [*iradesini*] elinden almış ve hele kendi itikadınca Mehpeyker, namzed-i vicdanı [*gönlünün adayı*] olmak cihetiyle araya bir de namus meselesi karışmıştı.

Bu teessüratın [*üzüntülerin*] tazyikiyle [*etkisiyle*] ne yapacağını bütün bütün şaşırmış olduğu hâlde iskemleden kalkarak ve iki kolunu göğsüne kavuşturup ellerini koltuklarının altına koyarak celladâne [*öldürücü*] bir nigâhla [*bakışla*] hasmını yukarıdan aşağı süzerdi.

Bu yeni zat ise Mehpeyker'in evzâından [*tavırlarından*] hiç fütur getirmeksizin [*çekinmeksizin*] arkadaşlarının yanına avdetle:

"Nazenin bir mirasyediye çatmış olmak gerek, yüz vermiyor" diyerek bezlegûluğa [*şakacılığa*] başlamak isteyince Ali Bey hemen sözünü keserek:

"Garip şey! İstanbul halkı eski leventlere rahmet okutuyor. Şerlerinden kadınlar seyir yerine bile çıkamayacak" yollu söylenmeye başladı. Fakat lakırdıyı söylerken sesinde gayet vahşiyane bir şiddet, nihayet derecede kalbe dokunacak bir tesir olduğundan berikiler bîihtiyar [*elde olmayarak*] kendine doğru döndüler. Mesut Efendi ki Mehpeyker'e taarruz eden

esmer zattır, mukabeleye [*karşılık vermeye*] ve Ali Bey'se cevaba tasaddiyle [*başlamayla*] birbiriyle:

"Garabet onda da değil. Yirmi yaşında bir adamın seyir yerlerinde muhtesipliğe [*hesap memurluğuna*] kalkışmasındadır".

"Arabadaki kadın mahremlerinizden olaydı da taarruz başka taraftan vuku bulaydı memnun olur muydunuz?"

"Demek kız sizin akrabanızdan?"

"Öyle olursa ne lazım gelir?"

"Simanızda necâbet [*soyluluk*] eseri görünür, bizce teessüf etmek [*üzülmek*] lazım gelir."

"Ne demek istiyorsunuz? İtikadınca o kadın namussuz mudur?"

"Mütehakkimâne [*zorbalıkla*] sorulan şeylere cevap vermeyi âdet etmedim" yollu bayağı mücadeleye yakın bir muhavere [*konuşma*] cereyan etmeye başladı.

Atıf Bey o sırada yanlarına gelmiş ve fakat bunlar hiddet ve hararetle vürudunu [*gelişini*] görememişti.

Çocuk münazaanın [*tartışmanın*] bütün bütün alevlenmek üzere bulunduğunu görünce zaten akrabasından bulunan Mesut Efendi'ye yaklaşarak:

"Dayı, ne yapıyorsun?" dedikten ve

"Ne bileyim, ona sor! Bir arabaya lakırdı söyledik, elinden gelse dilimizi kesecek" cevabını aldıktan sonra:

"Ali Beyefendi terbiyeli bir zattır. Hani daima size vasfetmez miydim [*anlatmaz mıydım*], kardeş gibi görüşürüz, demez miydim?" yollu sözlerle i'tilâfa [*uzlaşmaya*] bir çare aramak istedi. Beri taraftan:

"Maşallah! Güzel dost intihâb etmişsin [*seçmişsin*]. Eğer senin de her işine böyle karışırsa ülfetinden müstefîd olursun [*faydalanırsın*]" töhmetiyle mukabele görmekle defaten [*bir defada*] dayısına söz geçirmekten meyus [*ümitsiz*] olunca hemen Ali Bey'in yanına koşarak ve elinden tutarak:

"Gel kardeşim! Biz seninle konuşalım! Derdin neyse mahremine [*yakınına*] söyle!" dedi. Beyi aldı, dayısının bulundu-

ğu encümenden uzak bir tarafa götürdü. Onlar gider ve beriki takım birbiriyle fısıldaşarak arkalarından gülüşürlerdi.

Atıf Bey gerek yolda ve gerek oturdukları yerde birçok mizaçgirâne [*gönül alıcı*] sözlerle yaltaklanarak refikinin [*arkadaşının*] heyecanını biraz teskin ettikten sonra:

"Ya arkadaş! Bir adam bir arabaya takılmış, bizim nemize lazım da münazaa [*ağız kavgası*] çıkarıyoruz. Ahlak hocası mıyız? Yahut zaptiye müfettişi miyiz?" diyecek oldu. Ali Bey kemâl-i tehevvürle [*tam bir korkusuzlukla*] yine serâpâ ateş kesilerek:

"Nasıl bir arabaya takılmış! Takıldığı o... onun arabasına söz attı. Hem kırk yıllık kapatmasıyla konuşur gibi hakaretler etti de biçare kızı oradan kaçırdı. Şimdi anladın mı?" diyerek çocuğu –güya şikâyet ettiği hareket ondan sâdır olmuş [*çıkmış*] gibi– yüzüne bağırarak azarlamaya başladı. Atıf Bey'se refikini halisane sevdiği gibi, biçarenin şiddet-i iptilasını [*aşırı düşkünlüğünü*] dahi bildiğinden bu muamele-i hatırşikenâneyi [*gönül kırıcı davranışı*] mürüvvetmendâne [*insaniyetli*] mazur tutarak mahzun mahzun:

"Mesut öyle münasebetsizlik etmezdi. Hele sizi ve bahusus onunla ülfetinizi bilse o tarafa gözünün ucuyla bakmazdı" deyince Ali Bey bir kat daha tehevvürünü [*öfkesini*] tezyîd ederek dedi:

"Nasıl münasebetsizlik etmez? Kızı namussuz mu bilirsiniz, diye sordum. Ona bile cevap vermek istemedi."

Sözün nısf-ı ahîri [*son kısmı*] ağzından çıkarken sesi titremeye ve gözlerinden ufak ufak birkaç damla yaş koparak kirpiklerinde dolaşmaya başladı.

Atıf Bey arkadaşının bu derece teessüründen ve hususuyla bu teessüre [*üzüntüye*] akrabasından birinin sebep olmasından dolayı pek ziyade dâğdâr [*yaralanmış*] olduğu gibi aralarını te'lîfe [*bulmaya*] dahi katiyen azmetmekle [*karar vermekle*] Ali Bey'e:

"Allah aşkına bu kadar mahzun olma! Ben şimdi giderim sana sualinin cevabını getiririm" diyerek hemen yerinden fırladı ve doğruca çeşme başına vürutla [*giderek*] Mesut Efen-

di'yi bir tarafa çekerek aralarında şöyle bir mübâhase [*konuşma*] cereyan eyledi:

"Dayıcığım! Niçin Ali Bey'e öyle bir muamele ettin? O size sert bir şey söylediyse affetmeliydiniz. Hâlini görmediniz mi? Aklı başında değil. Yanına gittiğiniz arabadaki kızı seviyor."

"Seviyorsa ne yapalım? Dünyada ondan başka adam sevmiş kimse yok mu? Seviyormuş diye yüzüne kim bakarsa gözünü mü çıkaracak?"

"Öyle değil ay efendiciğim! Hayatından ziyade seviyor. İnsan saadet hâlini nasıl severse öyle seviyor. İmkânını bulduğu gibi alacak..."

"Alacak mı? Ne kadar namusunu vikâye eder [*korur*] delikanlıymış!"

"Namusunun yoluna can verir."

"Öyle ise bu çocuk delidir zahir!"

"Niçin?"

"Nasıl niçin! Geveze hiç insan içine karışmamış mı? Hiç kadın arkasında gezmemiş mi? Bu kadının hâlini hiç kimseden sormamış mı? Nasıl birdenbire almaya kalkışmış?"

"Niçin almak istemesin? Sorsaydı ne öğrenirdi?"

"O sevgili nişanlısının yarı İstanbul halkından arta kalma bir fahişe olduğunu öğrenirdi."

Muhavere ilerledikçe Atıf Bey'in hayreti de ilerlediği gibi Mesut Efendi'nin bahse verdiği hatime bütün bütün zihnine veleh [*şaşkınlık*] getirdiğinden şaşkın şaşkın:

"Şimdi nasıl edelim?" demekten başka söz bulamaz olmuştu.

Fakat Mesut Efendi cemiyet-i medeniyetin [*şehir halkının*] her köşesine sokularak bin türlü vukuat içinde vakit geçirdiği cihetle a'râz-ı insaniye [*insanların hâllerini*] ve emraz-ı nefsaniyece [*adi hastalıklarca*] pek çok tecâribe [*tecrübeye*] malik olduğu gibi tab'an [*yaratılıştan*] eşrâra [*kötülere*] bir şiddet-i adavetle [*düşmanca şiddetle*] beraber mazlum ve hususuyla muğfel [*kandırılmış*] olanları velev kendi marziyelerine [*rızalarına*] mugâyir [*aykırı*] olsun düştükleri beladan kurtarmak merakına müptela idi.

Binaenaleyh Atıf Bey'i uzun uzadı istintaklara [*sorguya*] çekerek refikinin [*arkadaşının*] zekâ ve marifet ve terbiye ve haysiyetini ve biraz zaman-ı evvele gelinceye kadar kadın arkasından gezmek şöyle dursun, tatil günleri seyir yerlerine bile çıkmamak âdetini etrafıyla tahkik ettikten [*araştırdıktan*] sonra:

"Ne yapacağımızı ben bilirim" diyerek ve Atıf Bey'i önüne katarak doğru Ali Bey'in yanına azimet eyledi [*gitti*].

Ali Bey refikinin, güzergâh-ı âmâline [*emellerinin yoluna*] tesadüf etmiş bir bela-yı siyah [*kara bela*] hükmünde gördüğü, mahut [*bahsedilen*] adamla beraber geldiğini görünce kalbinde olan cerihalar [*yaralar*] defaten [*yeniden*] tazelenerek arzu ettiği gibi bir mücadeleyle teskin-i hararete [*öfkesini gidermeye*] hazırlanmaktaydı. Fakat Mesut Efendi hâl aşinalığı cihetiyle beyin yanına gelir gelmez söz söylemesine meydan bırakmaksızın:

"Beyefendi, affedersiniz. Gerek sizi gerek hâlinizi bilmeyerek bir kusur etmişim" mazeretiyle bed' etmekle [*başlamakla*] Ali Bey'i terbiyesi cihetiyle kendisini hüsnükabule mecbur eyledikten sonra:

"Teessüf ederim ki bir kusur için mazerethâh olmaya [*özür dilemeye*] geldim. Fakat şimdi evvelkinden büyük bir kusur daha edeceğim. Onu da hüsniniyetime bağışlarsınız zannederim" mukaddimesiyle Ali Bey tarafından "Ne gibi?" sualine mazhar olduktan sonra:

"Şimdi Atıf biraderinizden işittim. Demin arabasına yaklaştığım karıyı severmişsiniz. Ayıp değil, gençlikte böyle şeyler herkesin başına gelir. Şu kadar var ki hâlisâne [*temiz yürekle*] severmişsiniz. Hatta başka başka niyetleriniz de varmış" deyince Ali Bey ifşa-yı esrarda [*sırları yaymakta*] gösterdiği kayıtsızlıktan dolayı Atıf Bey'i bir nazar-ı tahkirle [*aşağılayıcı bakışla*] süzdükten sonra Mesut Efendi'ye mütehevvirâne [*saldırırcasına*]:

"Sizin ne vazifeniz!" dedi ve lakırdısına devamla tasmim ettiği [*karar verdiği*] mücadeleye bir girizgâh bulmak istediyse de Mesut Efendi yine süratli davranarak:

"İhsan buyurunuz! İnsan olana insanca davranmak herkesin vazifesidir. Onunla istediğiniz kadar eğlenebilirsiniz, kimse bir şey demez. Fakat başka tasavvurda [*düşüncede*] bulunmayınız ki namusunuza yazıktır. Telaş etmeyiniz, lakırdımı bitireyim de ne söyleyecekseniz, ne türlü hareket edecekseniz söylersiniz, yaparsınız. O kadının ismine Mehpeyker derler değil mi? Hani şu ufak körfezin kenarındaki pembe yalıda oturur. İstanbul eğlencelerine me'lûf [*alışık*] olanlardan kimi bilirseniz sorunuz. İşte Atıf burada duruyor. Emniyetiniz varsa size hâlini o da tarif edebilir. Mehpeyker o derece meşhure bir fahişedir ki memleketin içinde kendiyle hemmeclis [*aynı mekânda*] olmakta belki sizden başka bir delikanlı yoktur" dediğini müteakip Atıf Bey de:

"Vah kardeşçiğim vah! Bu kadar zamandır çektiğin belalar onun için miydi? Ne vakit istersen iki altın sarf edivermekle emeline nail olursun" sözleriyle dayısının kavlini [*sözünü*] teyit eyledi.

Ali Bey'se arkadaşının her ne için olursa olsun yalan söylemekten fevkalgaye [*son derece*] ictinap edegeldiğini [*sakındığını*] bin tecrübeyle bildiğinden Mesut Bey'in sıhhat-i ifâdâtı [*sözünün doğruluğu*] hakkında gönlünü iştibâha [*şüpheye*] fevkalgaye icbar etmekle [*zorlamakla*] beraber bir türlü muktedir olamayarak Mehpeyker'in akılsızlığına bir iki dakika zarfında katiyen hükmeyledi.

Dehşet ve ciddiyette mevt-i hâilden [*korkunç ölümden*] nişan olan bir hakikatin tazyikiyle kuvâsına [*gücüne*] bir inhilâl [*tükenme*] gelmişken şemâtetin [*şamatanın*] bir nev-i diğeri [*diğer çeşidi*] olan tesirsiz nasihat dinlemek korkusundan merdâne [*yiğitçe*] bir himmetle [*gayretle*] hissiyât-ı kalbiyesini [*kalbindeki duyguları*] yine kalbinde hapsetti ve gayet bârid [*soğuk*] bir kayıtsızlıkla kendinin kıza iptilası ismet tevehhümüyle [*kuruntusuyla*] hâsıl olmuş gaflet olduğundan ve zannının sakâmeti [*yanlışlığı*] tebeyyün edince [*anlaşılınca*] bittabi meylinin dahi hiç hükmü kalmadığından bahisler açarak ve bir çeyrek kadar ülfeti bu dairede tuttuktan sonra afakî [*kıymetsiz*] sohbetlere nakl-i makal ederek [*sözü getire-*

rek] süratle def-i meclise [*sohbeti bırakmaya*] muvaffak olabildi.

Mahcubiyet korkusuyla riyakârlığa tenezzül insan için ne garip nakîsadır [*kusurdur*]! Ya hele bir yalanı tertip edip de muhatabını iknaya medâr [*sebep*] olmak için parlak safsatalar, tesirli sözler taharrisine [*aramaya*] çalışa çalışa kendi yalanına bazı kere kendi dahi inanacak dereceye gelmek ne ağreb [*en tuhaf*] gaflettir! Vakıa bu hâl inanılmayacak derecelerde ağreb görünür. Fakat herkes nefsine müracaat ederse, o tasdiki müşkül görünen gaflet inkârı nâkâbil [*mümkün olmayan*] bir hakikat olduğunu itirafa mecbur olur. İşte Ali Bey de hâlini en mahrem görüştüğü bir arkadaşından hicâben [*utanıp*] ve o güne kadar hiç görmediği bir adama karşı nahveten [*gururla*] setr etmek [*saklamak*] için tertip ettiği kazâyâ-yı kâzibenin [*yalancı kararların*] suret-i müessirede [*etkili şekilde*] tebliğine medâr [*vesile*] olmak için vicdanını o derece hakikatin hilafına [*zıddına*] çevirmişti ki mugalatalarının [*yanıltıcı sözlerinin*] mahareti ve muhatabâtının [*muhataplarının*] harareti sayesinde Mehpeyker'e olan muhabbetinin zevâline [*bittiğine*] kendi bile inanmıştı.

Hususuyla –Mesut Efendi'den ayrılmışsa da– Atıf Bey akşama kadar yanında bulunduğundan ve hâlbuki onun da zevâl-i muhabbete [*sevginin bittiğine*] tamamıyla kâni [*ikna*] olması mültezem [*gerekli*] bulunduğundan Ali Bey, çeyrek başına iddiasını müeyyid [*kuvvetlendiren*] bir delil-i diğer [*başka delil*] tedarikine nefsinde mecburiyet görür. Ve bu suretle fikir ve lisanı evvelki sözünün teşrihi [*açıklaması*] yolunda melekesini [*becerisini*] artırdıkça beyin Mehpeyker'den geçiverdiğine itimadı ziyadeleşirdi.

"Yer yer açıldı hâne-i tende çerâğ-ı ye's
Etti kaza derûn-ı dili dâğ dâğ-ı ye's[1]"

Akşamüzeri iki arkadaş birbirinden ayrılarak Atıf Bey Mesut Efendi'yle birleşti. Ali Bey yalnızca hanesine azimet eyledi [*döndü*]. Yolda giderken Ali Bey metâib-i efkâr [*zihin yorgunluğu*] ve tereddüd-i vicdanla [*duygu kararsızlığıyla*] güya vücudu havâss-ı bâtınadan [*içteki duygulardan*] bütün bütün hâlîymiş [*uzakmış*] gibi baygınlığa yakın bir dalgınlık hâlinde yürürdü.

Atıf Bey'se müvânese-i nisvâna [*kadınların dostluğuna*] nail olmakla beraber öyle şiddetli bir alaka geçirmediğinden ve Ali Bey'in azminde şiddet-i sebatını [*kararlılığının şiddetini*] bildiğinden Mehpeyker'den bütün bütün inkıtaına [*ayrılmasına*] katiyen emindi. Fakat Mesut Efendi "Muhabbet defaten hâsıl olabilir fakat defaten zail olamaz" sözünü defaatle [*birkaç kere*] tekrar ederek Atıf Bey'e itmînânsızlığı [*güvensizliği*] göstermekten hâlî olamazdı.

Ali Bey hanesine avdetinde en evvel çehresindeki melâl [*üzüntü*] âsârından [*izlerinden*] dolayı validesi tarafından müşfikâne [*şefkatli*] ve endişekârâne [*endişeli*] birtakım suallere uğramışsa da seyir münasebetiyle yorgunluğundan bah-

1. Ümitsizlik ışığı vücutta yer yer yandı. Felek kalbin tam ortasını ümitsizlikle dağladı. (Mef'ûlü Fâilâtü Mefâîlü Fâilün)

sederek hakikate şebih [*benzer*] olan bir dürûğla [*yalanla*] o meraklardan pek çabuk yakasını kurtardı ve istirahat bahanesiyle saat üçe varmadan odasına çekildi.

Gece bir fikr-i sevdazede [*sevdalı düşünce*] gibi hem mağmum [*kederli*] hem zulmânîydi [*karanlıktı*]. Yıldızlar –zalâm-ı şübehât [*şüphelerin karanlığı*] arasına düşen barika-i hakikat [*hakikat parıltısı*] gibi– parça parça bulutlar arasında kâh görünür, kâh görünmezdi. Karanlık içinde ve seçilir seçilmez derecede görünmekte olan ağaçların şekl-i dehşetnümûnuna [*korku veren şekillerine*] bakıldıkça bahçe birtakım hayalât-ı hâileyle [*korkunç hayallerle*] dolmuş zannolunurdu.

Göz önünde bir şekl-i gariple tecessüm eden [*görünen*] zulmet [*karanlık*] nur-ı nazara [*görmeye*] mani olmakta, İstanbul ufkunu ihâta eden [*kaplayan*] kara dağları, laciverdî dalgaları andırırdı.

Akşamdan sonra her illet [*hastalık*] tabii tezayüt eder [*artar*]. Sevda ise devası gayet müşkül illet olarak Ali Bey'in sevdası meyusiyet [*umutsuzluk*] beliyyesiyle [*belasıyla*] bir kat daha kuvvet bulmuş ve ye'si [*umutsuzluğu*] de daha yeni başlamış olmak cihetiyle en ziyade tesirini gösterecek bir zamana tesadüf etmişti. İşte bu iki kuvve-i gâlibeye [*galip güce*] bir de tenhalığın vahşeti munzam [*ilave*] olunca çocuğun tabii vücuduna bir ağırlık, kanına bir durgunluk, kalbine bir kasvet, nefesine bir darlık, kendini toplamak için ettiği ikdâmâta [*gayrete*] bir imkânsızlık çöktü. Güya ki zulmet-âbâd-ı âlemin [*zifiri karanlık dünyanın*] her tarafını kâbuslar kaplayarak muttasıl [*aralıksız*] üzerine hücum eder dururlardı. Mehpeyker'in hayaliyse melek kıyafetine girmiş bir şeytan gibi vicdanına tasalluttan [*saldırmaktan*] bir zaman hâlî [*uzak*] kalmadı. Biçare Çamlıca'daki sükûnetinin iadesini o yolda birkaç senelik ömrünü feda edebilecek kadar hâhişle [*istekle*] arzu ederdi. Heyhat!...

Kendini teskin etmek şöyle dursun, temenna-yı sükûnet [*huzur dileme*] gailesi [*derdi*] dahi kalbinin heyecanına bir kat daha şiddet vermekten başka bir tesir hâsıl edemedi. Hissiyâtının [*duygularının*] teşrihiyle [*çözümüyle*] uğraşa uğraşa ta-

mamıyla yakîn [*kesin bilgi*] hâsıl eyledi ki yüreğindeki ceriha-i muhabbet [*aşk yarası*] öyle fikrini tahvil [*değiştirme*] azminde ısrarla tedavi kabul edemeyecek derecelerde derin açılmış! Dilrübanın [*gönlünü çelenin*] muhabbete değil, bir nigâh-ı şefkate bile layık olmadığı indinde [*yanında*] tahakkuk etmişken [*gerçekleşmişken*], yine her hâlini affedecek ve yoluna canını ve belki namusunu feda etmekten çekinmeyecek kadar seviyor!...

Dünyada kendi hâline muvafık [*uygun*] gelebilecek ne kadar vahşi tasavvurlar [*düşünceler*], ne kadar kara hülyalar varsa hepsine imâle-i efkâr etmekten [*kafa yormaktan*] kendini alamadı: Kâh iffetsizliğiyle beraber kendiyle ülfet hâsıl etmeye cesaret eylediği ve bahusus visalini [*kavuşmayı*] kendi için muhafaza etmediği için Mehpeyker'i, kâh hayalinde tekvin ettiği [*yarattığı*] yeni bahtiyarlığı iğtisâb [*gasp*] eylediklerinden dolayı kızla hembezm olanları, kâh Mehpeyker'siz hayatta bir lezzet tasavvur edememek cihetiyle nefsini idam etmeyi kurar ve tasavvurlarının kimini imkânsız, kimini faydasız gördüğünden zihninde hiçbir şeye karar veremezdi.

Beynine, sinirlerine, kalbine, kanına ârız olan ıstıraptan dolayı vücudu kâh buz gibi kesilir, tiril tiril titrer, kâh ateşler içinde kalır, baştan ayağa ter dökerdi. Ama ne zaman için biraz uykuya yatınca, dalar dalmaz bin türlü korkulu rüyalar içinde kalarak kemâl-i dehşetle [*büyük korkuyla*] uyanır, uyanınca uykudaki mer'iyyât-ı hâilesi [*korkunç görüntüler*] hayalât [*hayaller*] şekline temessül ederek [*bürünerek*] karşısına dikilmiş gibi görünürdü.

Kendi sevdaya bir hayli zamandan beri alışmış ve âlâmında [*acısında*] dahi bir türlü lezzet bulmaya başlamıştı. Fakat ye's ve istirkâb [*ümitsizlik ve rekabet*] hiç alışmadığı infiâlâttan [*sıkıntılardan*] olarak bunlarda lezzet alacak bir cihet dahi göremediğinden o iki hiss-i elimle [*acı duyguyla*] i'tilâfa [*uzlaşmaya*] bir türlü imkân tasavvur edemezdi.

Bu beliyyât-ı takatgüdâz [*takat kesen belalar*] yalnız o geceye münhasır [*ait*] kalmadı. Odasına ne vakit çekilse tasavvurât-ı vahşiyane [*acımasız düşünceler*] ve infiâlât-ı dilşikâfânesi

[*yürek yakan kırgınlıkları*] bir tarz-ı diğerde [*başka şekilde*] ve mamafih [*bununla beraber*] daha şiddetli bir hâlde teceddüt ederdi [*tazelenirdi*].

Efkâr [*düşünce*] ve âmâlinde [*arzularında*] bu suretle zuhur eden [*görünen*] tagayyür-i küllî [*genel değişimler*] kendini ifrât-ı ıstırapla [*aşırı ıstırapla*] mümteziç [*karışık*] bir tereddüd-i seri'ül-inkılap [*ani değişimin tereddüdü*] içinde bırakmakla ilel-i ruhaniyesinin [*ruhundaki hastalıkların*] âsârı [*izleri*] simasına in'ikâs ederek [*yansıyarak*] gecelerce imtidât eden [*süren*] uykusuzluğunun bahşettiği [*verdiği*] zaaf ve sükûn [*durgunluk*] dahi o reng-i hâili [*korkunç rengi*] bir kat daha soldurduğundan ve ekseri zamanları hatta gözkapaklarını bile oynatamayacak derecelerde bir *büht* [tembellik] içinde geçtiğinden kıyafetine [*görünüşüne*] bakılsa kıyam hâlinde [*ayakta*] kalmış bir meyyit [*ölü*] zannolunurdu.

Mamafih validesini meraka düşürmemek ve refikinin yanında zaaf-ı kalple [*kalp zayıflığıyla*] itham olunmamak için yemeğe oturdukça ve kalemde bulundukça elinden geldiği mertebe şetâret [*neşe*] göstermeye çalışır ve bir masume kadınla ta'mîk-i nazar [*derin bakışma*] iktidarından berî [*uzak*] bir delikanlıyı iğfal edebilecek [*kandıracak*] kadar olsun teessüratının [*üzüntülerini*] ihfasına [*gizlemeye*] muvaffak olabilirdi.

O sıralarda en büyük arzusu mümkün oldukça Atıf Bey'den ayrılmamaktı. Çünkü onun yanında bulundukça o kadar şiddetli bir elemi ketm [*gizlemek*] için zihnini nihayet derecede işgale [*oyalamaya*] mecbur olduğundan kendine hırâş-ı can olan [*ömür törpüsü*] hayalât-ı faciayı [*feci hayalleri*] ara sıra unutur gibi olurdu.

Bu hırman-ı azim [*büyük ümitsizlik*] arasında bir ümit kalmıştı ki o da Mehpeyker'i görmek ve bir nizâ-ı şeditle [*şiddetli kavgayla*] aralarındaki müvâneseyi [*dostluğu*] kat' etmekti [*kesmekti*]. Biçare zihninde bir kıyas-ı mukassim [*ikilem*] yaparak derdi ki:

"Eğer kız hâlini inkâr ederse yalancılığından, ikrar ederse edepsizliğinden gönlümde hâsıl olacak nefret tabiatıyla meylimi izaleye [*gidermeye*] kâfidir."

Kalbine sarılan yılan öyle hiddetle, nefretle def'i kabil [*mümkün*] belalardan olmadığını nereden idrak eylesin? Yalnız ömrünün hâdimü'l-lezzâtı [*zevklerinin hizmetçisi*] hükmünde olan hakikat-i hâileyi [*korkunç gerçeği*] bir pazar günü keşfeylediği cihetle Mehpeyker'i görmek için cumayı beklemeye muhtaç olduğundan ve hâlbuki eyyâm-ı felaketinin [*felaket günlerinin*] her saati evkât-ı cehennem [*cehennem saatleri*] gibi seneler kadar imtidât eyledikten [*sürdükten*] dolayı kendini fevkalgaye [*son derece*] bedbaht addederdi.

"Tahammül eylemez zûr-i hevâya perde-i ismet
Giribânçâkî-i gül dest-i bîdâd-ı sabâdandır"[1]

Vaktaki cuma geldi. Ali Bey bir mev'id-i visâle [*buluşma yerine*] gider derecelerde telaş ve inhimâkla [*tutkuyla*] ta sabah ezanı okunmadan yatağından fırlayarak Mehpeyker'le merkez-i mülakatı [*görüşme merkezi*] olan kûşe-i tenhayîye [*tenha köşeye*] azimet eyledi [*gitti*].

İntizarı o derece şiddetteydi ki zaman uzadıkça bayağı orada bu belaya tahammül etmekten geçirdiği leyâl-i hevl [*dehşet geceleri*] içinde bulunmayı ehven [*daha iyi*] görürdü. Kız ise şeytanet-i fıtriyesi [*yaradılışındaki şeytanlık*] iktizasınca [*gereğince*] Mesut Efendi'yle geçen maceradan beyin elbette hakikate vâkıf olacağını ve o hâlde dahi mutlaka kendiyle bir bela çıkarmaya kalkışacağını aynıyla keşfeylediği gibi bu harekete karşı iktiza eden [*gereken*] tedâbirini [*tedbirleri*] dahi hazırlamıştı.

Kendini mukteza-yı hâl [*durum gereği*] mevki-i niyaza [*rica yerine*] sevk ettiği cihetle o tedbirler cümlesinden olarak beye bir cemile [*hoşluk*] göstermek üzere Çamlıca'ya gelmek için mutat [*âdet*] olan vakitlerden yarım saat evvel yalıdan çık-

1. Zalim seher yelinin elinden gülün yakasının parçalanması gibi namus perdesi de güçlü esen rüzgâra dayanamaz, yırtılır. (Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

mıştı. Ali Bey kemâl-i meyusiyetle [*tam bir umutsuzlukla*] saate bakmakta ve zannınca daha Mehpeyker'in vüruduna kırk dakikaya yakın zaman kaldığı için nefsince tahammül kâbil olamayacak derecelerde mustarip olmaktayken öteden hilaf-ı me'mûl [*umduğunun aksine*] Mehpeyker'in arabası görünmeye başladı.

Araba ta yanına gelinceye kadar Ali Bey, kıza söylemek için mülzem [*lüzumlu*] mukaddimeler, müessir [*tesirli*] ta'zîrler [*azarlar*] tedarikiyle meşgul olarak zihniyse seyyâle-i berkiyye [*şimşek*] süratiyle cevelân [*dolaşma*] hâlinde bulunduğundan birkaç dakika zarfında bin türlü girizgâhlar [*başlangıçlar*] hazırladı, bin türlü itâblar [*azarlar*] buldu. Kimini beğenmedi, kimini tadil etti [*düzeltti*], kimini daha teşdîd etmek [*kuvvetlendirmek*] istedi. Nihayet hepsini birbirine mezc ederek [*katarak*] cümlesinden alelacele bir hülasa çıkarmaya muktedir olabildi. O sırada Mehpeyker de arabadan inerek yanına doğru gelmeye başladı.

Kızın cümle-i tedâbirinden [*bütün tedbirlerinden*] biri de tezeyyün [*süslenme*] olduğundan yapma beyaz goncalarla işlenmiş bir beyaz tül entari (anterî)[2] giyinmiş; başının ön tarafına iki yıldız iğneyle saç bağına tirfilli [*yoncalı*] bir beyaz karanfil, boynuna ortası elmaslı birkaç dizi inciden yapılma bir zarif gerdanlık takınmış; başındaki gazı [*tülü*], arkasındaki feraceyi, ellerinde eldiveni, ayaklarındaki potini hep entarisinin renginde intihâb ederek [*seçerek*] bir hüsn-i mücessem [*cisimleşmiş güzellik*] gibi yukarıdan aşağı beyazlara gark olmuş ve çehresiyse hâsıl edeceği galebeye [*zafere*] itminanının [*güveninin*] meserretiyle [*rahatlığıyla*] gayet parlak, gayet tatlı bir renk bağlamıştı. Bir hâlde ki sima ve endamı bir subh-ı safâyı nevbahâr [*berrak ilkbahar sabahı*] içinde henüz şafaktan kurtulmayan âfitâbı [*güneşi*] andırırdı.

Ali Bey kızın cemalini görür görmez bütün bütün kalbinde birbirini imha ile uğraşan sevda ve tehevvürün [*öfkenin*] keşâkeş-i ıstırabına [*acı veren çekişmesine*] tutularak mükâleme [*konuşma*] zamanı gelince mukaddema [*önceden*] tertip

2. Namık Kemal'in ifadesiyle kelimenin asıl imlâsı böyledir.

ettiği sözlerin bir harfini tahattur etmek [*hatırlamak*] şöyle dursun, "sizden me'mûl etmezdim [*ummazdım*]" itâb-ı masumânesinden başka söyleyecek bir söz bulmaya muktedir olamadı.

Mehpeyker öyle mütecâhilâne [*bilmez gibi*] sualler veyahut yalancı nümayişlerle [*gösterilerle*] beyin remâd-ı sükûnet [*sessizliğin külü*] altında mestur [*örtülmüş*] olan ateş-i tehevvürünü [*öfke ateşini*] alevlendirmeye kalkışacak sadedillerden [*saf gönüllerden*] olmadığı için gayet laubali, nihayet derecede sadakatnümâ [*sadakatli*] bir tarzla söze başlayarak dedi ki:

"Esrarımı öğrendiniz beyim değil mi? Zararı yok. O ne zaman olsa meydana çıkacaktı. Galiba benden me'mûl ettiğiniz [*beklediğiniz*] şey hâlimi size söylemeye cesaretsizliğim oluyor. Kalbinize müracaat buyurun! O kadar nefret verecek, o kadar utanılacak bir sırrı kendi lisanıyla söylemeye insan nasıl muktedir olabilir? Mademki başka taraftan işittiniz şimdi ben de söyleyeyim. Evet, benim hakkımda ne söyledilerse belki azdır. Gayet terbiyesiz bir evde doğdum. Orada büyüdüm. Daha yaşım on üçe varmadan akrabam benim namusumu satarak zenginlenmeye kalkıştılar.

O yaşta bir çocuk iffet nedir? İnsanlık ne türlüdür? Adam kendini nasıl muhafazaya muktedir olur? Nereden bilecek? Adam bir kere de o yola girince kum deryâsına düşmüş gibi çabaladıkça batıyor; gittikçe gidiyor. Felek sevk etti. Ben de daima ilerledim. Dünyada yapmadığım şey pek az kaldı. Ta sizi gördüğüm güne gelinceye kadar indimde [*bana göre*] yaşamak seyir yerlerinde gezmekten, eğlence meclislerinde bulunmadan ibaretti. Dünyada muhabbet dedikleri şeyin hatta vücuduna kail olmazdım. Bildiklerimden Atike adında yaşlıca bir kadın vardı. Daima: 'Kız biz de severiz. Hem bizim muhabbetimiz ehl-i ırz [*namuslu*] hanımların sevdasından bin kat beter olur' derdi de ben gülerdim. Meğer lakırdısı ne doğruymuş! Sizi bir kere gördüm. Gönlümde başka bir hâl hissederdim. Toprak üstündeki çiyler güneşi görünce havaya munkalip olduğu [*karıştığı*] gibi benim de yüzünüze bir kere nazar etmekle bütün bütün gönlüm yükselmeye başladı. Ar-

kama bakmak istedim, geçmiş zamanlarımın ahvalinden iğrendim. Elimden tutup da beni düştüğüm mezbeleden kurtarmaya muktedir dünyada bir sizi tasavvur ettim. İlk gördüğüm işaretinize 'tenhada görüşelim' yollu ettiğim mukabele nasıl isterseniz yemin ederim ki ne satıştı ne de nazlanmaktı. Yalnız benim kadar fena şöhret kazanmış bir kadına iltifatınızı öteki beriki görür de ortaya haysiyetinize dokunacak bir lakırdı çıkar korkusundan ileri gelmiş bir ihtiyattı [*tedbirdi*]. O akşam buradan ayrıldım. Cumartesi gecesi de pazar gecesi de sabahlara kadar uyku uyumadım.

Hâlimi gözümün önüne aldım, ne yüzle teveccühünüzü ümit edebileceğimi düşündüm. Zihnime gelen bin türlü evham arasında yalnız bir şeye itimadım vardı. Kendi kendime derdim ki: 'Benim mevkime düşmüş bir kadına bir delikanlı muhabbet edemezse eğlenmek için meyl gösterebilir a! Eğer talihim yâr olur da beyden öyle bir muamele görebilirsem kendisi için evindeki cariyelerden çok aşağı, kapısındaki köpeklerden biraz yukarı bir sadık hizmetkârı olurum. Benimle görüşmeye arzusu devam ettikçe sayesinde gerçekten yaşarım. Benden soğuduktan sonra tabii hasretle can verir, dünyanın meşakkatinden kurtulurum.' Burada en evvel görüştüğümüz pazar günü bu hâllerin cümlesini size ima ile anlattım.

Meşrebiniz âlî. Benimle başka yolda ülfet etmek istediniz. Birkaç günler dünyada iken cennette gibi yaşadım. Eyvah!... O tatlı muhabbetler, o ruh gibi ülfetler beni de kendiniz gibi zannetmenize muhtaçtı, şimdi o zan değişti. Benim için de o birkaç günün zevk-i hayaliyle yaşamaktan başka çare kalmadı. Sözlerime itimat ediniz. Mizacınızın ne kadar tahir [*temiz*] olduğunu bilirim. Bundan sonra yüzüme bile bakmayacağınıza tamamıyla eminim. Tek siz rahat olun! Tek siz haysiyetinizi muhafaza edin de yolunuza bir Mehpeyker feda olmakla dünyanın altı üstüne gelmez a!"

Habîse [*kötü kadın*] hissiyât [*duygular*] ve vukuat-ı sahihasının [*gerçeklerinin*] en müessirlerini [*etkili olanlarını*] bir yere toplayarak ve rapt [*bağlamak*] için aralarına kemâl-i

maharetle [*tam bir ustalıkla*] birtakım yalanlar serpiştirdikten sonra neticede sıdk-ı müddeâsına [*iddiasının doğruluğuna*] delil olmak bahanesiyle bir iftirâk-ı ebedi [*tamamen ayrılık*] temâyülü [*meyli*] göstererek tertip ettiği muhatabât-ı iknaiyeyi [*inandırıcı konuşmaları*] muktezâ-yı hâle [*durumun gereğine*] ve beyin kabiliyât-ı vicdanına [*vicdanının anlayışına*] göre o derece müessir [*tesirli*] düşürdü ki biçare delikanlı kızın lakırdısı devam ettikçe nefretten şefkate, şefkatten tereddüde intikalle nihayet tesir-i sevda [*aşkın tesiri*] kâffe-i hissiyatına [*bütün duygularına*] galebe etmekle müncezibâne [*tutkuyla*] ve mübremâne [*önlenemez*] bir tavırla kızın eline sarılarak:

"Yüzüne bakmaya mı tenezzül etmeyeceğim? Senden geçmeye bir türlü karar veremiyorum. Karar versem de yapamayacağım. Mazi ne hâlde olursa olsun şimdi mezar-ı ademe [*yokluk mezarına*] gitti. İlerisini düşünelim. Ama sana gönlümün istediği gibi malik olamayacakmışım. Senin düşündüğün yolda malik olurum a! Yalnız... Yalnız bana mahsus olacağına söz verir misin?" kavliyle Mehpeyker'in tasavvurundaki imkân-ı husûlü [*olabilme imkânını*] gösterince, kız istihsaline [*ele geçirmeye*] başladığı muzafferiyeti bir darbe-i ahireyle [*son darbeyle*] ikmal için hiffet-i laubâliyânesinden [*laubali hoppalığından*] bir masumiyet-i elîmeye [*acıklı masumluğa*] dökülerek Ali Bey'in ifâdâtına [*sözlerine*]:

"Beyim sakın! Allah aşkına, sakın! Belki haysiyetine dokunur. Bak orasını düşünmüyorsunuz da size mahsus olacağıma söz istiyorsunuz. Demin de söylemiştim, tabiatım sizi gördüğüm dakikada bütün bütün değişti. Tahkik ediniz –ismim bilinmez bir kadın değilim ki öğrenmekte güçlük olsun– eğer işaretinizi aldıktan sonra yüzümü bir erkeğe gösterdimse –hatta tatil günleri buraya geldiğim zamanlardan başka– bir kere sokağa çıktımsa beni öldürün. Vallahi kailim [*razıyım*]. Bu kadar zamandır hayalinizle kanaat etmişken, visalinize nail olduktan sonra mı başkasını arayacağım? Fakat siz yine sakınınız! Haysiyetinizi düşününüz" sözüyle mukabele eyledi.

Hakikat-i hâlde [*gerçekte*] dahi beyi göreli ne kimseyle görüşmüş ne de Çamlıca'dan başka bir yere çıkmıştı. Ali Bey'se

mebâdî-i iptilasından [*tutkusunun başlangıcından*] ve bahusus Atıf Bey'le ülfetini ziyadeleştirdikten sonra gezmeyi kendine eğlence edindiğinden tahsilini gecelere, vazifesiyle uğraşmayı kalem zamanlarına hasr ile [*ayırmayla*] sabahleyin kalkıp da evine müteallik [*ait*] olan işlerini tesviye edince [*bitirince*] hemen sokağa çıkarak Beyoğlu gibi, çarşı (çarşû)[3] içi gibi cây-ı içtima [*toplanma yeri*] olan mahalleri dolaşır ve her nereye giderse gözlerini bir dakika etraftan ayırmaksızın Mehpeyker'i taharri eder [*araştırır*], bulamazdı. Bu cihetle kızın beyan ettiği hakikat, beyin tecrübesine muvafık [*uygun*] düştüğü için ihtisâs-ı emelince [*gayretinin sonucu*] gönlünde bir itminan [*güven*] hâsıl oldu. Mehpeyker'in tekrar ettiği muhafaza-i haysiyet [*itibarı koruma*] bahsiyse zaten sadme-i muhabbete [*aşk sarsıntısına*] galebe edebilecek mânialardan olmadığı gibi, onun ağzında dolaştıkça tabiatıyla kuvvetini kaybede ede ictinâbı [*çekinmeyi*] değil bilakis inhimâkı [*ilgiyi*] davet eden güftügû-yı naz u niyaz [*naz ve niyaz muhabbeti*] i'dâdına [*arasına*] karışmıştı.

Binaenaleyh Ali Bey iki dakikacık olsun mülâhaza [*düşünce*] ve tereddüde hacet görmeksizin "Muhabbet dünyada yalnız benim haysiyetime mi dokunacak? Akranımdan ta'yîb edecek [*ayıplayacak*] kimse iptida [*önce*] kendini ıslaha çalışsın. Mutlak görüşeceğim. Ne olmak ihtimali var?" sözleriyle bütün bütün Mehpeyker'in arzu-yı samimisine [*samimi arzularına*] arz-ı teslimiyet eyledi [*teslim oldu*].

Mehpeyker bu sözler üzerine taklitten taklide intikâlde [*geçmekte*] muhayyir-i ukûl olan [*akıllara hayret veren*] sürat-i fevkaladesiyle yine safvet-i sadedilâneyi [*safça arı duruluğu*] ele alarak kendi arzusundan ziyade beyin emrine ittibâ eder [*uyar*] gibi bir:

"İrade sizin!..." dedi.

Fakat söylerken o kadar cezbeli bir nigâh eyledi ki çocuğun bütün bütün iktidarı elinden giderek kemâl-i inhimâkla [*tam bir tutkuyla*]:

3. Kelimenin asıl imlâsı verilmiş. Çarşı içi bugünkü Kapalı Çarşı'dır.

"Bu günden tezi yok. Şimdi..." demeye ve "şimdi" sözünü dakika be-dakika tekrar etmeye başladı.

Kız ise maksadını ümit etmediği mertebelerde bir sürat-i fevkaladeyle istihsâl edince [*elde edince*] kendi mahsusâtından [*özelliğinden*] olan şetâretle [*neşeyle*] yine birtakım latifelere dökülerek:

"Aman iki gözüm! İhsan buyurunuz, şimdi nasıl olur? Beyefendimizi ağırlayacağız. Sonra mahcup mu olalım? Bari akşama kadar cariyenize müsaade ediniz" zemînlerinden [*edalarından*] tutturdu, birkaç dakika muhavereden [*konuşmadan*] sonra beyin gece saat bir buçuk[4] kararlarında yalıya gitmesine karar verildi.

4. Alaturka saate göre akşam hava karardıktan bir buçuk saat sonra.

"Ko feryâd eylesün gülşende bülbül, çâk çâk olsun
O gülruhsâr ile sâgar be dest-i işretim şimdi"[1]

Vakıa suret-i ülfet [*görüşme şekli*] değişti. Visâl [*kavuşma*] kararlaştı fakat Ali Bey için halli müşkül bir mesele kalmıştı ki o da gece hanesinde kalmamaya bir bahane tedarikiydi. Çünkü tatil münasebetiyle kalemde geçtiğinden bahsetmeye imkân yoktu. Vakıa zihnini bu mütalaayla [*görüşle*] işgal ettiği sırada zihnine pek mahirane [*ustaca*] birtakım yalanlar hutur eyledi [*geldi*]. Fakat eyyâm-ı sevdada [*sevda zamanında*] birçok zuhurat [*ani gelişmeler*] üzerine gerek yalan söylemeye ve gerek yalan dinlemeye mecbur ola ola o meslekte de birtakım tecrübeler hâsıl ettiğinden, ekâzibin [*yalanların*] etraflı olmadıkça ikna hâssiyetinden [*özelliğinden*] mahrum olageldiğini bildiği cihetle yine kizb-i me'lûfunu [*alıştığı yalanı*] bir reng-i diğere [*başka renge*] koymaktan münasip çare bulamadı. Bazı mühim işler için zabıtanın yalısına gitmek lazım geldiğinden bahsederek validesini ikna ile saat on bir buçuk sularında hanesinden Kuzguncuk'a doğru gitti. Vakt-i mev'ûda [*sözleşilmiş vakte*] intizâren bir gazinoda karar eyledi.

Bittesadüf Mesut Efendi'yle Atıf Bey de o vakitler zikrolunan gazinoda buluşmuşlardı. Ali Bey'in o tarafa doğrulup

1. Bırak, bülbül gül bahçesinde feryat edip çatlasın. Ben şimdi o gül yanaklı ile elde kadeh, içmekteyim. (Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

geldiğini görünce Atıf Bey arkadaşının hilâf-ı mutat [*alışılmışın aksine*] böyle bir hareketine fevkalgaye istiğrâb ederek [*garipseyerek*] sebebini sualle karşılamak istemişse de Mesut Efendi:

"Mutlak Mehpeyker'e gitmek için buralarda dolaşıyor. Ben sana muhabbet öyle birdenbire zâil olmaz [*bitmez*] dememiş miydim? Kendine bir şey söylemeye gelmez. Sonra icabına bakarız. Haydi, buradan savuşalım. Şayet bizden sakınır da mahcup olur" demekle ikisi de Ali Bey gelmeden bir tarafa savuştular.

Ali Bey gazinoda bulunduğu müddet gönlünü ümid-i vuslatla [*kavuşma ümidiyle*] eğlendirir, fikrini nazarına tesadüf eden temâşâ-yı latifin [*hoş şeylerin*] ezvâkıyla [*zevkleriyle*] teskin eylerdi. Maşukasının [*sevgilisinin*] güzel gözlerinde girye-i meserret [*sevinç gözyaşları*] görmüş kadar ferah bulurdu. Kâh Boğaziçi'nden akıp gelmekte olan gemilerin etrafa istila eden hafif zulmet [*karanlık*] içinde hayal meyal yelkenlerini görür, perde-i istikbal arasından ümid-i saadetinin nişane-i zuhuru [*gerçekleşme işareti*] görünmüş kadar mesrur olurdu. Akıbet saat-i intizar [*bekleme süresi*] Boğaziçi'nin râkid [*durgun*] suları kadar ağır ağır güzâr etmekle [*geçmekle*] pek erkene tesadüf eden bir piyadeye* binerek mev'id-i mülâkata [*görüşme yerine*] doğru azimet eyledi [*gitti*]. Kendi kayığa girdiği sırada mehtap dahi ufuktan zuhur etmişti. Tarih cemaziyelevvelin** on yedisine tesadüf etmekle kamerin tenâkusa [*azalmaya*] başlamış olan cirm-i mer'îsi [*gözle görülür kısmı*], perişan saçlarının gölgesi cemaline aksetmiş beyza [*beyaz*] çehreli bir güzele benzerdi. Deryâya in'itâf eden [*yansıyan*] ziyası ise o küçük küçük dalgalar üzerinde çırpındıkça bir nurani cemalin heva-yı muhabbetle [*aşk hevesiyle*] heyecan hâlinde bulunan bir kalb-i sâfa [*temiz kalbe*] düşen aks-i hayalini [*hayalinin aksini*] andırırdı. Dağlardaki çimenlerin, ormanların koyu yeşil yaprakları içinde aydınlık o kadar hafif görünürdü ki nebatat güya üzerlerine yığılan

* Bir tür kayık. (y.h.n.)

** Hicri takvime göre yılın 5. ayı. (y.h.n.)

nurun birçoğunu bel' ile [*yutmayla*] taayyüş eder [*geçinir*] ve birazını hisse-i şükran [*şükran payı*] olarak enzâr-ı mahlûkatın [*yaratılmışların bakışlarının*] cevelangâh-ı ezvâkına [*zevkle gezindiği yerlere*] arz u ihdâ [*hediye*] eylerdi.

Ali Bey şule-i şem' [*mum alevi*] içine atılmış pervane gibi sûz u güdâz-ı sevdayla [*sevda yangınıyla*] nurlar içinde yüzerek az vakit içinde iskeleye yanaştı ve güya ki saadet-saray-ı visâl-i istikbaline [*geleceğinin saadetli vuslat sarayına*] şitâb edecekmiş [*koşacakmış*] gibi daha iskelede iken yalı kapısını taharriye [*araştırmaya*] başlayarak dolaşılması lazım olan sokakları mehtap sayesinde sühuletle [*kolaylıkla*] güzâr ederek [*geçerek*] önüne tesadüf eden bir köşeyi devredince gördü ki bir bahçe kapısı azıcık açılmış, arasından Mehpeyker'in nısf-ı cemali [*yüzünün yarısı*] yan tarafından alınma bir melek tasviri gibi şimdiye kadar nigâhının me'lûf olmadığı [*bilmediği*] yolda bir letâfet-i fevkaladeyle bir ağaca dayanmış duruyor. Gönlünün helecanından [*çarpıntısından*] vücudunun her zerresi ayrı ayrı titreyerek ve kanının hararetiyle çehresi dakikada birkaç kere sararıp kızararak ağyar [*yabancı*] nazarından ihtirâzen [*çekinerek*] sokağın her canibine göz gezdirdikten ve etrafı tenha bulunduktan sonra hemen kapının aralığından süratle içeri atıldı.

Mehpeyker'se güya geldiğini görmemiş de birdenbire kapıdan girince yüreği oynamış gibi bin naz u şiveden mürekkep bir tavr-ı dilfirîble [*gönül çelen tavırla*] beyin kucağına yıkıldı ve başını omuzuna vaz' ile [*koyarak*] saçlarını boynuna, göğsüne dağıtarak bir iki dakika bir hayret-i âşıkâneyle yüzüne baktıktan ve istimdât eder [*yardım ister*] yollu elini hafif hafif sıktıktan sonra kendini topladı, önüne düştü. Bahçenin nihayet derecede hüsn-i tabiatla [*güzel zevkle*] tertip olunmuş latif latif hıyâbânları [*ağaçlık yolları*] arasından dolaştırarak bir ufak köşke îsâl eyledi [*ulaştırdı*].

Güya ki bir tendürüst [*sağlam vücutlu*] dilberin reng-i vücudu [*teninin rengi*] gibi gayet açık pembeye boyanmış olan bu köşkü Örfîler, Şevketler görselerdi sahile kurulmuş bir mâlike-i deryâya [*denizkızına*] ve önünde olan körfezciğin

suyunu, kenarı beline sarılmış da sairleri hiffeti [*hafifliği*] cihetiyle sath-ı âba [*suyun yüzüne*] yayılmış bir ipek peştemâle benzetirlerdi. O hâldeyse sevk-i nesîmle [*rüzgârın tesiriyle*] kasrın eteğinde peyda olan ufak ufak habâblar [*kabarcıklar*] o peştemâlin etrafına işlenmiş inciler, cevherler hükmünde tutulabilirdi.

Kasrın ortasına tesadüf eden büyük pencereyi bir nurani sineye, kenarında şehnişinvâri [*balkon gibi*] harice uğramış olan iki ufak revzeni [*pencereyi*] ise ay parçası gibi iki memeye teşbih etseler hayal biraz Acemâne [*İranlılara özgü*] olursa da bütün bütün letâfetten berî sayılmazdı.

Hele köşkü kucaklayacak gibi üzerine müstevli olan [*yayılan*] salkımsöğütle yapraklarının arasından geçmekte olan envar-ı mehtap [*ay ışığının yansıması*], "bâr-ı hasretle [*hasret yüküyle*] beli bükülmüş sevdazededir ki yârinin karşısında pâbercâ-yı kıyam [*ayakta sabit*] olarak perişan saçlarıyla cemalini nigah-ı istirkâbdan [*rakip gözlerden*] saklamaya çalışıyor, leyâl-i visalde [*kavuşma gecesinde*] meşşâta-i hüsnüan olan [*güzelliğin saçlarını yapan*] mah-ı münirse [*ışık saçan ay ise*] o âşık-ı maşuk-edanın [*sevgili edalı âşığın*] gîsû-yı tarumarını [*dağınık saçlarını*] şâne-i elmasla [*elmas tarakla*] tarıyor" tahayyülüyle [*hayaliyle*] vasfolunsa layıktı.

Odanın sandalye takımları beyaz zemîn üzerine pembe çiçekler işleme canfesten yapılmış, halısı da döşemesinin renginde olarak yalnız üzerine çiçek yerine ötekinin pembesinden daha koyuca birtakım iri dallar nakşolunmuş, duvarındaki kâğıdın bilakis zemîni pembe, çiçekleri yaldızla karışık beyaz olarak, tavanı ise alçıdan dondurma gayet musanna' [*sanatlı*] güldesteler, papağanlarla tezyin edilmişti [*süslenmişti*].

Kara tarafına olan duvarın vasatına ve binaenaleyh büyük pencerenin karşısına tesadüf eden kapıdan girildiği gibi pencereden hâlî [*uzak*] olan sağ duvarın bahçe tarafındaki köşesinde ince beyaz tül ile örtülmüş yataklık; yataklıkla denize nazır olan pencerenin arasında birkaç sandalye; büyük pencerenin önünde endam aynasıyla, çifte fanuslu çalar saatiyle bir muntazam çiçeklik; sola düşen ve bahçeye nazır iki pen-

ceresi olan duvarın deniz canibindeki [*tarafındaki*] köşesinde bir kanepe ve beriye doğru yine birkaç sandalye ile kapı tarafındaki köşesinde bir aynalı dolap; kapının iki tarafında dahi bahçenin sokak kapısı tarafındaki cihetine nazır iki pencere görünürdü. Pencerelerin beyaz bürümcük perdeleri yarı yerlerinden merbut [*bağlı*] ve binaenaleyh alt tarafları açık olduğundan endam aynasıyla mestur olan [*kapanan*] büyük pencereden başka hem denize ve hem de bahçeye nezaret olunurdu [*bakılırdı*]. Kanepenin önüne mükellef bir işret takımı kurulmuş ve üzerine bahçeye nazır olan pencereden alınma bir dal, henüz açılmış beyaz gülleriyle sâyesâz-ı letâfet [*güzel bir gölgelik*] olmuştu.

İçeri girdikleri gibi Mehpeyker hemen dolaba koştu. İçinden bir canfes bohça çıkardı. Yanındaki iskemlenin üzerinde açtı. Beyi bir diğer iskemleye ik'âdla [*oturtarak*] soydu. Zencâbî hâreden bir gecelikle üzerine yine o kumaşa kaplanmış bir feyyûm kürk giydirdi. Potinlerini de kendi çekerek ayaklarının altına "Elimin emeğidir. Layık değilse de müsaade buyurunuz! Hâkpâyinize [*ayağınızın altına*] yüz sürsün" yollu nükteperdâzlıklarla [*şakalar yaparak*] her birinin üzerine yün ipeğinden gayet resimli bir kabartma tûtî [*papağan*] kuşu işlenmiş bir çift terlik vaz' eyledi [*koydu*].

Ali Bey terlikleri giydikten ve geceliğinin kendi parçasından yapılmış ve arkasına rapt olunmuş [*bağlanmış*] olan kuşağını bağladıktan sonra Mehpeyker sağ elini, yarı koltuğuna girer yarı kucaklar gibi maşukunun sol tarafına attı. Beyefendiyi bu vaz'-ı nazeninle [*nazlı hareketle*] odanın öbür tarafına götürerek kanepenin, üstüne gül dalı ve önüne işret takımı tesadüf eden cihetine ik'âd eyledi [*oturttu*].

Kendi daha yalıya gelir gelmez soyunarak arkasına fistanvârî bir beyaz entari giymiş ve saçlarını omuzundan beline doğru dağıtmıştı. Bu defa da perişanlıkta olan güzelliğini tamamıyla göstermek için sıcaktan şikâyet yollu birkaç kelime söyleyerek belindeki kuşağını çıkardı. Göğsündeki düğmeleri çözdü. Denizden bulundukları yeri temâşâ [*seyir*] kâbil [*mümkün*] olan pencerenin perdesini indirdi. Geldi, beyin

yanına oturdu. Sol kolunu boynuna attı, başını omuzuna dayadı, ağzından ruh [*nefes*] dökülür kadar bir letâfetle musâhabete [*sohbete*] başladı.

Birkaç dakika afakî [*havadan sudan*] sohbetten, bir müddet de bedâyi-i muhabbetten [*aşkın güzelliklerinden*] bahsettikten sonra Mehpeyker'in sözleriyle, evzâ'ıyla [*hareketleriyle*] teklife yakın birtakım imalar etmesi üzerine iki âşık birbirine sarıldılar, öpüşmeye başladılar.

(Galiba dudağının cildinde olan rikkat cihetiyle oraya tesadüf eden asabın ziyade hassaslığından olmak üzere) lezâiz-i visâlin [*kavuşma lezzetlerinin*] derece-i saniyede bâlâteri [*en şiddetlisi*] bulunan buse-i şehevâniye [*şehvet öpücüğüne*] Ali Bey müddet-i ömründe [*hayatı boyunca*] birinci defa olarak nail olunca ezvâk-ı muhabbeti [*aşkın zevklerini*] hayal ettiği mertebelerden kat kat bâlâter [*yüksek*] bulmuştu. Bir yarım saat kollarını maşukasının belinden, dudaklarını yüzünden, göğsünden ayırmak istemedi. Mehpeyker ise her şevkine bir şive-i diğerle [*başka cilveyle*] mukabele ettiğinden [*karşılık verdiğinden*] ve nihayet dudağını dudağına vererek zevk-i vuslat [*kavuşmanın zevki*] kadar tatlı, naz-ı dilber [*güzelin nazı*] gibi medîd [*uzun*] buseyle beyi gaşy olmak [*bayılmak*] derecesine getirdikten sonra nazikâne elinden sıyrılarak işret sofrasının yanında kıyam eyledi.

Mevcut olan kadehlerden birini doldurunca bir nigâh-ı tecessüsle beyin simasından meylini öğrenmek istemişse de red ve kabule dair bir şey anlamaya muktedir olamadığından:

"Efendiciğim, siz içmezsiniz değil mi? Yine alışmayınız! Bahusus alışmanıza ben sebep olmayayım. Müsaade buyurursanız bendeniz kendi kendime... Yok... O da olmaz. Alışmayanlara kokusu pek fena gelir de sonra benden iğrenirsiniz" yollu kesik kesik lakırdılarla hulûs şekline [*samimiyete*] dökülmüş birtakım sitemlere kalkışınca Ali Bey:

"Şimdiye kadar içmedim. Fakat pek çok işret meclisinde bulundum. Kokusundan asla müteezzî [*rahatsız*] olmam. Beni severseniz zevkinizi bozmayınız; sonra gücenirim" sözüyle mukabele eyledi. Bu muamelesine sebep terbiyesi iktizasınca

[*gereğince*] kızı taciz etmemek mütalaasıydı [*düşüncesiydi*]. Yoksa Mehpeyker'in iffetsizliğiyle beraber işretle me'lûf [*alışkanlık*] olacak derecelerde aşüftemeşrep olması [*aşifte tavırlı olması*] hayliden hayli canını sıkmıştı.

Her ne hâlse iki üç kadehten sonra Mehpeyker'in çehresindeki mevcli [*dalgalı*] reng-i al [*kırmızı renk*] bir kat daha parladı. Gözlerine bir kat daha mahmurluk çöktü. Meşrebinin güşayişini [*rahatlığını*] bir kat daha ziyadeletti. Arada nazlar, şiveler, latifeler, nükteler, sarılışlar, buseler müteakibü'l-vürut olmaya [*peş peşe gelmeye*] başladı.

Kızın sesi de siması kadar güzel olmakla, ara sıra mizacı gibi hafif ve havai şarkılarla dahi meclisi parlatırdı.

Ali Bey maşukasının işrete başlayalı hâsıl ettiği şetâret-i fevkaladeyi [*fevkalade mutluluğu*] görünce tezyîd-i neşât [*neşeyi artırır*] ümidiyle bittabi rakıya bir arzu peyda eyledi. Dünyada kim vardır ki nail olduğu zevkin velev ne kadar parlak olsa bile terakkisini [*artmasını*] istemesin? Beyin meyli ise birkaç dakika zarfında o derece şiddet bulmuştu ki eğer zihninde bir mahzur [*çekinme*] tasavvuru [*düşüncesi*] olmasa, hemen Mehpeyker'in elinden kadehi kapmak isterdi. Fakat daha ona kıyam etmeden [*girişmeden*] evvel:

"Acaba insana dokunur mu?" yollu bir sual irat eyledi [*sordu*]. Buna Mehpeyker'den:

"Beyim! Hiç dokunmaz mı? Çok içilince bayağı adamı hasta eder" cevabını alınca:

"Ben vücuda dokunduğundan korkmam. Acaba zihne dokunmaz mı?" dedi.

Mehpeyker ise:

"Çok tecrübe ettim, insanın cibilliyetini (cibillet) [*huyunu*] meydana çıkarıyor. Ayıklığında zihni tam, mizacı güzel olanlar işret hâlinde de yalnız gülüyor, eğleniyor" sözleriyle mukabele eyledi.

Bir hüsn-i âlemâşûb [*âlemi karıştıran güzellik*] bâsırayı [*gözü*] tenvir ettiği [*kamaştırdığı*] ve bir sadâ-yı bülbülâyin [*bülbül gibi ses*] samiayı [*kulağı*] okşadığı sırada genç bir gönülde mülâhazaya [*düşünmeye*] tabiatıyla iktidar kalamaya-

cağından Ali Bey de bu muhavereler [*konuşmalar*] sırasında ağır ağır meyl-i derununa [*içindeki meyle*] tamamıyla mağlup olarak:

"Şuradan bir kadeh ihsan ediniz de bizim cibilliyetimiz de meydana çıksın" deyince Mehpeyker işretin vücutça olan mazarratı [*zararı*] cihetiyle alışmamasına dair ca'lî [*sahte*] ve binaenaleyh tesir hassasından [*özelliğinden*] berî [*uzak*] birtakım niyazlardan sonra en mukaddes bir hiss-i kalbîsinin [*kalbî duygunun*] kendi şive-i dilfirîbine [*gönül aldatan üslubuna*] mağlup olup olmayacağını tecrübe için yine söze başlayarak aralarında:

"Ya valideniz duyarsa ne der?"

"Validem nereden duyacak? Yanınızda olmayınca işret mi edeceğim? Yoksa yanınızda işret edince ayılmadan ayrılacak mıyım? Siz lütfedin de bir kadeh rakı verin! Oldu olacak eğlencemizin o cihetini olsun noksan bırakmayalım" yollu bir muhavere cereyan ettikten sonra Mehpeyker:

"Mademki emrediyorsunuz, muhalefet bendenizin haddi midir?" gibi bir yapma ıztırâr [*mecburiyet*] göstererek kadehi doldurdu, eliyle beye içirdi. Birinci meclis-i vuslat [*buluşma*], birinci buse-i şehvet [*şehvet öpücüğü*] heyecanlarına inzımâm eden [*ilave edilen*] bu birinci sâgar-ı işret [*içki kadehi*] ise gayet hafif bir neşeyle beyin fikrinde müstakar olan [*karar bulan*] kavâid-i terbiyeye [*terbiye kurallarına*] ta esasından tezelzül [*sarsıntı*] vermeye başladı.

Dilruba [*sevgili*], parlak parlak bezlegûlukları [*şakaları*] müessir [*tesirli*] şarkılarıyla meclise revnakbahş oldukça [*tazelik verdikçe*] tabii işret dahi kızıştığından Ali Bey tamamıyla sermest olarak [*kendinden geçerek*] ve o hâldeyse muhabbete müteallik [*dair*] bir hafta evvel zihninde deverân eden [*dönen*] hayalât-ı şairâneyi [*şairce hayalleri*] tasavvur ve bulunduğu ezvâk-ı maddiyeyle [*maddi zevklerle*] mukayese ederek bayağı bu cismani [*bedenle ilgili*] telezzüzâtı [*lezzetleri*] o ruhani eşvâka [*coşkuya*] tercih eder olmuştu.

Hâsılı iki âşık üç buçuğa kadar istedikleri gibi eğlendikten sonra biraz yemek yediler. Hazm için kol kola bahçede gezin-

meye çıktılar. Kâh yaprak gölgesi arasında birbiriyle oynaşır bir çift kumru gibi bin türlü şiveler [*nazlar*], latifelerle ağaç aralarında dolaşırlardı, kâh bir nihâlin sâyesine [*fidanın gölgesine*] sığınarak evrakının [*yapraklarının*] arasından darmadağınık üzerlerine saçılan nur parçalarıyla başlarından aşağı elmaslara gark olarak koltuğa [*kol kola*] hırâmân-ı şevk olan [*şevkle salınan*] Me'mun ile Buran'ı[2] andırırlardı.

Bey neşâtla [*neşeyle*] güldükçe inci dişlerinden saçılan parlaklık, üzerlerinde şaşaasâz olan [*parlaklık veren*] Nahid'in [*Zühre yıldızının*] döndükçe etrafa dağıttığı nurlara benzerdi. Hanım aheste aheste terennüm ettikçe [*şarkı söyledikçe*] yollar ahengine dem tutardı [*eşlik ederdi*]. Bu hâlle dahi bir saat eğlendiler. Ondan sonra halvethanelerine [*dinlenme odasına*] avdetle [*dönerek*] hemaguş-ı visâl [*sarmaş dolaş*] oldular, yattılar.

2. 9. yüzyılda yaşamış Abbasi halifesi Me'mun ile karısı Buran.

Dûstum âlem senüñçün ger olur düşmen mâña
Gam değül, zîrâ yetersen dûst ancak sen mâña.[1]

Bey ertesi sabah hanesine avdetle biraz validesiyle görüştükten sonra kalemine azimet eyledi [*gitti*]. Fakat gönlü bütün bütün geceki eğlencenin sür'at-i tekerrürü [*çabuk tekrarlanması*] arzusuna esir olduğundan iş görmek hatırına bile gelmezdi.

Köşkle bahçenin gayet sade ve fakat gayet zarifâne tezyinâtını [*süslerini*] düşündükçe Mehpeyker'in hüsn-i tabiatını [*huy güzelliğini*] bedâyi-i fıtrattan [*güzel yaratılıştan*] ma'dûd olacak [*sayılacak*] derecelerde âlî [*yüce*] görür, cemâlini ise hüsn-i tabiatına [*huy güzelliğine*] fâik [*üstün*] bulur, hususuyla o kadar zarafet ve tarâvete [*tazeliğe*] inzımâm eden [*ilave olarak*] nükteşinâslıkla [*şakacılıkla*] musikî maharetini mülâhaza ettikçe [*düşündükçe*] bu kadar mezâyânın [*hünerin*] bir diğer vücutta içtimâı kabil olamayacağına katiyen hükmeylerdi. Hele daha yalnız bir kere zevkyâb olduğu [*zevklendiği*] âlem-i işret [*içki âlemi*], nazarında en müptela bekrîlerin [*sarhoşların*] itikadı gibi fıkdânı [*yokluğu*] hâlinde hayatın

1. Dostum, eğer dünya âlem seni sevdiğim için bana düşman olsa da dert değil, zira dost olarak bana sen yetersin. (Fâilâtün Fâilâtün Fâlâtün Fâilün). Bu beytin aslı Mehmet Kanar'ın diliçi çeviri çalışmasından alınmıştır. Bkz. Fuzûlî, *Divan*, Mehmet Kanar, Ayrıntı Şiir, İstanbul, Kasım 2015, 10. gazel 10, s. 22.

mematten [*ölümden*] farkı olmayacak derecelerde ruhefzâ [*can veren*] bir devre-i saadet [*saadet dönemi*] görünürdü.

Bu tavr-ı cedîd-i hayata [*yeni tarz hayata*] meyelânı [*ilgisi*] bir derece şiddet bulmuştu ki tahassür [*hasret*] içinde geçirdiği günün her dakikası bir saat-i sıyâm [*oruç saati*] ve gecenin her saati bir leyle-i yeldâ [*uzun gece*] kadar uzardı.

Pazar gelince şafakla beraber hanesine uğradı.

Çamlıca'ya vusûl bulduğu [*ulaştığı*] sırada henüz saat on ikiye gelmemişti.[2] Yolda yürürken iki saatten ziyade intizar çekeceğini [*bekleyeceğini*] düşünmekte ve zihninde o vakt-i hasreti [*hasret vaktini*] geçirebilmek için türlü türlü eğlenceler tasavvur etmekteyken mev'id-i mülakata [*buluşma yerine*] varınca ne görsün: Mehpeyker kendinden evvel gelmiş kudümüne [*gelişine*] intizar ediyor [*bekliyor*]. Kızın bu muamele-i hatırnüvâzânesi [*gönül okşayıcı davranışı*] kendinin ona iptilasından ziyade onun kendine iştiyakını [*arzusunu*] gösterdiği için, beyi ezvâk-ı visâlde [*kavuşmanın keyfinde*] bile bulamadığı birtakım fevkalade tesirler içinde bırakmıştı. Gönülde bir garip hâl vardır ki sevmekten ne kadar istifade etse, sevilmekten gördüğü en küçük bir nişaneye bedel tutamaz.

Bey, mesrûriyetinin [*sevincinin*] heyecanından kurtulduktan sonra lakırdıya başlar başlamaz def'aten birkaç kelimeyle tahassürünün [*hasretinin*] takatgüdâz [*güç bitiren*] bir dereceye geldiğini beyan ederek sahralarda havf u istitâr [*korku ve gizlilik*] içinde vakit geçirmektense hemen o dakikadan itibaren yine mastaba-i mahremiyetlerinde [*özel peykelerinde*] bir bezm-i safa [*zevk âlemi*] tertibini mübremâne [*önlenemez istekle*] teklife kalkıştı.

Mehpeyker en büyük silah-ı gâlibiyeti [*üstünlük silahı*] olan tedbirinin ki hevesât-ı şehevâniyesine [*şehvet arzularına*] hayırhâhlık [*hayırseverlik*] kisvesiyle nazarrubâ-yı idrak [*hayran bırakacak anlayış*] olacak derecelerde ziynet vermektir, hiçbir fırsatla istimâlinde [*kullanımında*] ihmâl edecek kadar safderûn [*kalbi temiz*] olmadığından bu teklif üzerine de sahteliğini anlamak kâbil olamayacak derecelerde musanna'

2. Alaturka saate göre güneş doğmadan evvelki vakittir.

[*yapmacık*] bir telaş izharıyla [*göstererek*] ülfet [*yakınlık*] o kadar sıklaştırıldığı hâlde validesince hâsıl olabilecek bin türlü rahatsızlığa, işlerince zuhuru [*meydana gelmesi*] mümkün olan her nevi intizamsızlığa dair zihnine gelen tasavvurâtın [*düşüncelerin*] cümlesini ta'dâda [*sıralamaya*] başladı.

Sözlerinin mebâdîsini [*başlangıcını*] şayet hilâf-ı matlab [*arzusunun aksine*] bir netice vermek korkusuyla biraz bârid-ce [*soğukça*] tuttuysa da istiğnası beyin arzusuna bir kat daha kuvvet verdiğini simasındaki tagayyürden [*değişimden*] anlayınca o da muhatabatına [*konuşmalarına*] gittikçe hararet-bahş olarak [*sıcaklık vererek*] maşukunun hissiyatını bayağı infiâl [*kırgınlık*] gösterecek derecelerde tehyîc edip [*coşturup*] de nazarında kendini muztar [*mecbur*] göstermedikçe teklife muvâfâkat etmemişti [*uymamıştı*].

Mamafih muvâfâkatını dahi yine beyin validesi tarafından ruhsat almasına ta'lîk ederek [*bağlayarak*] sadakat-i mevhumesine [*olmayan sadakatine*] bir delil daha ibraz eyledi [*gösterdi*].

Bey ise bu defa dahi kalem meşguliyeti bahanesiyle hanesinden kurtulabildi. Fakat alıştığı eğlenceyi hayatı için katiyyü'l-vücûb [*gerekli*] addetmeye başladığı cihetle bütün ömrünü Mehpeyker'in aguş-ı iltifatında [*samimi kucağında*] imrâr etmek [*geçirmek*] istediğinde ve kız yanında bulunmadıkça ruhundan ayrılmış gibi evkâtını [*zamanını*] bir azab-ı kabir [*kabir azabı*] içinde geçirdiğinden maşukasının sahte tereddütlerine, musanna' [*yapmacık*] niyazlarına ibrâmât-ı musırrâne [*inatçı zorlamalar*] ve evzâ-ı münfailânesiyle [*gücenmişçesine tavırlarıyla*] galebe ederek muamelat-ı ülfeti [*buluşmaları*] evvelleri üç dört ve sonraları iki gecede bir defa birleşmek raddelerine kadar sıkıştırdı.

Hanesince ise yalnız kalem meşguliyeti değil, ona ilave ettiği bir yirmi kadar kâzip [*yalancı*] bahanelerin cümlesi tekrar ede ede tesirsiz kalmaya başlamıştı.

Vakıa Mehpeyker, beyin ikbalini herhâlde kendi âmâline [*isteklerine*] tercih etmek nümayişini [*gösterişini*] ki vesâit-i cazibesinin en kuvvetlilerinden biriydi, bütün bütün kaybet-

memek için mukâvemet kabil olmayacak bir ısrarla maşukunu gündüzleri işinden kalmamakta muztar [*mecbur*] bıraktığından gerek Atıf Bey gerek sair refikleri [*arkadaşları*] ilcâât-ı muhabbetle [*aşk mecburiyetiyle*] tuttuğu meslek-i sefihânesinden [*kötü mesleğinden*] bir şey hissedemediler. Fakat validesi aguş-ı vefasından [*vefa kucağından*] bey bu derece uzaklaşmaya çalıştığı için bayağı çocuğu bütün bütün kaybetmiş kadar dâğdâr olurdu [*üzülürdü*].

O kadar düşünürdü: Beyin terbiyesi, dirayeti [*zekâsı*] öyle bir yola dökülmesine ihtimal tasavvur ettirecek mertebeden kat kat bâlâter [*yüksekte*] bulunduğu için dünyayı ve hatta evvelleri indinde [*yanında*] dünyadan kıymetli olan validesini gözleri görmek istemeyecek derecede işret ve sefahate [*içki ve eğlenceye*] inhimâkını [*düşkünlüğünü*] hatırına bile getirmezdi.

Hangi valide vardır ki arada hiçbir sebep olmaksızın belki bazı deliller bile mevcut olsa, evladında öyle en şenî' [*kötü*] iki iptilanın içtimaını [*bulunmasını*] düşünmeye menşei [*kaynağı*] her felaket olabilecek bir teşe'üm [*uğursuzluk*] nazarıyla bakmasın? Mamafih beyin hâlindeki tagayyür [*değişme*] bir sebeb-i meşruyla [*haklı sebeple*] tevili [*yorumu*] veya bir müsamaha-i müşfikâneyle [*şefkatli hoşgörüyle*] hükümsüz tutulması kabil olamayacak derecelerde bedihi [*besbelli*] bulunduğundan, biçare kadın ne kadar it'âb-ı efkâr eylediyse [*fikir yorduysa*] Ali Bey'in hareketine ne bir cihet-i mazeret [*özür sebebi*] tasavvur edebildi ne sebebini keşfetmeye muktedir oldu. Nihayet bulunduğu tereddüd-i ıstırabından [*acı kararsızlıktan*] kurtulmak için hakikat-i hâli [*gerçeği*] çocuğun mahremrâzı [*sırdaşı*] olan Atıf Bey'den sormaktan başka çare bulamadı.

Bela bunda ki beyler birbiriyle görüşmekte, daima yekdiğerine gidip gelmekteyken hanım; Atıf Bey'in ailesiyle hiç ülfet etmemiş [*tanışmamış*] olduğu gibi ne oturdukları haneyi bilir ne de çocuğa aksedebilmek korkusuyla uşaklardan tahkike [*araştırmaya*] cesaret ederdi. Bu acz [*çaresizlik*] içinde mutemedi olan [*güvenilen*] iki üç cariyeyle hasbihal [*sohbet*] eylerken biri:

"Bendeniz hizmetle sokağa çıktığım sıralarda beyin birkaç kere bir yalıya girdiğini gördüm. Birinde Ayvaz yanımda tesadüf etti. Yalı kimin olduğunu sordum. 'Atıf Bey'indir, dayısıyla beraber yeni tuttular' demişti. Emrederseniz yalıyı bulabilirim" deyince hanım sürurundan bîihtiyar [*elinde olmadan*] cariyenin üzerine atılarak yüzünü gözünü öpmeye başladı. Ve cariye kendini endişesinden kurtardığı gibi o da cariyeyi esaretten azat eyledi [*kurtardı*]. Bu mükâfatperverliği [*mükâfat severliği*] bitirdikten sonra birinci verdiği emir arabasının hazırlanmasıydı. Araba kapının önüne çıktığı gibi cariyeyi yanına alarak onun delaletiyle Atıf Bey'in yalısına azimet eyledi [*gitti*]. Vakıa o hane halkı nazarında şahs-ı meçhuldü [*tanınmıyordu*]. Fakat Ali Bey'in validesi olduğunu söyleyince en kadîm [*eski*] ahbaptan ziyade hürmet ve muhabbetle telakki olundu [*karşılandı*]. Kendiyse kahve gibi merasim-i âdiyenin [*alışıldık törenin*] hitâmını [*sonunu*] bile beklemeksizin beyi görmek istediğini beyan etmekle ve daha vakit erken olduğundan gerek o ve gerek Mesut Efendi yalıda bulunmakla derhal hanımefendiyi mâbeyn odasına[3] götürdüler. Atıf Bey'i oraya çağırarak ikisini tenha bıraktılar.

Hanımefendi daire-i ülfetini [*dostluk çevresini*] gayet küçük ve bayağı birkaç akraba ve hemcivara [*komşuya*] münhasır [*sınırlı*] tuttuğu cihetle böyle resmiyet hâlinde bulunan yerlerde idare-i kelâmla [*söz söylemeye*] me'lûf [*alışmış*] değildi. Fakat tab'an [*yaradılış olarak*] suhûlet-i ifade [*ifade kolaylığı*] meziyetine malik olduğu gibi şefkat-i mâderânesinin [*annelik şefkatinin*] heyecan-ı elîmi [*acı veren heyecanı*] natıkasına [*konuşmasına*] garip bir tesir, fevkalade bir ciddiyet vermişti.

Atıf Bey'i görünce Ali Bey'le olan ülfet-i biraderânesi [*kardeşçe dostluğu*] cihetiyle kendi de bir diğer oğlu ve binaenaleyh bulunduğu hâl içinde melce-i münferidi [*tek dayanağı*] olduğuna ve bir valide iki çocuğun biri için diğerinden istimdât ettiği [*yardım istediği*] hâlde nasıl muameleye intizar ederse [*beklerse*] soracağı şeylere o suretle mürüvvet ve sadakat bek-

3. Eskiden evlerde haremlik ile selamlık arasında bulunan misafir odası.

lediğine dair makamına münasip bir mukaddemeden [*girişten*] sonra Ali Bey'in haneden tebâüdde [*uzaklaşmada*] olan ısrarını gayet hazin ve müessir [*dokunaklı*] bir edayla tarif etti. Beyden de bildiği hâlde kendine beyan etmesini niyaz eyledi.

Atıf Bey biraz düşünse kendinden sual olunan sebebi gayet kolaylıkla bulabilirdi. Fakat Ali Bey, hanesince gösterdiği tagayyür-i harekâtın [*davranış değişikliğinin*] kalemce zerre kadar bir emaresini bile izhar etmediğinden [*göstermediğinden*] ve mahut pazar gününden beri Mehpeyker'in namı dahi meclis-i ülfetten [*sohbetlerinden*] kaybolduğundan o cihet hatırına gelmedi.

Muhabbet meselesinden başka refikini [*arkadaşını*] öyle bir meslek-i garibe [*tuhaf işe*] düşürecek bir sebep tasavvur etmekse [*düşünmekse*] muhal [*uzak*] hükmündeydi. Binaenaleyh hanımefendinin ifâdâtına [*sözlerine*] kemâl-i hayret [*şaşkınlık*] ve teessürle [*üzüntüyle*] hiçbir şeye malumatı olmadığını beyandan başka mukabele edecek [*karşılık verecek*] bir söz bulamadı.

Bu mukabelesine "Kâtipler için ketum olmak âdetse de o âdeti bir biçare validenin oğlu için ettiği medethâhlığa [*yardım istemeye*] da set [*engel*] etmek zulüm olmaz mı?" yollu bir sitemle cevap aldığından bu sözünün ayn-ı hakikat [*doğru*] olmadığını müteaddit [*defalarca*] yeminlerle temin etti.

O sırada Kuzguncuk vakası hayal meyal zihninden güzâr etmeye [*geçmeye*] başladıysa da Mehpeyker meselesi kendinin emanetine tevdi' olunmuş [*bırakılmış*] bir sır olduğu gibi hanımefendinin teşekkî [*şikâyet*] ettiği hareketler ondan neşet ettiğine dahi elde bir delil olmadığından şüphe üzerine o derece dehşetbahş [*dehşet verici*] olabilecek bir haberle zaten bin türlü elem ve ıstırap hâlinde bulunan bir valideyi bir kat daha halecanlara [*heyecanlara*] düşürmeye dili varmadı ve zihninde kendince bir hatt-ı hareket [*hareket tarzı*] tayini için Mesut Efendi'nin tecârib-i fikriyesine [*tecrübeli fikirlerine*] müracaattan başka çare bulamadı. İşi bir kere dayısından sual için ruhsat istedi. Hanımın muvâfakati üzerine Mesut Efendi'nin yanına gitti.

Mesut Efendi macerayı işittiği gibi:

"Öyle vakitsiz Kuzguncuk'larda gezdiğinin neticesini anladın mı? Bak! Hınzıra, çocuğu validesinden bile ayrılacak derecelerde esaret altına almış! Yürü, beni hanımın yanına götür" demekle tekraren alınan müsaade üzerine efendi dirayetine [*zekâsına*] şayan olacak derecede edibâne ve mevkin ilcââtına [*lüzumuna*] mutabık [*uygun*] düşecek mertebe temkinli bir tavırla mabeyn odasına duhul eyledi [*girdi*].

İki taraf kısacık bir mukaddeme-i i'dâdiye [*hazırlık konuşması*] serd ettikten [*yaptıktan*] sonra Mesut Efendi hemen maksada atf-ı kelâm ederek [*sözü getirerek*]:

"Bize her şeyden evvel lazım olan vereceğimiz kararların değil hatta görüşüldüğünün bile Ali Beyefendi'ye aksetmemesidir" dedikten ve hanımefendi tarafından:

"Bendeniz de beyefendi oğlumuzdan onu rica edecektim" cevabını aldıktan sonra:

"Beyefendinin başında bir şiddetli sevda var. Müptela olduğu mel'ûne [*lanetli kadın*] ismi huzurunuzda zikrolunabilecek mahlûkattan değildir ki size hâlinden bahsedebilsin. Kolaylıkla cazibe-i desâyisine [*hilesinin kuvvetine*] mukavemet [*direniş*] kabil olur belalara benzemez ki onun pençesindeyken sizi düşünmeye muktedir olsun. Mamafih telaş buyurmayınız! İnşallah bu hâli çok sürmez.

Rey-i acizâneme [*aciz görüşüme*] kalırsa zat-ı seniyeniz [*kıymetli şahsınız*] için şimdi iki tedbirde kusur edilmemek lazım gelir: Bunun birincisi beyefendinin hâlini bütün bütün bilmemezliktir. Çünkü oğlunuzun tabiatında bazı hâller tecrübe ettim; bir münasebetsizliğe başlayınca hareketi hafî [*gizli*] kaldığı müddet biraz ihtiyatlı [*tedbirli*] davranıyor. Meydana çıktığı gibi 'oldu olacak' yoluna gidiyor. Hele bir şey için üzerine varmak bütün bütün ısrarını mucip oluyor [*gerektiriyor*]. İkincisi mümkünse devlethanenizde [*evinizde*] beyin tab'ına [*huyuna*] mutabık düşecek bir güzel cariye bulundurmaktır. Şeytana galebe için melekten istimdât [*yardım*] iktiza ettiği [*gerektiği*] gibi müfsit [*fena*] bir güzelliğin tesirâtını [*etkileri-*

ni] olsa olsa reng-i ismetle [*namus rengiyle*] ziynetlenmiş [*süslenmiş*] bir cemal [*güzel yüz*] mahveder.

Bey oğlunuzun daha birinci iptilası olduğundan sevdiğinden güzel birine istediği gibi temellük edeceğini [*sahip olacağını*] görünce ihtimal ki meyli o tarafa döner. Şimdi dönmese bile az zaman içinde meclûp olduğu [*kapıldığı*] havai lezzetlerden tabii usanacaktır. Hiç olmazsa zevkini başka yerde aramaya muhtaç olmaz" demekle hanım böyle bir bela-yı nâgeh-zuhur [*ansızın gelen bela*] üzerine veleh getirecek [*şaşıracak*] derecelere geldiyse de Mesut Efendi'nin suret-i ifadesinde [*anlatım tarzında*] gördüğü tarz-ı itminânla [*kararlı tarzla*] beraber cariye hususu muhabbet-i mâderâne [*anne sevgisi*] ihtirââtından [*icatlarından*] addolunabilecek derecelerde sade güzel bir tedbir olmakla kendi hissiyatına muvafık [*uygun*] düşerek nazarında bayağı mümteni'ut-tahallüf [*vazgeçilmesi imkânsız*] görünmüştü.

Binaenaleyh bu teselliyle hanesine oldukça rahat bir hâlde avdet eyledi. Göz önünde bulunan bir felaketin def'ine çare taharrisine [*aramaya*] uğraşmak ne kadar zahmetli olsa şüphe ve tereddüd-i belalardan [*felaket şüphesinden*] elbette ehvendir [*daha iyidir*].

Hanımefendi için yalnız işin icraatına bir suûbet [*zorluk*] kalmıştı ki o da beyin meyledebileceği tarz-ı hüsnün [*güzellik tarzının*] tayiniydi. Nihayet yalıya gelen çocukların bazılarına gösterdiği muhabbetten keşfiyyât-ı hakîmâneden [*bilgece keşiflerden*] ma'dûd olabilecek [*sayılabilecek*] bir dikkat-i mâderâneyle [*anne dikkatiyle*] bir hülasa çıkararak iki üç gün sabahtan akşama kadar hane hane dolaştıktan ve paraca pek büyük bir fedakârlık ettikten sonra Dilâşup isminde arzusuna muvafık bir kız tedarik eyledi [*buldu*].

Dilâşup'un saçları sırma gibi parlak sarı; alnı saffet-i vicdanının [*temiz vicdanının*] âyine-i in'ıtâfı [*aynadaki aksi*] denecek surette müdevver [*yuvarlak*] ve beyaz; kaşları zülfüne nispet biraz kumrala mail [*benzer*] ve biraz kalın olmakla beraber biraz da mukavves [*kavisli*]; gözleri mutedil, mâî [*mavi*] ve fevkalgaye [*olağanüstü*] tahrik-i sevda edecek [*sev-*

daya düşürecek] yolda mahmur; çehresi âşıkâne bir soluk beyaz üzerine gül-i zîbâ [*güzel gül*] pembeliğine mail bir renkle müzeyyen [*süslü*]; yüzünün rengindeki saffetle tenasübündeki [*uyumundaki*] letâfet açılmasına bir gün kalmış bir zambak goncasına benzer; dudaklarının gerek rikkati ve gerek pembeliğinin parlaklığı birbirine sarılmış iki gül yaprağını andırarak aralarından inci dişleri jale [*çiğ*] damlası gibi görünür; çenesi daha yaprakları perişan olmamış bir beyaz katmer gül zannolunurdu.

Hele gerdanı şeffaflığından dolayı damarlarının harice akseden reng-i latifiyle [*hoş rengiyle*], bir derece revnak [*parlaklık*] bulurdu ki kamerin [*ayın*] kurs-i mer'îsi [*görülen halkası*] şekl-i mustatile [*dikdörtgen şekline*] girse ancak buna muadil [*denk*] olabilirdi. Boyu bir kadına yakışacak derecede uzun ve her erkeği meftun eyleyecek mertebe narin olarak, beli on iki yaşında bir çocuğun koluyla tamamen der-aguş olunacak [*kucaklanacak*] kadar inceydi.

Mamafih [*bununla beraber*] baştan ayağa vücudu bir hafif şahmla [*yağ dokusuyla*] mestur [*örtülü*] olarak sinesiyle omuzlarının hadd-i ittisâlinde [*birleşme yerinde*] bile kemik eseri görünmez ve nazik parmaklarının her boğumuna bile büyücek bir inci tanesi sığabilirdi.

Biçare kadın ciğerparesinin hevesât-ı vicdanını [*manevi arzularını*] hanedanı dâhiline münhasır [*özgü*] tutmak için ele geçirdiği bu cazibe-i zîhayatın [*canlı güzelliğin*] tecrübe-i tesirâtına [*etkilerini sınamaya*] bin can mütehâlik [*aceleci*] oladursun, Ali Bey tabiatında olan şiddet-i inhimâk [*şiddetli düşkünlük*] iktizasınca [*gereğince*] Mehpeyker'in ülfetlerine vaz' etmeye [*koymaya*] çalıştığı her türlü hududu pâymâl [*ayakaltı*] ederek gündüzlerini de orada geçirmeye başlamış ve nihayet bir hafta kadar işrete, eğlenceye hasr-ı vücut ederek [*kendini adayarak*] o mastaba-i sefahatten [*eğlence peykesinden*] çıkmamıştı. Nihayet Mehpeyker yine mutadı üzere hayırhâhlık [*hayırseverlik*] yolunda niyazlara başlayarak ve saatlerce ağlayıncaya kadar ibram [*ısrar*] ederek beyi hanesine gitmeye razı etti ve hatta üç gün kaleminde ve üç gece

validesinin yanında kalmadıkça avdet etmeyeceğine [*dönmeyeceğine*] dair söz de aldı.

Vaktaki bey bir haftalık işret ve sefahatin ve ona inzımâm eden [*eklenen*] yorgunluğun tesiriyle asabı gayet müteheyyiç [*heyecanlı*] bir hâlde yalıya avdeti [*dönüşü*] hisseyledi. Harem kapısından girer girmez bahçe kenarında Dilâşup'a tesadüf etti. O ise görmediği bir sima olduğundan misafir olmak zannıyla geldiği tarafa avdet etmek istedi. Fakat sair cariyelerin ifâdâtı [*sözleri*] üzerine onun da evden olduğunu anlayarak yolunda devam eyledi.

Bahçeyi geçinceye kadar birkaç defa dikkatle Dilâşup'un endamını yukarıdan aşağı süzmüş ve başındaki iptila [*tutku*] olmasa hemen bir görüşte meftun olacak [*tutulacak*] derecede beğenmişti. Lâkin daha merdiveni çıkmadan evvel Mehpeyker'in hüsnüanını [*güzelliğini*] ve hususuyla meclis-i visâlinde [*kavuşma meclisinde*] geçirdiği bin türlü eğlencelerin lezzâtını [*lezzetlerini*] tasavvurla Dilâşup'a olan meyl-i cüz'isi [*az bir ilgisi*] bir sarsar-ı şedit [*şiddetli fırtına*] önünde iş'âline [*tutuşmaya*] çalışan şem'a [*mum*] gibi def'aten [*bir defada*] mahvoldu. Hatta biçare kızın yüzüne baktığını maşukası hakkında bir büyük vefasızlık hükmünde tutarak nefsi nefsine [*kendi kendine*] levm etmeye [*kızmaya*] başladı.

Validesinin yanına girdiği sırada ise işiteceği sitemlere zihninde cevap hazırlamaya meşgul, kararını sabitâne [*kararlılıkla*] icraya azmeden hanımefendi, iptida-yı mülakatta [*görüşmenin başında*] güya arada hiçbir tagayyür [*farklılık*] yokmuş gibi kendisini küçükten beri me'lûf olduğu [*alıştığı*] buse-i müşfikâne [*şefkatli öpücük*] ve nüvaziş-i mâderâne [*anne hoşluğuyla*] karşıladığından çocuğun gönlü biraz yerine oturdu.

Biçare kadın bu müsamahayla [*göz yummayla*] dahi kanaat etmeyerek beyin simasında hissolunan âsâr-ı vahşeti [*korku işaretlerini*] bütün bütün izale için:

"Aliciğim! Kalemin işlerine böyle çalıştıkça memnun olurum. İnşallah ikbaline sebep olur. Fakat zâbitleriniz [*âmirleriniz*] biraz insaf etseler de müstait [*kabiliyetli*] beylere,

çalışkan efendilere iki günde bir kere olsun validelerini görmeye müsaade verseler ne olurdu!" yollu kendini hakikat-i hâlde [*gerçekte*] bütün bütün vukûfsuz [*bilmez*] gösterecek sözlere başladığından Ali Bey'in gönlündeki elem, yakıcı devalarla iltiyâm bulan [*kapanan*] cerihalar [*yaralar*] gibi acı bir teselliyle sükûnet bulmaya başladı.

Oğul, valide, akşama kalan birkaç saati havai sohbetlerle geçirdiler. Yemekten sonra biraz da bahçede eğlendiler. İkisi beraber bulundukça daima hizmette Dilâşup bulunarak, beyse o tecessüm etmiş [*şekle bürünmüş*] hüsn-i ruhani [*manevi güzellik*] denilmeye layık olan fıtratı sık sık nazar-ı im'ândan [*dikkatli bakışlardan*] geçirirdi. Ancak bakışları güzel yapılmış bir tasviri temâşâ kabilinden olarak Mehpeyker'in hayal-i nazeninine [*nazlı hayaline*] esir olan kalbi, teessürsüz [*etkilenmeden*] bir takdir-i mahâsinpesendâneden [*beğenilecek güzelliği takdirden*] başka bir şey hissedemezdi.

Mamafih validesinin nazarında serâir-i kalbe [*kalbin sırlarına*] taalluk edecek kudret mefkûd olduğu [*olmadığı*] gibi, evladınca dikkatini ümide kaptırdığı cihetle maksadını hemen olmuş bitmiş hükmünde tutarak o geceden Dilâşup'u oğlunun aguş-ı telakkisinde [*buluşma kucağında*] görmekle bütün bütün itminan bulmaya [*rahatlamayı*] intizar eder [*bekler*] beyse bir haftalık yorgunluğu çıkarmak için mümkün olduğu kadar süratle yatmaya fırsat gözetirdi. Saat iki buçuğa gelince[4] validesi kendi için vücudunda bir kırıklık bahanesi ihtirâ' [*icat*] ederek ve biraz da beyin meşguliyet arkasında gezdiğinden ve alışmadığı yerlerde yattığından dolayı tabii hâsıl edeceği yorgunluktan bahseyleyerek yerine çekildi; beyi soyup yatırmaya da yine Dilâşup'u tayin eyledi.

Bey odasına gelince hizmetinde bulunan Dilâşup'a güya vücudu bile yokmuş gibi bir nazar dahi etmeksizin soyundu, yatağa girdi, kızı da "Kapıyı çek!" emriyle yanından defederek birkaç dakika geçer geçmez uyumaya başladı.

Hanımefendinin bir müddetten beri çektiği ıstırapla mizacına bittabi [*doğal olarak*] târî olan [*görünen*] fenalık, bir

4. Alaturka saate göre güneş battıktan iki buçuk saat sonra.

haftadan beri münhasır olduğu [*göremediği*] ciğerparesini görmek heyecanı ve mev'id-i maksud [*maksada ulaşılan yer*] olan bir gecenin hissiyât-ı şedîdesiyle [*şiddetli duygularıyla*] bir kat daha ziyadeleştiğinden bahçedeyken bahane olarak söylediği kırıklık odasına girince sıhhat bularak biçare adeta keyifsizlenmişti. Binaenaleyh Dilâşup'un rûy-ı kabul [*ilgi*] görmediğini kendisine söylemeye cesaret edemediler. O ise yukarıda vicdanındaki emniyet cihetiyle sormaya bile lüzum görmedi.

Zavallı kadın gece hayliden hayli şedit bir nöbet geçirmişti. Sabah olup da uyandığı sırada kalbi bir büyük halecân [*çarpıntı*] hâlinde, sinirleri bir ağır ıstırap altındaydı. Daha kahvesini içmeden Dilâşup'un gördüğü muameleyi sual eyledi. Cariyelerin lisan-ı tereddüdünden [*şüpheli sözlerinden*] me'mûlünün [*arzusunun*] bütün bütün tahallüf eylediğini [*olmadığını*] haber alınca güya damarlarında ateş gezermiş gibi başından aşağı alevler dökülmeye, kalbinin halecânı bayağı nefsini tutmaya başladı. Sinirlerinin ıstırabıyla azasının her biri ayrı ayrı titrerdi.

İnsana en büyük azmler [*fikirler*] en büyük bela zamanlarında gelir: O kabilden olarak hanım o kadar şedit bir azap içindeyken zihninde Dilâşup'u Ali Bey'e mübrimâne [*zorla*] teklif etmek hususunu katiyen kararlaştırdı. Gönül bir şeye azmedince cismin ıstırabına pek kolay yeter: O cihetle vücudundaki iğtişâşa [*karmaşıklığa*] pek süratle galebe eyledi. Aradan bir yarım saat geçer geçmez Ali Bey dahi uyanarak kahve içmek için validesinin odasına gelmişti. İkisi tenha kalınca hanım söze başlayarak aralarında şöyle bir muhavere cereyan eyledi:

"İki gözüm Aliciğim! Yeni aldığım cariyeyi beğendin mi?"

"Güzel."

"Yalnız güzel değil oğlum, terbiyesi simasına fâik [*üstün*]. Oldukça okumak yazmak biliyor, güzel piyano çalıyor, iğne işlerinin hepsinde Avrupa kızları kadar marifetli. Hele tabiatı melek gibi."

"İşte pekâlâ ya valideciğim! Bendeniz burada bulunmadıkça sizi eğlendirir."

"Bana geleceğin vakitleri beklemekten başka eğlence mi olur? Onu ben senin için aldım."

"Ben cariyeyi ne yapacağım?"

"Şunun söylediği lakırdıya bak! Allah'a emanet yaşın yirmi ikiye basıyor. Ev bark sahibi olacak zamanın geldi. Şimdi sana bir kibar kızı bulsam almadan göremeyeceksin. Aldıktan sonra şayet hoşlanmazsan, ömrün oldukça azap içinde kalırsın, bu bir... Evde iki hanım peyda olur, biz birbirimizle geçinemezsek yine sen rahatsız olursun, bu iki... Ama bu cariyendir; beğenirsen koynuna alacaksın, istediğin gibi terbiye edeceksin."

"Bana lazım değil."

"Niçin? Kız, tabiatına mutabık gelmediyse ne türlü güzel istersin, tarif et, öylesini bulayım!"

"Hayır, ben kıza bahane bulmuyorum. Daha güzeli belki huriler, melekler içinde de güç bulunur. Fakat lüzumu yok. Beni evlendirmeyi neden bu kadar merak ettiniz?"

"O nasıl lakırdı! İşte ihtiyarlıyorum. Ben dünyada bir tanecik ciğerparemin yavrularını kendi elimle büyütmek istemez miyim? Şimdi şurada bir iki tane ufacık melek gezinse, yüzlerine baktıkça insanın ne kadar ömrü ziyadeleşir düşünmüyor musun?"

"Daha yaşınız ne ki ihtiyarlayacaksınız? İnşallah yine torunlarınızı istediğiniz gibi büyütürsünüz... Arzu ettiğinizden ziyade safalarını sürersiniz. Birkaç sene sonra olmakla dünyanın sonu erişmez ya!"

"Etme Aliciğim! Mademki şu kızcağızı beğendin, kıymetli validenin hatırı için olsun odana al da biraz rahat edeyim."

"Acayip bir huy peyda etmişsiniz: Evvelleri böyle olmayacak işlere hatır filan karıştırmazdınız!"

Muhavere [*konuşma*] buralara gelinceye kadar hanımın keyifsizlik münasebetiyle asabında olan hiddet, sözlerinin tesirsizliğinden dolayı gönlüne gelen ıstırapla bir kat daha ziyadeleşerek ağlar gibi hazin bir sesle:

"Ya! Bir fahişe için validenin istediği şeyler münasebetsiz oluyor. Hatırı ayaklar altında kalıyor, öyle mi?" diyecek oldu.

Biçare kadın ne bilsin ki kâfiru'n-niam [*nankör*] çocuk kendini ruhu gibi karnında taşıyan, lezâiz-i ömrü [*ömrün lezzetleri*] gibi aguş-ı vefasında [*vefa kucağında*] büyüten bir valide-i müşfikayı [*şefkatli anneyi*] sahihan bir fahişenin yalancı handelerine feda edecek kadar şehvetine mağluptu. Zavallı valide nereden idrak etsin ki haknâşinas sefih [*hak bilmez alçak*], hıfz-ı haysiyet [*haysiyetini koruma*] ve husûl ve selameti yolunda feda-yı candan çekinmeyen bir melekü's-sıyâneyi [*koruyucu meleği*] kendi maâyibinden [*kusurlarından*] tegâfül etmediği [*haberdar olduğu*] için tahkire [*hor görmeye*] cesaret edecek kadar nahvetine [*kibrine*] esirdi.

Bey, validesinden bu sözleri işitince ne yapsa beğenirsiniz? Hizmetkârına karşı söz söyler gibi bir tarz-ı serkeşâneyle [*dikbaşlılıkla*]:

"Kabahat bende ki taciz olacağımı bildiğim hâlde kalkar da evimdir diye buraya gelirim!" yollu söylenerek hiddetle yerinden fırladı gitti.

Hanımefendinin ise uğradığı büht-i elim [*acı veren şaşkınlık*] içinde arkasından hayran hayran etrafına bakınmaktan başka ne bir harekete mecali oldu ne de "kaderimde bu günleri görmek de mi vardı?" feryad-ı meyusundan [*ümitsiz feryadından*] başka bir söz söylemeye lisanı vardı.

"Çeşmimde yine aksin eder hüsnünü seyrân
Gayriyyete râzı mı olur gayret-i dîdâr"[1]

Mehpeyker'in yalısında olan âsâr-ı ziynet ve servet [*varlık ve süs eserleri*] elbette bâlâdaki [*yukarıdaki*] ifadelerimizden anlaşılmıştır. Yalnız şurasını söylememiştik ki kız, beyle görüştüğü günden beri kendinden bir habbe almamış ve hatta bir akşam getirdiği birkaç okka (vakiyye) turfanda (turfende)* meyve için müstağniyâne [*nazlanarak*] bir münazaa [*çekişme*] bile çıkarmıştı. Vakıa bu hareketinin en büyük sebebi göstermek istediği muamele-i hâlisâneyi [*samimi davranışı*] teyitti. Fakat Ali Bey'e meyli sırf şehevânî bir hâl olarak arada arzu-yı menfaatin [*menfaat arzusunun*] bütün bütün fıkdanı [*yokluğu*] dahi o yolda davranmasına hayliden hayli medar [*sebep*] olmuştu.

Mamafih öyle muntazam bir konağın yalnız ayş ü işret [*yiyip içme*] ve zevk-i vuslat [*buluşma zevki*] ile idame-i yesârı [*bolluk içinde sürmesi*] kâbil olmadığı gibi Mehpeyker zaten bir hanedan-ı servet [*servet asaleti*] perverdelerinden [*terbiyesinde yetişmiş*] değildi. Biraz zamandan beri beyin ihtisas-ı

1. Gözüme akseden güzelliğin yine kendi güzelliğini seyreder. Yüzünün kıskançlığı (kendi güzelliğinden) ayrılığa razı olur mu hiç? (Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün)

* Metnin aslında bu kelimelerin doğru yazılışları verilmiştir. (y.h.n.)

münferidinde [*kendine mahsus*] bulunmak cihetiyle hüsn ü şive [*güzellik ve naz*] satmakla temin-i idareye [*geçimini sağlamaya*] dahi kendince imkân kalmamış ve maişeti [*geçimi*] yalnız Abdullah Efendi namında daha mebâdî-i zuhurunda [*ilk zamanlarında*] meftun-ı delâli [*cilvesinin tutkunu*] olan bir adamın haraçgüzârâne [*haraç verir gibi*] takdim edegeldiği paraya inhisar etmişti [*bağlamıştı*].

Abdullah Efendi Suriye'nin en ziyade fesad-ı ahlakla [*bozuk ahlakla*] muttasıf [*tarif edilen*] edânîsinden [*alçaklarından*] olarak intisap ettiği [*işlerini yaptığı*] birkaç taciri desâisiyle [*hileleriyle*] batırmak sayesinde bir hayli servet peyda etmiş ve hususuyla Mısır ile ibtida ettiği ticarette yanılmaz bir maharet, azalmaz bir ikdam [*gayret*] ibrazıyla [*göstermekle*] zenginlikte şöhre-i âfâk [*dünyaca tanınmış*] olan zevât-ı ma'dûde [*sayılı kişiler*] sırasına girmişti. Sinni [*yaşı*] yetmişi mütecaviz olduğu [*aştığı*], muâşeret-i nisvân [*kadınlarla yaşama*] yolunda kendini alamadığı gibi çehresi pek ziyade çiçek bozuğu olmakla beraber rengi melezî [*melez gibi*] addolunacak derecelerde esmer; gözleri birkaç defa çektiği remed-i Mısrî [*Mısır iltihabı*] bekayasından [*kalma*] olarak hem perdeli hem çipil; burnu hiçbir vakit âsârından [*izlerinden*] kurtulamadığı frengi beliyyesiyle [*belasıyla*] çürümüş Frenk inciri gibi hem iri hem çentik; birkaç çürük diş ile çirkinliği bayağı iğrençlik derecesine vasıl olan ağzı gayet geniş; bıyığı, sakalı ise uyuz hayvan tüyü kadar seyrek bir şey olarak redâet-i ahlakının [*kötü ahlakının*] üstat elinden çıkma bir tasvir-i mücessemi [*gerçek heykeli*] hükmünde olan; o müstekreh [*çirkin*] kıyafetiyle [*görünüşüyle*] para kuvveti dahi kadınlarca hüsnükabulüne [*kabul edilmesine*] kifayet edemediğinden musallat olduğu fâcireyi [*ahlaksız kadınları*] altınlara gark etmekle beraber, her türlü eğlencesinde serbest bırakmak ve yalnız ara sıra birkaç saat iltifatıyla kanaat etmek meşreb-i denâetini [*aşağılık âdetini*] rahatlık görmüştü.

Bu kabilden olarak eşedd-i iptila ile [*en şiddetli tutkuyla*] esirleri olduğu Mehpeyker'i dahi –üç sene yalnız iki defa İstanbul'a gelmiş ve binaenaleyh çehresini ancak dört beş defa görebilmiş olduğu hâlde yine– ayda bir iki yüz altın sarfıyla

hanedan-ı naz u naîm [*refah ve bolluk asaleti*] içinde perverde olan [*yetişen*] hanımefendilere gıptaresân olacak [*imrendirecek*] derecelerde tantana ve dârâtıyla [*mal varlığıyla*] beslerdi.

Bittesadüf Ali Bey'in Mehpeyker'le geçirdiği hafta içinde herif İstanbul'a gelerek birkaç kere kızı mülakatına davet eyledi.

O ise işin beye aksedebilmesi havfından [*korkusundan*] Abdullah Efendi'yle bütün bütün kat'-ı münasebeti [*yakınlığı kesmeyi*] göze almış ve birkaç defa davetlerine kâh bahane ve kâh ret ile mukabele etmişse de herifin ne mertebelerde şerir [*kötü*] olduğunu bildiğinden temayülünü [*ilgisini*] gayza [*öfkeye*] tahvil edecek bir muamele görünce her şenâati [*fenalığı*], her fedakârlığı göze alarak bieyyihâl [*elbette*] asayişine [*güvenliğine*] ve hatta canına kastedeceğini ve sebeb-i tereddüdünü [*kararsızlık sebebini*] anladığı surette Ali Bey'in de hayatından emin kalamayacağını layıkıyla bildiği için ayrılmaya mecbur olursa bari dostane infikâk etmeye [*ayrılmaya*] lüzum-ı kati [*kesin lüzum*] görmüş ve fakat herifin kalb-i sengînini [*taştan kalbini*] maksadına imâle [*yöneltmek*] için kendi nigâh-ı mütehakkimâne [*zorbaca bakışından*] ve şive-i takat-berendâzânesinden [*takat kesen üslubundan*] başka bir kuvvet tasavvur edemediğinden bir iki saat olsun görüşmeye karar vermişti. Ali Bey'den ayrıldığı sıra üç günden evvel gelmemesi için aldığı vaadin sebebi de bu tasavvur icrasına zaman bulmaktı.

Rûz-ı iftirakta [*ayrılık gününde*] ise İstanbul'a gidip gelmeye vakit kalmadığı gibi gece Abdullah Efendi'yle beraber bulunmayı istemezdi. Binaenaleyh İstanbul'a ertesi gün saat dört vapuruyla* inerek doğruca herifin hanesine gitti. Ne çare ki Abdullah Efendi'yi orada bulamadığından ve yolda Ali Bey'e tesadüf edebilmek korkusuyla birbiri üzerine iki gün İstanbul'a inmeye de bir türlü cesaret edemediğinden ister istemez akşam ezanına kadar herife intizar eyledi [*bekledi*]. Ondan sonra da tabii gece kalmak mecburiyetinde bulundu.

* Alaturka saate göre saat 10 civarı. (y.h.n.)

Beri taraftan Ali Bey validesinden ayrılınca bir iki saat kadar ötede beride dolaşarak oldukça hiddet-i nâbecâsını [*yersiz öfkesini*] teskin ettikten sonra iade-i neşat [*yeniden keyiflenmek*] ümidiyle –yolda evlatlık itaati gibi bir vazife-i mukaddeseyi [*kutsal görevi*] bile fedadan çekinmediği– Mehpeyker'inin aguş-ı iltifatına [*ilgi kucağına*] atıldı.

Yalıya gelip de kızı orada bulamayınca evvel emirde [*ilk olarak*] fevkalgaye [*son derece*] canı sıkıldı. Fakat validesinin hafif bir sitemi üzerine bunca lütuflarını, müsamahalarını aklına bile getirmeyen beyefendi, Mehpeyker tarafından mizacına şiddetle mugayir [*zıt*] bir harekete tesadüf edince istidlâlce [*delil olarak*] ne kadar kuvvete malikse hepsini sarf ederek bugüne dek her vakitli vakitsiz, haberli habersiz ne zaman yanına geldiyse kızı müştakâne [*arzuyla*] mülâkâtına [*görüşmeye*] hazır gördüğü hâlde bir kere bulamamakla münkesir olmak [*kırılmak*] mugayir-i insaf [*insafsızlık*] olacağını ve bir kadının hiç hanesinden çıkmaksızın yaşamaya ve hususuyla işlerini görmeye muktedir olamayacağını pek kolay tahattur eyledi.

Yalnız son iftiraklarında [*ayrılıklarında*] Mehpeyker'in aldığı mahut [*bahsedilen*] vaade böyle hilaf-ı mutat [*âdet olmayan*] bir hareketin inzımâmı [*eklenmesi*] cihetiyle gönlü bütün bütün hadşeden [*kuruntudan*] hâlî [*uzak*] değildi. Birkaç saat kâh bahçede gezinerek ve kâh ümid-i tekerrür [*tekrarlanan ümidi*] derkâr [*belli*] olmak cihetiyle hayali de aynı kadar safâbahş olan [*rahatlatan*] mecâlis-i visalin [*kavuşma meclislerinin*] hâlâtını [*hâllerini*] tasavvur ederek bir hayli zaman geçirdi. Mamafih ara sıra vaat meselesi hatırına geldikçe gönlü şiddetle yerinden oynar ve ıstırabından soğuk soğuk terler içinde kalırdı. Lâkin aradan birkaç dakika geçer geçmez yine fikrine bütün bütün mülâkat [*görüşme*] istila ederek o hâlleri süratle geçerdi.

Akşam olup da İstanbul'dan avdet zamanı gelince iskeleye her yanaşan vapuru nazenin [*nazlı*] dilruba-yı maksudunu [*arzu ettiği sevgiliyi*] hâmil [*taşıyan*] bir tahtırevan-ı ikbal [*ikbal tahtırevanı*] addiyle [*saymayla*] gönlünde bir zevk-i

diğer [*başka zevk*] hâsıl eyler ve fakat vapurlar gelip geçerek Mehpeyker zuhur etmedikçe [*görünmedikçe*] halecânı [*çarpıntısı*] bir kat daha tezayüt ederdi [*artardı*].

Saat on bir buçuk[2] raddelerine geldiği sırada ağır ağır Mehpeyker'in avdetinden yarı ümidi kesilmişti. Hizmetçiler önüne bermutat [*adet üzere*] bir mükellef sofra-i işret [*içki sofrası*] getirdiler. Bir zaman-ı ıstırapta [*acılı vakitte*] müskiratın [*içkilerin*] vâhimeye [*kuruntuya*] kuvvet vermekten başka ne tesiri olur! Bey biraz teskin-i halecân [*heyecanı yatıştırmak*] ümidiyle içerdi. Rakıysa midesine ateş gibi inerek infiâlât-ı şedideyi [*şiddetli üzüntüleri*] bir kat daha alevlendirirdi.

Nihayet vapurlar hitam buldu. Meyusiyet-i katiye [*kesinleşmiş keder*] de başladı. Beyin çehresine leyle-i zulmânînin [*karanlık gecenin*] hâli aksetmiş gibi bir reng-i hâil [*korkunç renk*] çökmüştü. Bir taraftan kıskançlık beliyyesi [*belası*], bir taraftan bir kadının desâyisiyle [*hileleriyle*] muğfel [*kandırılmış*] olmak tenezzülü [*alçaklığı*] meşâkk-ı ruhaniyesini [*ruhi sıkıntılarını*] o derece takatgüdâz [*güç kesen*] bir hâle getirmişti ki çocuk gençliğinde mevti [*ölümü*] hayata tercih eder olmuştu.

Bir yarım saat kadar her dakikada bir kabir azabı geçirdi. Fakat gide gide etrafına bakındıkça evvelleri cinân-ı ruhani [*ruha ait cennetler*] zannettiği köşk, nazarında bayağı bir zindan-ı musibet [*bela zindanı*], Mehpeyker'in hüsn-i cemali [*güzel yüzü*] ise lahm ü şahmı [*et ve yağı*] dökülerek kadit [*iskelet*] olmuş ızâm [*kemikler*] gibi bir müstekreh [*iğrenç*] zehr-hand-i istihzadan [*alaylı acı gülüşten*] ibaret görünmeye başladı.

Evvel kendine kuvvet-i can [*cana can katan*] bildiği nağmelerin aksi sâmiasına [*kulağına*] "Benden sakın ki mübrem [*kaçınılmaz*] belayım" feryadı gibi dehşetli gelirdi.

O zamana kadar mâü'l-hayat-ı safa [*eğlencenin hayat suyu*] addettiği işret, güya zehr-i kâtilmiş [*kâtilin sunduğu zehirmiş*] gibi gönlündeki bakiyye-i neşatı [*arta kalan neşeyi*] imâteden [*öldürmekten*] başka bir tesir hâsıl etmezdi.

---

2. Akşam ezanından yarım saat önce.

Bu infiâlât-ı şedide [*şiddetli sıkıntılar*] arasında validesiyle macerası zihnine hücum etmeye başladı. Beyin ahlakı, itiyat ettiği [*alıştığı*] sefahatle hayliden hayli fesada [*bozulmaya*] yüz tutmuşsa da nadir bulunur bir zekâvet-i fıtriye [*doğuştan zekilik*] ve yirmi senelik bir hüsn-i terbiyenin [*güzel terbiyenin*] kâffe-i melekâtını [*bütün tecrübesini*] üç beş aylık bir meftuniyet [*tutkunluk*] bütün bütün izaleye kâfi olamamıştı. Mizacı ise ülfetten inhimâke [*düşkünlüğe*] ne kadar suhuletle [*kolaylıkla*] tebeddül ederse [*değişirse*] muhabbetten nefrete dahi o kadar süratle intikal eylediğinden evvelüahir [*eninde sonunda*] bir gün gelip de kelâl [*usanç*] vermesi tabiiyyeden [*doğal*] olan sevda-yı bîismetânesinin [*günahkâr sevdasının*] her türlü ezvâkını [*zevklerini*] geçirdiğinden, Mehpeyker'ce bir kere görüp de hakkında hâsıl ettiği mütâlaâtı [*düşünceleri*] yüzüne karşı söyleyerek bâr-ı tahkiri [*hakaret yükü*] altında istediği gibi ezmek hâhişinden [*isteğinden*] başka bir ilişiği kalmamış ve kalbi, zihni bütün bütün validesine ettiği muamelenin telafisine çare aramakla iştigale başlamıştı.

Endişeyle sabaha kadar gözüne bir dakika uyku girmedi. Kabahatini affettirmek can vermeye mütevakkıf [*bağlı*] olsa kat'a tereddüt etmeyecek derecelerde teessüflere başladı. Ateş üzerinde yatar gibi bir ıstırab-ı cangüdazla [*can eriten ıstırapla*] yatakta döndükçe Mehpeyker'den iptida-yı ülfetten [*sevdanın başlangıcından*] beri ne kadar muamele gördüyse hepsini birer birer zihninden geçirdi. İçlerinde hiçbiri yoktu ki sahteliği nazarında bedihî [*açık*] görünmesin! Hatta en hâlisâne hareketlerinde bile dûrâdûr [*uzaktan uzağa*] tevillerle bir bahane-i şeytanet [*şeytanlık sebebi*] bulurdu.

Validesinden kendini bileli her ne hareket müşahede eylediyse de cümlesini ferdenba'defert [*teker teker*] gözünün önüne getirdi. Aralarında hiçbirini bulamadı ki hakkında ayn-ı inayet, mahz-ı lütuf [*halis yardım ve lütuf*] olduğuna vicdanen hükmetmesin! Hatta en şiddetli muamelelerini bile türlü türlü teveccühlerle bir nişane-i şefkat [*şefkat işareti*] görürdü. O zaman için hayatı, saadeti Mehpeyker'i istediği

gibi terzille [*rezil etmeyle*] validesini mümkün olduğu kadar tatyîb [*hoş etme*] maksatlarından ibaret kesilmişti.

Bey, gecesini gayz-ı müntakimâne [*intikam öfkesi*] ve nedamet-i telaficuyâne [*telafi olunacak pişmanlık*] gibi biri gayet müthiş, biri gayet rakik [*ince*] iki hiss-i mütezâd [*zıt duygu*] arasında geçiredursun Mehpeyker, Abdullah Efendi'yi ancak guruptan [*güneşin batışından*] bir buçuk saat sonra görebildi. Çünkü herif tesviyesiyle [*halletmekle*] meşgul olduğu işlerini o zaman bitirerek hanesine avdet eylemişti. Oturduğu odaya girip de kızı görünce zebani suretinden numune olan çehresi kocakarı ağlayışından çirkin bir tarz-ı nefretengizle [*nefret uyandıran tarzla*] gülümsemeye başladı.

Biraz zaman herif teehhür-i visalinden [*geciken kavuşmadan*] dolayı âşıkâne sitemleri ettikten, Mehpeyker'se gelip gelmemek kendi iradesine tabi olduğunu mütehakkimâne [*emredercesine*] anlattıktan sonra söz sadede intikal ederek kız, beyinlerinde [*aralarında*] sebkat eden [*geçen*] mukavelelere [*anlaşmalara*] mağruren [*güvenerek*] macera-yı muhabbetini [*aşk macerasını*] ortaya koydu. Başındaki sevda geçinceye kadar kendiyle görüşemeyeceğinden muhassasâtını [*maaşını*] kat' etmesine [*kesmesine*] kail olduğunu ve fakat muvakkaten [*şimdilik*] inkıta edecek [*kesilecek*] münasebetlerinin husumete münkalib olmasını [*dönüşmesini*] istemediğini beyan eyledi. Def'aten ve katiyen [*bir defada ve kesin olarak*] cevab-ı reddeyledi [*cevap verdi*].

Mamafih yine maksadından ümidini kesmeyerek şivesinde, etvarında [*tavırlarında*], niyazında, infiâlinde [*hareketlerinde*], natıkasında [*konuşmasında*], idrakinde ne kadar kuvvet varsa ağzından bir muvâfakat sözü koparmak için sarf eyledi. Hiçbirinin zerre kadar tesirini göremedi. Ne türlü evza' [*hâller*] gösterse karşıdan arzu-yı visale [*kavuşma isteğine*] müteallik [*dair*] birtakım nümayişler [*tavırlar*] görür, her ne söylese beriden ümidinin muhalâttan [*imkânsız*] olduğuna dair birçok müstehziyâne [*alaylı*] cevaplar işitirdi.

İki üç saat bu hâlle mücadeleden sonra Mehpeyker arzusunu istihsalden [*elde etmekten*] sahihan [*gerçekten*] meyus

olunca nahvet-i cibilliyesi [*gururu*] bütün bütün galeyan ederek o teessürle –ihtiyar ettiği teşebbüsün sebeb-i aslîsi olan– intikam korkusunun da gönlünde hükmü kalmadı.

Nazarında terk-i hayat etmek [*ölmek*] öyle bir adamın hevesâtına esir olmaktan ehven [*daha iyi*] göründü. Binaenaleyh Abdullah Efendi'nin ağzından son lakırdısı olmak üzere:

"İki taraf eğlencesinde serbest olmak mukavelemiz iktizasındadır fakat bütün bütün meyus bırakmak değil. Beyhude zihninizi, lisanınızı yormayınız! Her ne söyleseniz ona kani olamam" sözlerini işitince hemen hiddetle yerinden fırladı. Yaşmağını başına, feracesini arkasına aldı.

"Keyfin bilir. Bundan sonra senin için Mehpeyker yoktur. Bir daha selamımı alabilirsen senden alçak olayım" dedi. Geceyi bir başka yerde geçirmek niyetiyle kapıdan çıkmaya şitâb eyledi [*davrandı*].

Herif ise Mehpeyker'in unf ü istikbârını [*kabalık ve kibirliliğini*] pekâlâ bildiği cihetle kendinden tamamıyla inkıtaya [*ayrılmaya*] cidden azmettiğini evza'ından [*tavırlarından*] bir suret-i sahihada [*gerçek surette*] istidlâl eylediğinden [*çıkardığından*] ve hâlbuki İblis tahdîş-i kalbe [*kalbi kurcalamaya*] ne derece mecbursa bu da Mehpeyker'e o mertebelerde müptela olduğundan çaresiz birdenbire tebdil-i lisan ederek bu kadarcık bir latifesine tahammül edemediğinden dolayı ca'lî [*sahte*] birtakım sitemlerle geçen lakırdıları ciddiyetten çıkarmak istedi.

Nihayet bin niyaz ve ibramla [*yalvarma ve ısrarla*] kızı azimet [*gitmek*] fikrinden geçirdi; yine yan yana oturdular, muhavereye [*konuşmaya*] başladılar.

Bu defaki teklifât [*teklifler*] daima efendi tarafından vuku bulur, Mehpeyker'se cümlesini musırrâne [*inatla*] reddederdi. Bahis bir saat kadar imtidât ettikten [*sürdükten*] sonra herif:

"Size altı ay mühlet! Beyinizle istediğiniz gibi eğleniniz. İsterseniz sokağımdan bile geçmeyiniz! İdarece bir şeyinize noksan gelmez. Hatta refahınız (refahiyetiniz) ziyadeleşir. Lâkin mühlet bitince ben de hissemi isterim. Muvâfakat ederseniz yine hiçbir eğlencenize mani olmam. Etmezseniz inti-

kama kalkışırım. Son teklifim budur. Sahih söylüyorum ki benim için bunun ilerisine gitmek mümkün olamaz. Makbul olduysa gidin, oturun, ne yaparsanız yapın; irade elinizdedir" dedi, kat-ı kelam eyledi [*sustu*].

Mehpeyker ise bu teklifin kabulünde iki üç dakika bile tereddüt göstermedi. Çaresizliği desisede [*hilede*] görenlerin kârı, def'ine [*gidermeye*] imkân bulamadıkları fenalığın zaman-ı zuhurunu [*oluş zamanını*] temdide [*uzatmaya*] çalışmaktır. Bu kaideye mebni kız, verilen kararla kendini korktuğu beladan kurtulmuş addederdi. Bir taraftan dahi bugün Abdullah Efendi'ye altı ay hırmanı [*ümitsizliği*] kabul ettiren naz ve şivesinin altı ay sonra tesirden sâkıt [*önemsiz*] olacağına zihninde hiç ihtimal vermezdi.

Bu suret-i musâlahadan [*anlaşma şeklinden*] sonra herif o gecelik olsun vuslat temennilerine kalkışmış ve aldığı cevab-ı kati [*kesin cevap*] üzerine bir buseye kanaat ederek yarım saatten ziyade niyazla beraber ona dahi nail olamamıştı.

Çünkü vakıa Mehpeyker'in Ali Bey'e olan muhabbeti şehevânî [*şehvetten ibaret*] bir hevesten ibaret olmakla beraber kemâl-i şiddeti [*fazlalığı*] cihetiyle kalbine bütün bütün galebe, zihnine bütün bütün istila hâlinde bulunduğundan kız daha Abdullah Efendi'yle muhavereye iptida ettiği [*başladığı*] zaman beyin hayali gözlerinin önünde tecessüm ederek ne söylense işitiyor ne yapılsa görüyor gibi birtakım vâhimelere [*kuruntulara*] esir olmuştu.

Hâsılı iki aşina-yı kadim [*eski tanıdık*], ahzui'tâ [*alışveriş*] ile meşgul iki tacir gibi işleri hitam bulur bulmaz birinin parmağı diğerinin eline dokunmaksızın birbirinden ayrıldılar. Birer odaya çekilerek uykuya vardılar.

Ertesi günü Mehpeyker sabah ezanı okunurken uyandı. Herif ile vedaya bile hacet görmeksizin hemen sokağa atılarak ilk vapurla Boğaziçi'ne avdet eyledi. Yalıya gelip de beyin akşamdan beri bulunduğunu haber alınca bu tesadüfün hâsıl edebileceği su-i netayici [*kötü sonuçları*] yek nazarda takdir ederek fevkalgaye telaşeye düşmüşse de cazibe-i hüsnüânının [*güzelliğinin cazibesinin*] bin tecrübeyle indinde [*yanında*]

müspet olan tesirâtına nazaran beyinlerinde [*aralarında*] bittabi açılacak muhaverede [*konuşmada*] macerayı bazı cihetlerinin tamiriyle nakleylediği hâlde bu hadiseyi geçiştirmeye imkân ümidini kat' etmedi [*kesmedi*] ve o mütalaalarla hemen beyin bulunduğu köşke duhul eyledi [*girdi*].

Beyse pencerenin yanına oturmuş ve gözlerini denizin ağır ağır cereyanına aldırmış olduğu hâlde bin türlü hayaller kurmakla meşguldü. Ayak sesiyle kendini dalgınlıktan alarak ve kapıya bakarak Mehpeyker'in çehresini görünce gönlündeki gayz ve hiddet o derece şiddetle galeyan eyledi ki vücudu berk-i cehende [*fırlayan şimşek*] gibi serâpâ [*baştan ayağa*] ateş kesilerek gök gürültüsü dehşetinde bir sadayla birkaç defa:

"Neredeydin?" sözünü tekrar ettikten ve kız tarafından hâifâne [*korkmuşçasına*] bir tarz-ı tahayyürle [*şaşkınlıkla*]:

"Öyle hiddet etme ki biraz aklım başıma gelsin de uğradığım belayı hikâye edeyim" cevabını aldıktan sonra etvarı [*tavırları*] dehşetlenerek, sedası gittikçe şiddet bularak:

"Başına gelen belayı mı nakledeceksin? Hâlâ yalanlarına inanırlar sanıyorsun öyle mi? Şimdiye kadar eğlencemi bozmamak için sahte sahte tavırlarını bilmezlendiğime bakıp da beni budala zannediyorsun değil mi? Artık usanç geldi. Al ücretini de biraz da var yeni peydah ettiğin dostlarını eğlendir!" dedi ve süratle koynundan çıkardığı dört beş yüz altınlık evrak-ı nakdiyeyi [*kâğıt paraları*] başına atarak kapıya doğru şitâb eyledi [*seğirtti*].

Heves-i şehevânîsine [*şehvet arzularına*] esir olan hanımefendiyse bu tahkir-i takatgüdâzın [*güç bırakmayan hakaretin*] hazmından dahi çekinmeyerek ve ifrat-ı teessüründen [*aşırı üzüntüsünden*] kapının önüne yığılarak:

"Allah aşkına, beş dakika beni dinle de cürmüm [*kusurum*] varsa öldür" sözleriyle eteğine sarılmak istediyse de Ali Bey ayağıyla göğsünden kakarak kapıda hâsıl edebildiği daracık güzergâhtan bahçeye atıldı. Etrafa attığı vahşi vahşi nigâhlarla [*bakışlarla*] o mastaba-i sefahate [*eğlence yuvasına*] ebedi bir veda etti, sokağa uğradı.

"Yusuf-i gumgeşte bâz ayed be Ken'an, gam mehor
Kulbe-i ahzân şeved rûzî gulistan gam mehor"[1]

Fatma Hanım ki Ali Bey'in validesidir, oğlundan gördüğü hakaret üzerine yukarıdan aşağı bir hüzn-i mücessem [*cisimleşmiş hüzün*] kesilmişti. Çünkü dünyada oğlundan başka bir alakası, ondan başka bir ümidi, ondan başka bir zevki olmadığından ve hâlbuki vuku bulan macera üzerine beyin bir daha yanına uğramasına ihtimal tasavvur edemediği gibi velev gelse dahi evvelki lezzet ve saffetle imrâr-ı ömre [*ömür geçirmeye*] kendisinde asla kabiliyet göremediğinden Ali, nazarında irtihal [*ölmek*] değil fakat kendi için mecal-i duhul [*giriş fırsatı*] olmayan bir başka âleme intikal etmiş ve gönlünde ne kadar hissiyât-ı rakika [*merhamet duyguları*] ve kabiliyât-ı muhabbet [*sevme yetenekleri*] varsa cümlesini de beraber götürmüştü.

Dünyada bir valide için hem ciğer köşesini diri diri kaybetmekten ve hem de zıyâı [*kaybı*] için teessüfe bile muktedir olamamaktan büyük bir azab-ı ruhani [*ruh azabı*] mi olur?

Hanımın bu taab-ı vicdaniyle [*vicdani yorgunlukla*] vücuduna arız olan humma nöbeti o gece bir dakika ârâm edebil-

1. Kaybolan Yusuf döner gelir Kenan'a, üzülme. Hüzünler kulübesi döner bir gün gülistana, üzülme. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün) Gazelin tamamının çevrimyazısı ve çevirisi hakkında bkz. Hafız-ı Şirazi, *Hafız Divanı* Farsçadan çeviren: Mehmet Kanar, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2011, C.1, s.602-603, Gazel 255.

mesine [*dinlenebilmesine*] meydan vermedi. Gönlü o kadar münkesir olmuştu [*kırılmıştı*] ki evlada beddua gibi, bir terbiyeli valide için eşna-i ahval [*hâllerin en kötüsü*] olan bir belayı ihtiyardan [*istemekten*] kendini alamamak muhâtaralarında [*tehlikelerinde*] bulunur ve o hâlde dahi zevci merhumu tahattur ederek [*hatırlayarak*] ve saatlerce ağlayarak gönlünün ıstırabını oldukça teskinle Cenabı Hak'tan çocuğunun ıslahını tazarrua [*istemeye*] başlardı.

Dilâşup'a gelince Ali Bey için alındığını ilk günden bilir ve kendisini evlat makamında büyütmüş olan eski hanımın ağzından:

"Beyefendinin ne kadar güzel, ne kadar terbiyeli, ne kadar insaniyetli olduğunu bilmemiş olsaydım Dilâşup'u vermeye kıyamazdım" sözlerini işittiği için âtîsine [*geleceğine*] oldukça emniyet ederdi.

Ali Bey'in ise hanesine geldiği zaman işret humarı [*içki sersemliği*], eğlence yorgunluğu, uykusuzluk zaafıyla çehresine arız olan hafif soluk, gözlerine istila eden az mahmurluk hâl-i tabiisinde [*doğal hâlinde*] bile Mehpeyker gibi bir dele-i rüzgârı [*zamanın aşiftesini*] mahrum-ı ârâm [*dinlenmekten mahrum*] eden hüsnüne o kadar hazin, o kadar sevdavî [*sevdalı*] bir hâl vermişti ki biçare kız, bir iki kere ancak yüzüne bakabildiği hâlde birkaç saat cevâzib-i cemalinin [*güzelliğinin cazibelerinin*] her birini ayrı ayrı hayalinden geçirmekle dünyada saadet varsa beyin hande-i iltifatında bulabileceğine kalben cezm eyledi [*karar kıldı*].

Bey tarafından birkaç kere nail olduğu nigâh-ı dikkatler [*dikkatli bakışlar*] ise kalbince birer mübeşşir-i teveccüh [*sevgi habercisi*] göründüğü cihetle o gece uğradığı bârid [*soğuk*] muameleyi kâh beyin hicabına kâh validesinin maksadından henüz haberdar olmamış olabilmesine hamlederek gönlünde henüz zuhur etmeye başlamış olan ümid-i felah [*kurtuluş ümidi*] zerre kadar noksan bulmamış ve bilakis sabır ve intizarı [*bekleyişi*] kendine zevk edinmişti.

Hayfa [*yazık*] ki ertesi gün beyin validesiyle şiddetli bir nizâ [*çekişme*] üzerine haneden çekildiğini ve bu faciaya ken-

dinin vücudu sebep olduğunu haber alıp da hanımefendinin bulunduğu ıstırab-ı takatgüdâzı [*dayanılmaz acıyı*] da görünce öyle her dakikası şahane bir ömre fâik [*üstün*] olan bir devletten, uzaktan temâşâsına bile iki üç saatten ziyade fırsat bulamaksızın ilelebet mahrum olmak saadet-i itilâf ve refah [*rahatlık ve uyuşmanın saadeti*] ile gıptadan salim [*uzak*] olan bir hanedan-ı naz u naîmin [*refah ve bolluk içindeki ailenin*] hemen kapısından ayak atar atmaz perişanlığını davet etmek gibi iki renc-i elîmin [*acı sıkıntının*] tesirât-ı cangüdâzıyla [*can yakan etkileriyle*] lahzada bir kere [*dakikada bir*] sekerât-ı mevte [*can çekişmeye*] yakın bir azab-ı ruhani [*ruh azabı*] geçirmeye başladı.

Bir gün bir gece içinde birkaç aylar bir ağır hastalıkla uğraşmış kadardı. Süzüldü, gonca-i ruhsarı [*yüzünün goncası*] solmuş bir gül-i zîbâya [*güzel güle*] benzedi.

Sabah olup da hanımefendinin oğluyla zaman-ı münazaaları [*tartışma zamanı*] olan nâmübarek [*uğursuz*] saat gelince o bela-yı nageh-zuhurun [*ansızın olan felaketin*] yâd-ı hazini [*acı hatırası*] biçare kadının gönlünde –hemen vaka tekerrür etmişçesine– tesirâtını tecdit ve tezyit etmeye [*tazelemeye ve artırmaya*] başladı.

İnfiâlât-ı kalbiyesinin [*kalbindeki kırıklıkların*] en küçürek bir cüzünü olsun izale için zihninde daima sevecek, meşgul olacak bir şey taharri eder [*araştırır*] dururdu. O acı teselliye duhter-i hırman [*mahrumluk kızı*] ve refika-i felaketi [*felaket arkadaşı*] olan Dilâşup'la hasbihalden münasip bir şey olmadığından kızı yanına celp eyledi.

Evvel kelamı [*ilk sözü*]:

"Kızım! Felek beni bir hakikatsiz çocuktan ayırdı. Onun yerine dünyada bana yâr olacak bir sen kaldın. Sağ oldukça benimle beraber bulunmak ister misin?" deyince Dilâşup kemâl-i telaşla [*fazla telaşla*]:

"Allah canımı alaydı da ayağımı bu konaktan içeri atmayaydım. Beyefendiye gücenmenize ben sebep oldum da yine hakkımda bu kadar iltifat ediyorsunuz. Talihsizliğim, meymenetsizliğim efendilerime dokundu. Aradan ben kalkarsam

yine eski imtizaç [*geçim*] elbette tazeleşir. Bunun için ölmekliğim iktiza ederse Allah bilir ona da razıyım. Tek cariyenizi gözünüzün önünden defediniz" yollu mukabele eyledi [*cevap verdi*].

Hanımefendi gayet müşfikâne, gayet nazikâne bir tavırla Dilâşup'a beyin vefasızlığında kendinin asla dahli olmadığını ve iki gün evvel evladını ikileştirmek için yanına aldığı bir vücuttan bir evladını kaybettikten sonra hiç geçemeyeceğini anlatmaktayken kapıdan içeri süratle bir cariye koşarak Ali Bey'in merdivenden yukarı çıkmakta olduğunu haber verdi. Bey de hanımefendiye suret-i kabulünü [*karşılama şeklini*] düşünmeye bile vakit vermeksizin oda kapısından göründü.

Çehresi rahat döşeğinin üzerine doğrultulmuş meyyit [*ölü*] gibi soluk, evzâı [*hâli*] Hakk'ın âsâr-ı gazabını [*öfkesinin izlerini*] görmüş fâsık [*günahkâr*] gibi mahuftu [*korkuluydu*].

Birkaç saniye kadar mebhût [*şaşkın*] etrafa bakındıktan sonra dudakları bembeyaz kesilerek titremeye, gözleri bir bayılmak istidadı göstermeye başladı. Hemen niyazmendâne [*yalvarırcasına*] ve fakat mütereddidâne [*kararsızlıkla*] bir tarzla validesinin dizlerine kapanarak bir lakırdı söylemeye muktedir olamaksızın o kadar ağladı ki biçare kadın gönlündeki inkisarı [*kırgınlığı*] bütün bütün unuttu; ciğerparesini kucaklayarak ve yüzünü başını muttasıl [*sürekli*] öperek, koklayarak:

"Aliciğim, Allah aşkına sus! Hem kendini hasta edeceksin, hem ben helak olacağım. Hiç validen bir lakırdı için sana kırılır mı? Sus, benim başım için sus! Vallahi dayanamayacağım, şimdi bayılacağım" diyerek ve gözlerinin yaşını Ali Bey'in girye-i haziniyle [*acı gözyaşlarıyla*] mezcederek [*karıştırarak*] yalvarmaya başladı.

Valide infiâli [*kırgınlığı*] ne kadar sürecek! Yarım saat evvel gönlünde itilâfa [*uzlaşmaya*] asla kabiliyet hissedemeyen biçare, evlat muhabbetine bir evlat daha ilave etmiş gibi çocuğu susturmayı kendine yâr etmekten ziyade arzu eder oldu.

Zavallı Dilâşup, kalbinin hüsn-i rikkatini [*ince güzelliğini*] tehyiçte [*coşturmada*] en büyük musibetlerde müessir [*tesirli*]

olan girye-i nedamet [*pişmanlık gözyaşları*] ve iade-i imtizaç [*barışma*] temâşâ-yı hazininin [*acıklı gösterisinin*] tesirâtına bir türlü mukavemet edemeyerek ve hatta odadan çıkmaya bile muktedir olamayarak bir şiddetli baygınlıkla bulunduğu yere yığılarak kaldı.

Ali Bey validesinin telakki-i müşfikâne [*şefkatli karşılayış*] ve teselli-i ruhperverânesiyle [*can veren tesellisiyle*] biraz kendine gelerek, hanımefendi dahi oğlunun lisan-ı hâl-i nedamet [*pişmanlığının ifadesi*] olan girye-i hazinini [*acıklı gözyaşlarını*] müteakip gördüğü iltifat üzerine simasında belli belirsiz görünmeye başlamış olan âsâr-ı sürurla [*sevinç işaretleriyle*] teskin-i halecân edince [*heyecanını sakinleştirince*] ikisinin birden nazar-ı dikkati [*dikkatli bakışı*] defaten [*o anda*] Dilâşup'a taalluk eyledi [*döndü*].

Hanım kızı o hâlde gördüğü gibi hemen yerinden fırlayarak ve beye:

"Bak, biçare senin için neler çekiyor" yollu bir tatlı sitem ederek bayılan bey olmuş olsa yine daha ziyade telaş edebilmesi muhal [*imkânsız*] addolunacak bir ıstırapla ruhlar [*esanslar*] koklatmaya, yüzüne sular serpmeye başladı.

Bir on dakika uğraştıktan sonra Dilâşup gözünü açıp da kendi hâlini ve hanımın cariye gibi etrafında dolaştığını görünce bir taraftan hafaya-yı muhabbetini [*muhabbet sırrını*] böyle bir tahammülsüzlükle meydana attığını, bir taraftan da efendisinin kendisini bayağı hizmetinde bulunacak derecede sevdiğini düşünerek gül cemaline mahcubiyet pembeliğiyle meserret [*sevinç*] parlaklığından mürekkep bir letâfet [*hoşluk*] geldi ki temâşâsı elmas üzerinde renkefşan olmaya [*renk saçmaya*] başlamış pertev [*ışık*] gibi nigâh-ı im'âna [*dikkatli bakışları*] hîrebahş olur [*kamaştırır*].

Kız telaşla doğruldu. Birkaç saniye zarfında merdane [*yiğitçe*] bir himmetle infiâlâtına [*üzüntülerine*] galebe eylediğinden çehresindeki hâl de zail olarak [*kaybolarak*] bir gün evvel kazandığı âsâr-ı mahzuniyet [*keder izleri*] avdet eyledi [*geri geldi*].

O hâlde ise Ali Bey'in bir muhabbet-i menhûseden [*uğursuz sevdadan*] yeni kurtulmuş olan ve hemen en evvel tesadüf edebileceği hüsne [*güzelliğe*] incizab [*meyletme*] istidad-ı tâmmında [*yeteneğinde*] bulunan gönlü şiddetle çarpınmaya başladı.

Dilâşup'ta gördüğü hâller Mehpeyker'in nazları, niyazları, vaatleri, hayırhâhlıkları [*iyilikseverlikleri*], nümayişleri [*gösterişleri*], muameleleri gibi sahteliği de sıhhati kadar karibü'l-ihtimal [*ihtimale yakın*] olan umur-ı meşkûkeden [*şüpheli işlerden*] değil, zayıflamak gibi, bayılmak gibi taklidi muhal ve vücudu hakikatine bürhan [*delil*] olan hâlât-ı bedihedendi [*âni hâllerdendi*].

Bâlâda [*yukarıda*] yazdığımız tarifattan da anlaşılacağı üzere Dilâşup Mehpeyker'den kıyas kabul etmez derecelerde güzel olduğu gibi ismet ve sadakati [*namus ve bağlılığı*] hüsn-i cemalinin [*güzel yüzünün*] kıymetini kat kat tezyit ettiği için bir gün evvel karşısında öyle envar-ı letâfetten [*güzellik nurlarından*] dökülmüş bir melek gezinip dururken onu görmeyecek ve sebeb-i hayatı olan validesini tahkir edecek [*aşağılayacak*] kadar bir hainenin [*hain kadının*] gafilane esiri olduğuna taaccüpler eder ve validesini eski fikrine çevirmek için bir lakırdı söylemeye bile yüzü kalmadığından dolayı nihayet derecede müteessir olurdu.

Validesiyse mücadele-i malumenin [*bilinen kavganın*] avdeti havfıyla [*korkusuyla*] eski ümidini hatıra getirmeye bile cesaret edemediği gibi Ali Bey'in gösterdiği nedamet [*pişmanlık*] acaba berikinden inkıtaını [*ayrılmayı*] da mucip midir yoksa yalnız dünkü hareketine mi münhasırdır [*aittir*], bu tereddütlerinden de gönlünü kurtaramadığından birkaç saatler Dilâşup lakırdısını açamadı. Mamafih çocuğu bir muhabbet-i cedideyle [*yeni sevdayla*] hanesine raptetmedikçe evvelki terbiyesinde, evvelki beyliğinde görebileceğine gönlü mutmain olamadığı için an be an bahsi o cihete intikal ettirmeye [*yöneltmeye*] fırsat gözetir ve fakat söze başlamak için bir türlü bir münasip mukaddeme [*başlangıç*] bulamazdı. Nihayet arzusunun tazyikâtına [*baskısına*] mukavemetten

[*dayanmaktan*] aciz kalarak beyin yanına yaklaştı. Kolunu boynuna attı. Lakırdısını kelimede bir kat' ederek [*keserek*] ve her kat'ada [*kesmede*] bir kere çocuğunun yüzüne bakarak:

"Aliciğim! Bir şey söyleyeceğim ama sıkılma! Sana gücendim zannettin öyle mi? Onun için ağladın değil mi? Ben sana gücenmedim oğlum fakat acıdım. Bilsen ne hâldeydin? Aklın başından gitmişti! Gençlikte insana her türlü felaket gelir. Hâlâ gönlünde o endişeler duruyor mu? Ötekini... Ötekini yine o kadar seviyor musun?" diyecek oldu.

Ali Bey'in çehresi derhal mehtâb-ı şehrâyin [*şenlik mehtabı*] gibi bir al alev içinde kalarak:

"Allah melunun yüz bin türlü belasını versin. Doğmadan gebermiş olsaydı, şeytan bir kuvvetli yardımcıdan mahrum kalırdı" yollu mukabele edince biçare kadın tahallüfü [*değişmesi*] hâlinde hâsıl edebileceği meyusiyet-i cangüdâz [*can yakan ümitsizlik*] korkusuyla birden bire o ümitlere düşmeye bile cesaret edemeyerek:

"Ya... İki gözüm! Dün... Dünkü hâlin.." gibi ağzından birkaç lakırdı dökmek istedi.

Ali Bey hemen sözünü keserek:

"Kurban olayım nineciğim, bana dünden bahsetme! Dün deliydim. Dün alçaktım. Allah canımı alaydı da bana dünkü günü göstermeyeydi" cevabını vermekle hanım, beyin sesindeki şiddet ve ifadesindeki ciddiyete bakarak düştüğü beladan sahihan kendini kurtardığına emin oldu. Kemâl-i meserretle [*büyük sevinçle*]:

"Yarabbi! İnayetin ne büyüktür. Bir biçare kuluna bir saat içinde hem ciğer köşesini bağışlarsın hem de terbiyesi, insanlığı beraber bağışlarsın" feryad-ı müteşekkirânesiyle [*teşekkür edercesine feryadıyla*] secdeye kapandı. Bu hâlse Ali Bey'in öyle melekmeşrep [*melek huylu*] bir hâmiye-i mihribâna [*şefkatli koruyucuya*] ettiği muameleden nedametini kat kat tezyit ederek [*artırarak*] gönlünü meserret [*sevinç*] yerine âlâmla [*kederlerle*] doldurmuştu. Çocuk teskin-i ıstırap [*acısını dindirmek*] için validesinin boynuna sarılarak ve gözleri-

nin yaşını göğsünün üzerine doğru akıtarak birkaç dakika tatlı tatlı ağladı.

Kendi ağlamak kuvvetiyle gönlünün zehrini dökerek sükûnet hâsıl edebildiyse de validesi oğlunu istediği hâlde görmek maksadının hitamını [*sonunu*] beyin Dilâşup'la irtibatına mütevakkıf [*bağlı*] gördüğünden ve fırsatı dahi gayet müsait bildiğinden birtakım zemînlerle kızın cemalinden, marifetinden, vefasından, sadakatinden bahis açtı.

Bir günün içinde uğradığı zaaf gibi, bir iki saat evvelki baygınlığı gibi zaten nazar-ı dikkatinden kurtulmamış delâil-i muhabbetini [*aşk belirtilerini*] müşevvikâne [*sevdiren*] bir edayla bertafsil [*ayrıntısıyla*] ihtar eyledikten [*hatırlattıktan*] sonra:

"Tabiatına muvafık gelmediyse başkasını arar bulurum lâkin biçare kızcağıza yazık!" diyerek ve gözucuyla simasında hâsıl olan hâllere dikkat ederek istimzâca [*yoklamaya*] başladı.

Beyse mahcup mahcup önüne bakarak:

"Siz beğendikten sonra benim niçin tabiatıma muvafık gelmesin? Sizden ne saklayım, bilakis simasını da beğendim, tabiatını da... Lâkin şimdiden evlenmeyi düşünmüyordum" cevabıyla muvâfâkatını ima edince hanım yine söze iptidayla:

"İki gözüm! Sana dün de söyledim. Zürriyetini görmek istiyorum. Çocuklarını da kendin gibi elimle büyütmeyi arzu ediyorum. Beni o devletten mahrum eder misin?" gibi birkaç lakırdıyla:

"Siz bilirsiniz" dedirtti. Ve hemen o geceden Dilâşup'u beyin yatağına vermeyi zihninde kararlaştırdı.

Çocuğu biraz eğlenmek için bahçeye indikten sonra hanım kızı çağırarak biçarenin gönlünde eski ümidinden zerre kadar eser bile kalmamışken beyin uğradığı iptiladan kurtulduğundan dolayı hâsıl olan meserretine [*sevincine*] dair ufacık bir mukaddemeden sonra beyinlerinde [*aralarında*] cereyan eden kararı bağteten [*ansızın*] söyleyince Dilâşup yine kendini tutamayarak hanımefendinin ayaklarına sarılacak yolda birtakım evza-ı mütehâlikânede [*aceleci davranışlarda*] bulunmuş

ve derhal aklı başına gelmekle ettiği hiffetten [*hafiflikten*] nihayet derecede utanarak ağlamaya başlamıştı.

Hanımefendi ise giryesinin [*gözyaşının*] sebebi hicap olduğunu çehresinin renginden teferrüs etmekle [*sezmekle*]:

"Kızım bunda utanacak bir şey yok. Allah'ın emriyle beyin senindir. Seviyorsan iftihar et! Düşmanların utansın" sözleriyle Dilâşup'u yanına oturtarak yüzünü, saçlarını okşayarak biraz vahşetini defeyledi. Mamafih Dilâşup'ta yine bir durgunluk görünür ve hanım o hâli de mahcubiyetine hamlederdi. Hâlbuki hüznüne sebep muhabbetinin mebâdîsinde [*başlangıcında*] zuhur eden fenalıktan netayici [*sonucu*] hakkında zihnine hutûr eden [*gelen*] sûitefe'üldü [*kötü tahmindi*]. Hele ne hâlse kız bu mücahede-i merdâneyle [*yiğitçe gayretle*] nefse galebe ederek bu hiss-i elimini [*acı duygusunu*] sezdirmemeye muvaffak olabildi.

Vaktaki akşam erişti. Hanımefendi sağ tarafına ihsan-ı İlahi [*Allah'ın bağışı*] olan ciğerparesini, sol tarafına atiyye-i muhabbet [*sevginin bağışı*] olan kerimesini [*kızını*] alarak bir meserret-i fevkaladeyle [*büyük sevinçle*] yemek yediler. Yemekten sonra bermutat [*âdet üzere*] biraz da bahçeye çıkarak kudret-i fâtıranın [*yaratıcı gücün*] bürhan-ı münir-i azameti [*büyük nurunun delili*] olan ecrâm-ı ulviyeyi [*gökyüzündeki cisimleri*] temâşâyla tenvir-i vicdan eylediler [*vicdanlarını aydınlattılar*].

Saat üçe varınca hanım bir odaya ve birbirinin yanındayken yine zamanlarını birbirine tahassürle [*hasretle*] geçiren iki müştak-ı vuslat [*kavuşma isteklileri*] dahi bir diğer odaya çekildiler. Subh-ı safâ-yı emel [*ümidin şenlik sabahı*] hemen o geceden şaşaanüma-yı zuhur [*görünür parlaklıkta*] olmaya başladı.

"Âlemin bir zevki yok kim âhiri derd olmasun
Mâhtâb-ı iyde derpeydir hilâli matemin"[1]

Ali Bey bu izdivaçla bir sefahat-i redîeden [*çirkin sefihlikten*] bir muhabbet-i ismetkârâneye [*namuslu sevdaya*] intikal edince tabiatında olan ikdâmât-ı kârgüzârâne [*iş bilir çalışmalar*] bir başka terakki bularak [*artarak*] gündüzleri ifa-yı vezâifinde [*vazifesinin başında*], geceleri tahsilinde fevkalade bir himmet, nihayet derecelerde bir dirayet [*zekâ*] göstermeye başladı. Güya ki Dilâşup vücuduna bir ruh-ı diğer [*başka can*] ilave etmişti. Güya ki kalbinde olan bârika-i muhabbetle [*sevgi parıltılarıyla*] havâss-ı müdrikesinin [*idrak duygusunun*] her birinde bir mihr-i muhabbet [*sevgi güneşi*] tulu ederdi [*doğardı*].

Mehpeyker ise gördüğü muameleyi sürat-i zeval [*çabuk sona erme*] şanında olan bir hiddet âsârından [*alametlerinden*] bilerek ne vakit olsa beyi ayaklarının altında rûbehâk-i niyaz [*yalvarış toprağına yüz sürer*] göreceğinden emin olduğu cihetle kendini bütün bütün istiğnaya [*naza*] çekmek istedi. Bir on gün kadar intizar etti [*bekledi*]. Arzu ettiği gibi onu aya-

1. Dünyada sonu sıkıntı olmayan hiçbir zevk yoktur. Bayram mehtâbının ardından matem hilâlinin gelmesi de (aynen böyledir). (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

ğında görmek değil hatta bir haberine dahi nail olamayınca zaruri şüphelenmeye başladı.

Dûrudirâz [*uzun uzadıya*] mütalaalardan [*düşüncelerden*] sonra bir türlü inhimâk-i şehvetperestânesine [*şehvet düşkünlüğüne*] galebe edemeyerek serâpâ [*baştan sona*] sitemle memlu [*dolu*] bir tezkireyle [*mektupla*] feleğin kendi için beslediği istikbalin [*geleceğin*] tesrî-i mukaddemâtına [*çabuk gelmesini*] kıyam eyledi [*beklemeye başladı*]. Lâkin tezkiresine bir cevap bile alamadı. Bu hareket-i lâkaydâneyse [*ilgisiz tavırsa*] –Beyin hiddeti bir kıskançlıkla başlamak cihetiyle ne kadar şiddet ve imtidât [*uzama*] hâlinde bulunsa muhabbetinin kemâline delâlet edeceği için– Mehpeyker'ce teessüf yerine memnuniyeti mucip olurdu [*gerekirdi*].

Vakıa aradaki münasebetin bütün bütün inkıta' edebileceğine [*kesileceğine*] kat'an ihtimal vermezdi. Şu kadar var ki zaman-ı firak [*ayrılık süresi*] kendince tahammülü kabil olamayacak kadar imtidât eylediğinden [*uzadığından*] istiğnadan, sitemden bir faide göremeyince en sonraya sakladığı ifâdât-ı halisâne [*samimi sözler*] ve temenniyât-ı âşıkâneye [*âşıkça isteklere*] müracaattan başka çare bulamadı. Abdullah Efendi macerasını bazı tenkîhât [*eksiltmeler*] ve ilâvâtla [*ilavelerle*] beyin yoluna memnunen [*sevinerek*] ihtiyar olunmuş bir fedakârlık şekline koyarak ve altına sadakati için yüz bin yeminler ilave eyleyerek bir tezkirede beyan-ı hâl ve arz-ı niyaz eyledi [*anlattı ve yalvardı*]. Ona da mukabele görmeyince infiâlin [*dargınlığın*] ciddiyeti korkusuyla birkaç günler bir büht-i mütereddidâne [*şaşkınlık*] geçirdikten sonra –muamelat-ı sevdanın [*gönül işlerinin*] en büyük yalanı olan ve fakat arada sırada ve hele hiç me'mûl olmadığı [*beklemediği*] ahvalde sahih çıkageldiği cihetle ekseriyet üzere kat'iyyüt-tesir [*kesin tesirli*] hükmünde bulunan– idam-ı nefs [*intihar*] tehdidini şamil bir üçüncü tezkire yazarak, bunda muktedir olduğu kadar ehvâl-i firakı [*ayrılığın dehşetini*] tasvir eyledi [*anlattı*].

Nefretle i'tilâf eden [*uzlaşan*] bir kalbe lakırdı ne kadar acıklı söylense o kadar sahte görünmek tabii olduğu için bu varaka [*kâğıt*] Ali Bey'in bir suretle nahvetine [*gururuna*]

dokundu. Bir suretle lakaytlığını tehevvüre [*öfkeye*] tahvil eyledi [*çevirdi*] ki mahudeyi [*bahsi geçen kadını*] kalemiyle dahi tahkir-i canşikâfa [*can yakıcı hakaretlere*] uğratmaktan kendini alamadı. Derhal şöyle bir cevap yazarak gelen adamla irsal eyledi [*gönderdi*].

"Hanım! Maşallah, adam aldatmakta İblis'e meydan okumaya başladınız. Azmettiğinizden bahseylediğiniz karar sahih bile olmak lazım gelse bihakkın layık olduğunuz bir cezanın icrasında siyaset cellatlarının vazifesini gasp etmiş olursunuz. İndimde [*yanımda*] zaten vücudunuzla ademinizin [*yokluğunuzun*] hiç farkı yoktur ki öldüğünüzü, kaldığınızı düşüneyim. Eğer dünyadan giderseniz maskara nikabı [*örtüsü*] kadar sahte bir hüsnle [*güzellikle*] ücretli ağlayıcı feryadı gibi yalancı birtakım delâil-i sadakatten [*bağlılık delillerinden*] kendini kurtarmaya muktedir olamayan erbab-ı iffet [*namuslu kişiler*] sevinsin. Ahvâl-i kalbiyeyi [*duygusal hâlleri*] bir tarafa bırakalım da biraz akilâne [*akıllıca*] düşünelim:

Sizinle olan ülfetimde pekâlâ tecrübe ettim ki insanın yılanla imtizacı [*dostluğu*] kabil olamadığı gibi seciye-i sıdkla [*iyi huyla*] redâet-i ahlak [*kötü ahlak*] arasında bir i'tilâf-ı daimi [*daimi uzlaşma*] hâsıl etmek mümkün olamayacak. Ben gönlümü tevdi edecek [*yöneltecek*] bir cay-i ismet [*günahsızlık yeri*] buldum. Size baziçe-i heves edecek [*arzu oyuncağı olacak*] bir esir-i sefahat [*eğlence düşkünü*] bulmaktan elbette aciz kalmazsınız. Benim için nefsinize kıymak değil, bir saatlik eğlencenizi bile feda etmeyeceğinizi idrak edemeyecek mecnunlardan olmadığımdan siz sağ ben selamet temennisiyle beraber bendenizi vakitli vakitsiz tacizden feragat buyurmuş olsanız sahihan minnettarınız olacağımı beyan eylerim."

Mehpeyker gönderdiği adamın bir tezkireyle avdet ettiğine bakarak ümidinin mukaddemât-ı zuhurunu [*gerçekleşmeye başladığını*] görmüş olmak zehabıyla [*zannıyla*] çehresi bir reng-i meserret [*sevinç rengi*] bağlamaya, dudaklarından muzafferâne tebessümler saçılmaya başladı. Tezkireyi güya bey karşısındaymış gibi nazende bir tavırla eline alarak ağır ağır

birkaç kere çevirdikten ve meyil ve istiğnadan [*nazdan*] mürekkep bir nigâhla [*bakışla*] ötesine berisine baktıktan sonra kendince münderecatı [*içindekiler*] evvelden malummuş gibi ehemmiyetsiz ehemmiyetsiz açmaya başladı.

Kâğıdı zarfından çıkarıp da sayfasına süratle bir nigâh atınca zihni bir taraftan yeis, bir taraftan hayret istila ederek çehresi müthiş bir hâlde sarardı. Dudaklarında bir damla kan kalmadı. Kaşları çatılmaya ve bîihtiyar [*elinde olmadan*] oynamaya başladı. Vücudu serâpâ [*baştan ayağa*] raşe [*titreme*] içinde kaldı. Gönlünde ise "Ben gönlümü tevdi edecek bir cay-i ismet buldum" sözünden hâsıl olan haset, tesir-i hakaret ve hırman-ı ülfet [*görüşememek*] gibi hissiyat-ı elîmenin [*acı duyguların*] cümlesine galipti.

Kadınlara göre en cangüdâz [*can yakan*] muamele bir rakibin rüçhanı [*üstünlüğü*] kuvvetiyle mağlup olmaktır. Hususuyla rakip kahrına uğrayan kadında güzellikten başka bir meziyet olmaya. Bu hakaret üzerine Mehpeyker'in kâffe-i havassını [*bütün duygularını*] maşuk-ı bîvefasından [*vefasız sevdiğinden*] zalimane bir intikam hırsı istila eyledi. İsmetsiz bir muhabbet ne zaman kat'ına [*kesmeye*] kalkışılırsa şefkatsiz bir gayza [*öfkeye*] tahavvül etmek [*dönüşmek*] tabiidir.

Fâcire [*ahlaksız kadın*] hemen o dakikadan itibaren saika-i vicdanının [*vicdanını yönlendiren*] esbab-ı husulünü [*oluş sebeplerini*] mülahazaya [*düşünmeye*] başladı. Hatta bu yolda birkaç geceler uykusuz kalarak emraz-ı nefsaniyesinin [*nefsine dair hastalıkların*] bin türlü buhranına inzimâm eden [*ilave olan*] âlâm-ı sipihrle [*kaderin acılarıyla*] birçok korkunç hülyalar, birçok yeni teşebbüsler düşündükten sonra pençesine düşen sayyadın [*avcının*] tenini paralamadıkça tehevvür-i hunharânesini [*zalimce hareketlerini*] teskin edemeyen yaralı kaplanlar gibi hasmının saadet-i hayatına [*hayatının mutluluğuna*] ruh ve vicdanı olan maşukası cihetinden hücum etmek istedi.

Bir kere bu tedbire karar verince bir taraftan ikmal-i tafsilat [*bilgi toplama*] ve tertib-i teferruata [*ayrıntıları düzenlemeye*] hasr-ı efkâr eylediği [*tüm gayretini verdiği*] gibi bir

taraftan dahi fiiliyata [*harekete geçmeye*] teşebbüsten geri durmadı. Bu yoldaki hareketlerinin birincisi ise rakibini öğrenmeye, görmeye çalışmaktı: Bohçacı kadınlar marifetiyle beyin odalık aldığını pek kolay tahkik etti [*araştırdı*]. Görmek için Fatma Hanımefendi'nin ülfet ettiği dairelere sokulmakta dahi nümayişin [*görünüşünün*] parlaklığı cihetiyle pek büyük müşkülâta [*sıkıntıya*] düşmedi. Akıbet işe başladığının on birinci günü hanımla Dilâşup'a tesadüf eyledi.

Bu mülakatta rakibiyle kendini mukayeseye başladı. Fakat feleğin bir rağm-ı takatgüdazına [*takat bırakmayan kahrına*] uğrayarak güneşe mukabil olmuş mehtap gibi çehresinin parlaklığı kendi nazarında dahi bütün bütün hiç hükmünde göründü.

Hatta hanımefendilerin düğüne geleceğini evvelden bildiği cihetiyle kendini tezeyyünâtına [*süsüne*] nihayet derecede itina etmiş ve Dilâşup'sa adab-ı ismet [*masumiyet kuralları*] hükmünce süsünden bayağı güzelliğini setretmeye [*örtmeye*] çalışırcasına sade davranmışken yine giyindiğini, takındığını yakıştırmakta, yalnız kendine değil, düğün seyrine gelen güzellerin umumuna tefevvuk eylemişti [*üstün gelmişti*].

Karı, hasedinin birazını olsun izale için bu cihet-i rüçhanda [*üstünlük yönünde*] kendisinde taharri ederek [*araştırarak*] zekâsına güvendi. Birtakım şakraklıklarla meclisi idare etmek istedi. Her vicdanda bazı kere ufak tefek âsârı [*işaretleri*] zuhur eden gayb-aşinalıklar [*gaybı bilmek*] kabilinden olarak Dilâşup güya ki Mehpeyker'in niyetini keşfetmiş gibi pürgûluğuna [*gevezeliğine*] rekabete kalkıştı. İfadelerinin, nüktelerinin saffet ve edebi kuvvetiyle hazır olanların sâmia-i teveccühünü [*dinleyenlerin ilgisini*] berikinin aşüftemeşrebâne [*ahlaksızca*] ettiği gevezeliklerden tahvil eyledi [*kendine çevirdi*].

Mehpeyker bu cihette dahi Dilâşup'un derece-i mâdûnunda [*aşağı derecesinde*] bulunduğunu görünce hiddetinden ifrit kesilmeye başladı. Eğer rakibini kendinden değersiz bulmuş olsaydı ihtimal ki Ali Bey'e olan gayzının [*öfkesinin*] birazı olsun –gönlünde kendinden aşağı bir vücuda yer verdiği için– hakarete munkalip olurdu [*dönerdi*]. Fakat hem bir maşuk

kaybetmek hem de onu her cihetle nefsine fâik [*üstün*] bir rakibe teslim eylemek Mehpeyker gibi seyyiâtla [*kötülükle*] perverde olmuş [*beslenmiş*] bir hadrâ-i dimenin [*orta malının*] değil en terbiyeli, en kadirşinas kadınların bile kolaylıkla tahammül edeceği beladan değildir.

Bu nazeninse meyusiyeti [*üzüntüsü*] tezayüt ettikçe [*arttıkça*] bütün bütün ihtiyardan kalarak [*iradesiz olarak*] tasavvur ettiği intikamın tertibatını bir kere daha pîş-i nazardan [*gözünün önünden*] geçirdikten sonra kalabalıktan bunalmış olmak bahanesiyle düğün evinden çıktı. Doğruca emr-i icrada [*yapacağı işte*] kullanmak istediği Abdullah Efendi'nin hanesine azimet eyledi [*gitti*].

İhtiyar, mukaddemki [*önceki*] mukaveleden [*anlaşmadan*] dolayı mühlet tamam oluncaya kadar Mehpeyker'in yüzünü görmekten bile ümidi keserek eğlencesini başka cihetlerde taharri edip [*araştırıp*] dururken hilaf-ı me'mûl [*beklediğinin aksine*] aradan yirmi beş gün geçmeksizin kızın oda kapısından girdiğini görünce bu hareketini paraya dokunacak bir arzuya isnat eylediğinden defaten nefsine bir itina geldi. Mehpeyker'i vakurâne [*ağırbaşlılıkla*] ve fakat müsaadekârâne [*yardımsever*] bir tarzda:

"Buyurun efendim! Gördünüz mü koca fellahı [*Arap'ı*], nasıl insana lazım olur! Lâkin mademki siz mühletten evvel teşrif ettiniz, bu inayetinize teşekküren bendeniz de vaadimden, âdetimden birkaç kat ziyade hizmette kusur etmem" sözleriyle istikbal eyledi [*karşıladı*].

Fakat kızın hiddet ve tahammukunu [*ahmaklığını*] andırır yollu şedit şedit nefes aldığını işitince dikkatle yüzüne bakarak gördü ki çehresinden elem, gözlerinden, dudaklarından gazap yağıyor. Derhal tarz-ı mükâlemeyi [*konuşma tarzını*] değiştirerek:

"Ben de ne divane herifim, münasebetli münasebetsiz her vakit latifeye kalkışırım. Simanızda bir keyifsizlik alameti var. Allah aşkına ne oldunuz?" gibi meraklı meraklı birtakım suallere başladı. Mehpeyker bir iki dakika yorgunluk aldıktan sonra müthiş bir hâlle:

"İstediğimi yapmak elinden gelir mi? Taahhüt edersen [*anlaşırsan*] maksadım hâsıl oluncaya kadar bütün bütün sana münhasır dururum. Ah! Bir gün intikam... Bir kere intikam... Ondan sonra isterse dünyanın altı üstüne gelsin" dedi. Çehresinde kin akar korkunç bir tagayyür [*değişim*] görünmeye başladı. Herif ise şerâret-i fıtriyesine [*kötü huyluluğuna*] nazaran kendince hiç hükmünde olan öyle bir matlab [*istek*] için kızın gösterdiği şiddet-i telaşı [*fazla telaşı*] istihfâfla [*alayla*] zarafete dökülerek:

"Vah! Vah! Gülmeden, eğlenmeden başka bir şey düşünmeyen Mehpeyker şimdi intikam heveslerine mi düştü? Bu melek gibi vücuda o kadar korkunç hayaller yakışır mı? Ama niçin yakışmasın? Azrail de melek..." yollu birtakım şetaretlerden [*eğlenmelerden*] sonra:

"Ne oluyorsun? Derdin nedir? Benim gibi bir kulun varken arzu ettiğin şeyin vücuda gelip gelmeyeceğini düşünmek neden iktiza ediyor [*gerekiyor*]? Yalnız istediğin neyse emret! Eğer mümkün olduğu kadar süratle vücuda gelmezse o zaman keder et!" cevabını verdiğinden kız acı acı gülümseyerek:

"Bizim yoluna dünyalar feda ettiğimiz beyefendi bir gün buraya geldiğimiz için yalıda bulamamakla bizi terk etti. Güya kıskanmış! Hah! Hah!... Ne de tuhaf kıskançlık! Beni kıskanıyor da kendine göre bir hanım buluyor, onunla eğleniyor" deyince Abdullah Efendi bu gayızlı [*hiddetli*] sözlere:

"Teessüf ettiğiniz şeye bakın! Varsın kiminle isterse onunla eğlensin! Siz kendinize bey mi bulamayacaksınız?" yolunda kendi vicdanına mutabık [*uygun*] bir mukabeleyle kızın gurur-ı hüsnünü [*güzel gururunu*] okşamak istedi.

Mehpeyker hayret ve tahkirden [*aşağılamaktan*] mürekkep bir tarzla herifin bir kere yüzüne bakarak iki üç dakika sükût ettikten sonra yine söze başladı. Aralarındaki muhavere [*konuşma*] şu kalıba döküldü:

"Galiba sen ömründe kimseyi sevmemişsin!"

"Nasıl kimseyi sevmemişim? Ne vakit muhabbetten kurtulduğumu gördünüz?"

"Bana kalırsa insan dünyada bir kere yaşadığı gibi ömründe bir kere sever. Hele sen muhabbet nasıl olur bilmiş olsan

bana demin 'Varsın kiminle eğlenirse eğlensin' lakırdısını söylemezdin. Demek ki sen bir sevdiğini elinden kaçırmış olsan kederlenmeyeceksin."

"Ben başka... Fellaha bu kıyafetle kim meyleder ki bin belalarla malik olabildiği bir nazenini elinden kaçırınca meyus olmasın?"

"Bu kadar paran varken hiç sana eğlence olacak kadın mı bulunmaz?"

"Vallahi ben size doğrusunu söyleyeyim. Paranın böyle işlerde yalancı bir şöhreti var. Güzelce bir kaş göz okkalarla altından ziyade fayda veriyor. Fakir bir kâtip bizden âlâ eğleniyor. Paraya meylederse muhabbet meclislerinden ihtiyar zenginler için artakalmış yadigârlar meylediyor. İşte siz meydanda değil misiniz? Biçare Arap gebermiş olsaydı elbette şimdiki hâlinizin yüz binde biri kadar müteessif [*kederli*] olmazdınız. Lakırdılarımı sitem zannetmeyiniz! Âlemin hâlini tarif ediyorum. Demek isterim ki sizin yerinizde olsam ben kederden helâk olacağıma gider kendinden güzel bir bey bulurdum, onu hiddetinden çatlatırdım."

"Sen ne vakit benim yerime gelirsen o zaman kendi bildiğini yaparsın. Şimdi benim intikamıma hizmet elinden gelir mi? Onu soruyorum."

"Çocuk! Bir delikanlıdan intikam almanın lakırdısı mı olur? Bir bahane bulayım da hapis mi ettireyim? Dövdüreyim mi? Hangisiyle gönlüne kanaat gelirse emrediniz."

"Hiçbirini istemem. Bir çare bulacaksın, beyi o kadından ayıracaksın."

Söz buralara düşünce Abdullah Efendi nazan nazan [*nazlı nazlı*] bir tarz-ı muzafferâneyle [*zafer kazanmış tavırla*] sandalyesine yaslandı. Bıyık altından sırıtarak:

"Ne kadar da güç bir iş teklif ettiniz. O kadar telaşınız bunun için miydi? O kadar kıskanç, o derece mağrur bir beyefendiyi hareminden, cariyesinden ayırmakta da insan güçlük çekerse dünyada kolay sözünün manası kalmaz. Siz bana kızın ya şüphe davet edecek bir hareketini tahkik ediniz yahut vücudunun gizli yerlerinde bir nişan varsa onu haber alınız.

Size rakibinizi zindan takımından alçak bir fahişe kıyafetine [*şekline*] koymak boynuma borç olsun! Çıkacak lakırdılar beyin kulağına pek uzasa bir haftada gider, o hâlde de ayrılacaklarına şüphe kalmaz a! Bin kere yaptığımız şeyler" diyerek iskemlesinin üzerinde minnetkârâne [*minnet edercesine*] öteye beriye dönmeye başladı.

Mehpeyker'se, yılan zehrin hâssiyyetini [*tesirini*]; cellat, kemendin kuvvetini nasıl idrak ederse tedbirde olan mahareti o derece ehemmiyetle takdirle ciddi ve samimi bir yolda "Sihir yapanlar sen dururken niçin şeytandan medet umarlar bilemem" dedi.

Teşekküren herifin o murdar yanaklarını birkaç kere öptükten ve kendi nazik dudaklarını birkaç dakika o kokmuş ağzında bıraktıktan sonra lazım olan tahkikatı istihsal [*yapmak*] için hemen sokağa uğradı.

Bir taraftan vukuat-ı cariyeyi [*olan bitenleri*] tahkik etmek ve mümkün olursa cariyelerden birini casusluğa almak için bohçacı kadınları beyin hanesine musallat ettiği gibi bir taraftan dahi kendisi o civarda bulunan hamamları dolaşmaya başladı.

Felek meydana bir musibet getirmek isteyince esbabını [*sebeplerini*] pek çabuk (çâpuk) [2] tedarik eder: Mehpeyker işe başladığının dördüncü günü Dilâşup'a bir hamamda tesadüf etti. Gördü ki ta peştamal bağının yanında biri siyah, biri kumrala mâil [*benzer*] iki büyük hâli [*beni*] var. Ümidinden ziyade mevkine düşmüş olan bu nişaneyse nazarında husûl-i maksada [*maksadının gerçekleşmesine*] maaziyade [*fazlasıyla*] göründüğünden alelacele giyinerek refik-i mel'anetinin [*melun arkadaşının*] yanına gitmek istedi. Geçerken bir iş için yalısına da uğradı.

Fırsat bir kere başlayınca birbirini takip edegelmek kesirü'l-vuku [*sık sık*] olan tesadüflerdendir. O kabilden olarak meğer biçare Dilâşup, hamama gelmeden evvel odasında ezvâk-ı vicdanına [*duygusal zevklerine*] dair hatırından ne geçerse bir yere yazmakla uğraşır. O sırada bey odadan içeri

2. Namık Kemal parantez içinde kelimenin asıl yazılışını vermiştir.

girer. Elindeki kâğıdı görmek ister. Bizde bir kadın –velev "Şinasi" istidadında [*yeteneğinde*] olsun– bu terbiyeyle ne kadar güzel yazabilecek? Biçare Dilâşup kâğıt üzerine koyduğu şeyleri hatta kendine dahi beğendirmediği için bittabi utanır, göstermez. Bey bu hâlde latife yollu almaya kalkışır. O da kâğıdı yırtar.

O sıra ise alışveriş bahanesiyle daima ervah-ı musallata [*rahatsız eden ruhlar*] gibi kızın etrafında dolaşmakta olan habîselerden [*fesatçılardan*] biri konakta bulunur. İşi haber aldığı gibi kemâl-i şitapla [*çarçabuk*] Mehpeyker'in yalısına gelir. Cariyelere tafsilat verir.

Mehpeyker bu suretle Arap'ın taharri ettiği vesilelerden ikisini de birbirini müteakip tedarik edince ekâzib [*yalanlar*] içinde perveriş bulmak [*ilerlemek*] cihetiyle meşhûdâtından [*gördüklerinden*] başka hiçbir şeye ve belki bazı kere meşhûdâtına bile inanmamakla me'lûf [*alışık*] olan gönlü yalnız aldığı haberlerin takdir-i ehemmiyetinden [*önemini bilmekten*] değil bir dereceye kadar dahi iki vesilenin bir günde zuhurundan dolayı hırs-ı emel [*hırsla istemek*] saikasıyla [*sebebiyle*] zihnine hutur eden [*gelen*] tefe'ülden [*tahminden*] bütün bütün mutmain olarak İstanbul'a geçtikten ve Abdullah Efendi'yle mülâkat edip de hâl [*ben*] nişanesini ve kâğıt macerasını bertafsil [*ayrıntısıyla*] hikâye ile ondan dahi husûl-i maksadınca [*niyetinin gerçekleşmesinde*] istediği gibi teminat aldıktan sonra bütün bütün müsterih olarak [*rahatlayarak*] yalısına avdet etti. Teşebbüsât-ı vakıanın [*giriştiği olayın*] neticesini beklemeye başladı.

Ali Bey'se muhabbet-i ismetkârânesinin [*temiz sevgisinin*] ezvak-ı ruhperveriyle [*can veren zevkleriyle*] hayatından kemâl-i şevkle [*tam bir memnuniyetle*] behredâr olmaya [*nasiplenmeye*] başlayalı tuttuğu tarz-ı kâr-âşinâyâne [*iş bilirlikte*] ve kibarânede [*kibarlıkta*] günden güne terakki ederek [*ilerleyerek*] her fiilini mukteza-yı hâle [*gerekli duruma*] tevfik eylediğinden [*uydurduğundan*] mesâlih-i mütenevviasından [*çeşitli işlerinden*] ihtilâs-ı vakit ettikçe [*vakit buldukça*] tenezzüh [*gezinti*] için mesirelere de giderdi.

Abdullah Efendi, beye bir münasip yerde tesadüf için tayin ettiği casusların birinden bir cuma günü yine Çamlıca'ya gideceğini haber alarak vesait-i mel'anetinden [*melunluk vasıtalarından*] Pertev Ağa namında gayet yakışıklı bir delikanlıya iktiza eden [*gereken*] talimatı i'tâ [*vermek*] ve Mehpeyker'i de beyin mebâdî-i ıstırabını [*acısının başlangıcını*] müşahadeyle [*seyretmekle*] intikamın lezzet-i hunharânesinden [*zalimce tadından*] müstefit etmek [*faydalandırmak*] için davet ederek oraya gitti. Ali Bey'in mevki-i müntehabı [*seçkin yeri*] olan mahut [*bilinen*] çınar civarında bir yere oturdu.

Mehpeyker'se gayz-ı muzmer [*gizli öfke*] gibi gün doğmadan uyanmış, fikr-i intikam gibi hasmını taharriyle mev'id-i mülakata [*buluşma yerine*] atılarak ârâmsız [*durmaksızın*] oraları dolaşmaya başlamıştı.

Ali Bey seyre saat altıdan[3] sonra geldi. Bir iki kere öteye beriye dolaştıktan sonra Arap'ın tahmin ettiği yerde karar kıldı.

Mehpeyker şikârına [*avına*] göz atmış yılan gibi gazabından bükülerek ve hiddetinden her hareketinde bir renk göstererek zaman-ı fırsata [*uygun zamanı*] intizaren [*bekleyerek*] aşağı yukarı gezinir, Ali Bey'se habîsenin [*fesatçının*] o hâlini tees-sür-i hakaret [*aşağılanma üzüntüsü*] ve acz-i intikamdan [*intikam alamamaktan*] hâsıl olmuş zannıyla hakkında lisanıyla, kalemiyle gösterdiği muamelat-ı zehrâmizi [*acı davranışı*] evza-ı bâridesiyle [*soğuk tavırlarıyla*] dahi tekrar ederdi.

Beyin vürudundan [*gelişinden*] takriben bir yirmi dakika sonra Arap'ın kelb-i şikârı [*av köpeği*] hükmünde olan mahut Pertev Ağa endişeli bir tavırla kâh kaşını gözünü oynatarak, kâh saçlarını karıştırarak yanına doğru gelmeye başladı. Mehpeyker de hemen arabasını çektirdi. Güzerân edecek [*geçecek*] hâlleri layıkıyla görmeye, dönecek sözleri tamamıyla işitmeye müsait yerde karar eyledi.

Pertev, evza-ı mahudesiyle [*bilinen tavırlarıyla*] Abdullah Efendi yaklaşınca hemen orada bulunan bir boş iskemleyi

3. Gündüz on iki civarı.

kaparak selam gibi, sual-i hatır [*hatır sorma*] gibi resmi muamelelere dahi meydan bırakmaksızın:

"Biz bu kızcağızla ne yapacağız? Ne de acayip belaya çattık!" dedi. Lahavle okur gibi hızlı hızlı teneffüslerle herifin yanına oturdu.

Abdullah Efendi beyinlerinde [*aralarında*] cereyan etmiş olan muvazaa [*sahte anlaşma*] hükmüyle tarz-ı tecahülde [*bilmezmiş gibi bir tarzda*]:

"Nasıl kız?" deyince:

"Canım! Şu üç gün evvel önünden geçtiğimiz mavi konaktaki kız. Hani sağ tarafında bir harap mescit, karşısında bir yoğurtçu kârhanesi [*dükkânı*], bahçesinin yanında mahut İstavri'nin bostanı olan mavi konak" diyerek beyin hanesini tarifle gönlünü her türlü endişe ve ıstıraba i'dâd ettikten [*hazırladıktan*] ve Arap'tan:

"Ay! Oradaki kız ne olmuş?" sualine uğrayarak tesvilâtını [*yalanlarını*] ikmale fırsat bulduktan sonra:

"Nasıl ne olmuş? İnsana muttasıl [*devamlı*] bin türlü işaretler, bin türlü şiveler ediyor. Aklım başımda kalmadı" dedi. Ve Abdullah Efendi'den:

"Delikanlıların kızlardan gördüğü iltifattan şikâyet etmesi de yeni mi çıktı? Sen de ona işaret et! Çaresini bul, çat, zevkine bak!" cevabını aldı.

Muhavere bu dairede bulundukça Ali Bey hanümanının [*ailesinin*] namusunu lekedâr edecek [*lekeleyecek*] böyle bir badirenin [*felaketin*] zuhurundan nüzüle [*felce*] uğrayacak derecelerde veleh [*hayret*] ve teessür [*üzüntü*] içinde kalarak böyle bir edepsizlik hanesindeki cariyelerin hangisinden sudur edebileceğini [*olacağını*] mülahazada [*düşünmede*] iken mahut delikanlı aldığı cevaba karşı:

"Bilmem ki çatmak mümkün olacak mı? Oraya daha yeni satılmış. Tahkik ettim [*araştırdım*], bir genç beyin de pençesine düşmüş. Adı da Ali miymiş neymiş?" deyince bey kalpgâhına [*kalbine*] kurşun dokunmuş aslan gibi bir müthiş sedayla yerinden fırladı. Tüyleri ürperdi, çehresi ateş, gözleri kan içinde kaldı. Hemen yıldırım gibi herifin üzerine düşmek

üzereyken yanı başında ciğerler paralayacak kadar müessir [*tesirli*] bir kahkaha-i istihza [*alaylı kahkaha*] işitmekle başını alelfevr [*derhal*] o tarafa çevirince baktı ki Mehpeyker zakkum çiçeği gibi bir reng-i şetarete [*şuh renge*] müstağrak olarak [*boğularak*] fevt olmuş [*kaçırılmış*] fırsat, kıymeti bilinmemiş ikbal [*talih*] gibi beyin uğradığı belaya uzaktan handeler ediyor [*gülüyor*]!

Bu şematet-i zehrâgîn-i füc'e [*zehir dolu ani şamata*] gibi defaten [*hemen*] vücuduna istila ederek kanına bir soğukluk geldi. Çehresi topraktan soluk bir renk bağladı. Hemen durduğu yere yığılakaldı.

Müttefikîn-i mel'anetin [*melun birleşmenin*] maksadını hâsıl etmeye işin bu derecesi de kâfiydi fakat berikiler, silah-ı tagallüpleri [*zorbalık silahları*] altında can veren biçarelerin aza-yı meyyitesini [*ölü uzuvlarını*] paralamadıkça rahat edemeyen Tatar hunrîzleri [*kan dökücüleri*] gibi, işin bu derecesiyle kanaat etmeyerek Arap yine sözünde devamla:

"Sen galiba Dilâşup'tan bahsediyorsun. Biz onu daha evvelki hanımın yanında bilirdik. Aşüfte kendine bir "kapı mandalı" peyda edinceye kadar pekâlâ sabretti. Fakat evvel de bize rûy-i dil [*yumuşak yüz*] göstermekten geri kalmazdı" demekle muhatabı:

"Bize yalnız rûy-i dil değil göbeğinin üstündeki benleri bile gösteriyor da yine bir faide hâsıl edemiyoruz. Ama görseniz ne benler!" derken Arap sözünü keserek:

"Gördük! Gördük! Biri siyah, biri kumrala mâildir [*benzerdir*]. Çalış delikanlı! Gayretine fütur [*ümitsizlik*] getirme! Birkaç gün evvel bize davetnâme [*davet mektubu*] yazıyormuş. Beyefendi üzerine gelmiş. O kâğıt yırtıldıysa başkasına nail olmadan geri kaldık a! Bu kıyafetle benim muvaffak olabildiğim yerlerde sen meyus mu kalacaksın!" yollu birtakım ekâzib-i mel'ûneden [*lanet yalanlardan*] sonra güya sözleri her türlü menviyâttan [*pislikten*], her türlü makâsıd-ı seyyieden [*kötü maksatlardan*] berî [*uzak*] bir adi muhavereymiş gibi bir tarz-ı masumaneyle yerlerinden kalktılar, gezinmeye gittiler.

Mehpeyker de ağzından zehirli bir hande-i sürur-ı hunharâne [*zalimce sevinç gülüşü*], gözlerinden kanlı kanlı bir nazar-ı kinâlûd-ı müntekımâne [*öç alırcasına kinli bakışlar*] saçarak bir tarafa çekildi.

Bey bulunduğu yerde adeta cemât [*donmuş*] gibi his ve hareketten berî kalmıştı. Fakat berikilerin her sözü bir alevpare [*alev parçası*] gibi sâmiasından [*kulağından*] güzar ettikçe [*geçtikçe*] fikrinde, kalbinde birer dağ [*yara*] bıraktı. Uğradığı belayı düşüne düşüne yarım saat kadar bir buhran geçirdikten sonra hararet-i gariziyesi [*vücut ısısı*] dahi defaten [*hemen*] galeyan etmekle şiddet-i tehevvürden [*öfkenin şiddetinden*] baştanbaşa bir ateşpare kesildi.

Ve hemen oradan yıldırım gibi konağa düşerek hem hanümanının erkân-ı asayişini [*emniyetini*] zirüzeber [*altüst*] eyledi hem de kendinin âmâl-i istikbali [*gelecek hayalleri*] bütün bütün mahvüperişan [*darmadağın*] oldu.

"En ednâ lütfuna can vermeye müştâk iken sad hayf
Beni cevrinle öldürdün beyim, ağyâra aldandın"[1]

Bey konağa gelinceye kadar dünyada ne kadar emeli, ne kadar zevki varsa hepsini birer birer hatırdan geçirdi. Fakat her biri nefsi için bir azab-ı diğer [*başka azap*] hükmünde göründü. Hayatla arasında hırs-ı intikamdan [*öç alma hırsından*] başka hiçbir rabıta kalmamıştı.

Dilâşup için âlemde eşedd-i belaya [*belaların en fenası*] olan mevti [*ölümü*], ehaff-ı mücâzât [*cezaların en hafifi*] addederdi. Konağa geldiği sırada ise validesiyle kız sokakta bulunduklarından derununda mültehip [*alevlenmiş*] olan nâire-i gazap [*öfke ateşi*] menfez [*girecek yer*] bulamamış ateş gibi sine sine vücudunu hâkister [*kül*] etmeye başlamıştı. Güya ki etrafını ihâta eden nesîm [*rüzgâr*], bütün hava-yı mematîden [*ölüm havasından*] ibaret olarak her nefes aldıkça hayatının bir cüzünü fenapezîr ederdi [*yok ederdi*].

Bu ıstırapla kâh dudağını ısırarak, kâh dişlerini gıcırdatarak muttasıl odanın içinde gezinir ve her dakikada bir kere

1. Ben senin en küçük bir lütfun için bile ölmeye can atıyorken, yüzlerce defa yazıklar olsun ki beyim, sen yabancıların sözüne kanıp beni zulmünle öldürdün. (Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

sekteye [*durmaya*] yakın bir durgunluktan humma deliliğinden şedit [*şiddetli*] bir tehevvüre [*öfkeye*] intikal ve bir iki dakika sonra yine aksine avdetle kâh şeyhe [*kişner*] gibi hazin hazin güler, kâh yetim gibi garip garip ağlardı.

Saatlerce bu meşâkk-ı cangüdâz [*can alıcı sıkıntılar*] içinde kalmak cihetiyle hayat-ı kalbiyesinin [*kalp çarpıntısının*] şiddetinden kanına bir fesad-ı külli [*karmakarışıklık*] târî olmuş [*meydana gelmiş*] ve asabı bütün bütün bozulduğu gibi beyni dahi başına suûd eden [*sıçrayan*] demin [*kanın*] hararetiyle eriyecek derecelere gelmiş olduğu sırada hiçbir şeyden haberi olmayan biçare validesiyle her türlü günahtan berî [*uzak*] olan masume Dilâşup sokaktan avdet ederek odaya girince bey hemen son nefesinde kâtilinin ciğerini koparmaya saldıran yaralı asker gibi sırf asabi, gayet müthiş, nihayet derecede bîrahmâne [*acımasız*] bir hamleyle Dilâşup'un zaman-ı şevkinde [*şevk zamanında*] layıkıyla koklamaya kıyamadığı, o nazik saçlarına sarılarak ve sekerât-ı mevt [*ölüm döşeği*] hâlinde zuhur eden harharalar [*homurtular*] kadar korkunç bir sedayla:

"Benlerini kime gösterdin, fahişe?... Davetnâmeyi kime yazdın, melun?" diyerek biçare kızın başını yanındaki duvara bir suretle çarptı ki vurmasıyla Dilâşup'un ağzından burnundan siyah siyah kanlar dökülerek meyyit [*ölü*] gibi boylu boyunca yere yıkılması bir oldu.

Validesi ömründe görmediği böyle bir badireye [*felakete*] tesadüf edince aklını kaybetmişçesine bir telaşla:

"Ali, ne yapıyorsun?" diye şaşkın şaşkın feryat ederek aralarına girmek istediyse de bey bîedebâne [*edepsizce*] bir dest-i retle [*itmeyle*] validesini bir tarafa kaktı; pençesine sayd [*av*] geçmiş, gözüne kan görünmüş canavar gibi dişleriyle, tırnaklarıyla kızın ötesini berisini yırtmaya, koparmaya başladı.

Biçare başındaki darbenin tesiriyle uğradığı baygınlıktan ara sıra vücudundaki evcâ' [*ağrılar*] şiddetiyle göz açmaya muktedir oldukça bulunduğu zemîn-i hunâlûd [*kan dolu yer*] içinde sürünerek müştakâne [*istekle*] beyinin ayaklarına yüz sürmeye çalışır ve vicdanının teslimiyet-i kâmilesi [*tam tesli-*

miyeti] ise çehresinde hâsıl olan hüznâgîn [*hüzün veren*] tebessümlerden anlaşılırdı.

Bu facia yarım saatten ziyade imtidat ettikten [*sürdükten*] sonra kız bittabi cisminin zaafına mağlup olarak bütün bütün bayıldı. Beyin uğradığı birkaç türlü emraz-ı hâile [*korkunç hastalıklar*] cihetiyle kuvve-i muharrikesi [*harekete geçiren gücü*] yalnız asabının şiddet-i heyecanından [*artan şiddetinden*] ibaret olmakla yorgunluktan tabii heyecana bir inkıta [*kesilme*] gelince o da masrû' [*saralı*] gibi çeneleri kısılarak bir tarafa yıkıldı.

O zamana kadar vakanın dehşetiyle bütün bütün veleh [*şaşkınlık*] getirerek hayran hayran [*şaşkın şaşkın*] etrafa bakmaktan başka bir şeye muktedir olamayan validesiyse ciğerparesinin öyle hayat ve memâtı [*ölümü*] bilinmez bir hâle uğradığını görünce saçlarını yolarak ağlamaya, feryat etmeye başladı.

Sedasını işiten cariyeler yetiştiler. Dehşet ve teessürle ağlaya bayıla beyefendiyi bir yatağa, biçare Dilâşup'u bir başka odaya nakledebildiler.

Birbirini müteakip öteye beriye saldırılan uşaklardan biri vakadan iki üç saat sonra bir tabip tedarik ederek konağa getirmişti. Beyin keyifsizliği hemen hemen imkân-ı tedavi haddini [*sınırını*] geçmek üzereyken tabip yetişerek birtakım teşebbüsât-ı seriayla [*hızlı müdahalelerle*] beliyyenin [*belanın*] önünü almaya kıyam eylediği gibi biçare Dilâşup da iktiza eden [*gereken*] muâleceleri [*ilaçları*] tertip eyledi.

Hanımefendinin en büyük endişesi beyin zihnine halel [*zarar*] gelmiş olmak vâhimesiydi [*kuruntusuydu*]. Tabibe, geçen vakayı bir lisan-ı hazinle [*acıklı dille*] ifade ettikten sonra endişe ettiği ciheti meydana koyarak bin türlü niyazlar, bin türlü yeminlerle ettiği uzun uzadı istintaklar [*sorgulamalar*] üzerine çocuğun halecan-ı kalple [*kalp çarpıntısıyla*] karışık bir baş hummasına müptela olduğunu ve cünun [*delilik*] gösterecek yolda olan harekâtı da nöbetin şiddetinden ileri geldiğini tahkik edince humma gibi bir hastalık meşhur olan dehşetiyle beraber biçare kadının nazarında cünundan ehven

[*daha iyi*] göründüğünden tahkikat-ı vakıa [*durumu öğrenmek*] bir dereceye kadar gönlündeki ıstıraba sükûnet vermişti.

Biçare Dilâşup'sa bir eza-yı ruhani [*ruhsal ıstırap*] içinde bulunanların cisme arız olan her türlü âlâmdan [*kederlerden*] gaflet edegeldiği gibi uğradığı sekte-i ıstıraptan [*acının dinmesinden*] biraz kurtulup da ruh-ı müşahhası [*görünür ruhu*] hükmünde olan beyini o hâlde görünce kendini bütün bütün unutarak cism-i cerihadârını [*yaralı vücudunu*] onun hizmetine, kalb-i hunâlûdunu [*kanlı kalbini*] onun dua-yı afiyetine [*sağlık duasına*] vakfetmekten [*bağışlamaktan*] başka bir şey düşünemez oldu.

Bir valide-i müşfikayla [*şefkatli anneyle*] bir âşıka-i dilfigâr [*gönlü yaralı âşık*], sabaha kadar bîhodâne [*baygın gibi*] bir nöbet-i şedit [*şiddetli nöbet*] altında inlemekte olan hastanın ayağı ucunda iki melekü'r-rahme [*şefkat meleği*] gibi ağlaştılar. Cenabı Hakk'a niyaz ettiler. Bey verilen ilaçları sırf asabi bir hareketle içer ve fakat yine kendini bilmezdi.

Bu hâlle sabah oldu. Nöbet de hiffet bulmaya [*hafiflemeye*] başladı.

Saat iki sularında –ki tabip dahi hastasını muayeneye gelmişti– hummanın dalgınlığı bütün bütün sükûnet bularak Ali Bey gözlerini açtı, etrafına bakınmaya başladı.

Birkaç dakika kimseyi tefrik edemedikten [*ayıramadıktan*] sonra nazarına, başörtüsüyle makam-ı hizmette [*hizmet yerinde*] bulunan Dilâşup tesadüf edince yine kalbi birden yerinden oynayarak çarpınmaya âgâz eyledi [*başladı*].

Bu hâlle Dilâşup'a dair gönlünde def'i nâkâbil [*imkânsız*] bir madde-i teessür [*üzüntü sebebi*] olduğunu def'aten idrak etmişti. Fakat bir hayli zamanlar kendini toplayıp da maceraya tahattur etmeye [*hatırlamaya*] muktedir olamadı. Düşüne düşüne eleminin esbâbını [*sebeplerini*] bulunca biçare Dilâşup nazarında kâffe-i lezâiz-i hayatının [*hayatının tüm lezzetlerinin*] kâtili gibi göründüğünden hemen bir tehevvür-i mecnunâneyle [*delice hareketle*] yerinden fırlayarak üzerine hücum etmek istediyse de tabip beyin önüne set olarak hıfz-ı hayatınca [*hayatını korumak için*] bu türlü harekât-ı gazubâneden

[*öfkeli hareketlerden*] terettüp edecek [*doğacak*] mahâziri [*sakıncaları*] ta'dâtla [*saymayla*] azmine mani olduğu gibi hanımefendi de kızı kaçırdığından ve beyin hastalık ve yorgunluğuyla sinirlerinde öyle bir heyecanı temdide [*uzatmaya*] kudret olmadığından bir gün evvelki facianın tecdidine [*tekrarlanmasına*] mahal kalmadı.

Hasta tekrar yatağına yıkılıp da validesi de odaya avdet edince tabip bed-i kelam ederek [*sözü açarak*] beyefendiye bulunduğu hastalık, esbâb-ı cismaniyeden [*bedensel sebeplerden*] ziyade avârız-ı ruhaniyeden [*ruhsal durumlardan*] neşet eylediği [*doğduğu*] anlaşıldığına ve o hâldeyse ihtiyar edeceği tarz-ı müdâvât [*tedavi şekli*] için gönlündeki ıstırabın ne türlü şeylerden neşet eylediğini bilmek lazım geldiğine dair ufak bir mukaddemeden sonra gördüğü cariye yani Dilâşup hakkında sebeb-i tehevvürünü [*hiddet sebebini*] sual etti ve etıbbanın [*doktorların*] her cihetle mahremiyet ve fen ve vazifeleri mukteziyâtından [*gerekliliğinden*] olduğu suretle kendisine söylenilecek lakırdı hafâyâdan [*sırlardan*] olduğu cihetle faş olmak [*ortaya dökülmek*] muhatarasından [*tehlikesinden*] emin bulunulmak lazım geleceğini dahi ilavede kusur etmedi.

Bey biraz tereddütten sonra sıyanet-i hayatı [*hayatını korumak*] için beyan olunan lüzumu nazar-ı dikkate aldığı gibi zaten kalbini tazyik etmekte [*sıkıştırmakta*] olan endişe-i tahammülgüdâzın [*dayanılmaz endişenin*] izharıyla [*açıklanmasıyla*] tahkikine [*araştırılmasına*] tabiatında bir mecburiyet gördüğünden cariyeden namusunca emniyeti izale edecek bazı hareketler zuhur ettiğine yakîn [*kesin bilgi*] hâsıl eylediği için hemen haneden def olunmasını istediğini ve gözüne göründükçe kendini zapt edemeyerek daima üzerine hücumla hastalanmak muhatarasında [*tehlikesinde*] bulunacağını, hastalığının müterettibâtından [*icabından*] olan kesik kesik sözler, hazin hazin edalarla ifade eyledi. Dilâşup biçaresinin ismeti [*namusu*] validesinin nezdinde kendi iffeti derecelerinde müsellemâttandı [*şüphesizdi*]. Fakat ciğerparesinin muhatara-i hayatı [*hayati tehlikesi*] korkusuyla tamamen müdafaaya cesa-

ret edemediği gibi tereddüt ve niyaz-ı dikkat [*ince yakarış*] gösterir birkaç lakırdı söyler söylemez tabip Ali Bey'e meydan bırakmaksızın mütecellidâne [*kıvraklıkla*] bed-i kelam ederek:

"Mademki iş bu dereceye gelmiş cariyenin kabahati olup olmadığını arayacak zaman değildir. Bey oğlunuzun hayatı onun def'ine tevakkuf eder [*bağlıdır*]. Konakta cariyeyi bulundurmakla bir cellat bulundurmanın hiç farkı yoktur. Şimdi nereye def olunacaksa göndermeli. Olmazsa bendenizi beyefendiye bakmaktan affediniz" sözleriyle kat-ı cevap eyledi [*sözü kesti*].

Hanımefendi için Dilâşup lezâiz-i hayattan [*hayatın lezzetlerinden*] ma'duttu [*sayılırdı*]. Fakat ne yapsın ki muhatarada bulunan ciğerpare, hükmü verense onun hıfz-ı sıhhatine müvekkel olan [*bırakılan*] tabipti. Çaresiz ehven-i şerri [*kötünün iyisini*] ihtiyar eyledi [*seçti*]. Dilâşup'un def'ine rıza gösterdi. (Zavallı kadın! Dilâşupla beraber hanümanının [*ailesinin*] ruhani ve vicdani ne kadar saadeti varsa beraber gideceğini nereden idrak eylesin.)

Ali Bey bir buhran-ı şedidin zaman-ı indifâında [*bitme zamanında*] bulunduğundan kanında tabii hâsıl olan sükûnet cihetiyle fiiliyatına [*hareketlerine*] gayet teessürsüz [*kedersiz*] bir hâlde iptida ederek [*başlayarak*] hemen bir esirci davetine mahsus adam gönderdi. Tabip iktiza eden reçeteleri yazarak işine gittiği sırada çağırılan esirci de gelmişti.

Hâlbuki Mehpeyker daha Çamlıca'dan avdet eder etmez Dilâşup'un bieyyihâl [*herhâlde*] satılacağını teferrüs etmekle [*kestirmekle*] rakibini hem pençe-i hakareti [*hakaret kıskacı*] altında ezmek hem de bir daha beyin teceddüd-i muhabbetine [*sevgisinin tazelenmesine*] mazhariyet istidadından bütün bütün mahrum etmek için satılığa ne kadar cariye çıkarılırsa bir kere kendine müracaat olunmasını esir ahzui'tâsıyla [*alışverişiyle*] meşgul olanlara, birçok mevâid-i ihsanla [*hediye vaadiyle*] beraber tembih eylemişti.

Binaenaleyh esirci beyefendinin yattığı odaya girip de satılık cariye olduğunu haber alınca hanıma:

"Vallahi efendim, bir hâhişli [*istekli*] müşteri var. Eğer cariyeyi beğenirse istenilen bahayı [*değeri*] kurtarabiliriz. Fakat kendisi bozuk takımdandır. Dairenizden çıkma bir cariyenin öyle yerlere düşmesini istemem" demekle bey hemen yatağından doğrularak:

"Bozuk takımdan mı dedin? Benim istediğim de oydu. Ne münasip tesadüf etti! Hınzır gitsin, kerhanelerde çapkın dayağı yiyerek, sarhoş kusmuğu temizleyerek zillet içinde gebersin! Şimdi köpeği götürmeli, bahasına bakmamalı, kaç kuruş verirlerse satmalı, akşama kadar parasını buraya getirmeli!" yollu dünyada hiçbir vakit, hiçbir münasebetle ihtiyarı caiz olmayacak tembihat-ı mütehevvirâneyle [*kızgınca tembihlerle*] zu'munca [*zannınca*] teşeffî-i sadr eyledi [*gönlünü rahatlattı*].

Esircinin ise böyle kat'-ı fiyat [*fiyatı belirleme*] kendi irade ve menfaatine bırakılan pazarlık canına minnet olduğundan:

"Ferman sizin! Allah ömrünüze bereket versin! Mademki işi cariyenize havale buyurdunuz, hizmetimden efendilerimi memnun etmeye çalışırım" gibi birtakım beylik sözlerle cariyeyi almak için dışarı çıkmak isteyince hanımefendi hemen arkasından fırlayarak sofada Dilâşup'a renk verilmemesi için esirciye iktiza eden sözleri telkin ettikten sonra biçarenin yanına gitti ve teessüratını [*üzüntüsünü*] muhabbet-i maderânesinden [*annelik sevgisinden*] hâsıl olan mekânetle [*ağırbaşlılıkla*] setrederek [*örterek*] beyin gösterdiği hiddet uğradığı hastalık iktizasından olduğunu ve hekimin rivayetince kendi konakta bulunup da çocuğun gözüne göründükçe keyifsizliğin def'i kâbil olamayacağından birkaç günler bir yere gitmesine lüzum tebeyyün ettiğini [*geldiğini*] ifadeden sonra yanındaki hanım eski bildiklerinden olduğuna ve binaenaleyh kendisini ona misafir vereceğine dair müşfikâne bir yalan söyledi.

Dilâşup'sa mesele beyin sıhhatine intikal edince birkaç günlük misafirliğe değil ahirete bile gitmeye bin canla teşneydi [*istekliydi*]. Hele gördüğü ve kendince sûhân-ı can [*ömür törpüsü*] bildiği muameleler keyifsizlik neticesinden olduğu-

nu işitince gönlünde olan iki endişenin birini olsun bertaraf etmiş olmak vâhimesiyle [*vesvesesiyle*] kendini dünyanın en bahtiyarlarından bilerek hemen yaşmaklandı. Hanımefendiden yalnız beyin sıhhatçe kendinin habersiz bırakılmamasını, Cenabı Hak'tan maşukunun [*sevdiğinin*] hıfz-ı hayatını niyaz eder hazin ve müessir bir tarzla istirham ederek esirciyle beraber gitmeye kıyam eyledi.

Hanımefendi esna-yı firakta [*ayrılık esnasında*] az kaldı oğlunun havf-ı memâtıyla [*ölüm korkusu*yla] beraber kızı göndermeyecek ve onu göze kestiremeyince bir girye-i matemle [*matem gözyaşlarıyla*] biçareyi düştüğü beladan âgâh [*haberdar*] edecekti.

Ne hâlse ayrılıncaya kadar hazm-ı nefs [*tahammül*] etti. Dilâşup kapıdan çıkınca bir türlü kendini zapt edemeyerek ağlamaya ve sesini işittirmemeye sarf ettiği ikdamlarla [*gayretlerle*] birkaç kere baygınlık getirmeye başladı.

Beyin yattığı oda konağın sokak kapısına nazır olduğundan emrinin tamamıyla icra olunduğunu binnefs [*kendi*] görmek için başını pencereye dayamış Dilâşup'un gitmesine intizar ederdi [*bakardı*]. Kızın esirciyle beraber çıktığını görünce sergüzeşt-i muhabbetini [*aşk macerasını*] bir saniyecik tahattur etmekle [*hatırlamakla*] nefsince ömrün kaç türlü ezvakı [*zevkleri*] varsa cariye şekline temessül ederek [*bürünerek*] bir daha avdet etmemek üzere rûberâh-ı adem olmuş [*yokluğa yüz tutmuş*] gidiyor gibi zihninde bir elîm mütalaa [*feci düşünce*], gönlünde bir şedit halecân [*çarpıntı*] peyda olduğundan ve bu hâlle humma nöbeti dahi evvelkinden birkaç kat ziyade avdet eylediğinden bey yine bayıldı. Korkunç korkunç sayıklamaya başladı.

Hastalık on beş gün daima tezayüt [*ilerleme*] hâlindeydi. O müddette ise validesinin gözüne bir dakika uyku girmedi. Vücudu belki hastadan ziyade ezik bir hâlde olarak biçare yalnız endişe sayesinde yaşar, havf [*korku*] kuvvetiyle ayakta gezebilirdi.

Etıbbanın en meşhurlarından saatte biri davet olunduğu ve cümlesi birden beyin iade-i sıhhatinden [*iyileşmesinden*]

kat'-ı ümit etmek [*ümidi kesmek*] mertebelerine geldiği hâlde felek o hanedan için hazırladığı felaketi henüz itmam etmediğinden [*tamamlamadığından*] çocuk tabiatın harikulade bir ianesine [*yardımına*] mazhar olarak yatağa düştüğünün on altıncı günü iyileşmeye başladı.

Bir on beş, yirmi gün kadar da zayıflık çektikten sonra bütün bütün kesb-i afiyet eyledi [*iyileşti*].

"Kâş fermûdî be şemşîr-i siyâset koştenem
Ya nedîdî der çonin rûzem be hᵛârî doşmenem"[1]

Dilâşup'a gelince esirci zavallıyı arkasına alarak konaktan çıkardığı gibi doğruca Mehpeyker'in yalısına götürdü. Karının yanına gittiler. Kapıdan girildiği sırada esirci Dilâşup'a hitaben bir tarz-ı mütehakkimâneyle [*emreder tarzla*]:

"Etek öp kız!" deyince biçare o zamana kadar kendine hakikat-i hâli [*gerçeği*] teferrüs ettirecek [*fark ettirecek*] hiçbir alamet görmediğinden neye uğradığını anlayamadı. Şaşkın şaşkın kâim [*mevcut*] validesinin ahbabından bildiği acuzenin yüzüne bakarak:

"O nasıl lakırdı? Biz buraya misafirliğe gelmedik mi?" demek istedi. Mehpeyker esirciye meydan vermeksizin nihayet derecede müntekımâne [*intikam dolu*] ve tahammül olunmaz mertebelerde müstehziyâne [*alaylı*] bir tavırla:

"Hayır, efendim! Adeta satılmaya geldiniz. Hani Ali Bey'in konağına nasıl satıldınızsa buraya da öyle satılmaya geldiniz. Beyinizden bu muameleyi ummadınız, öyle mi? Onun meyline, muhabbetine, kendinizi güzelliğinize, ismetinize mağrurdunuz değil mi? Teessüf etmeyiniz, beyinizin istediği kadar

1. Keşke idam kılıcıyla öldürülmemi emretseydin ya da böyle bir düşkünlük günümde beni düşman görmeseydin. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

eğlenip de kabahatsizce terk ettiği güzel yalnız siz değilsiniz. İnsan ne kadar ehl-i ırz [*namus ehli*] olsa, bazı kere ırzsızlardan ırzsız görünecek hâllere uğrar" yollu can ezici bir mukaddemeden sonra kaşlarını çatarak:

"Ne bakıyorsun alık! Hadi soyun, soyun da arkana bir hizmet esvabı [*elbisesi*] tak! Akşama gelecek misafir var" sözleriyle yıldırım patlar gibi sırf tehdit içinde bir emir verince Dilâşup girîbân-ı bahtına [*bahtının yakasına*] sarılan pençe-i belanın ne kuvvette bir şey olduğunu tamamıyla idrak eyledi.

Def'aten kalbine hücum eden hicran-ı ebedi [*ebedi ayrılık*] ve zillet-i daime [*devamlı horlanma*] endişeleriyle bir ıstırab-ı takatgüdâza [*güç kesen acıya*] uğradı ki hemen o dakikada helâkine teyakkun ederek [*hükmederek*] nüzule uğramış gibi his ve hareketten berî kaldı, bir tarafa yıkıldı.

Gerek esirci, gerek Mehpeyker kızı o hâlde görünce onlar da mevtine [*öldüğüne*] zâhib oldular [*inandılar*]. Biri hırman-ı intikam [*intikamın yokluğu*], diğeri fıkdan-ı menfaat [*menfaat yokluğu*] korkusuyla hayli telaş ettiler. Fakat yüzüne döktükleri suların tesiriyle biçarenin vücudunda bir hareket görünmeye başlamakla Mehpeyker esirciye:

"Bir şey olmamış kadın! Nazik hanımefendi bu ya, bayılmış. Beyinden ayrıldığına o kadar da kederlenmesin mi? Hasta, sağlam her neyse benim makbulüm" dedi.

Dilâşup o hâl-i dilşikâf [*yürek parçalayan hâl*] içinde yatarken berikiler pazarlığı kestiler. Esirci bedelini alarak beyin yalısına kemâl-i sürurla [*büyük sevinçle*] avdet eyledi.

Dilâşup ayılınca vücudundaki fenalığın şiddetine bakarak bir saat sonra hazır bulunduğuna cezmetmişti [*karar vermişti*]. Heyhat!... Hiç ölümde kendine müştak olanların istikbaline [*karşılanmasına*] şitâb edecek [*koşacak*] kadar merhamet mi olur? Gönlündeki meyusiyet [*ümitsizlik*] yırtıcı canavar gibi derunundaki [*içindeki*] azanın her birini ayrı ayrı paralar, elem vermekte mevtle [*ölümle*] müsavi [*denk*] olan mahut baygınlık iki saatte bir kere avdet eyler. Bu hâllere Mehpeyker'in hakaretleri, istihzaları, dayakları da munzam [*ilave*] olurken o gülden nazik vücudu güya ki taş kesildi. Bir türlü

helâk olup da azab-ı hayattan [*hayatın işkencesinden*] kurtulmaya muvaffak olamadı.

Dilâşup'ta suret ve siretçe [*fiziki ve ahlak bakımından*] mevcut olan birçok esbâb-ı rüçhanın [*üstünlük sebeplerinin*] cümlesinden ziyade Mehpeyker'in hasedini tahrik eden iffeti. Binaenaleyh fâcire [*ahlaksız kadın*] her şeyden ziyade biçareyi ondan mahrum ederek kendi mertebesine tenzil etmeye ikdam [*gayret*] eyledi. Cellatlara hayretbahş olacak [*hayret verecek*] işkenceler ihtirâ [*icat*] etti. Aylarca uğraştı, masumenin elini bir erkek eline dokundurmaya muvaffak olamadı.

O kadar eziyet, o kadar mezellet [*rezillik*] içinde kalan kadıncağız öyle seyyiat-ı müşahhasa [*bilinir günahlar*] denilmeye layık bir daru'l-fıskta [*günah evinde*] iffetini sadakat ve muhabbetinin harikulade bir kuvvetiyle muhafaza ederek hem hakkında vasıl olan sûinazarından [*kötü bakışından*] dolayı beyinden manevi bir intikam alır ve hem pençe-i kahrında [*eziyet pençesinde*] esir olduğu rakibini taaddiyât-ı mel'ûnesinin [*melun saldırılarının*] tesirsizliği endişesiyle kendinden ziyade dağdâr ederdi [*üzerdi*].

Müddet-i medîdeden [*uzun zamandan*] sonra Mehpeyker Dilâşup'un seciye-i tâhiresini [*temiz karakterini*] ifsattan [*bozmaktan*] bütün meyus olduğu gibi, zavallı kendini bir kere kuyuya, bir kere de pencereden sokağa atmak üzereyken tuttuğu cihetle, telefi hâlinde karşısında tecessüm etmiş bir şifa-i gayz [*öfke şifası*] görememek korkusuna düştüğünden her türlü hakaret ve eziyetinde devamla beraber ırzını ihlale [*bozmaya*] sevk etmek dâiyesinden [*hırsından*] fâriğ olmuştu [*vazgeçmişti*].

"Fıskın envâında yüz bin kere ettim cüstücû
İllet-i âlâm-ı ye'se bulmadım bir çâre ben"[1]

Gelelim beri tarafa:

Ali Bey'in sıhhati, ahiretten gelmek veyahut yeniden doğmak kabilinden olduğu için biçare validesi ciğerparesine bir kere daha temellük etmiş [*sahip olmuş*] olmak zu'muyla [*zannıyla*] kurban kesmek, sadaka dağıtmak gibi zevcinden gördüğü hasenat-ı meşrûa [*sevap işler*] ve hayrat-ı ma'kûlenin [*akla uygun hayırların*] hiçbirinde kusur etmemişti.

Beyse vakıa avârız-ı cismaniyesinden [*bedensel hastalıklarından*] kurtuldu fakat emraz-ı ruhaniyesi [*ruhsal hastalıkları*] o derece şiddetliydi ki mevtten [*ölümden*] kurtulduğu nefsince [*kendince*] bir saadet değil, adeta cehennemle mahkûm olmak derecelerinde şiddetli bir azap bilirdi: Dilâşup'ta tasavvur ettiği hıyanet, bayağı kudret-i fâtıraya [*yaratıcının kudretine*] haşa zulüm isnat edecek kadar akâidini [*inancını*] muhtel [*bozuk*] eylediği gibi saika-i muhabbet [*sevda sebebi*] ve teessür-i mâfâta [*kaybetme acısına*] dahi bir türlü karşı duramadığından her türlü emelinden bilihtiyar [*isteyerek*] kendini mahrum ede ede çıldırmış sevdazede [*âşık*] gibi

1. Günahın her çeşidinde yüz bin kere aradım fakat ümitsizlik acılarının sebebine bir çare bulamadım. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

ne yapacağını bilmemeye ve her aklına gelen vesileden çarecû-yı neşat olmaya [*neşelenmek için çare aramaya*] başladı.

Az zamanda işret gibi, kumar gibi, zenperestlik [*kadın düşkünlüğü*] gibi vakti öldürecek ve zihni uyuşturacak seyyiata [*kötülüklere*] inhimâk [*düşkünlük*] değil bayağı hasr-ı vücut eyledi [*kendini kaptırdı*].

Daima cihandan şikâyet etmekle beraber terk-i cihanı da bir vakit göze aldırmayan kulûb-i zaife [*zayıf kalpler*] ashabı gibi me'lûf olduğu [*alıştığı*] sefahatlerin [*bayağılıkların*] hiçbirinden memnun değildi. Fakat yine hiçbirinden bir gün mahrum olmak istemezdi. Gide gide günlerce kumarhanelerde, haftalarca meyhanelerde, aylarca kerhanelerde serilmeye başladı.

Ne ahbabı, ne kalemi, ne validesi hatırına gelirdi. Bu suret-i maişetiyse [*yaşam tarzınıysa*] iratla [*gelirle*] idare kabil olamadığından az zaman içinde sermaye-i servetine [*birikmiş servetine*] dahi bittabi pençe-i israf [*harcama pençesi*] uzandı.

Dünyada sadık dostu Atıf Bey ile Mesut Efendi'den ibaret olarak, Atıf Bey o sırada memuriyetle Rumeli'ye gitmişti; Mesut Efendi ise yalnız bir kere kendisine sokakta rast gelerek nasihat etmek istedi, hiçbir sadakat ve insaniyetin tahammül edemeyeceği derecelerde sûimuamele [*fena davranış*] gördü. Çünkü Dilâşup'un alınması Mesut Efendi'nin reyi âsârından [*sonuçlarından*] olduğunu defâatle validesinin lisan-ı şükranından [*teşekkür etmesinden*] işittiği cihetle uğradığı belaya-yı müteselsileye [*zincirleme belalara*] Mesut Efendi'nin vücudunu sebeb-i evvel [*ilk sebep*] gibi görürdü.

Efendi ise, ihtiyarıyla [*isteğiyle*] atıldığı derekât-ı felaketten [*felaket uçurumlarından*] kendini kurtarmak için uzatılan yed-i muavenetini [*yardım elini*] ısırmakla me'lûf [*bilinen*] bir mecnunla uğraşmaya tabiatında olan husumet-i menhiyyâtla [*yasak olana yaklaşmamakla*] kendinde iktidar göremediğinden bittabi öyle tesirsiz bir hayırhâhlıkta [*iyilikseverlikte*] devamdan kat-ı nazar eyledi [*ilgiyi kesti*].

Âlemde kendini hakikaten sever bir Dilâşup'la bir biçare validesi kalmıştı ki Dilâşup yukarıda beyan olunan bâr-ı bela

[*bela yükü*] altında inleye inleye hayır duasına devam eder, validesiyse düşünebildiği vesaitin [*yolların*] kâffesiyle [*hepsiyle*] çocuğu uğradığı dâhiyeden [*beladan*] kurtarmaya çare arardı. Zevcine olan muhabbetinden zerre kadar bir ıstıraba uğramamış olan biçare kadın hırman-ı muhabbetin [*sevgisizliğin*] tesirâtını [*etkilerini*] ne bilsin? Beyin hâlini katiyen sihre hamleylediğinden havâsçı [*sihirci*] güruhundan ne kadar kallâş [*hileci*] varsa cümlesine başvurarak bu hâl dahi zaten beyin sefahati kuvvetiyle ateşe düşmüş eşya gibi mahvolup gitmekte olan emvalinin [*mallarının*] ızâasını [*azalmasını*] tesrîe [*hızlandırmaya*] hayliden hayli yardım ederdi.

Biçare kadın beyi ayda bir kere ancak görebilerek, onda da nasihat etmek istedikçe, Dilâşup'u kabul ettirmekte gösterdiği ikdamdan [*gayretten*] dolayı kendini de onun töhmet-i mevhûmesine [*itham edilen suçuna*] teşrik eder [*ortak eder*] yollu gayet bîedebâne [*edepsizce*], gayet müessir [*tesirli*] sitemler işittikten başka bey konağa bir gelişinde nasihat işittiği hâlde müddet-i avdetini [*geliş zamanını*] uzattığından biçare kadın hem hakaret ve hem de firkat [*ayrılık*] korkusuyla hiçbir şey söylememeye nefsini icbar etmişti [*zorlamıştı*].

Mücevherat gibi zevâidden [*fazlalıklardan*] başlayan bu israfât bir yıl zarfında ayda on beş bin kuruştan ziyade irat [*gelir*] getiren akaratı [*malları*] bitirdikten sonra haneye ve tetimmâtına [*ek yapılara ve mallara*] ve hatta cariyelere dahi sirayet ederek müddet-i ömrünü [*bütün ömrünü*] refahiyet-i kanaatkârânenin [*yeteri kadar refahın*] en âlâsı denilecek bir hâl içinde imrâr eden [*geçiren*] hanımefendi bir azatlı Arap, bir iki eski oda döşemesi, birkaç kırık çürük sahan [*kap*], tencereyle kira köşelerinde sürünerek dikişle, nakışla geçinmeye; kalemde kendini istikbal edip gelen maaşları, memuriyetleri zevâidden [*fazlalıktan*] addeyleyen [*sayan*] beyefendi ise birkaç kadeh rakıyla bir parça ekmek tedariki için kırkar altmışar paraya arzuhal yazmaya mecbur olmuştu.

Fatma Hanımefendi gerek kendinin ve gerek mahsul-i ömrünün bu sefaletine pek çok zaman tahammül edemeyerek uğradığı âlâm-ı derûn [*iç acıları*] ve maişet-i fakirâne [*fakirce*

yaşam] tesiriyle uğradığı halecân-ı kalp [*kalp çarpıntısı*] ve sûimideden [*mide fesadından*] bâlîn-i ihtizâra [*ölüm döşeğine*] baş koydu. Ali Bey'in sâika-i sefahatle [*eğlence düşkünlüğüyle*] terbiyesi o kadar bozulmuş, ahlakına o mertebede fesat ve küfrân-ı nimet [*bozukluk ve nankörlük*] çökmüştü ki kendini senelerce karnında, kucağında taşıyan validesinin yirmi günden ziyade imtidat eden [*süren*] maraz-ı mevtinde [*ölüm hastalığında*] ancak bir kere yanına uğrayarak onda da:

"Ne yapalım? Herkes ettiğini bulur. Evin içine soktuğun bir fahişe ikimizi de bu hâle getirdi" yollu sengdilâne [*katı yürekli*] birtakım tefevvühâtla [*zırvalıklarla*] zavallı kadını bister-i memâtında [*ölüm döşeğinde*] azab-ı kabre [*kabir azabına*] uğrattı. Hatta vefatında cenazesine dahi gelmeyerek naaş-ı garibini [*garip cenazesini*] azatlısı olan zenciyye [*zenci kadın*], metrukâtının [*mirasının*] yetmiş seksen kuruşluk bedeliyle kaldırdı. Hanımefendi uğradığı belayı sırf kendi bedbahtlığından bilerek yine enfâsını [*nefeslerini*] oğlunun dua-yı hayrıyla [*hayır dualarıyla*] itmam etmişti [*tamamlamıştı*]. Fakat –hikmet-i Hak [*Allah'ın hikmeti*] bilinmez– mahalline [*yerine*] masruf olmadığından [*harcanılmadığından*] mıdır nedir o kadar mahzune [*hüzünlü*] bir gönülden çıkan duasında da eser-i icabet [*kabul*] olmadı.

"Cismimi yaktınsa pâmâl etme gönlümden sakın
Külhanım, eksik değil hâkisterimde ahgerim"[1]

Mesut Efendi Ali Bey'den gördüğü sûimuamele [*kötü davranış*] üzerine bir daha adını anmayacak bir derecelerde münfa'il oldu [*gücendi*] ise de uğradığı felaketin şiddetini ve hususuyla kendisi dünyanın her hâlini görmüş olduğu cihetle, evvelleri naz u naîm [*refah ve bolluk*] ve sonraları sefahat içinde perverde olmuş [*yetişmiş*] bir delikanlının zaruretten çekeceği âlâmı [*sıkıntıları*] düşündükçe bir türlü biçarenin hâline acımaktan kendini alamadığı gibi iptila [*düşkünlük*] hâlinde olan bir sahib-i fetanet [*akıl sahibi*] şamatet [*kuru gürültü*] korkusuyla daima kendini hâlinden memnun göstermek kavâidden [*âdetten*] olduğunu düşünerek beye iane [*yardım*] kabul ettirmeye binnefs [*bizzat*] bir çare bulabilmeyi dahi ümit etmediğinden, maceranın tafsilatını ve kendinin o bapta olan mütalaâtını [*düşüncesini*] havi [*içeren*] bir mektupla istişare [*danışma*] yollu Atıf Bey'e müracaat etti.

Atıf Bey ise saffet-i kalple [*temiz kalpliliğiyle*] muttasıf [*tanınan*] ve zamanımızda âdâb-ı muamele [*davranış kuralları*] denilen mevhumât-ı garibeden [*tuhaf anlayıştan*] bütün

1. Vücudumu yaktın ama bari ayaklar altına alma, gönlümden sakın. Bir ocağım ben, (unutma ki) küllerimin içinde kor eksik olmaz. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

bütün müteneffir olmak [*nefret etmek*] cihetiyle refikinin nahvetini [*gururunu*] gözetmektense felaketini düşünmeye hasr-ı efkâr ederek [*zihnini vererek*] kemâliyle [*olgunlukla*] ihvankârâne [*kardeşçe*] ve nihayet derecelerde müşfikâne [*şefkatli*] bir mufassal [*ayrıntılı*] kâğıtla birçok ihtârâttan [*uyarılardan*] sonra zaruretini [*ihtiyacını*] haber aldığından bahisle karz [*borç*] olarak kendisine her ay sarraftan almak üzere bin kuruş havale ettiğini beyan eyledi.

Saika-i sefahatle [*eğlence düşkünlüğüyle*] meyhaneci dolandırmak, kumar tirebezesinden [*torbasından*] para çalmak gibi eclâf-ı nâsın [*ayak takımının*] erâzilleri [*rezilleri*] nazarında bile en büyük maâyipten [*ayıplardan*] ma'dûd olan [*sayılan*] şenâyie [*kötü işlere*] varıncaya kadar irtikâbdan [*yapmaktan*] çekinmemeye başlamış olan Beyefendi, Atıf Bey'in akçeye müteallik [*bağlı*] olan teklifini tereddütsüzce kabulle beraber ihtârât-ı vakıasından [*yaptığı uyarılardan*] dolayı zavallı delikanlıyı gayet çapkınca birtakım tezyîfâtla [*hakaretle*] tahkirden [*aşağılamaktan*] hicap etmedi [*utanmadı*].

Beyin dünyada ihtiyar etmediği [*yapmadığı*] bir denâet [*alçaklık*] kalmıştı ki o da Mehpeyker'le tecdid-i ülfetti [*tekrar yakınlaşmaktı*]. Bu sebat-ı merdanesi [*yiğitçe kararlılığı*] ise ihtiyar ettiği rezâilin [*rezilliğin*] cümlesinden ziyade hakkında nuhuset-nümûn [*uğursuzluk sebebi*] olmuştu.

Çünkü Mehpeyker Dilâşup'u pençesine düşürmüş ve bin türlü eziyetlerle gayz-ı hasûdânesini [*kıskançlık hıncını*] oldukça teskin edebilmişse de uğraştığı dâiye-i intikam [*intikam arzusu*] Dilâşup'a nispet-i rekabetten [*rekabet inadından*], beye nispet-i hırman-ı emelden [*emeline kavuşamamadan*] hâsıl olma bir eser-i infialden [*kırgınlık sebebinden*] ibaret olmak cihetiyle ne kadar şedit bir gayzla [*öfkeyle*] kuvvet bulmuş olursa olsun yine bittabi makâsıd-ı tâliyeden [*buna bağlı maksatlardan*] ma'dûd olarak [*sayılarak*] kalbindeki hiss-i galip [*galip duygu*] yine muhabbet-i şehvetperestâneydi [*şehvetli bir sevgiydi*].

Beyin düştüğü girive-i sefahat [*sefahat çıkmazı*] ise mahudeye [*fena kadına*] hatta zindan takımı arasında rakipler peyda

etmek cihetiyle ağyarının [*düşmanının*] ziyadeleştiği kadar o muhabbet-i menhûse [*uğursuz aşk*] dahi tezayüt edegeldiğinden [*arttığından*] Mehpeyker hevesini ara sıra temessül ettiği [*oluşturduğu*] husumete [*düşmanlığa*] bütün bütün tahvil etmek [*döndürmek*] için bir hayli zamanlar it'âb-ı nefs ederdi [*kendini yorardı*]. Fakat bir türlü nahvet [*kibir*], gönlünde lezâiz-i memnûadan [*yasak lezzetlerden*] istifade hırsına galebe edemedi. Akıbet Ali Bey'i bir kere daha aguş-ı inhimakine [*tutku kucağına*] düşürmek için taharri-i esbaba [*sebepler araştırmaya*] kıyam eyledi [*kalkıştı*].

Ali Bey'se her hâli irtikâb ettirmekte [*işletmekte*] akvâ-yı ilel [*kuvvetli sebep*] olan zaruretin hâline nispetle, en şiddetli mertebesinde bulunduğu için alıştığı perveriş-i kibarânenin [*kibar yetişmenin*], avdetine [*dönüşüne*] ümitbahş olacak [*ümit verecek*] yolda bilvasıta [*araçlarla*] bazı imalı tekliflerle müracaat-ı sarîhaya [*aşikâr görüşmeye*] onun tarafından iptida olunmak [*başlanmak*] istedi. Fakat ondan bir haber ümidinde bulunmak bey için kesesinde define taharri etmekten ziyade müsteb'ad [*uzak*] olmak cihetiyle vasıtalardan [*aracılardan*] işittiği imaların belki yüzde doksanını teferrüs edemedi [*kavrayamadı*]. Teferrüs edebildiklerini dahi gayet şedit nefretle reddeyledi.

Bey azminde sebat ettikçe Mehpeyker de hırsında ihtiyarını kaybedecek kadar ısrar etmeye başladı. Hatta beyi müracaata [*görüşmeye*] imâleden [*kabulden*] meyus olunca kendisi müracaat etmek tenezzülünden [*alçaklığından*] dahi çekinmedi. Fakat bu teşebbüsâtı [*girişimi*] itmamla [*tamamlamayla*] karar-ı ahîri [*son kararı*] ittihaz edinceye [*alıncaya*] kadar uğradığı tereddütler, endişeler, intizarlar, yeisler, hakaretler, tenezzüller cihetiyle zamanını daima hastalık, bedhuyluk [*kötü huyluk*], neşatsızlık [*neşesizlik*], imtizaçsızlık [*geçimsizlik*] içinde geçiregeldiğinden bu hâli hem bezm-i ülfeti [*dostluk meclisi*] olan yârân-ı safayı [*eğlence dostlarını*] istedikleri gibi eğlenceden edegeldiği cihetle pek ziyade sıkmakta ve hususuyla şetaret-i şehvetperestânesini [*şehvetli hâllerini*] nefsince hayat-ı asliye [*asıl hayat*] addeden Abdullah Efendi'ye dünyayı zindan göstermekteydi.

Mehpeyker'i hevesinden geçirmek için görüştüğü süfehânın [*sefihlerin*] her biri bin türlü ihtarâta [*uyarılara*] kalkıştığı gibi Abdullah Efendi de hiçbir tedbirde kusur etmedi. Hatta pezevenklikten dahi çekinmedi. Fakat o da istimâl ettiği [*kullandığı*] vesaitinin biriyle beyi imâleye [*iknaya*] muktedir [*başarılı*] olamadı. Akıbet Mehpeyker, beyi gafleten [*dalgınlıkla*] bir bezm-i işrette [*içki meclisinde*] görüp de kendine mahsus olan şive-i hâtırfirîbine [*gönül aldatan üslubuna*] amaç ederse, elbette o derece sefahat altında ezilmiş bir gönülde o kadar müessir [*tesirli*] bir hüsn-i şehvetengîzin [*şehvet uyandıran güzelliğin*] cazibe-i naz u niyazına [*işveli tavırlarına*] mukavemet edecek kadar mekânet [*ağırbaşlılık*] mevcut olabilmesini kat'an me'mûl etmezdi [*beklemezdi*]. Bu reyine tekrar ede ede Mehpeyker'i de teşrik [*ortak*] eyledi. Çünkü kız beyin kendinden şiddet-i teneffürünü [*şiddetli nefretini*] pek acı tecrübelerle bildiği hâlde yine cemalinin tesirâtına [*etkisine*] gururdan bütün bütün kendini alamazdı.

Bu rey üzerine Abdullah Efendi dalkavuklarından biri, efendisinden aldığı talimata ittibâen [*uyarak*] birkaç gün taharriden sonra Ali Bey'i bir meyhanede bularak yanına oturdu ve münasebet düştükçe lakırdısına karışarak beyle görüşmeye başladı. Herif oldukça mizaç-aşina [*insan bilir*] ve natuk [*güzel konuşur*] olmak cihetiyle beye sohbetini beğendirdikten başka meyhaneden çıkarlarken kendisi ehl-i dil [*gönül ehli*] meftunu [*tutkunu*] bir adam olduğundan ve şu bittesadüf [*tesadüfen*] husule gelen [*gelişen*] ülfetiyse pek kıymettar bildiği cihetle idame [*devam*] etmek istediğinden bahisle ertesi gün nerede buluşabileceğini sual etti. Aralarında bir diğer meyhaneye karar verdiler. Daha ertesi gün yine bir diğer meyhaneye kararlaştılar.

Bir hafta kadar bu suretle külli yevm [*her gün*] germâgerm-i ünsiyetten [*içli dışlı olduktan*] sonra herif bazı zemînler düşürerek beyden kadınlı filanlı bir mükemmel ziyafet talep eyledi. Teklifse beyin mizacına ve havalesini [*gönderilen parayı*] aldığı güne tesadüf eylediği gibi dalkavuk öyle sefahat-i rezilâne [*rezilce eğlence*] âlemlerinde pek kolay tesadüf olunur

takımdan olmayarak ülfeti beriki için o zamanlar en büyük bir eğlence bulunduğundan teklifini hemen bilmemnuniye [*memnuniyetle*] kabul ederek o geceden Çukurbostan taraflarında Ali Bey'in bildiği bir haneye gittiler. Sermestâne ve sefihâne [*sarhoş ve bayağı*] bir tarzla eğlendiler. Ondan sonra iki üç gün yine birbirinden ayrılmadılar.

Nihayet bir sabah def'-i humar [*ayılma*] esnasında Abdullah Efendi'nin adamı da fırsat düşürerek kendisinin tumturaklıca bir haneyle ülfeti olduğundan akşamüstü orada birleşmesini iltimas [*rica*] eyledi. Ali Bey'in ise kerhane eğlenceleri zaten canına minnetti. Herif beyden suret-i muvâfâkat [*kabul*] görünce hemen haber vermek bahanesiyle meyhaneden sıyrılarak keyfiyeti [*durumu*] Abdullah Efendi'ye ve yanında bulunan Mehpeyker'e bildirdi.

Derhâl Edirnekapı'da bir hâlî [*boş*] evle aşüfte takımının –daha Ali Bey derecesine tenezzül eden– süfehâ meclisine düşmemiş olan nazlıcalarından birkaç kız tedarik ettiler. Saat sekiz sularında herif Ali Bey'i bıraktığı yere avdetle [*gelerek*] beraberce mev'id-i safalarına [*eğlence mekânına*] şitâbân oldular [*seğirttiler*].

Meclis-i işret o derece mükemmeldi ki bey, en servetli zamanlarında bile mislini pek nadir görmüşse de denâet [*alçaklık*] gönlünde her türlü hissiyat-ı ulviyeyi [*yüce duyguyu*] mahvetmek cihetiyle mihmanperverlikte [*misafirperverlikte*] refikinden kat kat dûn [*aşağı*] kaldığı için mahcup olmadı. Bilakis bu muhibb-i nevzuhurun [*yeni dostun*] hakkında gösterdiği taltifât-ı fevkaladeyle [*güzel övgülerle*] bayağı kendinde bir meziyet [*üstünlük*] tasavvur ederek gönlünde bir nahvet-i hafiye [*gizli kibir*] hissetmeye başladı.

Kızlar bir taraftan nağmesâzlığa [*şarkı söylemeye*], bir taraftan naz u şive ve nukl-i buseyle [*öpücük mezesiyle*] kadeh dolaştırmaya âgâz edince [*başlayınca*] aradan bir, bir buçuk saat geçer geçmez beyin aylardan beri mayalanmış olan sarhoşluğu bayağı kendini bilmeyecek derecelere gelip de mestane [*sarhoşça*] naralara, sefihâne hey heylere başladığı sırada Mehpeyker ne kadar şiveye [*edaya*] muktedirse meydana

dökerek nazan nazan [*nazlı nazlı*] kapıdan göründü. Hele elbisesince güzelliğe ziynet ne kadar terakki [*fazlalık*] verebilirse hâsıl etmek için haftalarca uğraşmıştı. En büyük merakıysa endişeden, keyifsizlikten çehresine ârız olan solukluğu göstermemekti. Hatta o merakla birinci defa olarak düzgün kullandığından bu maddi nikâb-ı riyayı [*gösteriş örtüsünü*] setredememek korkusu bayağı arz-ı cemale [*yüzünü gösterme*] cesaretini zail etmek derecesine gelmişti.

Hele ne hâlse me'lûf olduğu [*edindiği*] ketm-i infiâlât [*dargınlık göstermeme*] melekesinde bir kudret-i fevkalade [*olağanüstü güç*] daha ibraz ederek [*göstererek*] geldi, beyin yanına oturdu. Celî [*aşikâr*] sitemle setr-i tecemmüle [*süsü örtmeye*] çalışır bir tarzda:

"Vefasız! Daha cevrin nazın elvermedi mi? Mehpeyker'in sana ne yaptı ki bütün bütün feda etmeye kıyabildin? Mecburi bir hareketime katlanmak, hatta gerçekten bir kabahatim olsa onu bile affetmek şanındandı. İşte! Sensiz bu hâllere girdim. Çehreme bak da merhamet et!" yollu niyaza döküldü.

Ali Bey ise ne evvel gördüğü etvâr-ı masumaneye [*masumca tavırlara*] inanır bir çocuk, ne ayrıldığı zaman tesadüf ettiği gibi kıskançlık hararetiyle serâpâ [*baştan ayağa*] şu'le-i tehevvür [*öfke alevi*] kesilmiş bir âşık ne de şimdi olmadığı gibi gecelik eğlencesi için her türlü hissiyatını terk eder bir sefih [*aşağılık*] göründü. Bilakis sırf lakayt ve hâl-aşina [*durumu bilir*] bir "hovarda" tarzını ihtiyar ederek Mehpeyker'i öldürücü bir nazar-ı tahkirle [*aşağılayan bakışla*] baştan aşağı süzdükten sonra:

"Hanım, ben buraya davetle eğlenmeye geldim. Mecliste kız çok. İçinden birini de beğendim. Şimdi seni alıp da sabaha kadar muazzep [*azap çeken*] olamam. Efendinin aşağıda hizmetkârı var. Erkek istersen onun yanına gidebilirsin" dedi. Arkasını Mehpeyker'e çevirdi. Kadeh dağıtan kızların birini yanına aldı. Onunla tatlı tatlı konuşmaya başladı.

Mehpeyker için bu muamele yalnız evvel gördüğü şeylerden değil, dünyada tasavvur edebildiği hakaretlerin cümlesinden şenî' [*çirkin*] idi.

O soğukluk, o kayıtsızlık bayağı bürudet-i mevt [*ölüm soğukluğu*] gibi vücudunun her tarafına yayıldı. Gönlündeki heves nerde kalır, kâbil-i galeyan olan [*coşan*] her türlü hissiyatını bütün bütün mahveyledi. Hiçbir lakırdı söylemeye muktedir olamaksızın duvarlara çarpmış cemât [*cisim*] gibi yuvarlanır yolda bir hareket-i kasriyyeyle [*zor hareketle*] odadan çekildi. Ne için olduğunu bile düşünmeksizin hemen yaşmaklanmaya başladı.

Ali Bey karıyı orada görünce bin türlü şüphelere zâhib olarak [*kapılarak*] nereden peyda olduğunu sahib-i davete [*davet sahibine*] sual ettiyse de herif ehemmiyetsiz bir tarzda:

"Bilemem. Bunların içine karışmış. Fena değildi ama çehresi soluk" filan gibi hiç renk vermeyecek sözlerle bahsin önünü kestiğinden, pek korkunç rüya görürken uykudan uyanmış bir adam gibi birkaç dakikalık bir hafif halecan [*çarpıntı*] geçirdikten sonra yine zevkiyle iştigale başlamıştı.

Mehpeyker ise uğradığı darbe-i hakaretin birinci tesirinden kurtulunca gönlüne gördüğü gayzdan [*hınçtan*] korkunç, uğradığı yeisten mühlik [*mahvedici*] birtakım hissiyat hücum eylediğinden Ali Bey'i evvelki gibi nazlı bir maşuk değil, kanlı bir düşman hükmünde gördüğünden kemâl-i yeis ve ıstırapla [*acı ve ümitsizlikle*] Abdullah Efendi'nin hanesine azimet eyledi.

Abdullah Efendi Mehpeyker'in beyle tecdîd-i ülfet [*yeniden dostluk*] ettikten sonra şetaretine, taravetine [*tazeliğine*] gelecek revnak [*süs*] ve o suretle kendi murâvedât-ı sefihânesinin [*aşağılık arzularının*] hâsıl edeceği lezâizi [*tatları*] tasavvurla birtakım hayalât-ı şevk ü safaya [*arzu ve eğlence hayallerine*] müstağrakken [*dalmışken*] karı yanına mezardan kıyam etmiş gibi bir hâil [*korkunç*] sima ile geldi ki Arap, tasavvurâtının [*düşüncelerinin*] def'aten [*hemen*] in'ikâsı [*yansıması*] üzerine bütün bütün kendini şaşırarak:

"Bu yine hastalandı! Bak başıma gelenlere!" yollu birtakım kocakarı yaygaralarına başladı.

Mehpeyker nâşekîbâne [*sabırsızlıkla*] kaşlarını çatarak:

"Sus sen de!.. Ma'tuh [*bunak*] musun nesin? Hastalığı nereden çıkardın?" itabından [*azarından*] sonra macerayı her lakırdı söyledikçe ağzından ciğerinin bir parçası dökülür gibi nihayet derecede müteessirâne [*üzgün*] bir tarzla bertafsil [*ayrıntısıyla*] hikâye eyledi.

Abdullah Efendi Mehpeyker'in ifâdât-ı hüznengîzini [*hüzün veren sözlerini*] dinlerken çehresinde sayd [*av*] bekler sibâın [*yırtıcı hayvanların*] zehr-handı [*acı gülüşü*] gibi kerih kerih [*iğrenç*] birtakım inkılaplar [*değişimler*] hâsıl olurdu. Hikâyenin hitamından sonra da birkaç dakika mezar gibi sükût-ı hevlengîz [*korkunç sessizlik*] içinde kaldıktan sonra bela baykuşu gibi bir çirkin sedayla:

"Olmayacak! O katır yaşadıkça sana rahat müyesser [*nasip*] olmayacak! Vücudunu dünyadan kaldırıvermeli, bitsin gitsin" deyince Mehpeyker uğradığı bin türlü tereddüt ve ıstırapla melekât-ı zihniye ve fikriyesinin [*zihni ve fikri yeteneklerinin*] kâffesinden [*hepsinden*] tecerrüt ederek [*soyunarak*] sırf hâl-i tabiiyesinde [*doğal hâlinde*] bulunduğu cihetle bütün bütün redâet-i fıtratına [*yaratılıştan fenalığına*] mağlup olarak nihayet derece teessürsüz [*kedersiz*] bir tarzla:

"Ah! Vücudu dünyadan kalkınca rahat edeceğimi bilsem!" diye düşündü. Bu tahassürse [*üzüntüyse*] adeta nefha-i şeytanî [*şeytanın üfürüğü*] hükmünü icra ederek Arap'ın zihninden bittesadüf güzeran eden [*geçen*] hatırayı bir karar-ı kat'iye [*kesin karara*] tahvil etmeye [*döndürmeye*] kifayet eyledi.

Derhâl mahsus adam gönderdiler. Ali Bey'in bulunduğu kerhanenin sahibesini celp ettirdiler [*getirttiler*]. Mahude [*adı geçen*] ise çağrıldığı sırada rastgele Ali Bey'le ertesi gece için yine bir bezm-i ülfet [*dostluk meclisi*] tedariki [*hazırlığı*] müzâkeresindeydi [*görüşmekteydi*]. Beriye gelince Arap her ne suretle olursa olsun beyi bir kere daha bir yere celp etmeye çare bulmasını söyleyip de fâcireden [*ahlaksızdan*]:

"Biz de zaten yarın akşam için bir yere söyleşiverdik" cevabını alınca Arap, kâmkârâne [*muradına ermiş gibi*]:

"Tamam! Git! Bizim Üsküdar'daki bağ köşküne karar ver. Yarın sabahleyin talimatınla bahşişini alırsın" dedi.

Kerhaneciyi gönderdi. Karı kerhanesine avdetle beyi birkaç kelimede ikna eyledi. Berikiler de geceyi ikmâl-i tedâbir [*hazırlıkları tamamlama*] müzâkerâtıyla [*konuşmalarıyla*] geçirdiler.

Abdullah Efendi mebâdî-i ömründen [*doğduğundan*] beri âlemde her ne varsa istediğini yapmak iktidarına malik olanların istifadesi için yaratılmış tasavvur edegeldiği [*düşünegeldiği*] için tezyîd-i servet [*mal biriktirmek*] yolunda ocaklar batırmayı, yün kırpmak ve süt sağmaktan farklı görmediği gibi, sefahati uğruna adam telef etmeyi [*öldürmeyi*] de eğlence için ava çıkmak hükmünde addedecek kadar kuvvet-i kalbe [*yürek gücüne*] malikti. Binaenaleyh nazarında verdiği kararın en adi işlerden ehemmiyeti yoktu.

Fakat dilrüba [*Mehpeyker*], tab'ının [*huyunun*] redâetine [*fenalığına*] munzam olan [*eklenen*] şiddet-i gayzıyla [*şiddetli öfkeyle*] beraber o zamana kadar en şiddetli intikamı cariye dövmek, rakip istihza etmek, âşık üzmek yollarında gördüğü için mebâdî-i emirde [*ilk başlarda*] vicdanının aks-i sedası kıyas eylediği fikr-i hûnrîzâneyi [*kan dökme fikrini*] nazarında tecessüm ettirdikçe [*şekillendirdikçe*] hayalât-ı mütemessilesinden [*kurduğu hayallerden*] dehşetpezîr olan [*dehşet duyan*] sevdazedeler [*sevdalılar*] gibi teşebbüsün karşısında titremeye başladı. Bir derecede ki Ali Bey'in vücudunu hevesât-ı mekruhasına [*çirkin emellerine*] tabi olmadığı için yeryüzünde zevâitten [*fazlalıktan*] addeden Abdullah Efendi'nin tesvîlât-ı şeytanpesendânesiyle [*şeytanın beğendiği aldatmacalarıyla*] üç saat kadar her tarafa imale-i efkâr ederek [*fikir yürüterek*] gerek intikam ve gerek asayişince başka bir çare bulabilmediğinden bütün bütün kat'-ı ümit etmedikten [*ümidi kesmedikten*] sonra reyine avdet edemedi.

Hain bir gönül tereddüt akabelerini [*geçitlerini*] geçirinceye kadar ne kadar hâif [*korkak*] olursa olsun bir merkezde karar bulunca o derecelerde dessâslığa [*aldatmaya*] başlar. Bu kaide netâyicinden [*sonucundan*] olarak Mehpeyker de bir kere Arap'ın reyini katiyen kabul ettikten sonra suret-i icrasınca [*uygulamak için*] birçok mütalaalara [*çalışmalara*], bin

türlü istintaklara [*soruşturmalara*] kıyam etti. Cümle-i ifâdâtın [*bütün cümlelerinin*] her birine ilave ettiği yeni nakarat ise:

"Ah! Acaba muktedir [*başarılı*] olabilecek miyiz?" feryad-ı müterreddidânesiydi [*tereddütlü feryadıydı*].

Arap'sa bu kadar lakırdılara karşı:

"Otuz beş bin kese servet bir adamın vücudunu kaldırmaya da kifayet etmezse dünyada neye yarar? Yarın beyiniz bağa gider, kerhaneci önüne biraz rakı verir, kız getirmek bahanesiyle oradan savuşur. Bizim Hırvat oradadır. Talimatını aldığı gibi beyin bin canı olsa birini oradan sağlam çıkarmaz. Birkaç defa tecrübe ettim, herif işinde mahirdir [*ustadır*]. Ne hacet! Köşkte oda çok, birinde de siz bulununuz da seyrediniz" teminatıyla mukabele ederdi.

Nihayet bu azim üzerine birbirinden ayrıldılar, hâbgâhlarına [*yatak odalarına*] gittiler.

"İyd-i ekberdir şehîd-i aşkına derse o mâh
Bir nigâh-ı rahm edip bîçâre kurbânım mıdır"[1]

Abdullah Efendi kararınca zihni ve vicdani bir mahzura ihtimal vermediği gibi suret-i icrada [*uygulamada*] dahi imkân-ı tahallüf [*ters bir şey*] görmediğinden astığı adamın darağacı altında yatan cellatlar gibi ferîh ve fahur [*sevinçle ve iftiharla*] uyudu.

Fakat Mehpeyker daha niyette olan fiilinin uhrevi değilse dünyevi olsun vâhime-i mesuliyetine [*sorumluluk vesvesesine*] mağlup olarak kan tutmuş bir kâtil gibi gözleri hâba [*uykuya*] vardıkça üzerine kâh hâkim-i zaptiye [*zaptiye hâkimi*] kıyafetinde kâbuslar hücum eylediğinden ve kâh Ali Bey kanlı kefenle yakasına saldırdığından bir dakika ârâm edemedi [*dinlenemedi*]. Sabaha kadar emvât [*ölüler*] arasına düşmüş cadı gibi etrafını ihâta eden [*kuşatan*] müthiş müthiş hayalât [*hayaller*] içinde konağın her tarafını dolaşırdı. Mamafih o kadar vâhimeli [*vesveseli*] bir kadın göğsüne çevrilen silahı ölüm korkusundan eliyle def'e çalışan aceze [*düşkün*] gibi gayzından [*hiddetinden*] çatlamak havfıyla [*korkusuyla*] karar-ı hatarnâkinden [*korkunç kararından*] nükûl edemedi [*vazgeçemedi*].

1. O ay gibi güzel sevgili, aşkı için şehit olana acıyan gözlerle bakıp da: "Bu biçare benim kurbanım mıdır?" der. İşte o şehit için bu, en büyük bayramdır. (Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

Sabah olup da kerhaneci geldiği sırada Mehpeyker'i bir şiddetli intizar [*bekleyiş*] içinde bulmuştu.

Abdullah Efendi'yi beraber kaldırdılar. Herif gerek kerhaneciye gerek bir gün evvel çağırtmış olduğu Hırvat'a iktiza eden [*gereken*] tembihâtı [*uyarıları*] i'tâ eyledi [*verdi*].

Kelb-i sayd [*av köpeği*] ve silah-ı teaddînin [*hücum silahının*] insan şekline girmiş birer misali olan iki melun doğrudan doğruya bağa gittiler. Arap, en meşru bir hizmet arkasına adam göndermiş gibi her türlü telaş ve teessürden [*kederden*] berî [*uzak*] olarak kendi mesâlihiyle [*işleriyle*] meşgul oldu.

Mehpeyker'se yalnız niyet-i mel'ûnesiyle [*lanetli niyetiyle*] kanaat edemeyerek kan yalamakla mütelezziz olan [*lezzet alan*] sibâ'-ı vahşete [*vahşet canavarlarına*] bile istikrah [*nefret*] verecek derecelerde bîrahimâne [*acımasızca*] bir intikam daha almak tasavvuruna [*düşüncesine*] kalkıştı. Bu tasavvursa beyin naaşını, hayalât-ı muhabbetle [*aşk hayalleriyle*] yaşayan Dilâşup'a kanlar içinde göstermek ve o suretle biçarenin cism-i hâkâlûdunu [*toprağa bulanmış cismini*] mevt-i müşahhas [*gerçek ölü*] kesilmiş bir ruh-ı belapervere [*belalarla beslenmiş ruha*] mezar-ı müteharrik [*yürüyen mezar*] etmekti. Beyden sonra kızın hayatına ihtimal vermediği için ihtiyar edeceği hareket cinayet-i hafiyesinin [*gizli cinayetinin*] şüyuunu [*yayılmasını*] mucip olabileceğinden dahi ihtiraz eylemedi [*sakınmadı*]. Hemen Abdullah Efendi'nin bir hizmetkârıyla yalısına giderek Dilâşup'u da yanına aldı, bağa azimet eyledi [*gitti*].

Oraya vasıl oluncaya kadar Dilâşup'a hiçbir kelime söylemedi. Yalnız mezar toprağından halk olunmuş [*yaratılmış*] kadar korkunç, mazlum kanıyla boyanmıştan iğrenç bir çehre-i gazap [*hiddet çehresi*] gösterirdi.

Vaktaki bağa vardılar. Mehpeyker şüphe üzerinde olan bin yıllık bir haydut başı gibi binanın her medhalini [*girişini*] muayene ettikten sonra kendi için sokak kapısına kurbiyeti [*yakınlığı*] ve bahçeye ayrıca bir kapısı olan bir yer odasını intihâb eyledi [*seçti*]. Dilâşup'u da ikametgâhının yanında

bulunan ve arada ayrıca bir kapısı olan odaya getirdi. Hışımla bir kere elinden tutarak ve gözlerini bir tarz-ı hunharâneyle [*zalimce tarzla*] belerterek [*açarak*] dedi:

"Bilir misin ki neredesin? Burası ahiretin kapı aralığıdır. Buraya giren, önünde adam boğazlasalar gözü görmemeli. Yanında kıyamet kopsa kulağı işitmemeli. Adeta ölü gibi, görünüşte insan, hakikatte toprak olmalı! İyice bil ki gördüğün, işittiğin lakırdıların biri ağzından çıkarsa canın da beraber çıkar. İyice düşün ki nerede olsan elim ciğerindedir. Vücudunu paralasalar ruhun duymayacak. Ruhuna kastetseler vücudun yardım etmeyecek."

Evvelleri mücessem [*cisimleşmiş*] rikkat, müşahhas [*görünür*] nezaket ıtlâkına [*denmeye*] şayan olacak derecelerde zaîfü'l-kalp [*kalbi hassas*] olan, bir hafif azar veya bir eğri nigâhla [*bakışla*] bayılmaktan kendini alamayan Dilâşup, çektiği bin türlü âlâm u belayanın [*acı ve belaların*] tesirâtıyla [*etkisiyle*] umulmadık derecelerde merdâne [*cesurca*] terettübat [*davranışlar*] peyda etmişti. Bu kadar müddetten beri bin belalarla gönlünde saklayabildiği teessürler birdenbire tazelenerek zaten müştak olduğu [*istediği*] mevte [*ölüme*] medar [*layık*] olabilmek ümidiyle kendini pençe-i kahrında tutan zalimenin [*zalim kadının*] tehdidâtına [*tehditlerine*] adeta hasmâne [*düşmanca*] bir tarzla mukabele ederek:

"Sizden zaten ümit olunan hâl de böyle yerlerde bulunmaktı. Fakat muavenete beni ihtiyar ettiğinize taaccüp ederim. Söylediğim lakırdıyla beraber canım da çıkacak öyle mi? Beni ölümden korkar mı sanıyorsunuz? Şimdiden tezi yok..." deyince Mehpeyker:

"Karı aklını başına topla! Billahi seni diri diri mezara gömerim de geberinceye kadar güneş yüzü görmezsin" tehdidiyle biçareyi hiç hazırlanmadığı bir bela vâhimesi [*bela kuruntusu*] içinde bırakarak kapıyı üzerine kapadı, kendi bahçe kulübe (külbe) sinde bulunan Hırvat'ın yanına azimet eyledi. Fahişenin endişe-i encâmla [*son endişeyle*] gönlünün halecanı [*çarpıntısı*] ağzından dökülecek derecelerde taşmaktaydı.

Hırvat kendini görünce efendiden aldığı emir üzerine terbiyesizliğinin müsait olabildiği kadar riayetler ederek [*saygı göstererek*] mensup olduğu millete mahsus galatâtla [*yanlışlarla*] birkaç kelimede her emrine mutî' [*itaatkâr*] olduğunu anlattı.

Mehpeyker gayz, tereddüt, havf [*korku*], husûl-i emelden [*emelinin olmasından*] emniyetsizlik gibi birtakım hissiyat-ı şedidesinin [*şiddetli duygularının*] keşâkeşi [*karmaşası*] arasında her dakikada bir reng-i diğer [*başka renk*] peyda ederek:

"Anladık, itaat edeceksin fakat iş orada değil. Acaba efendinden aldığın emri yerine getirecek misin? Yoksa ellerin mi titreyecek? Sana havale ettikleri adamın ne kadar kabahatli olduğunu bilsen hiç kendini görüp görmediğini düşünmezdin, kardeşini öldürmüş bir düşman gibi üzerine hücum ederdin" yollu birtakım sözlerle herifin zihnine hutur edebilmesini [*gelebilmesini*] tevehhüm ettiği [*kuruntuladığı*] esbâb-ı ihtirazı [*çekinme ihtimallerini*] dolayısıyla defetmek istedi.

Hırvat ise bu mukaddemât-ı sadedilâneye [*safça konuşmaya*] mukabil, fikir ve meşrebi takdir olunamadığını ima eder bir çirkin tebessümle efendisinin hizmeti itikadınca elbette haklı olması lazım geleceğini ve mamafih aldığı emrin doğruluğunu, eğriliğini düşünür takımdan olmadığını ve hele kendine havale olunan iş yeni başlayacağı bir şey olmadığı için icraatça hiç endişeye mahal olmadığını anlattı.

Mehpeyker, herifin eline bir kese altın atarak birtakım da tembihâta [*uyarılara*] kıyam etmek [*başlamak*] üzereyken kapı çalınmaya başladı. Karı kemâl-i telaşla [*büyük telaşla*] odasına çekildi. Hırvat kapıyı açtı; beyle kerhaneci bağa girdiler.

Dilâşup ise bulunduğu oda Hırvat'ın kulübesi civarında bulunmak cihetiyle Mehpeyker'le aralarında geçen muhavereyi [*konuşmayı*] dinlemiş ve daha söz hitam bulmadan evvel kemâl-i nefretle ellerini gözlerine örterek ağlaya ağlaya yere kapanmış olduğundan girenlerin kim olduğunu görmemişti.

Vürutları [*gelişleri*] sırasında güneş gurup etmiş ve etrafı ağlar, matem eder gibi bir gamlı zulmet [*karanlık*] kaplamaya başlamıştı. Bağ köşkü ise sefahat ve cinayet için tertip olun-

duğundan ebniyesi [*binası*] basık, duvarları mürtefi' [*yüksek*], yapılışı zindani [*zindan gibi*] bir şey olarak bey içeri girince:

"Bu batakhane kıyafetli yeri nereden buldun? Benim yerimde bir çelebi [*kibar kimse*] olsa korkusundan sar'alara uğrardı" diye cidd ü latife [*şaka ve ciddiyet*] beyninde [*arasında*] ta'rîze [*siteme*] başlamakla kerhaneci ise:

"A beyim! Siz istediğiniz gibi açık saçık eğlenmek istiyorsunuz. Böyle ıssız yer olmalı ki insan baskından emin olsun" sözleriyle beyi yukarı çıkardı. Evvelden mürettep [*düzenlenmiş*] olan odaya götürdü. Kız getirmek bahanesiyle gitmek için istizân eyledi [*izin istedi*]. Bey de ortada müheyyâ [*hazırlanmış*] olan işret takımına bakarak:

"Pekâlâ, geç kalma! Sen gelinceye kadar ben kendi kendime eğlenirim. Hazır rakı da var" dedi. O içmeye başladı, karı da defoldu, gitti.

Zaman-ı intizar [*bekleme süresi*] uzadıkça bey sıkılmakta ve sıkıldıkça işreti dahi sıkıştırmaktaydı. Bu hâl ile aradan bir saat güzar edince ihtiyardan kalarak [*sabrı tükenerek*] odadan çıktı. Mestane bir yürüyüşle ayakları dolaşa dolaşa merdivenden indi. Kapıdan girdiği sırada gördüğü Hırvat'ı taharri ederek kulübesinde buldu.

"Hani giden hanım nerede kaldı hemşeri?" sualini iratla [*sormakla*] onun tarafından:

"Şimdi gelirler efendim! Yer biraz uzakçadır" cevabını aldıktan sonra:

"İnsan bu kadar bekletilir mi ya? Geldiğime nasıl pişman olmayayım!" yollu (söylenerek) yukarı doğru çekildi gitti.

Dilâşup ise daha ilk lakırdısında beyi tanımıştı. Fakat zihnine hutur eden [*gelen*] zan o derece müthişti ki hakikate muvafık zuhur ettiği hâlde uğrayacak belayı düşündükçe ruhu gözünden dökülecek mertebede tecessüse [*meraka*] müştak [*istekli*] olmakla beraber bir hayli zamanlar pencerenin yanına yaklaşmaya cesaret edemedi.

Zannı yanlışsa uğradığı endişe-i tahammülgüdâzdan [*sabır tüketen endişeden*] kurtulmak, sahihse beyin tahlisine [*kurtulmasına*] bir çare bulabilmek mütalaalarıyla kalbine biraz

kuvvet gelerek bin türlü tereddüt ve ıstırap içinde pencereye doğru gidip de harice bir nigâh edince gördü ki korktuğu felaket gözünün önünde dolaşıp duruyor. Yani bey merdivenden yukarı çıkıyor! Şemşir-i mevt [*ölüm kılıcı*] ta ciğergâhına [*ciğerine*] dayanmış olsa binde birini hâsıl edemeyecek derecede hazin ve dehşetle sekerât ra'şeleri [*ölüm titreyişleri*] geçirmeye, ecel terleri dökmeye başladı. Bu hâl bir beş dakika daha devam etseydi mahvolup gitmesi mukarrerdi [*kesindi*].

Sad [*yüzlerce*] aferin muhabbetin kuvve-i gâlibesine [*üstün gücüne*] ki o kadar mecruh [*yaralı*] bir kalbi uğradığı musibet ne derece büyük, ne mertebe nageh-zuhur [*ânî*] ise o derece sürat-i teşebbüs [*hızlı girişmek*], o mertebe salâbet-i azm [*sağlam kararlılık*] ile teçhiz ederek [*donatarak*] kızı gerçekten merdâne [*cesurca*] bir gayrete mâlik [*sahip*] eyledi.

Zihninde en evvel verdiği karar her ne suretle olursa olsun beyi kurtarmaya çalışmaktı. Buna çare olmak üzere birinci derecede böyle hâller için en sade, en tabii tedbir olan feryad-ı istimdâdı [*yardım feryadını*] tahattur eyledi [*hatırladı*]. Fakat derhal düşündü ki etrafa ses işittirmek kabil değil. Hatta kabil olsa bile muavenetine [*yardımına*] adam gelinceye kadar Hırvat'ın pençe-i celladanesinden [*öldüren pençesinden*] beyi tahlis etmek muhal [*imkânsız*]. Kendini o yolda feda etmek, indinde [*yanında*] lâşey [*hiçbir şey*] hükmündeydi. Ancak onunla da maksadınca imkân-ı husûl [*gerçekleşmesine imkân*] tasavvur edemedi. Zihninde kalabilen en son ümit, işi beye ihtar etmek ve iki fikir sayesinde bir çare-i necat [*kurtuluş çaresi*] tedarik eylemekti [*bulmaktı*].

Bu ümitle etrafa çarpınmaktayken pencereden Mehpeyker'in yine odasından çıkarak mahut Hırvat ile konuşmaya gittiğini görünce bu fırsatı kendi için en büyük ganimet bilerek hemen odadan sıyrıldı. Kemâl-i süratle [*hızlıca*] yukarı çıktı. Biraz zaman odaları dolaştıktan sonra beyin bulunduğu yere girdi.

Bey Dilâşup'u görünce uğradığı hayret cihetiyle bir lakırdı söylemeye meydan bulamadı. Kız hemen yanına koşarak ve eline sarılarak:

"Gel Allah aşkına karşı taraftaki pencereden sokağa in! Canın muhatarada [*tehlikede*]... Canın muhatarada..." sözleriyle hazin hazin ağlamaya, Ali Bey'se düştüğü âlem-i sefahat içinde meşhudu olan [*görülen*] bin baziçe-i desâyisle [*hileler oyuncağıyla*] gönlünde hissiyat-ı sâdıkanın [*gerçek duyguların*] tesirâtını [*etkilerini*] anlamaya kabiliyet kalmadığından elini hışımla Dilâşup'tan çekerek:

"Dünyada beni her eğlencemden mahrum ettin. Bu geceki rahatımı da çok görüyorsun. Buradan defol! Hazır arzu ettiğin yerlere düşmüşsün ya! Kimin için geldinse git onu aldat!" sözleriyle biçareyi tahkir etmeye [*aşağılamaya*] başladı.

Zavallı Dilâşup öyle sitemlerden teessür edecek ve beyin necatından başka hiçbir şey düşünebilecek hâllerde olmadığından kemâl-i tazarru'la [*içten yakarışlarla*] ayaklarına kapanarak validesinin felaket ve vefatını bilmediği cihetle beyin beyinlerinde [*aralarında*] olan şefkat ve muhabbeti tahattur [*hatırlama*] ve bu hatırasını bir define-i murat [*kıymetli hazine*] addederek:

"Validenizin başı için kendinize kıymayınız! İşte ayaklarınız altında yatıyorum. Benden bir hile me'mûl ederseniz [*umarsanız*], vücudumu pencereden aşağı atınız. Parça parça ediniz. Fakat siz de ininiz. Vallahi canınız muhatarada... Billahi canınız muhatarada..." der ve her lakırdı söyledikçe gözlerinden lâyenkatı [*aralıksız*] yaşlar dökerdi.

Güya ki valide-i masumenin [*masum annenin*] ruhu vefatından sonra oğlunun muhafazasına müvekkel [*bırakılmış*] bir melekti. Yalnız namının yâd olunması beyin gönlünde mukavemeti nâkabil [*mümkün olmayan*] bir hiss-i hakikat [*gerçek duygu*] hâsıl eyledi. Gafil delikanlı:

"Ne demek istiyorsun? Bana kim kastedecek?" yollu tasdike meyil gösterir bir inkârla suale kıyam edince Dilâşup sözlerinin hakikatini bir bedîhî [*açık*] delille göstermek için birkaç dakika düşündükten sonra mülhemâne [*ilham gelmişçesine*] bir tarzla:

"Gel, gel de gözünle gör! Kulağınla işit!" dedi. Kapıya doğru yürüdü. Ali Bey dahi bîihtiyar [*elinde olmadan*] arkasına müncezip oldu [*takıldı*].

Sofaya çıkınca Dilâşup etrafı süzerek Hırvat'ın kulübesine nazır bir pencereye gitti. Bir iki saniye aşağı baktıktan ve ses dinledikten sonra hemen beyi elinden tutarak oraya götürdü. Pencere açık, gece karanlık, sofa mumsuz olduğundan aşağıdan görünmek muhatarasından [*tehlikesinden*] emin olarak istimâa [*dinlemeye*] başladılar. Kulübenin kapısı yan tarafta bulunduğu için gerek Mehpeyker, gerek Hırvat görünmezlerdi. Fakat sesleri anlaşılmaz derecelerde işitilirdi. Bir müddet dinledikten sonra kapıdan çıkarken aralarında cereyan eden muhavereyi tamamıyla anladılar ki şu yoldaydı:

Hırvat:

"Efendim! Beklemeye ne hacet, yanına çıkışımla işinin bittiği bir olur. Velev ki bağırsın! Sokakta adam, etrafta komşu mu var ki duyacak?

Mehpeyker:

"Olmaz... Olmaz... Biraz daha dur. O canı sıkıldıkça işrete dalar. Yarım saate kadar sızar. Uyku hâlinde ahirete göndermek daha kolaydır. O vakit her muhataradan emin oluruz. Amma bıçak tâ kalbine vurulacak. Tâ şu elimle gösterdiğim yere... Derdim onun yüreğinden... Kendinden evvel yüreğinin kanı toprağa düşmeli."

Ali Bey bu sözleri işittiği ve hususuyla Mehpeyker'i gördüğü gibi uğradığı belanın ehemmiyetini tamamıyla takdir etmekle hemen sokak üzerinde bir odaya girerek ve döşeme örtüsünü tûlânî [*uzunlamasına*] yırtarak bir ucunu beline bağladı ve diğer ucunu Dilâşup'a tutturdu. Mümkün olduğu kadar duvara tutuna tutuna aşağı indi.

Gariptir ki bir ikametgâh taharrisiyle [*yer araştırarak*] yarım saat kadar öteyi beriyi dolaştığı hâlde tasavvurâtı [*düşünceleri*] bütün bütün Mehpeyker'in hıyanetine masruf olarak [*harcanarak*] biçare Dilâşup'un fedakârlığını ve hakkında hâsıl ettiği itikadın [*inancın*] ne derecelerde sakîm [*yanlış*] bir zulüm olduğunu hatırına bile getirmedi.

Sırf Mehpeyker'i kahr içindi ki önüne tesadüf eden bir zaptiye karakoluna girerek, kesret-i i'tilâf [*alışkanlık*] cihetiyle çapkınlığın nazarında mucib-i hicap olacak [*utanmayı gerektirecek*] bir ehemmiyeti kalmadığından karakol zabitine her türlü mübâlâttan [*özenden*] berî [*uzak*] bir tavr-ı bîedebâneyle [*edepsiz tavırla*] zamparalık için bir bağa geldiğini ve hâlbuki bağ batakhane olarak kendi idamı için arada cereyan eden müzâkerâtı [*konuşmaları*] kulağıyla işittiğini bertafsil [*ayrıntısıyla*] beyan eyledi.

Zabit, o kadar küstahâne [*edepsizce*] bir ifadeye iktiza eden [*gereken*] mukabele-i nefrette [*tiksintiyle karşılık vermekte*] kusur etmemekle beraber ifa-yı vazifeye [*vazifesini yapmaya*] dahi müsâraat [*acele*] ederek, imam vesair erkân-ı mahalleyi [*mahalle sakinlerini*] davet için etrafa zaptiyeler perâkende eyledi [*gönderdi*] ve hemen imam efendiyle birkaç mahalleli gelir gelmez beyi önlerine katarak bağa doğru azimet ettiler. Davet ettirdiği zevatın [*kişilerin*] küsuru [*geri kalanı*] birer ikişer yolda iltihak etmişlerdi [*katılmışlardı*] ki gelenlerin biri de birkaç gün evvel o civarda bir bağa nakletmiş olan Mesut Efendi'ydi.

Dilâşup'a gelince zavallı kız müddet-i medîdeden [*uzun zamandan*] beri bir taraftan muhabbetince uğradığı hasret ve diğer canipten [*yandan*] Mehpeyker'den gördüğü yüz bin türlü hakaret cihetleriyle gençliğini ve fevt eylediği [*kaçırdığı*] fırsat-ı visalin [*kavuşma fırsatının*] imkân-ı avdetini [*geri gelme imkânını*] bile düşünmeyecek derecelerde hayatından bîzâr olmuş [*usanmış*] ve hele nazarında o kadar kıymetsiz olan bir hayatın bigayr-i hakkın [*hak etmediği hâlde*] gördüğü vefasızlıklarıyla beraber yine bir kılını dünya ve mâfîhâdan [*içindekilerden*] değerli bildiği yâr-ı canı [*ruhunun sevgilisi*] yoluna ve hususuyla onun muhafaza-i vücudu [*varlığını koruma*] uğruna feda olmasını kendi için husûlüne imkân tasavvur olunamayacak derecelerde âlî [*yüce*] bahtiyarlık görmüş olmak cihetiyle beyi pencereden indirinceye kadar böyle gönlünün en ziyade arzu ettiği mahalle masruf bir fedakârlıkla âlâm-ı âlemden [*dünyanın acılarından*] kurtulmak üzere bulunduğunu düşündükçe çıldıracak, gaşyolacak [*ba-*

yılacak] mertebe bir meserret içinde bulunur ve yalnız dünyada şu geçirdiği hâl-i safasının [*mutluluk hâlinin*] rüya olabilmesinden başka hiçbir mütalaayla [*düşünceyle*] müteessir [*kederli*] olmazdı.

Ve vaktaki bey pencereden inerek muhataradan emin oldu. Böyle bir burhan-ı sadakat [*bağlılık delili*] üzerine dahi velev bir kerecik olsun yüzüne bir nigâh-ı merhametle bakmadığı hatırına hücum etmekle başından aşağı sıcak sıcak bir şey dökülmeye, döküldükçe her katresi bir damla zehir kesilerek hissiyat-ı neşâtın [*sevinç duygularının*] cümlesini birer birer ifnâ etmeye [*mahvetmeye*] başladı. Kalbinde, asabında zerre kadar kuvvet kalmadı ki birkaç dakika sonra muhakkak bildiği o iptida-yı felaketten [*felaketin başlangıcından*] ta o zamana kadar kendi için en büyük saadet hükmünde gördüğü mevti [*ölümü*], Mehpeyker'in eline düştüğü zamandan beri i'tilâf eylediği [*alıştığı*] mekânet-i merdaneyle [*cesaret gücüyle*] telakki eylesin [*karşılasın*].

Aşkının her türlü felaketinde ve hatta rakibinin hakaretinde bir lezzet-i diğer [*başka lezzet*] bulan mazlume [*mazlum kadın*], can vermekle dahi sadakatini ispat kabil olmadığını görünce sevda-yı muhabbetin [*muhabbet sevdasının*] o teselliyetbahş-ı her âfât olan [*her afet karşısında teselli eden*] parlak parlak, büyük büyük hayalâtından [*hayallerinden*] tabiatıyla mahrum olarak mesâib-i hayatı [*hayatın musibetlerini*] en maddi, en âmiyâne [*adi*] cihetlerinden düşünmeye başladı:

Beş on dakikadan ibaret olan bu zaman-ı endişede üç yaşındayken kendini validesinin kucağından gasp eden bîinsafın [*insafsızın*] pençe-i kahrıyla [*zorlu pençesiyle*] kolunda hâsıl olan acıdan, validesinin feryad-ı mütehassirânesiyle [*ayrılık feryadıyla*] kalbine gelen halecandan [*çarpıntıdan*], İstanbul'a gelinceye kadar sandallar içinde baskılar altında geçirdiği hastalıklardan, ıstıraplardan, eski efendisinin sâye-i merhametinde [*merhamet gölgesinde*] birkaç yıl insanca ömür geçirdikten sonra Ali Bey'in ve gerek Mehpeyker'in yanında müptela olduğunu tarif ettiğimiz felaketlerden hiçbiri yoktu ki en cüz'î [*küçük*] tafsilatıyla beraber tahattur ederek [*hatır-*

layarak] her biri için zaman-ı vukuundan [*olduğu zamandan*] birkaç kat ziyade müteessir olmasın [*üzülmesin*].

Bir biçare ki en ziyade şefkat ve himâyete [*korunmaya*] muhtaç olan masumiyet zamanını esaret gibi eşna-ı belaya [*belaların en fenası*] denilmeye layık bir felaketin her nevi musibeti içinde geçirir; bir mazlume [*zulme uğramış*] ki rûzgâr-ı ömrün [*hayat süresinin*] germ ü serdi [*sıcak ve soğuğu*] arasında bir nevbahâr-ı kâmrânî [*mutluluk baharı*] sayılan mebâdî-i şebabı [*ilk gençliği*], muhabbet gibi eşedd-i infiâlât [*duyguların en şiddetlisi*] olan bir iptilanın bin türlü felaketiyle imrâr eder; sergüzeşt-i hayatını [*hayat macerasını*] velev ne kadar hayalâttan [*hayallerden*] tecerrüt [*soyutlama*] hâlinde düşünürse düşünsün cismi ruh için, dünyayı da cism için mezar olmaktan başka bir şeye kabil görmemek ve binaenaleyh mevti ne derecelerde müthiş, ne derecelerde hâdimü'l-lezzât [*zevkleri yıkıcı*] addeylese yine hayata terçih etmek tabiidir.

O cihetle zavallı Dilâşup, yoluna feda olmak zevk-i ruhanisini [*manevi zevkini*] unutarak mahut [*bahsedilen*] Hırvat'ın elinde yaralanmak azab-ı cismâniyesinden [*maddi azabından*] başka bir şey düşünmediği hâlde, o belayı dahi yaşamak musibetinden ehven [*daha iyi*] görmeye başlamış ve fakat bir üç beş dakika memâta [*ölüme*] tavtîn-i nefs etmekle [*kendini alıştırmakla*] uğraştığı hâlde herkes için bir dereceye kadar mevcut ve hakîmâne [*hikmetlice*] düşünüldüğü suretteneticesi tabiattaki meyl-i hayat [*hayatta kalma*] hiss-i hafisinin [*gizli duygusunun*] bir tarz-ı diğerde [*başka tarzda*] görünmesinden ibaret olan ölüm korkusundan kendini alamamıştı.

Zavallı kız! Bu dehşetle şiddetli üşümeye, titremeye başladı. Etrafa baktı, beyin pencereden inerken yastığın üzerine attığı palto nazarına isabet eyledi. Arkasına giydi. İki elini başına atarak ve şiddet-i tahassürle [*bütün kederiyle*] o güzel saçlarının birazını yolarak:

"Ah! Bey... Bey! Yoluna ölmek benim için düğün bayramdı. Bir kere adımı anmadın... Bir kere yüzüme bakmadın... Senin için ölürken yine ahirete mahzun gidiyorum... Kaderim

böyleymiş! Ah! Bir kere mezarıma olsun geleceğini bilsem!... Yok, ben hâlâ deliliğimden geçmemişim. Fahişe evinde, haydut elinde şehit olan biçarenin mezarı mı olur?" dedi. Ağlaya ağlaya odanın bir tarafına yıkıldı.

Vücudunda ne müdafaa imkânı ve ne de uğradığı ikâbı [*eziyeti*] çekmeye tahammül olduğundan meyusâne [*ümitsizce*] bir teslimiyetle netice-i hâle [*sonucu*] intizar eyledi [*bekledi*].

Ali Bey haneden çıktıktan sonra yukarıda bütün bütün ses kesildiği gibi oturduğu odadaki mumların biri kendi kendine sönmüş olduğundan Mehpeyker, muntazır olduğu [*beklediği*] zaman-ı fırsatın [*fırsat zamanının*] hulûlüne [*geldiğine*] hükmeylediğinden telaş arasında Dilâşup'u hatırına bile getirmeyerek bizzat Hırvat'ın kulübesine gitti, beraber yukarı çıktılar.

Baktılar ki Bey odada yok. Mehpeyker'e –bir nevi şüpheden değil, alışıksızlık korkusundan– bir telaş ârız olduysa da Hırvat mütecellidâne [*kıvraklıkla*]:

Efendim, nereye gidecek? Sarhoş bu ya... Bir tarafa sızmıştır" diyerek odaları taharriye [*aramaya*] kalkıştı.

Dilâşup biçaresinin yattığı oda mehtâba karşı olmadığı gibi beyin çıktığı pencere de açık ve hele kendi birkaç dakikadan beri işitmekte olduğu ayak patırtısı cihetiyle mevtine katiyen teyakkun eylediğinden [*yaklaştığından*], bâlîn-i mematında [*ölüm döşeğinde*] bulunan hastalar gibi nefes almaktan başka alâim-i hayattan [*hayat belirtilerinden*] bir şey göstermeye iktidarsızdı [*gücü yoktu*].

Hırvat kendini o hâlde görünce: "Daha! İşte burada sızmış" diyerek ve her türlü teessürden [*üzüntüden*] berî [*uzak*] olarak yanına yaklaştı, maharet-i celladânesini [*öldürücü hünerini*] Mehpeyker'den aldığı emrin layıkıyla icrasında göstermek istediği cihetle bıçağı kızın ta kalbi üzerine sapladı.

Mazlume öyle bir yâre-i mühlikeyle [*öldüren yarayla*] beraber işitilir işitilmez surette bir ah etmekten başka bir şeye muktedir olamadı, bayıldı.

O sırada ise Ali Bey zabıta takımı ve mahalle ahalisiyle beraber bağın etrafına yetiştiler. Öyle bir hâlin tabii iktiza

ettirdiği [*gerektirdiği*] derecelerde şedit bir gürültüyle duvarlardan atlamaya, kapıyı cebr ile [*zorla*] açmak için kırmakla uğraşmaya başladılar.

Hırvat gürültüyü işittiği gibi Mehpeyker'e telaş için meydan bırakmayarak:

"Bir şey yok! Olağandır. Efendi onu da düşünmüştü. Şu dolabı açınız, tavanına dokununuz. Açılır, yukarı çıkarsınız. Çıktığınız gibi tavan kendi kendine kapanır. İçeride gizli oda vardır. Kalabalık defoluncaya kadar orada oturunuz. Defolmazlarsa zararı yok. Odanın karşı tarafa olan penceresinden öteki eve geçilir. Efendi oradadır, sizi kurtarır" dedi.

Sürgün avına tutulmuş kurt süratiyle oda kapısından dışarı fırladı. Mehpeyker de aldığı ihtara ittibâen [*uyarak*] tavan arasına çekildi.

Oradan da civarda bulunan haneye geçmek üzereyken Ali Bey'in:

"Şu odanın penceresinden indim. Hırvat olsa olsa oradadır" yollu feryadını işitince beyin vücudunu paltosuna sarılmış gördüğü ve hatta Hırvat'ın darbesi altında nefes-i pesîn [*son nefes*] yolunda eylediği ahı dahi istimâ' eylediği [*işittiği*] hâlde ahiretten avdet etmiş gibi yine bağı ihâta edenler [*kuşatanlar*] arasında bulunabilmesinden o derece mütehayyir [*şaşkın*] oldu ve bir taraftan fıkdan-ı intikam [*intikam alamama*] ve bir taraftan zuhur-i mücâzât [*ceza alma*] korkusuyla hakikat-i hâli [*gerçeği*] öğrenmeye, o surette zaruret hisseylediği diğer haneye geçmek değil, öyle bir zaman-ı muhatarada [*tehlike anında*] çıktığı mahall-i emniyette [*güvenli yerde*] bile duramadı. Yine dolaba indi. Kapısının aralığından zuhurâtı [*olayları*] gözetmeye başladı.

Vaktaki kalabalık odaya girdiler. Herkesin nazarına çarpan Dilâşup'un vücud-ı mecruhuydu [*yaralı vücuduydu*].

Onu müşahede eden [*gören*] zabıta memurları için beyin sıhhat-i ifadesini [*sözünün doğruluğunu*] ispata kâfi olarak, kâtili aramak için her biri bağın bir tarafına dağıldılar. Yalnız Bey, Hırvat'ın telaşla ortada bıraktığı kanlı bıçakla paltosuna sarılmış bir vücut görünce bulunduğu yerden bir hatve [*adım*]

ileri gitmeye muvaffak olamadı. Bir hâle geldi ki çehresindeki solukluğa, vücudundaki hareketsizliğe bakanlar, kâimen [*ayakta*] lahde [*mezara*] indirilmiş bir mumya zannederlerdi. Nazar-ı dehşeti [*korkunç bakışı*], önünde yatan biçarenin Dilâşup olduğunu def'aten [*hemen*] bildiği ve başka biri olabilmesine aklen her türlü ihtimal mefkûd olduğu [*olmadığı*] hâlde ne meczûmu [*kesin*] olan hakikate inanmak ister ne de gönlünü kendi iğfâlâtıyla [*kandırmalarıyla*] düşürmek istediği hâl-i tereddütten [*kararsızlık hâlinden*] kurtarmak korkusuyla naaşın yanına uğramaya cesaret edebilirdi.

Sergüzeştleri arasında Dilâşup'un sadakatine ve kendi şüphesinin sekâmetine [*yanlışlığına*] dair aklen kaç türlü delil bulabilmek mümkünse cümlesi birden zihnine o dakikada hücum eyledi. Gönlündeki nedamet, bir ömr-i enânîyi [*ben merkezli ömrü*] değil, bir hayat-ı ebedîyi def'i muhal [*mümkün olmayan*] bir ye's-i elîm [*acı ümitsizlik*] içinde geçirmeye kâfiydi. Fakat vefasından bir ufacık şüphe hâsıl edivermekle yalnız nefsinin değil, kıymetli validesinin bile her türlü asayişini [*rahatını*] feda etmekten çekinmeyecek kadar sevdiği o vücudun, kendi yolunda feda-yı can ettiğini [*canını verdiğini*] görmek, o şiddette bir nedameti bile düşünmeye vakit bırakmayacak derecelerde müessir [*tesirli*] bir hıraş-ı can [*can yakıcı*] olduğundan havass-ı fikriyesi [*düşüncesi*], kızın telef olduğuna [*öldüğüne*] dair zannı tevile [*döndürmeye*] inhisar ederek [*çalışarak*] ciğerler paralayacak kadar hazin bir tarzla giryan giryan [*ağlayarak*]:

"Yarabbi! Yarabbi! Cürmüm [*günahım*] ne kadar büyük olsa merhametin yine ondan yüz bin kat ziyade büyüktür. Ahirette her cezaya razıyım. Şu dakika canımı al da bana korktuğum belayı gösterme!" dualarına âğâz eyledi [*başladı*].

Güya ki ağzından çıkan şu birkaç kelam-ı teessüf [*keder sözü*], nefha-i ruh [*ruh üfürmesi*], gözlerinden dökülen o bir iki damla yaş abıhayattı [*can suyuydu*]. Biçare kızın kalb-i müştakı [*arzulu kalbi*] ölüm baygınlığı hâlinde, helâk yaraları içindeyken yine vücudundaki kuvve-i garîziyye [*içgüdü*], bakiyesine [*kalanına*] bir let-i müessir [*tesirli şok*] verecek

derecelerde halecan ederek [*çarparak*] yavaş yavaş o şirin gözleri açılmaya, o hazin çehresine bir hafif reng-i meserret [*sevinç rengi*] peyda olmaya başladı.

Bey biçarenin vücudunda hareketten bir eser görünce mecnunâne [*delice*] bir telaşla yanına koşarak birkaç dakika hiçbir şey söylemeye muktedir olmaksızın elini yüzünü öptükten ve nefesinde hâsıl olan durgunluğu ağlaya ağlaya geçirdikten sonra:

"Dilâşup! Seni bu hâlde görmektense zebaniler elinde ilelebet azap çekmek bin kat hayırlıdır. Sana ben kıydım. Allah bin türlü belamı vereydi de dünyaya gelmeyeydim! Kör olaydım da vaktiyle seni görmeyeydim! Yok! Yok! Sana bir şey olmadı, inşallah kurtulacaksın. Çektiğimiz belaların hepsini unutacağız değil mi? Ah! Bir lakırdı söylemiyor. Niçin söylesin? Niçin söylesin? Ben onu öldürmek istedim. O benim yoluma can verdi de giderken yüzüne bile bakmadım. Dilâşup ben sana merhamet etmedim sen de bana merhamet etmeyecek misin?" gibi kesik kesik, garip garip birçok niyazlar eyledi.

Biçare kızcağız ise hayattan ve hatta hayatının evvelki lezzetinden ziyade mütehassir olduğu [*özlemini duyduğu*] böyle bir iltifatın tesiriyle bir hâle gelmişti ki lisan-ı hâlle olsun hissiyat-ı neşatını [*sevinç duygularını*] anlatmaya muktedir olamadı.

Nihayet beyin çeneleri kilitlenerek bayılmak üzere bulunduğunu görünce hemen bütün bütün fenapezîr [*yok*] olmak derecelerinde olan kuvve-i hayatından [*hayat gücünden*] bir heyecan-ı âhir [*son heyecan*] daha hâsıl olarak beyin bu kere boynuna sarıldı:

"Ah! Ben kimim ki size merhamet edeceğim? Sizden ayrılıp da ölmediğim meğer yolunuza can vermek içinmiş. Ben sizin için ölüyorum, siz de sadakatimi bildiniz de başı ucumda ağlıyorsunuz değil mi? Allah aşkına bana acımayınız. Bin yıl yatağınızda yatmış olsaydım şöylece kucağınıza yaslanıp ahirete gitmekten büyük, yine dünyada bir lezzet bulamazdım. Bana helal ediniz. Allah ömrünüze bereket versin. Allah sizi

bir daha böyle belalara düşürmesin. Ah! Bu kim?... Valideniz... Hanımefendi... Baksanız a, yine birleştiğimize gülüyor. Geliyorum hanımefendiciğim... Yine bey beni kabul etti. Elbette sayenizdedir. Allah ömrünüze bereket versin! Beyim, efendim beyim! Elinizi bana verin, sakın hâlimi hanımefendiye söylemeyin! Sonra mahzun olurlar. Ah! Gidiyorum... Gidiyorum... Beyim! Beyim!" diyerek ve her defasında daha zayıf bir sedayla hitabını tekrar ederek kolları beyin boynundan çözüldü, kendi de kucağına yıkıldı, irtihal eyledi [*göçtü*].

O kadar güzelliği, o kadar fedakârlığıyla beraber o kadar felaket içinde telef olmuş bir maşuka-i bîmisli [*emsalsiz sevgiliyi*], gonca-i hazandîde [*sararmış gonca*] gibi pejmürde [*dağınık*] ve perişan bir hâlle kucağında görmek, yine kendi uğrunda feda olmuş bir valide-i müşfikanın [*şefkatli annenin*] bakiye-i eczası [*geri kalan parçaları*] gibi hâk-i nisyan [*unutulmuş toprak*] altında kalan namını o biçarenin lisan-ı tahassüründen [*özlem dolu sözlerinden*] işitmek, insana ne türlü tesir ederse pîş-i nazara [*dikkate*] alınsın; buna bir de nâdirât-ı zamaneden [*devrin enderlerinden*] ma'dûd [*sayılan*] bir terbiyenin her türlü hiss-i şehvet [*şehvet hissi*] ve ikbâl-i âtîsinden [*gelecek saadetinden*] mahrum olmakla beraber arada bir servet-i külliye [*bütün serveti*] zayi etmek, nedametleriyle ilave edilsin; Ali Bey'in o sıradaki olan hissiyat-ı kalbiyesine [*kalbi duygularına*] bir ilm-i icmâli [*kısa bilgisi*] hâsıl edilmiş olur.

Yalnız biçare delikanlı uğradığı felaketlerin kendi sun'u [*fiilleri*] âsârından [*sonuçlarından*] olanlarını düşünmek kuvâyı bâtınesinden [*iç duygularından*] başka bir teessüre [*üzüntüye*] meydan bırakmamak cihetiyle sûitâliinin [*kötü bahtının*] misal-i müşahhası [*görünür örneği*] hükmünde olan Mehpeyker mel'ûnesini [*belasını*] tahattur edememişti [*hatırlayamamıştı*].

Hınzîreyse [*fitneci kadınsa*] bulunduğu dolap arkasından tiyatroya gelmiş seyirci gibi pîş-i nazarındaki [*gözünün önündeki*] ma'raz-ı felakette [*felaket sahnesinde*] kendi için tertip olunan faciayı doya doya temâşâ ettikten sonra intikamına zat-ı vakayı [*bu olayı*] kâfi görmedi. Hırvat'ı takiple meşgul

olanların kimi bahçe, kimi sokağa doğru çıktığını muhâverât-ı mütelâşiyânelerinin [*telaşlı konuşmalarının*] istimâ'ıyla [*işitilmesiyle*] teyakkun eyledikten [*anladıktan*] sonra Ali Bey'in ciğergâhındaki [*yüreğindeki*] hançer-i felaketin [*felaket hançerinin*] sahibini göstermek için eğlenceye gelir gibi nezaketle kapıyı açarak ve bir tarz-ı müstehziyâneyle [*alaylı tarzla*] dışarı çıkarak:

"Maşallah beyefendi! Bendeniz sizi ettiğiniz muamelelerin mukabelesinden bütün bütün emin olacak kadar sadedil [*saf*] zannetmezdim. Cariyenize vefasızlık isnat etmiştiniz. Böyle yerlerde olan zannınızın isabetsizliğini göstermek için sevgili Dilâşup'unuz hakkında bendeniz bir yalan tertip ettim. Hâlbuki yalanın menşei kızın benlerinden ibaretti.

Sizin kadar dirayetli [*zeki*] bir zata göreyse bir kadının benlerini hamamda olsun tahkik etmek [*araştırmak*] kâbil olduğunu düşünmek güç bir şey değildir. Siz tuttunuz, o zavallının sadakatinden de şüphe ettiniz. Fahişelere satılmasını emrettiniz. İtikadınızca ben de fahişe değil miyim? İşte kızı aldım. Size hıyanet etmek değil, yolunuzda can verecek kadar vefakâr olduğunu ispat eyledim.

Bundan sonra bendenize inanmaz mısınız? İşte davamın sahih olduğunu şu cenazenin sayenizde nâhak [*haksız*] yere dökülen kanı meydana çıkarıyor. Yok, gördüğünüz delil üzerine zannınız değişti de cariyenize itimat ederseniz, sizi temin ederim ki zavallı kız gerçekten ehl-i ırz [*namuslu*], gerçekten sadıktı. Hatta aylarca öldüresiye tepeledim. Bir kerecik olsun bir erkeğin yanına çıkarmaya muvaffak olamadım.

Gerçek! Valideniz de sitemlerinizden vefat etmiş! Yazık! O biçare kadın da hakkınızda merhametliydi ve sadakatini bilemediniz. İhtimal ki cariyenizin de yine sadakatine inanmazsınız. Pek korkunç bakıyorsunuz, gideyim, şayet terbiyenize mugayir [*aykırı*] bir muameleye kalkışırsınız. Bir daha görüşemezsek nasihat yolunda söylediğim lakırdıları affedersiniz. Görüşürsek yine bu türlü hizmetlerde kusur etmem" sözleriyle beyin en şedit olan evcâ-i ruhaniyesini [*ruhi acılarını*] muktedir olduğu kadar tesmîm ettikten [*zehirledikten*]

sonra saydının [*avının*] kanını içmiş yılan gibi memnuniyetinden salına salına geldiği deliğe doğrulmak isteyince, bey ölüm hâlindeyken tekerrür-i cerihayla [*yaranın tekrarlanmasıyla*] hasmına saldıran aslanlar gibi bir sayha-i zehreşikâfla [*ödü koparan çığlıkla*] yerinden fırladı. Tarfetü'l-ayn [*göz açıp kapayıncaya kadar geçen an*] içinde Mehpeyker'i yakasından tutarak yere çarptı. Müteakiben [*arkasından*] Hırvat'ın bıçağını kaparak göğsünün üzerine oturdu.

Fahişe, beyin terbiyesinde olan nezaket ve me'lûf olduğu [*edindiği*] sehafatle beraber sözlerinin bidayetinde [*başlangıcında*] gösterdiği sükûnet-i mütehayyiräneye [*şaşırtıcı sessizliğe*] nazaran öyle merdâne ve müntakimâne [*cesurca ve öç alırcasına*] bir muamelede bulunmak değil, gözünün önünde bir meyyit [*ölü*] ve bağın etrafında o kadar memur mevcutken havf-ı akıbet [*sonunun korkusu*] ve ümid-i necatla [*kurtuluş ümidiyle*] hatta sözüne yine mukabele dahi etmeyeceğine câzim [*inanmış*] ve belki bulunduğu girdab-ı beladan [*bela çıkmazından*] kurtulmak ümidiyle kendi inayetine [*yardımına*] iltica edeceğine ümitvâr [*ümitli*] iken yüzüne bakıp da saçlarındaki ürperişi, gözlerindeki kanlı parlaklığı, ağzındaki zehr-hand-ı gazabı [*öfkeli zehir gülüşünü*] görünce karşısında âşık çehresinden başka bir şey görmekle me'lûf [*alışık*] olmayan hanımefendi, göğsüne çöken vücudun sibâî [*vahşice*] bir gazapla [*öfkeyle*] hayatına kasteylediğini pek kolay teferrüs eyledi [*anladı*]. Ve derhal can başına sıçrayarak o kadar alçak bir kadının, o kadar muhataralı [*tehlikeli*] bir zamanda zihnine hutur edebilecek [*gelebilecek*] her türlü hezeyanlarla [*sayıklamalarla*] nefsini kurtarmaya çalıştı.

Beyinlerinde geçen sevâbık-ı ülfetten [*geçmişteki dostluktan*] tutturarak Dilâşup hususunda kendinin hareketi muktezâ-yı muhabbet [*sevginin neticesi*] olduğuna, kendi canına kıyarsa bildiklerinin intikamından kurtulamayacağına, kurtulsa bile mücâzât-ı uhreviyeyi [*ahiret cezalarını*] düşünmesi lazım geleceğine dair öyle bir ağızdan işitilmeyecek ne kadar lakırdı bulabildiyse hiçbirini söylemekte kusur etmedi.

Hatta Dilâşup fevt olduysa [*öldüyse*] yerine kendi esir olmak, beye ondan güzel bir cariye almak, zayi olan servetinin tazminini [*ödemesini*] taahhüt etmek gibi edepsizliklerinden dahi geri durmadı. Ali Bey'se her sözüne bir darbeyle mukabele eder ve yüzünden uğradığı edvâr-ı âlâmın [*keder zamanlarının*] bir saati kadar olsun temdîd-i intikam [*intikamını uzatmak*] için habîseye [*fesatçıya*] bıçak vurmak istedikçe daima gebermeyecek yerini arardı.

Mel'ûne can havliyle ara sıra gayet müessir [*tesirli*], gayet hazin niyazlar ederdi. Fakat bulunduğu hâl içinde, o vaktiyle hüsn-i cemalinden [*güzelliğinden*] ziyade dilfirîb olan [*gönül aldatan*], seda-yı latifi [*hoş sesi*], ceriha-i ciğerden [*ciğer iltihabından*] çıkan harharalar [*hırıltılar*] kadar kerahet [*iğrençlik*] vermeye başladığından onlar da beyin gazabını bir kat daha teşdit eyledi [*şiddetlendirdi*].

Fâcire [*ahlaksız*], ne suretle canını kurtarabileceğini idrakten aciz kalarak esbâb-ı istirhamın [*yalvarma yollarının*] hiçbirini bırakmadıktan sonra Dilâşup'un ruhuna yemin vermek gibi bir küstahlığa cesaret edince Ali Bey Mehpeyker'in böyle kendi idam ettirdiği adamı kendine şefî' [*kurtarıcı*] edercesine vuku bulan temenna-yı kâfirânesinden [*nankörce isteklerinden*] bir hâle geldi ki dünyada kendi için her türlü ezvâk-ı ömrün [*hayat zevklerinin*] bakiye-i münferidesi [*tek kalanı*] olan lezzet-i intikamdan dahi fariğ [*vazgeçmiş*] olarak bir sayha-i meyusâneyle [*ümitsiz çığlıkla*] hemen bıçağı fahişenin beynine sapladı, canını cehenneme gönderdi.

Güya ki ressam-ı kader [*kader ressamı*], daima birbirine musallat olagelmek ve biri diğerinin pençesinden kurtulmamak lâzimelerinden [*lüzumundan*] vefa ve hıyanet ve intikam seciyelerinin [*huylarının*], bir levha-i nazarfirîb [*göz aldatan tablosu*] üzerinde içtimaını irade eder: Vefayı, her türlü hüznü, her türlü talihsizliğiyle Dilâşup'ta; hıyaneti, her türlü keraheti, her türlü vahamet-i akıbetiyle [*acı sonuyla*] Mehpeyker'de; intikamı, her türlü şiddeti, her türlü dehşetiyle Ali Bey'de tecessüm ettirmişti [*cisimleştirmişti*].

Hırvat'ın taharrisine gittiler. Herifi bir hayli zaman takip-le bir sokak köşesinde derdest ederek [*yakalayarak*] bağda kalanları taharri [*aramak*] için avdetle odaya girdikleri zaman gördüler ki Dilâşup, ıstırab-ı mevt [*ölüm acısı*] arasında beyin paltosundan sıyrılmış, dağınık saçları, soluk cemali [*yüzü*], pencereden üzerine vuran pertev-i mehtapla [*ayışığıyla*] bir garip letâfet [*güzellik*] bağlamış, mazlumiyet [*sessizlik*] gibi hazin bir hâlle nurlar içinde yatıyor; Mehpeyker tagallüp [*üstün gelmiş*] gibi dökmek istediği kan içinde boğulmuş, hâk-i me-zellette [*rezilliğin toprağında*] yuvarlanıyor; Ali Bey nedamet [*pişmanlık*] gibi çehresinde hıraş-ı teessüf [*keder çizgileri*], ellerinde hûn-ı intikamla [*intikam kanıyla*] Dilâşup'un ayağı ucunda diz çökmüş ağlıyor.

Bu temâşâ-yı gariple [*tuhaf manzarayla*] her gönülde bir his, her fikirde bir tasavvur hâsıl olarak mevcutların her biri bir tarz-ı diğerde [*başka şekilde*] mütehayyirken [*şaşkınken*], Ali Bey nihayet derecede resmi, gayet vakurâne [*ağırbaşlı*] bir tarzla yerinden kalkarak zabıta memuruna hitaben macerayı bir eda-yı hazinle [*hüzünlü tavırla*] naklettikten sonra şer' [*şeriat*] ve kanunun muktezası [*gereği*] neyse, nereye iktiza ederse [*gerekirse*] gitmeye hazır bulunduğunu söyledi.

Huzzârın [*orada bulunanların*] umumu ağlaşmaya başla-dılar. İçlerinde en ziyade müteessir olan [*üzülen*] Mesut Efen-di'ydi ki Ali Bey sözünün her ibaresini [*cümlesini*] bitirdikçe:

"İnanınız, vallahi doğrudur. Biçare çocuk beni dinlesen ne olurdu?" yollu meyusâne [*kederli*] bir feryat eder, bir de Meh-peyker'in naaş-ı pürhûnunu [*kanlı cesedini*] pâymâl-i tahkir eylerdi [*hakaretle çiğnerdi*].

Zavallı adam beyi kurtarmak için mümkün olan muavenet-i lisaniyenin [*dil dökmenin*] hiçbirinde kusur etmedi. Fakat hâl ve mevki iltimas [*kayırma*] kabulüne müsait olmadığından zaptiyeler Ali Bey'i götürdüler.

Mesut Efendi'yse en sonraki insaniyeti olmak üzere Dilâ-şup'u Fatma Hanımefendi'nin yanına def nettirmek hizmetin-de dahi bulundu.

Hırvat tutuluncaya kadar yediği yaraların tesirinden daha istintak [*sorgu*] altındayken geberdi.

Abdullah Efendi macerayı işittiği gibi o türlü eşirrânın [*belalıların*] hiçbir vakit halas olamadıkları [*kurtulamadıkları*] za'f-ı kalp [*kalp zayıflığı*] cihetiyle korkusundan bir mühlik [*öldüren*] nüzule [*felce*] uğradı.

Yalnız Ali Bey birkaç aylar mahpusta kalarak hükümet müsaade ettikçe validesinin mezarına gider, orada gerek onun ve gerek Dilâşup'un kara topraklarını gözlerinin yaşıyla reyyan ederdi [*suya doyururdu*]. Ne faidesi var ki bu nedamet, zavallının altı ay içinde kederle mahvolmasından başka bir şeye mucip [*sebep*] olmadı.

Meşhurdur ki: Son pişmanlık fayda vermez.

İNTİHA [*SON*]

cemil süleyman

siyah gözler

Türkçe Klasik/96 sayfa/ISBN 975-605-314-250-8

"Oh, bu ne iyi bir şeydi!... Bunu düşündükçe, kalbi bir hazz-ı itmînânla doluyor ve bundan bir zevk-i hayvanî duyarak, mest oluyordu. Heyecanından titriyor, muhakemâtını zapt eden bir ihtirâs-ı cinnetle adalâtı geriliyordu. Birden, heyecanlarının galeyân-ı tehevvürüyle kendini kaybetti. Ve ne yaptığını idrak edemeyen mütehevvir bir kaplan savletiyle delikanlının üzerine kapandı. Artık hiçbir şey düşünmüyordu..."

***

Türkçe edebiyat tarihinin canlı dönemlerinden Fecr-i Ati'nin sesini en çok yükselten yazarlarından birinin, Cemil Süleyman'ın hayli ses getiren eseri *Siyah Gözler*, adı belirtilmeyen dul bir kadının bakış açısıyla yazılan; son derece sarsıcı, yer yer dehşet verici, psikolojik tahlillerin ve kıskançlık/haz/pişmanlık/tutku/hırs gibi birden fazla duygu durumunun insan bünyesindeki karşılığının güçlü bir şekilde yansıtıldığı bir roman. Kendisinden oldukça genç bir delikanlıya âşık olan; bir yandan bu aşkın ruhunda yarattığı duygu çatışmalarıyla bir yandan da hissettiği yoğun kıskançlıkla boğuşan genç kadının zihninden geçenler, okura döneminin aşk camialarını, aşka ve bedene bakışı, toplum önyargılarının insan ruhunda yaratabileceği gelgitleri de gösteriyor...

hüseyin rahmi gürpınar
kaderin cilvesi
bütün eserleri

Türkçe Klasik/272 sayfa/ISBN 975-605-314-260-7

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Tanzimat, Servet-i Fünun, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde eser vermiş bir yazarımızdır. Gürpınar'ın romanlarındaki karakterler toplumun her kesiminden, her yaş grubundan seçilmiştir: İstanbul hanımefendileri, İstanbul beyefendileri, evlatlıklar, öksüz ve yetimler, yoksullar, dadılar, kalfalar, kahyalar, bürokratlar, küçük memurlar, polisler, yazarlar, Mülkiyeliler, hukukçular, askerler, doktorlar, eczacılar, tüccarlar, öğretmenler, din adamları, politikacılar, şairler, müzikseverler, ressamlar, tiyatrocular, sporcular, harp zenginleri, vurguncular, mirasyediler, içgüveyiler, dullar, gayrimeşru çocuklar, dolandırıcılar, dilenciler, eşkıyalar, fahişeler, metresler, muhabbet tellalları, bovardalar, şıpsevdiler, fedakârlar, iffetsizler, namussuzlar, alafranga tipler, dejenere tipler, züppe tipler, dedikoducular, fettanlar, Fransızlar, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Ruslar, vb. Romanlarda bu karakterler gerçek hayattaki gibi konuşturulurlar. Eğitimlerine uygun söz dağarcıkları, ağız özellikleri, şiveleri, ifade biçimleri, kullandıkları argo sözler yazıya geçirilmiştir...

hüseyin rahmi gürpınar

hakka sığındık

işitilmedik bir vaka

Türkçe Klasik/176 sayfa/ISBN 975-605-314-259-1

Hüseyin Rahmi Gürpınar, o dönem dünyayı kasıp kavuran ve yoksulları kırıp geçiren İspanyol nezlesinden yola çıkarak işlediği *Hakka Sığındık* romanında, yoksul insanların kırıldığı bu salgın sırasında servetlerine servet katan Sultan Abdülhamit devri zenginlerini ve üfürükçülerden medet uman halkı bir polisin sorgulamaları biçiminde anlatmıştır. Romanın alt başlığı *İşitilmedik Bir Vaka*'dır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Tanzimat, Servet-i Fünun, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde eser vermiş bir yazarımızdır. Gürpınar'ın romanlarındaki karakterler toplumun her kesiminden, her yaş grubundan seçilmiştir. Romanlarda bu karakterler gerçek hayattaki gibi konuşturulurlar. Eğitimlerine uygun söz dağarcıkları, ağız özellikleri, şiveleri, ifade biçimleri, kullandıkları argo sözler yazıya geçirilmiştir.

mehmet rauf

karanfil ve yasemin

Türkçe Klasik/336 sayfa/ISBN 975-605-314-276-8

Edebiyatımızda *Eylül* romanıyla tanınan Mehmet Rauf, *Karanfil ve Yasemin*'de okura yine kalbin ve duyguların akla galebe çaldığı sancılı ve bir o kadar da zevkli bir anlatı sunuyor. Roman buhranlı düşüncelere, yasak aşka, çelişki ve çatışmalara, kişi ve çevre tasvirlerinin gerçekçi bir bakış açısı ve şiirsel anlatımıyla değiniyor. Kişilerin etkili psikolojik tahlilleri de eklenerek anlatı boyut kazanıyor. Mehmet Rauf, aşkı adeta patolojik bir şekilde yaşayan Samim adlı karakteri üzerinden yasak aşkın anatomisini inceliyor:

Yezdan, Pervin, daha başka kızlar, daha başka kadınlar, tebessüm, neşe, saadet idiler. Fakat Nevbiz'de bir başka hususiyet vardı ki, onu bütün diğerlerinden ayırıyor, kendisine yegâne bir mümtâziyet [seçkinlik] veriyordu. Onda zulmet [karanlık] vardı, esrar vardı, uçurum ve elem vardı... Ötekiler sevmek ve mesut etmek için dünyaya gelmişlerdi; Nevbiz de elbette sever ve sevince yakarak, öldürerek, kahrederek mesut ederdi. Samim kendi kendine: "Ben mutlak pervane ruhlu bir adam olacağım ki, onu tercih ediyorum, adeta bile bile, isteye isteye yanmaya, kavrulmaya âşıkım..." diye mırıldandı.

Mehmet Rauf'un Ağustos 1922'de başlayıp Haziran 1923'te tamamladığı *Karanfil ve Yasemin* romanı, sadece aşk bahsini değil, aynı zamanda İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçen yeni Türkiye'nin o dönem İstanbul'daki "cemiyet hayatı"nı da gözler önüne seren önemli saptamalar içeriyor...

halid ziya uşaklıgil

aşk-ı memnu

Türkçe Klasik/384 sayfa/ISBN 975-605-314-284-3

Peyker'in izdivacı onun için bir darbe-yi müdhişe [müthiş darbe] olmuştu. Mesele çıkar çıkmaz kızının fikr-i izdivacına [evlilik fikrine] karşı isyan etti. Hususiyle Peyker'in yapmak istediği gibi bir izdivac-ı âşıkâneye [âşıkâne evliliğe] affolunmaz bir kabahat nazarıyla bakıyordu. Muvafakat etmemek için bir müddet uğraştı, sonra Peyker'in firar etmek tehdidine mukabil bütün kuvvetleri düşerek bir teslimiyet-i mezbûhane [boğazı kesilmişçesine bir teslimiyet] ile rıza gösterdi...

Ne anlatır Halid Ziya, üzerine çok sayıda makale ve tez yazılmış olan bu unutulmaz romanında? Benim düşünceme göre Halid Ziya bir tezi savunmak için kaleme almamıştır *Aşk-ı Memnu*'yu. Trajik biten yasak bir aşkı hikâye etmek de değildir tek derdi. Düşündüğü ve okurunun da düşünmesini istediği meseleler vardır. Bu meseleleri ele alış şekli ve üslubu da son derece özenle seçilmiştir. Tanzimat Fermanı ile başlayan yenilenme sürecinde romancıların en çok üzerinde durdukları konuların başında kadınlarla erkekler arasında kurulan ilişkiler ve özellikle evlilik gelmektedir. Bunların Müslüman Osmanlı'nın kurallarına aykırı olmayan dinamiklerini tespit etmeye, halkı bilinçlendirmeye çalışmışlardır yazarlar var güçleriyle. Servet-i Fünûn edebiyatçıları da bu ilişki ve evliliklerin kendilerinin de dahil olduğu üst-orta sosyal kesimde nasıl yaşandığını yansıtmışlardır eserleri aracılığıyla...

Halid Ziya, *Aşk-ı Memnu*'yu, kendisinin de dahil olduğu üst-orta sosyal kesimin sık sık rastladığı insanlarından ve onların tanıklık ettiği hayatlarından yola çıkarak kurgulamıştır...

Ayşe Melda Üner

hüseyin rahmi gürpınar

bir muadele-i sevda

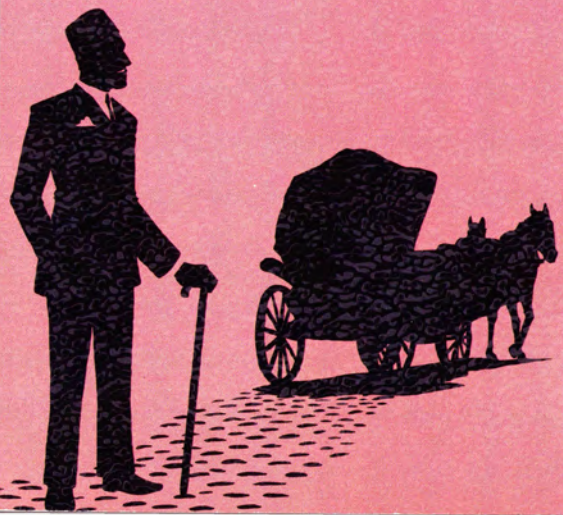
Türkçe Klasik/22 sayfa/ISBN 975-605-314-298-0

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Bir Muadele-i Sevda* romanı ilk olarak İkdam gazetesinde tefrika edildikten sonra ayrıca Maârif nezareti celîlesinin ruhsatıyla İkdam matbaasında 1899'da (1315) kitap olarak basılmıştır.

Bir Muadele-i Sevda, *"Bir Sevda Denklemi"* demektir. Romanda olaylar, eserin kahramanlarından Naki'nin ağzından nakledilmektedir. Naki, zengin bir ailenin el üstünde tutularak büyütülmüş oğludur. Üçüncü karısı Bedia'yı, evlendikleri gece aralarında geçen tartışmalar sonucu babasının evine gönderir. Sonra da pişman olarak peşine düşer ve barışırlar. Ancak Bedia bu evliliği babasının zoruyla yapmıştır. Aslında Fatin adlı bir genci sevmektedir ve ailesi buna karşı çıkmıştır. Bedia evlendikten sonra da Fatin'le ilişkisine devam eder. Naki bu gerçeği daha sonra anlar. Karısının Fatin'e yazdığı mektupları ve Fatin'in fotoğrafını bulup da karısını sorguya çekince Bedia bir bunalım geçirir, çocuğunu düşürür, ağır hastalanınca da Naki onu boşar. Bedia, babasının evine döner, iyileşir ve Fatin'le evlenir.

Namık Kemal, çeşitli makalelerinde roman hakkındaki görüşlerini ifade eder. *Celaleddin Harzemşah* adlı tiyatro eserine yazdığı önsözde (*Celal Mukaddimesi*) eski hikâyelerimizi romanla karşılaştırarak eleştirir, Namık Kemal romanda üç şey aramaktadır: Olayın gerçekleşebilme imkânı; konunun ahlak, adet, duygu ve ihtimallere dayandırılması ve tasvir.

İntibah 23 bölüm hâlinde düzenlenmiştir. Her bölüm konusuna uygun olarak divan edebiyatından seçilen bir beyitle başlar. İlk bölümdeki bahar tasviri kasidelerin nesib kısmını andırır. Akabinde Çamlıca'yı tasvir eder Namık Kemal. Bu bölüm hem tasviri hem de seyir mekânlarını edebiyatımıza dahil etmesi açısından önemlidir. Ali Bey'in hikâyesi de burada başlar...

0259510 LHG

15 ₺

AYRINTI • TÜRKÇE KLASİK
ISBN: 978-605-314-302-4
9 786053 143024